

Opiskeluoikeuden peruuttaminen, päihdetestaus ja kurinpito turvallisuutta edistävinä keinoina

SORA-työryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:7

Opiskeluoikeuden peruuttaminen, päihdetestaus ja kurinpito turvallisuutta edistävinä keinoina

SORA-työryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:7

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>

ISBN 978-952-485-859-5 (PDF)

ISSN 1797-951X (PDF)

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2010:7

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
Koulutuksen aikana ilmenevään alalle soveltumattomuuteen ratkaisuja selvittävä työryhmä (SORA-työryhmä)		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 12.3.2008	Dnro 8/040/2008
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Opiskelu-oikeuden peruuttaminen, päihdetestaus ja kurinpito turvallisuutta edistävinä keinoina (Indragning av studierätten, drogtest och disciplin som säkerhetsfrämjande åtgärder)			
Julkaisun osat Muistio ja liitteet			
Tiivistelmä Työryhmä ehdottaa muutettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia, ammattikorkeakoululakia ja yliopistolakia sekä rikosrekisterilakia. Tavoitteena on parantaa turvallisuutta koulutuksessa ja sen jälkeisessä työelämässä lisäämällä koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen keinovalikoimaa opiskelijoita koskevissa soveltumattomuus- ja turvallisuuskysymyksissä. Keskeiset säännösheidotukset koskevat opiskelijaksi ottamisen esteitä, oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön, opiskelu-oikeuden peruuttamista ja palauttamista sekä päihdetestausta ja kurinpitoa. Lisäksi lakeihin ehdotetaan lisättäväksi tarpeelliset säännökset menettelystä, tiedonsaannista ja tietojen käsittelystä sekä muutoksenhausta edellä mainituissa tilanteissa. Työryhmä ehdottaa täsmennettäväksi opiskelijaksi ottamisen terveydellisiä esteitä ammatillisessa koulutuksessa. Opiskelijaksi ottamisen esteenä voisi jatkossa olla myös aiempi opiskelu-oikeuden peruuttamispäätös, jos opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät. Korkeakoululainsäädäntöön ehdotetaan otettavaksi uudet säännökset opiskelijaksi ottamisen esteistä sekä opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön. Työryhmä ehdottaa, että opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskelu-oikeus opinnoissa, joihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta koskevia vaatimuksia. Peruuttamisen edellytyksenä olisi, että opiskelija on opinnoissaan toistuvasti tai vakavasti vaarantanut toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden taikka opiskelijalla ilmenee toimintakykyä olennaisesti heikentävä terveydellinen seikka, joka vakavasti vaarantaa toisen henkilön terveyttä tai turvallisuutta. Opiskelija voitaisiin tarvittaessa määrätä terveystarkastuksiin ja -tutkimuksiin, jotka ovat välttämättömiä toimintakyvyn selvittämiseksi. Opinnoissa, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, voitaisiin opiskelu-oikeus lisäksi peruuttaa, jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen sukupuolisiveellisyttä loukkaavasta teosta, seksuaalirikoksesta, törkeästä henkeen tai terveyteen kohdistuneesta rikoksesta taikka vähäistä vakavammasta huumausainerikoksesta. Opiskelija olisi velvollinen pyydettäessä toimittamaan otteen rikosrekisteristä. Ennen päätöstä opiskelu-oikeuden peruuttamisesta opiskelijan kanssa tulisi selvittää tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelijan kanssa voitaisiin myös sopia siitä, että opiskelija siirretään koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun muuhun koulutukseen. Työryhmä ehdottaa säädettäväksi mahdollisuudesta palauttaa opiskelu-oikeus, jos peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelija voisi hakea palauttamista aikaisintaan vuoden kuluttua peruuttamispäätöksestä. Työryhmä ehdottaa lakeihin lisättäväksi säännökset opiskelijoiden päihdetestauksesta. Päihdetestaus olisi mahdollinen laeissa säädettävien edellytysten täyttyessä opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä, työssäoppimisessa ja harjoittelussa. Testaamisen edellytyksenä olisi muun muassa, että päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen vakavasti vaarantaisi opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä, liikenneturvallisuutta, salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä tai merkittävästi lisäisi huumaus- tai lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön tai leviämisen riskiä. Päihdetestistä kieltäytyminen tai positiivinen testitulos voisi johtaa kurinpitotoimiin. Lakeihin ehdotetaan lisättäväksi säännökset tilanteista, joissa salassapitosäännösten estämättä tietoja voidaan luovuttaa opiskelijaksi ottamisen, opiskelu-oikeuden peruuttamisen ja kurinpitotoimien arviointia varten. Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirastolla olisi oikeus saada potilas- ja asiakasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot. Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.			
Avainsanat opiskelu-oikeuden peruuttaminen, päihdetestaus, kurinpito, turvallisuus, soveltumattomuus			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:7		ISSN 1797-951X (PDF)	ISBN 978-952-485-859-5 (PDF)
Kokonaissivumäärä 281	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
9.3.2010

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för lösningar vid fall av olämplighet som framgår under utbildningen (s.k. SORA-arbetsgruppen) Ordförande: Sakari Karjalainen Sekreterarer: Matti Hietanen, Salla Kalsi, Aira Rajamäki	Typ av publikation Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar Uppdragsgivare Undervisningsministeriet <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Datum för tillsättande av 12.3.2008</td> <td style="width: 50%;">Dnro 8/040/2008</td> </tr> </table>		Datum för tillsättande av 12.3.2008	Dnro 8/040/2008
Datum för tillsättande av 12.3.2008	Dnro 8/040/2008			
Publikation (även den finska titeln) Indragning av studierätten, drogtest och disciplin som säkerhetsfrämjande åtgärder (Opiskelu-oikeuden peruuttaminen, päihdetestaus ja kurinpito turvallisuutta edistävänä keinoina)				
Publikationens delar Promemoria samt bilagor				
Sammandrag <p>Arbetsgruppen föreslår ändringar i lagen om yrkesutbildning, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, yrkeshögskolelagen och universitetslagen samt straffregisterlagen. Meningen är att höja säkerheten i utbildningen och i arbetslivet efter utbildningen genom att ge utbildningsanordnarna och högskolorna fler medel som de kan utnyttja i olämplighets- och säkerhetsfrågor gällande de studerande. De viktigaste föreslagna bestämmelserna gäller hinder för antagning som studerande, rätt till en trygg studiemiljö, indragning och återföring av studierätten samt drogtest och disciplin. Man föreslår också att till lagarna fogas nödvändiga bestämmelser om förfaringsätt, informationshämtning, hantering av uppgifter samt ändringssökande i ovan nämnda situationer.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår specificering av bestämmelserna om hälsorelaterade hinder för antagningen som studerande inom yrkesutbildningen. Framdeles skulle tidigare indragning av studierätten kunna utgöra hinder för antagning som studerande ifall kraven på säkerhet i studierna förutsätter detta. Föreslagna nya bestämmelser i högskolelagstiftningen hänför sig till hinder för antagning som studerande och den studerandes rätt till en trygg studiemiljö.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att studierätten skulle kunna dras in då det gäller studier som inbegriper krav på säkerheten för minderåriga eller patient-, kund- eller trafiksäkerheten. Förutsättningen för indragning av studierätten skulle vara att den studerande i sina studier upprepade gånger eller allvarligt har riskerat en annan persons hälsa eller säkerhet, eller att det hos den studerande yppar sig en sjukdom, ett handikapp eller någon annan hälsomständighet som betydligt försämrar den studerandes funktionsförmåga och som kan medföra allvarlig fara för en annan persons hälsa eller säkerhet. Den studerande skulle vid behov kunna åläggas att genomgå hälsokontroll och -undersökningar som är nödvändiga för utredning av den studerandes funktionsförmåga.</p> <p>Då studierna i väsentlig utsträckning förutsätter arbete med minderåriga skulle det också kunna vara möjligt att dra in studierätten om den studerande har dömts till straff för sedlighetssärande gärning, sexualbrott, grovt brott mot liv eller hälsa eller allvarigare än ringa narkotikabrott. Den studerande skulle vara skyldig att på begäran tillstå ett straffregisterutdrag.</p> <p>Innan beslut om indragning av studierätten fattas bör man i samråd med den studerande utreda den studerandes möjligheter att söka sig till annan utbildning. Det är också möjligt att komma överens med den studerande om att den studerande flyttas till annan utbildning som utbildningsanordnaren eller högskolan ordnar.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår även en bestämmelse om återföring av studierätten om det inte längre föreligger grund för indragningen. Den studerande skulle kunna ansöka om återföring tidigast ett år efter indragningsbeslutet.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att till lagarna fogas bestämmelser om drogtestning av studerande. Drogtester skulle kunna utföras under de förutsättningar som stadgas i de aktuella lagarna då det gäller studierelaterade praktiska uppgifter, inläring i arbetet och praktik. Till förutsättningarna för drogtester hör bland annat att agerande under rusmedelspåverkan eller beroende skulle utgöra ett allvarligt hot för den studerandes eller en annan persons liv och hälsa, trafiksäkerhet, skyddet eller integriteten av sekretessbelagd information eller betydligt skulle öka risken för olaga handel med samt innehav, användning eller spridning av narkotika eller läkemedelspreparat. Vägran att genomgå drogtest eller ett positivt testresultat skulle kunna leda till disciplinära åtgärder.</p> <p>Enligt förslaget skulle till lagarna fogas bestämmelser beträffande situationer då det utan hinder av sekretessbestämmelser är möjligt att ge uppgifter hänför sig till antagning som studerande, indragning av studierätten eller fastställande av disciplinära åtgärder. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården skulle ha rätt att få de uppgifter som behövs för övervakningen av patient- och klientsäkerheten.</p> <p>Lagarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2011.</p>				
Nyckelord indragning av studierätten, drogtest, disciplin, säkerhet, olämplighet				
Övriga uppgifter				
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2010:7	ISSN 1797-951X (Online)	ISBN 978-952-485-859-5 (PDF)		
Sidoantal 281	Språk finska	Pris		
Distribution		Sekretessgrad offentlig		
Förlag Undervisningsministeriet				

Description

Publisher
Ministry of Education

Date of publication
9.3.2010

Authors (If a committee: name of organ, chair, secretary) Committee to investigate solutions to unsuitability that becomes known during education (SORA Committee) Chair: Sakari Karjalainen Secretaries: Matti Hietanen, Salla Kalsi, Aira Rajamäki	Type of publication Reports of the Ministry of Education, Finland		
	Contracted by Ministry of Education		
	Committee appointed on 12.3.2008	Dnro 8/040/2008	
Name of publication Revocation of the right to study, drug testing and disciplinary actions improving safety (Opiskelu-oikeuden peruuttaminen, päihdetestaus ja kurinpito turvallisuutta edistävänä keinoina)			
Parts Memorandum + appendices			
Abstract <p>The committee proposes amendments to the Vocational Education and Training Act, the Vocational Adult Education Act, the Polytechnics Act, the Universities Act, and the Criminal Records Act. The purpose of the amendments is to improve safety in education and subsequent working life by increasing the range of measures available to education providers and higher education institutions in matters regarding the unsuitability and security of students. The key amendments would relate to factors preventing admission, the right to a safe study environment, the revocation and restoration of the right to study, drug testing and disciplinary action. In addition, the committee proposes that the legislation be amended to include necessary provisions on procedures, access to information and the processing of information, and appeals in the aforementioned situations.</p> <p>The committee proposes that health-related factors preventing admission to vocational education and training be further clarified. A previous revocation of the right to study could prevent admission in the future, if required by safety considerations relating to the training. The committee proposes that new provisions be added to the Universities Act and the Polytechnics Act concerning factors preventing admission and the right to a safe study environment.</p> <p>The committee proposes the possibility to revoke a student's right to study fields which involve the safety of minors or patient, customer or traffic safety. It would be a ground for revoking the right to study if a student has repeatedly or seriously endangered another person's health or safety or that a student has a health problem essentially undermining his/her functional capacity which puts other persons' health and safety at serious risk. If necessary, the student could be required to undergo medical examinations and tests needed to ascertain the level of his/her functional capacity.</p> <p>In studies which entail working with children, the right to study could also be revoked on the grounds of a conviction for an act of obscenity, a sexual crime, homicide or aggravated assault or a gross narcotics offence. The student would be required to provide an extract of his/her criminal record.</p> <p>Before a decision is taken to revoke a student's right to study, measures should be taken to discuss with the student the possibility for him/her to seek other type of education and training. Another possibility would be for the student to transfer to another training programme organised by the educational establishment in question.</p> <p>The committee proposes provisions to be included in the Acts concerned on the possibility to restore a student's right to study if the grounds for revoking it cease to exist. The student could reapply for the right to study one year from the cancellation decision at the earliest.</p> <p>The committee also proposes amendments providing for drug testing of students. Subject to conditions specified in statutes, drug tests would be possible in practical assignments included in studies, on-the-job learning and traineeships. These conditions could be, for example, that a student acting under the influence of intoxicants or a student with a dependency on intoxicants would gravely endanger himself/herself, the life or health of another person, traffic safety, the confidentiality or integrity of information protected by data security legislation, or that he/she would significantly add the risk of trafficking, possession, use or distribution of drugs and medical substances. Refusing a drug test or a positive test result could lead to disciplinary action.</p> <p>The committee further proposes amendments providing for the disclosure of information, provisions on confidentiality notwithstanding, for purposes relating to the assessment of a student for admission, the revocation of a student's right to study and disciplinary action. The National Supervision Authority for Welfare and Health would be entitled to obtain information necessary for the supervision of patient and customer safety.</p> <p>It is proposed that the amended Acts enter into force on 1 August 2011.</p>			
Other information			
Name and number of series Reports of the Ministry of Education, Finland 2010:7		ISSN 1797-951X (Online)	ISBN 978-952-485-859-5 (PDF)
Number of pages 281	Language Finnish	Price	Degree of confidentiality public
Distributed by		Published by Ministry of Education	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 12.3.2008 työryhmän valmistelemaan tarvittavat säädösmuutokset yliopistoja, ammattikorkeakouluja, ammatillista koulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskevaan lainsäädäntöön koskien koulutuksen aikana ilmenevää eri tekijöistä johtuvaa soveltumattomuutta.

Työryhmän asettamisen taustalla oli tarve selvittää erityisesti potilasturvallisuuden varmistamiseksi mahdollisuudet puuttua kaikilla koulutusasteilla sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa jo olevien koulutuksen aikana ilmenevään alalle soveltumattomuuteen.

Työryhmän tehtävänä oli laatia tarvittavat säädösmuutokset opiskeluoikeuden menettämistä koskevien säännösten lisäämiseksi koulutusta koskevaan lainsäädäntöön, kurinpitoa koskevien säännösten tarkistamiseksi sekä välttämättömien huumausainetestien käyttöön ottamiseksi.

Työryhmän puheenjohtajana toimi ylijohtaja Sakari Karjalainen opetusministeriöstä. Jäseninä olivat Suomen Opiskelija-allianssi Osku ry:n ja Suomen Ammattiin opiskelevien liitto Sakki ry:n yhteisenä edustajana 31.12.2008 asti edunvalvontasihteeri Karri Heikkilä ja 1.1.2009 lukien edunvalvontasihteeri Timo Kontio, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry:n ja Suomen ammattikorkeakouluopiskelijayhdistysten liitto Samok ry:n yhteisenä edustajana 31.12.2008 asti puheenjohtaja Timo Kontio ja 1.1.2009 lukien asiantuntija Mikko Heinikoski, toimialajohtaja Hellevi Lassila Koulutuksen järjestäjien yhdistys KJY ry:stä, hallitusneuvos Tarja Lehtinen opetusministeriöstä, Suomen yliopistojen rehtorien neuvoston ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston yhteisenä edustajana rehtori Jorma Niemelä, hallitusneuvos Marja-Riitta Pönkä opetusministeriöstä, opetusneuvos Aira Rajamäki Opetushallituksesta, kehittämisspäälikkö Seppo Ranta Terveysturvakeskuksesta 31.12.2008 asti ja 1.1.2009 lukien lääkintöneuvos Pirjo Pennanen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvirasta, hallitusneuvos Kaija Suorsa-Aarnio opetusministeriöstä, hallitusneuvos Maiju Tuominen opetusministeriöstä sekä neuvotteleva virkamies Marjukka Vallimies-Patomäki sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Työryhmän työhön on 1.2.2009 alkaen osallistunut yhteyshenkilönä lainsäädäntöneuvos Camilla Busck-Nielsen oikeusministeriöstä.

Työryhmän sihteerinä toimivat hallitusneuvos Matti Hietanen opetusministeriöstä, opetusneuvos Aira Rajamäki Opetushallituksesta sekä 1.4.2009 lukien lainsäädäntöneuvos Salla Kalsi opetusministeriöstä.

Ryhmä kuuli asiantuntijoina lääkintöneuvos Pirjo Pennasta Terveysturvakeskuksesta, opetusylihoitaja Katja Luojusta Pirkanmaan sairaanhoitopiiristä, johtajapsykiatri Kari Pylkkästä Ylioppilaiden Terveystoimikunnasta, ylitarkastaja Maire Kolimaata sosiaali- ja terveysministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Mika Kättöä sisäasiainministeriöstä, yli-insinööri

Timo Repoa Opetushallituksesta, ylitarkastaja Ari Ojalaa Ajoneuvohallintokeskuksesta, opetusneuvos Ulla Aunolaa Opetushallituksesta ja opetusneuvos Armi Mikkolaa opetusministeriöstä.

Työryhmä järjesti ryhmän työhön liittyville keskeisille toimijoille kuulemistilaisuuden 3.10.2008.

Työryhmässä valmisteltu hallituksen esitysluonnos lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle syksyllä 2009. Lausunnonantajille järjestettiin myös esitysluonnosta koskeva esittelytilaisuus. Lausuntoja pyydettiin mm. ministeriöiltä, lääninhallituksilta, korkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, opiskelijajärjestöiltä, sairaanhoitopiireiltä, koulutus-toimikunnilta, työmarkkinajärjestöiltä ja lukuisilta kansalaisjärjestöiltä. Lausuntoja saapui 131 kappaletta. Lausunnoista laadittu tiivistelmä on tämän muistion liitteenä.

Hallituksen esitysluonnosta käsiteltiin sivistyspoliittisessa ministerityöryhmässä 23.10.2009.

Lisäksi työryhmässä olivat asiantuntijoina kuultavina professori Olli Mäenpää Helsingin yliopistosta, professori Veli-Pekka Viljanen Turun yliopistosta sekä professori Pentti Arajarvi Joensuun yliopistosta.

Työryhmän alkuperäinen määräaika oli 28.2.2009. Työryhmä sai jatkoaikaa ensin 30.9.2009 saakka ja edelleen 31.1.2010 saakka. Työryhmä on pitänyt 24 kokousta.

Työryhmä luovuttaa tehtävää koskevan muistionsa kunnioittaen opetusministeriölle.

Helsingissä 5 päivänä helmikuuta 2010

Sakari Karjalainen

Mikko Heinikoski

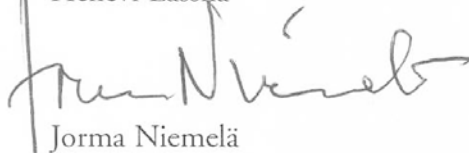
Timo Kontio

Hellevi Lassila

Tarja Lehtinen

Jorma Niemelä

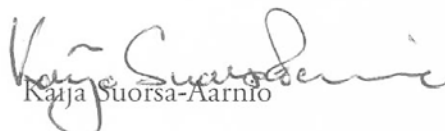
Pirjo Pennanen

Marja-Riitta Pönkä

Aira Rajamäki

Kaija Suorsa-Aarnio

Maiju Tuominen

Marjukka Vallimies-Patomäki

Camilla Busck-Nielsen

Matti Hietanen

Salla Kalsi

Sisältö

Kuvailulehti

Presentationsblad

Description

Opetusministeriölle

Johdanto

Lakiehdotukset

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Laki yliopistolain muuttamisesta

Laki rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta

Rinnakkaistekstit

Asetusluonnokset

Lagförslag

Liitteet

Liite 1. Lausuntokierroksen luonnos hallituksen esitykseksi 21.8.2009

Liite 2. Lausuntotiivistelmä 19.1.2010

Johdanto

Tausta

Opetusministeriö asetti työryhmän 12.3.2008 valmistelemaan tarvittavat säädösmuutokset yliopistoja, ammattikorkeakouluja, ammatillista koulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskevaan lainsäädäntöön koskien koulutuksen aikana ilmenevää eri tekijöistä johtuvaa soveltumattomuutta.

Työryhmä pitää tärkeänä opiskelussa ilmenevien ongelmien ennaltaehkäisyä, varhaista puuttumista sekä tehokasta hoitoa ja tukea. Opiskelijahuollon ja opintojen ohjauksen keinot ovat aina ensisijaisia toimia ongelmien ilmaantuessa ja niiden pitkittyessä. Työryhmän näkemyksen mukaan nykyisten säädösten ja toimintamallien avulla ei yksittäisiin vakaviin ongelmatapauksiin kuitenkaan pystytä riittävällä tavalla puuttumaan.

Työryhmä valmisti toimeksiantonsa mukaisesti luonnoksen hallituksen esitykseksi, joka koski opiskeluoikeuden peruuttamista alalle soveltumattomuuden vuoksi, pysyvää oppilaitoksesta erottamista väärinkäytösten seurauksena, välttämättömien päihdetestien käyttöönottoa sekä edellä mainittuihin tilanteisiin liittyviä tiedonvaihtoa ja tietosuojaa koskevia kysymyksiä.

Työryhmän valmisteleva hallituksen esitysluonnos lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle syksyllä 2009. Lausuntoja pyydettiin mm. ministeriöiltä, lääninhallituksilta, korkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, opiskelijajärjestöiltä, sairaanhoitopiireiltä, koulutustoimikunnilta, työmarkkinajärjestöiltä ja lukuisilta kansalaisjärjestöiltä.

Annetut lausunnot

Lausuntoja saapui 131 kappaletta.

Lähes kaikki tahot pitivät esiin nostettuja asioita ja ongelmia tärkeinä ja ajankohtaisina. Hallituksen esitysluonnokseen sisältyneet säännösehdotukset puolestaan jakoivat mielipiteitä. Säännösehdotukset saivat kannatusta mutta myös runsaasti muutosehdotuksia. Useat tahot pitivät ehdotettuja säännöksiä liian tulkinnanvaraisina. Osa lausunnon antajista piti esitettyjä muutoksia liian tiukkoina, kun taas osa kannatti säännösten kiristämistä. Useassa lausunnossa korostettiin opiskelijoiden ja työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun tärkeyttä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät suhtautuivat esitykseen myönteisimmin ja pitivät pääsääntöisesti esitettyjä muutoksia erittäin tarpeellisina. Opiskelijajärjestöt suhtautuivat kriittisimmin työryhmän esityksiin ja esittivät runsaasti muutosehdotuksia. Myös vammaisjärjestöt ja osa sairaanhoitopiireistä esitti kritiikkiä esitystä kohtaan. Yliopistojen ja työmarkkinajärjestöjen kannat vaihtelivat varsin paljon. Ammattikorkeakoulujen suhtautuminen vaihteli myös jonkin verran.

Tähän on nostettu keskeiset näkökohdat annetuista lausunnoista. Lausuntokierroksen palaute on kuvattu tarkemmin lausuntotiivistelmässä.

Opiskelu oikeuden peruuttaminen

Monissa lausunnoissa todettiin, että soveltumattomuusongelmat koulutuksessa ovat erittäin harvinaisia yksittäistapauksia. Toisaalta todettiin myös, että keinot puuttua vaikeisiin soveltumattomuusongelmiin ovat tällä hetkellä puutteelliset. Ongelmien aikainen havainnointi ja niihin puuttuminen nähtiin ensisijaisena keinona, mutta ääritapauksiin tarvitaan useiden lausunnonantajien mukaan mahdollisuus peruuttaa opiskelu oikeus.

Esitettyjen muutosten suhde esteettömyyteen nostettiin esille useassa lausunnossa. Lisäksi lausunnoissa tuotiin esille, ettei erityisryhmiä, kuten esimerkiksi vammaisia ja ulkomaalaisia opiskelijoita, ole huomioitu tarpeeksi luonnoksessa.

Soveltumattomuuden rajaaminen jakoi mielipiteitä. Lausunnoissa esitettiin soveltumattomuuden laajentamista koskemaan laajemmin tiettyjä tai kaikkia koulutusaloja, mutta samoin esitettiin alojen tarkempaa rajausta ja määrittelyä.

Myös peruuttamisperusteiden suhde valintaperusteisiin nousi esille. Säännöstä ehdotettiin muutettavaksi esimerkiksi siten, että opiskelu oikeus voidaan peruuttaa, jos opintojen aikana ilmenee seikka, joka olisi ollut opiskelijaksi ottamisen esteenä.

Erityisten ammattitaitovaatimusten saavuttamista soveltuvuuden ehtona kritisoitiin lausunnoissa. Ongelmana koettiin termin määrittely ja se, mitä erityiset ammattitaitovaatimukset tarkoittavat eri aloilla.

Työryhmän ehdottama rikosten osoittama soveltumattomuus alalle herätti paljon mielipiteitä. Useat lausunnonantajat esittivät rikosten tarkempaa määrittelyä. Edelleen nostettiin kysymys siitä, mistä saadaan tieto rikoksesta annetusta rangaistuksesta. Rikosrekisteriotteen toimittamista ei kuitenkaan koettu yleisesti tarpeelliseksi. Osa mielestä rikosrekisteriote pitäisi olla mahdollista pyytää opiskelijoilta samoilta aloilta kuin nyt työelämässä.

Korkeakoulun tai ammatillisen koulutuksen järjestäjän asettamaa monijäsenistä toimielintä opiskelu oikeuden peruuttamispäätöksen tekijänä kannatettiin, mutta monet lausunnon antajista esittivät Ruotsin mallin mukaista valtakunnallista lautakuntaa, joka tekisi mainitut päätökset.

Osa lausunnonantajista piti kahden vuoden määräaikaa opiskelu oikeuden palauttamisen hakemiselle liian pitkänä aikana, kun taas osa vaati pidempää aikaa. Lausunnoista nousi esille myös kysymys, pitäisikö palauttamisen hakemiselle asettaa takaraja.

Pysyvä erottaminen

Pysyvä erottaminen sai myös ristiriitaisen vastaanoton. Osa piti työryhmän esitystä kannatettavana ja tarpeellisenä toimenpiteenä ääritapauksissa, osa piti sitä liian raskaana toimenpiteenä ja tarpeettomana.

Pysyvää erottamista koskeva esitys sai kritiikkiä tarkkarajaisuuden puuttumisesta. Monet kokivat hankalaksi määrittää millainen teko/teot saattavat johtaa pysyvään erottamiseen. Esiin nousi myös ongelma kaksinkertaisen rangaistuksen kiellon suhteen, kun samasta asiasta antaa rangaistuksen sekä tuomioistuimien että oppilaitos.

Joissakin lausunnoissa esitettiin myös muita uudistuksia kurinpitotoimiin, kuten esimerkiksi ammattikorkeakoululle mahdollisuutta poistaa häiritsevästi käyttäytyvä opiskelija opiskelutiloista.

Päihdetestaus

Päihdetestien käyttöönotto sai osakseen runsaasti palautetta. Monet halusivat rajata päihdetestauksen selkeästi pelkkään työharjoitteluun, kun taas osa halusi laajentaa testauksen myös teoriaopintoihin.

Enemmistö piti tärkeänä, että testaukseen määräävä taho on selkeästi määritelty. Päihdetestausten tulosten arvioinnissa korostettiin terveydenhuollon ammattihenkilökunnan roolia.

Osa piti kirjallista päihdeohjelmaa, joka pitää sisällään selkeät velvoitteet ja ohjeet hoitoonohjauksesta, välttämättömänä toimenpiteenä. Päihdetestiin pitää olla myös kirjallinen ja perusteltu määräys.

Tiedonvaihto ja tietosuoja

Tiedonvaihtoa koettiin tärkeäksi kehittää kaikilla koulutusasteilla. Monet kokivat nykyiset mahdollisuudet tietojen vaihtoon heikoiksi. Yhtenevät säännökset koulutusasteiden ja -muotojen välillä nähtiin tarpeellisiksi.

Esille nousi vahvasti terveydenhuollon ja opiskelijan luottamuksellisen suhteen vaarantuminen, jos tietosuoja kavennetaan. Useassa lausunnossa esitettiin yhteistyön ja tietojenvaihdon kehittämistä oppilaitosten ja Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Valviran välillä.

Sivistyspoliittinen ministerityöryhmä

Hallituksen esitysluonnosta käsiteltiin sivistyspoliittisessa ministerityöryhmässä 23.10.2009. Ministerityöryhmä evästi jatkovalmistelua. Kokouksessa ehdotettiin, että jatkovalmistelussa vielä pohdittaisiin, tulisiko ammatissa toimimisen edellytykset ottaa opiskeluoikeiden peruuttamisen arvioinnissa huomioon ammatillisen koulutuksen lisäksi myös ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Lisäksi todettiin, että rikoksesta rankaisemisen ja opiskeluoikeuksien peruuttamisen kytkeminen toisiinsa ei ole ongelmaton. Ministerityöryhmä korosti vammaisten oikeuksien turvaamista ja vammaisjärjestöjen kuulemisen tärkeyttä.

Asiantuntijakuulemiset

Työryhmä kuuli valtiosääntöoikeuden ja hallinto-oikeuden asiantuntijoita lausuntokierroksen jälkeen muokatuista lakiehdotuksista tammikuussa 2010. Asiantuntijoina työryhmässä olivat kuultavina professori Olli Mäenpää Helsingin yliopistosta, professori Veli-Pekka Viljanen Turun yliopistosta sekä professori Pentti Arajärvi Joensuun yliopistosta. Asiantuntijakuulemisissa työryhmän esityksiä käsiteltiin erityisesti perusoikeuksien näkökulmasta.

Asiantuntijakuulemisissa todettiin lakiehdotusten koskettavan perusoikeuksia monelta kannalta. Keskeisiä perustuslain säännöksiä, joita esityksen valmistelussa on otettava huomioon ovat perustuslain 6 § 2 momentti yhdenvertaisuudesta, 16 §:n 2 momentti sivistyksellisistä oikeuksista sekä 21 § oikeusturvasta. Lisäksi esityksellä on yhteyksiä myös perustuslain 7 §:ään (oikeus elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen), 8 §:ään (rikosoikeudellinen laillisuusperuste), 10 §:ään (yksityiselämän suoja), 12 §:ään (sananvapaus ja julkisuus) ja 19 §:ään (oikeus työhön ja elinkeinovapaus).

Asiantuntijakuulemisissa todettiin, että työryhmän uudelleen muotoilemat lakiehdotukset ovat lausuntokierroksen jälkeen kehittyneet parempaan suuntaan verrattuna alkuperäiseen luonnokseen. Asiantuntijat kiinnittivät huomiota lukuisiin säädösesitysten yksityiskohtiin, mutta kukaan asiantuntijoista ei kyseenalaistanut esityksen periaatteellisia lähtökohtia.

Opiskelijaksi ottaminen

Opiskelijaksi ottamisen perusteiden osalta katsottiin, että säännös terveydentilasta opiskelun esteenä voi olla lainmukainen peruste, jos este selkeästi liittyy koulutukseen. Yhdenvertaisuuslain mukainen esteiden poistamisnäkökulma katsottiin kuitenkin tarpeelliseksi lisätä säännökseen. ”Muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka” -ilmaisun katsottiin kat-tavan myös sellaisen päihderiippuvuuden, joka on esteenä koulutukseen osallistumiselle.

Aiemman peruuttamispäätöksen vaikutuksia koskevan säännöksen katsottiin voivan aiheuttaa opiskelun esteiden ketjuuntumisen ongelman. Säännöksestä olisi selkeämmin käytävä ilmi korkeakoulun ja koulutuksen järjestäjän mahdollisuus harkita opiskeluoikeuden myöntämistä niissä tilanteissa, joissa toinen oppilaitos tai korkeakoulu on peruuttanut opiskeluoikeuden vastaavalla alalla.

Lisäksi esitettiin säädöksen rakenteeseen liittyviä huomioita ja tuotiin esiin mahdollisuus säätää opiskelijaksi ottamisen esteistä ja opiskelijaksi pyrkivän tietojenantovelvollisuudesta omassa pykälässään. Myös korkeakoulun ja koulutuksen järjestäjän ohjausvelvollisuus opiskelijavalinnan yhteydessä oli esillä.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Yleisesti todettiin, että opiskeluoikeuden peruuttamisen perusteiden on oltava asiallisia ja koulutuksen kannalta perusteltuja. Kysymys on myös yhdenvertaisista mahdollisuuksista, jolloin on otettava huomioon suhteellisuutta, tarkkarajaisuutta ja oikeusturvaa koskevat periaatteet.

Opiskeluoikeuden peruuttamisen osalta korostettiin, että opiskeluoikeuden peruuttamisen perusteena olevien terveydellisten syiden tulisi olla pysyväisluonteisia. Lisäksi herätettiin kysymys mahdollisuudesta käyttää lievempiä keinoja ennen peruuttamispäätöstä. Piittaamattomuus- kriteeriä pidettiin hankalana osoittaa, ja suositeltiin käytettävän ilmaisua ”on vakavasti vaarantunut / vaarantaa vakavasti”. Nostettiin esiin kysymys, edellyttääkö tiedon salaamista koskevan kriteerin soveltaminen sitä, että tietoa on pyydetty.

Rikostuomioiden osalta viittausta RL 50 luvussa tarkoitettuihin huumausainerikoksiin pidettiin liian laajana suhteellisuusperiaatteen kannalta. Lisäksi nostettiin esiin kysymys, onko rikosnimikkeiden maininta tarkoituksenmukaista ja jääkö näin esimerkiksi murhan yritys soveltamisen ulkopuolelle.

Peruuttamisen kynnyksen edellytettiin olevan korkeampi kuin mitä opiskelijaksi ottamistilanteessa este on. Peruuttamisperusteiden tulee siten olla tiukemmat kuin opiskelijaksi ottamisen esteet. Perusongelmaa ei kuitenkaan katsottu olevan, vaikka perusteet eivät olisi täsmälleen samat, koska osa kriteereistä ilmenee vasta koulutuksen aikana.

Korkeakoulun ja koulutuksen järjestäjän ohjausvelvollisuutta pidettiin hyvänä suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta.

Sen, mihin opintoihin opiskeluoikeuden peruuttamista sovelletaan, jättämistä yksinomaan valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi ei pidetty mahdollisena perustuslain 80 §:n perusteella, vaan soveltamisala olisi määriteltävä jollain tarkkuudella laissa.

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelyn lopputuloksesta tulee aina ilmoittaa Valviralle. Mikäli opiskelijan opiskeluoikeutta ei peruuteta, tulee opiskeluoikeuden peruuttamisen käsittelyä koskevat merkinnät poistaa Valviran rekistereistä.

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Yhden vuoden määräaikaa palauttamisen hakemiselle pidettiin oikeansuuntaisena.

Päihdetestaus

Päihdetestauksen osalta todettiin esityksen olevan linjassa vastaaviin työelämän säännöksiin huumausainetestauksesta. Nostettiin esiin kysymys siitä, olisiko tarvetta määritellä päihdetestaus tarkemmin (mitä päihteillä tarkoitetaan). Todettiin, että terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama päihdetesti riittää, eikä laboratoriohenkilökuntaa tarvitse säännöksessä erikseen mainita.

Kurinpito

Kurinpidon osalta todettiin, että lausuntoversiossa ehdotettuun pysyvään erottamiseen liittyi ongelmia. Edelleen katsottiin, että erottaminen kahdeksi vuodeksi on ongelmallinen suhteellisuusperiaatteen kannalta. Parempana pidettiin erottamista yhden vuoden määräajaksi kerrallaan. Todettiin, että tuomioistuimen antama rangaistus sellaisenaan ei voi olla peruste erottamiselle.

Samoin pidettiin ongelmallisena opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi. Säännöstä ehdotettiin täsmennettävän enimmäisajalla ja/tai välttämättömyys-perusteella.

Menettely

Nostettiin esiin kysymys siitä, miten päätöksenteko järjestetään yksityisissä oppilaitoksissa. Yksityisten oppilaitosten osalta tulisi pohti julkisen vallan käyttöä PL 124 §:n näkökulmasta opiskeluoikeuden peruuttamistilanteissa. Ainakin olisi määriteltävä, että toimielimen jäsenet toimivat virkavastuulla ja päätöksentekoon sovelletaan hallinnon yleisiä menettelysäännöksiä. Menettelyssä tulisi korostaa erityisesti oikeusturvanäkökulmaa, ja päätöksenteko tulisi säätää niin lähelle viranomaisasemaa kuin mahdollista.

Muutoksenhaku

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimassa olevan muutoksenhakusäännöksen rakenne katsottiin ongelmalliseksi, koska lähtökohtana tulisi olla muutoksenhakuoikeus kaikkiin hallintopäätöksiin. Aluehallintovirastolle tehtävän valituksen tilalle suositeltiin oikaisuvaatimuksen käyttöä ammatillisen koulutuksen laissa. Muutoksenhakumahdollisuutta tulisi harkita myös opetustilasta poistamisen ja opetukseen osallistumisen epäämisen osalta (oikaisu/valitus). Muutoksenhakusäännöksissä tulisi määritellä, mitkä päätökset voidaan välittömästi laittaa täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Yliopistojen erityisasema

Yliopistojen osalta todettiin, että terveydentilavaatimuksia on vaikea sitoa tutkinnon suorittamiseen, koska opiskelun yhteys tietyssä ammatissa toimimiseen on heikompi. On myös vaikea määritellä yksiselitteisesti, miltä opiskelualoilla valmistutaan ammatteihin, joihin kuuluu alaikäisten kanssa toimimista. Edelleen kysyttiin, voiko liikenneturvallisuus vaarantua yliopistokoulutuksessa.

Valtakunnallinen päätöksentekoeelin ei soveltuisi yliopistoissa ilmeneviin soveltumattomuus- tai erottamistilanteisiin yliopistojen autonomian johdosta.

Muutokset lausuntoversioon

Saatujen lausuntojen ja asiantuntijakuulemisten pohjalta työryhmä muokkasi lakiehdotuksista uudet versiot. Lausuntokierroksen hallituksen esitysluonnokseen verrattuna ehdotettuja säännöksiä muokattiin erityisesti seuraavilta osin:

Opiskelijaksi ottaminen

- ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotettiin otettavaksi erilliset pykälät opiskelijaksi ottamisen esteistä ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä tiedonsaannista
- yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotettiin otettavaksi uusi pykälä opiskelijaksi ottamisen esteistä
- kaikkiin lakeihin ehdotettiin säännöstä, jonka mukaan henkilön sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka ei ole esteenä koulutukseen osallistumiselle, jos este voidaan kohtuullisin toimin poistaa

Turvallinen opiskeluympäristö

- yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotettiin otettavaksi uusi pykälä opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

- opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa säännöstä rajattiin ja täsmennettiin kaikissa lakiehdotuksissa
- soveltamisalasta ehdotettiin poistettavaksi yleinen turvallisuus
- kaikkiin lakeihin ehdotettiin säännöstä, jonka mukaan opinnoista, joihin opiskeluoikeuden peruuttamista sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella
- kaikista lakiehdotuksista poistettiin opiskeluoikeuden peruuttamisen kriteereistä erityisten ammattitaitovaatimusten saavuttamatta jääminen
- kaikkiin lakiehdotuksiin täsmennettiin opiskeluoikeuden peruuttamisen kriteeriksi toistuva tai vakava toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden vaarantaminen vakavan piittaamattomuuden tilalle
- kaikkiin lakiehdotuksiin täsmennettiin opiskeluoikeuden peruuttamisen kriteerinä ollut terveydentilaan liittyvä este koskemaan tilanteita, joissa toisen henkilön terveys tai turvallisuus vakavasti vaarantuu
- kaikista lakiehdotuksista poistettiin opiskeluoikeuden peruuttamisen kriteereistä yleinen rikostuomion osoittama ja sen perusteella arvioitava soveltumattomuus
- kaikkiin lakiehdotuksiin kuitenkin lisättiin mahdollisuus peruuttaa opiskeluoikeus määrättyjen rikosten perusteella, jos opinnot tai opintoihin kuuluva työssäoppiminen tai harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, sekä tähän liittyvästä rikosrekisteriotteen toimittamisvelvollisuudesta
- kaikkiin lakiehdotuksiin ehdotettiin otettavaksi erillinen pykälä opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvästä tiedonsaannista

Opiskeluoikeuden palauttaminen

- opiskeluoikeuden palauttamisen soveltamisalaa laajennettiin kaikkiin peruuttamiskriteereihin
- opiskeluoikeuden palauttamista koskeva aikaisinta mahdollista hakemisajankohtaa koskeva määräaika alennettiin kahdesta vuodesta yhteen vuoteen

Päihdetestaus

- kaikissa laeissa ehdotettiin täsmennettäväksi päihdetestauksen edellytyksiä koskemaan erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä vaativia tehtäviä
- lisättiin ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin velvoite ilmoittaa päihdetestauksesta huoltajalle

Kurinpito

- kurinpitosäännöksistä poistettiin ehdotus mahdollisuudesta opiskelijan pysyvään erottamiseen
- yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotettiin lisättäväksi säännös opetusta häiritsevän opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisestä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi voimassa olevaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä vastaavasti
- opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi ehdotettiin rajattavaksi vuodeksi kerrallaan sekä opiskelusta pidättämisen perusteita täsmennettäväksi välttämättömiin opintoihin ja epäiltyyn rikokseen koskeviin seikkoihin

Menettely

- ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotettiin täsmennettäväksi monijäsenisen toimielimen kokoonpanoa sekä edellytettäväksi koulutuksen järjestäjän määräävän tarkemmin toimielimestä
- opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpitoasiaa koskevasta menettelystä ehdotettiin säännösten selkeyden ja luettavuuden vuoksi säädettäväksi erillisessä pykälässä myös ammattikorkeakoululaissa ja yliopistolaissa

Arkaluonteisten tietojen käsittely

- arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa pykälää ehdotettiin täsmennettäväksi ja edellytettäväksi arkaluonteisten tietojen käsittelyä vaativat tehtävät määriteltäväksi korkeakoulun tai koulutuksen järjestäjän toimesta

Tiedonvaihto

- lakiehdotuksiin on lisätty koulutuksen järjestäjän ja työssäoppimispaikan sekä viranomaisten välinen välttämätön tiedonvaihto opiskelun asianmukaiseksi järjestämiseksi

Muutoksenhaku

- ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetty valitusmahdollisuus lääninhallitukselle on muutettu oikaisuvaatimukseksi aluehallintovirastolle

Rikosrekisterilaki

- rikosrekisterilakia on ehdotettu muutettavaksi siten, että opiskelija saisi itseään koskevan otteen rikosrekisteristä voidakseen opinnoissa taikka opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tai harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa ja jossa ote on pyydettyä toimitettava koulutuksen järjestäjälle koulutusta koskevien lakien perusteella

Valtioneuvoston asetukset

- työryhmässä on valmisteltu valtioneuvoston asetuseräluonnokset opinnoista, joihin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevia säännöksiä sovelletaan

Jatkovalmistelu

Työryhmän esityksen pohjalta laadittu luonnos hallituksen esitykseksi ehdotetaan lähetettäväksi uudelle lausuntokierrokselle keväällä 2010. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2010 ja lait on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2011. Ennen lakien voimaantuloa huolehditaan riittävästä toimeenpanon ohjauksesta.

1.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 21 päivänä elokuuta 1998 ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998)
27 §:n 2 momentti,
muutetaan 32, 35, 35 a ja 42—44 §, sellaisina kuin niistä ovat 32, 35, 35 a ja 44 § laissa
479/2003, sekä
lisätään lakiin uusi 27 a, 27 b, 32 a, 32 b ja 34 a § seuraavasti:

27 a §

Opiskelijaksi ottamisen esteet

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Henkilön sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka ei ole esteenä koulutukseen osallistumiselle, jos este voidaan kohtuullisin toimin poistaa.

Kun kysymys on 32 §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla tämän lain 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 6 a kohdan, ammattikorkeakoululain 25 a §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät.

27 b §

Opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyäessä antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyäessä antaa koulutuksen järjestäjälle tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätök-

sestä, kun on kysymys 32 §:ssä tarkoitetuista opinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta sekä Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolta.

32 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos

1) opiskelija on toistuvasti tai vakavasti vaarantanut opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden;

2) opiskelijalla ilmenee koulutuksen aikana toimintakykyä olennaisesti heikentävä sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaa koskeva seikka, joka opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa vakavasti vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden; tai

3) opiskelija on opiskelijaksi hakeutessaan salannut 27 b §:n 2 momentissa tarkoi-

tetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Mikäli opinnot tai opintoihin kuuluva työssäoppiminen edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi alaikäisten suojelemiseksi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (504/2002) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1, 2, 3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta taikka jos opiskelija kieltäytyy toimittamasta 32 a §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotetta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää koulutuksen järjestäjän sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

32 a §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa koulutuksen järjestäjälle 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aiheutta epäillä että opiskelijalla on mainitussa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jotka ovat välttämättömiä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Kieltäytyminen tarkastuksesta tai tutkimuksesta ei ole este opiskeluoikeuden peruuttamiselle. Tarkastuksiin ja tutkimuksiin liittyvästä menettelystä määrää tarkemmin koulutuksen järjestäjä.

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa koulutuksen järjestäjälle 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten

nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen lausunto opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta tai yliopistolta sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 32 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

32 b §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 32 §:n perusteella, voi hakea kyseiseltä koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden palauttamista aikaisintaan vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeus voidaan palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelijan tulee toimittaa koulutuksen järjestäjälle terveydentilaa koskevat lausunnot, jos opiskeluoikeuden peruuttaminen on perustunut 32 § 1 momentin 2 kohdan mukaiseen terveydentilan arviointiin.

Opiskeluoikeuden palauttamisesta koskevaan menettelyyn sovelletaan opiskeluoikeu-

den peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä soveltuvien osin.

34 a §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen koulutuksen järjestäjän määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aiheita epäillä, että opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa ja jos testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenneturvallisuutta;
- 3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai
- 4) merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän, 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan tai 17 §:ssä tarkoitetun työnantajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laitoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Koulutuksen järjestäjällä on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi. Päihdetestauksesta on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle. Päihdetestauksen liittyvästä menettelystä määrää tarkemmin koulutuksen järjestäjä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa 1 momentissa tarkoitetusta päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilätieto. Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen joh-

topäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

35 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen järjestystä taikka kieltäytyy 34 a §:ssä tarkoitetusta päihdetestauksesta tai antaa päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhden vuodeksi sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangaistuksia.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun tutkimuksen ja syytteen käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi kerrallaan, jos se opiskelijan opintoihin ja epäiltyyn rikokseen tai niihin liittyviin seikkoihin nähden on välttämätöntä.

35 a §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta sekä määräaikaisesta erottami-

sesta ja opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Toimielimessä tulee olla ainakin oppilaitoksen hallinnon, työelämän, opiskelijahuollon, opetushenkilöstön ja opiskelijoiden edustus. Toimielimestä määrää tarkemmin koulutuksen järjestäjä. Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää rehtori.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi.

Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangeistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelijasuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 35 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Kurinpitorangeistuksista, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi tulee antaa kirjallinen päätös ja 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden tulee kirjata.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, määräaikaaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

Menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa on lisäksi voimassa, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

42 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevaa 27 b §:n, 32 a §:n, 32 b §:n ja 34 a §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opis-

keluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 32 a §:n mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Koulutuksen järjestäjän on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakea (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

43 §

Tiedonvaihto

Koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 40 §:ssä tarkoitettut henkilöt ja opetusharjoittelua suorittavat henkilöt, 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan työssäoppimisesta vastaavat henkilöt sekä opiskelijaterveydenhuollosta ja muusta opiskelijahuollosta vastaavat henkilöt saavat salassapitosäännösten estämättä antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville ja muille viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä tehtäviään hoitaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

44 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, opiskelija-asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi tai 37, 38 ja 39 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen haetaan oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä; sekä
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi.

Edellä 2 momentin mukaiseen aluehallintoviraston päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi taikka 3 momentissa tarkoitettua asiaa, sekä oikaisu 2 momentissa tarkoitettua päätöksestä, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitettut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Opiskelijan määräaikaista erottamista, opiskelija-asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin päättä.

Edellä 25 §:ssä tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suoritusaikaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei myöskään saa 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 momentissa tarkoitettu asia, ja arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu muu 4 momentissa tarkoitettu asia ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Lain 32 §:n 2 momenttia sovelletaan 31 päivänä heinäkuuta 2011 jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin.

2.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n 10 kohta sekä 16 §:n 4 ja 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 11 § 10 kohta laissa 480/2003, ja

lisätään lain 11 §:ään uusi 2 a, 2 b, 6 a—c ja 8 a kohta seuraavasti:

11 §

Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

2 a) 27 a §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamisen esteistä;

2 b) 27 b §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä tiedonsaannista;

6 a) 32 §:n säännöksiä opiskeluoikeuden peruuttamisesta;

6 b) 32 a §:n säännöksiä opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvästä tiedonsaannista;

6 c) 32 b §:n säännöksiä opiskeluoikeuden palauttamisesta;

8 a) 34 a §:n säännöksiä päihdetestauksesta;

10) 35 a §:n säännöksiä menettelystä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa;

16 §

Ammattillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä:

4) 42 §:n säännöksiä arkaluonteisten tietojen käsittelystä;

5) 43 §:n säännöksiä tiedonvaihdesta;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**ammattikorkeakoululain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä toukokuuta 2003 annetun ammattikorkeakoululain (351/2003) 26 a §, 28 § ja 42 §:n 5 momentti, sellaisena kuin niistä on 26 a § laissa 1505/2007, ja *lisätään* lakiin uusi 20 a, 24 a, 25 a—d, 28 a ja 28 b § sekä 40 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

20 a §

Opiskelijaksi ottamisen esteet ja opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Jos 25 a §:ssä tarkoitettuihin opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät, opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Henkilön sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka ei ole esteenä koulutukseen osallistumiselle, jos este voidaan kohdullisin toimin poistaa.

Kun kysymys on 25 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 6 a kohdan, tämän lain 25 a §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettäessä antaa ammattikorkeakoululle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot. Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettäessä antaa ammattikorkeakoululle tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, kun on kysymys 25 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja

sen perusteluista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

24 a §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Ammattikorkeakoulun tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä ammattikorkeakouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettussa järjestyssäännössä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa ammattikorkeakouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa ammattikorkeakoulun omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta ammattikorkeakoulun tiloissa ja sen alueella.

25 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta koskevia vaatimuksia, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos

1) opiskelija on toistuvasti tai vakavasti vaarantanut opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden;

2) opiskelijalla ilmenee koulutuksen aikana toimintakykyä olennaisesti heikentävä sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaa koskeva seikka, joka opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa vakavasti vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden; tai

3) opiskelija on opiskelijaksi hakeutessaan salannut 20 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tietoa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Mikäli opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, ammattikorkeakoulu voi alaikäisten suojelemiseksi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (504/2002) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1, 2, 3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetuista rikoksista, taikka jos opiskelija kieltäytyy toimimasta 25 b §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotetta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun on selvítettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

25 b §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa ammattikorkeakoululle 25 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aiheuttaa epäillä, että opiskelijalla on mainituksa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voi-

daa hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jotka ovat välttämättömiä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Ammattikorkeakoulu vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Kieltäytyminen tarkastuksesta tai tutkimuksesta ei ole este opiskeluoikeuden peruuttamiselle. Tarkastuksiin ja tutkimuksiin liittyvästä menettelystä määrätään tarkemmin ammattikorkeakoulun sisäisissä säännöissä.

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa ammattikorkeakoululle 25 a §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen lausunto opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä sekä Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolta.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa toiselle ammattikorkeakoululle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 25 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut toiseen ammattikorkeakouluun siirto-opiskelijana.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 25 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen

siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

25 c §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 25 a §:n perusteella, voi hakea kyseiseltä ammattikorkeakoululta opiskeluoikeuden palauttamista aikaisintaan vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeus voidaan palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelijan tulee toimittaa ammattikorkeakoululle terveydentilaa koskevat lausunnot, jos opiskeluoikeuden peruuttaminen on perustunut 25 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen terveydentilan arviointiin.

Opiskeluoikeuden palauttamista koskevaan menettelyyn sovelletaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevia menettelysääntöjä soveltuvin osin.

25 d §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen ammattikorkeakoulun määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa ja jos testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenneturvallisuutta;
- 3) vakavasti vaarantaa salassapitosääntönsin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai
- 4) merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hal-

lussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä pykälässä tarkoitettu päihdetesti, ammattikorkeakoululla on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi. Päihdetestaukseen liittyvästä menettelystä määrätään tarkemmin ammattikorkeakoulun sisäisissä säännöissä.

Ammattikorkeakoulu vastaa 1 momentissa tarkoitettua päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilatieta. Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

26 a §

Tilauuskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö, suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauuskoulutus).

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan yhteisön lainsäädännön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin. Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan 20 §:ää, 20 a §:ää, 22 §:n 4 momenttia, 25 a—d §:ää, 27, 28, 28 a, 28 b sekä 42 §:ää.

Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättyyn koulutusalaan ja ammattikorkeakoululle vahvistettuun koulutusohjelmaan. Tilauuskoulutus ei saa heikentää ammattikorkeakoulun antamaa perus- tai jatko-

koulutusta. Ammattikorkeakoulun on perittävä tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

28 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo ammattikorkeakoulun järjestystä tai joka kieltäytyy 25 d §:ssä tarkoitettua päihdetestauksesta taikka antaa päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa ammattikorkeakoulusta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka ammattikorkeakoulun järjestämisestä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai ammattikorkeakoulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ja syytteen käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi kerrallaan, pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan opintoihin ja epäiltyyn rikokseen tai niihin liittyviin seikkoihin nähden on välttämätöntä.

28 a §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja

varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää ammattikorkeakoulun rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä teosta tai laiminlyönnistä häntä syytetään sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Rehtori ja opettaja voivat 28 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen ja toimenpiteet tulee kirjata. Hallitus tekee 28 §:n 3 momentin mukaisen päätöksen.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskelijan määräaikaista erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

28 b §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevaa 20 a §:n ja 25 b—d §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 25 a §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Ammattikorkeakoulun tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Ammattikorkeakoulun on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

40 §

Tietojensaantioikeus

Ammattikorkeakoulun toimielinten jäsenet, henkilöstö, opetusharjoittelua suorittavat henkilöt ja harjoittelupaikan henkilöstö sekä opiskeluterveydenhuollosta ja muusta opiskelijahuollosta vastaavat henkilöt saavat salassapitosäännösten estämättä antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville ja muille viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

42 §

Muutoksenhaku

Opiskeluvoimien peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Lain 25 a §:n 2 momenttia sovelletaan 31 päivänä heinäkuuta 2011 jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin.

4.

Laki**yliopistolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 2009 annetun yliopistolain (558/2009) 9, 45 ja 85 § ja
lisätään lakiin uusi 37 a, 41 a, 43 a—d, 45 a ja 45 b § sekä 90 a § seuraavasti:

9 §

Tilauuskoulutus

Yliopisto voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö, suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauuskoulutus).

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan yhteisön lainsäädännön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin. Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan 37, 37 a, 43 a—d, 45, 45 a, 45 b ja 82—86 §:ää.

Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa yliopistolla on tutkinnonantaoikeus. Tilauuskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää yliopiston antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Yliopiston on perittävä tilauuskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

37 a §

Opiskelijaksi ottamisen esteet ja opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Jos 43 a §:ssä tarkoitettuihin opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät, opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Henkilön sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka ei ole esteenä koulutukseen osallistumiselle, jos este voidaan kohtuullisin toimin poistaa.

laan liittyvä seikka ei ole esteenä koulutukseen osallistumiselle, jos este voidaan kohtuullisin toimin poistaa.

Kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 6 a kohdan, ammatikorkeakoululain 25 a §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyäessä antaa yliopistolle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot. Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyäessä antaa yliopistolle tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, kun on kysymys 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteista toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä sekä Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskustalta.

41 a §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Yliopiston tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut järjestyksensä määräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteettömyyden suojamista sekä yliopistoyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettussa järjestysäännössä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa yliopistoyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa yliopiston omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikumisesta yliopiston tiloissa ja sen alueella.

43 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia, yliopisto voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos

1) opiskelija on toistuvasti tai vakavasti vaarantanut opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden;

2) opiskelijalla ilmenee koulutuksen aikana toimintakykyä olennaisesti heikentävä sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaa koskeva seikka, joka opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa vakavasti vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden; tai

3) opiskelija on opiskelijaksi hakeutessaan salannut 37 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tietoa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Mikäli opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, yliopisto voi alaikäisten suojelemiseksi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (504/2002) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1, 2, 3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetuista rikoksista, taikka jos opiskelija kieltäytyy toimittamasta 43 b §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotetta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista yliopiston on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää yliopiston sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

43 b §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa yliopistolle 43 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on mainitussa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jotka ovat välttämättömiä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Yliopisto vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Kieltäytyminen tarkastuksesta tai tutkimuksesta ei ole este opiskeluoikeuden peruuttamiselle. Tarkastuksiin ja tutkimuksiin liittyvästä menettelystä määrätään tarkemmin yliopiston sisäisissä määräyksissä.

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa yliopistolle 43 a §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen lausunto opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa toiselle yliopistolle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 43 a §:ssä

tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut toiseen yliopistoon siirto-opiskelijana.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 43 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

43 c §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 43 a §:n perusteella, voi hakea kyseiseltä yliopistolta opiskeluoikeuden palauttamista aikaisintaan vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeus voidaan palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelijan tulee toimittaa yliopistolle terveydentilaa koskevat lausunnot, jos opiskeluoikeuden peruuttaminen on perustunut 43 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen terveydentilan arviointiin.

Opiskeluoikeuden palauttamista koskevaan menettelyyn sovelletaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä soveltuvin osin.

43 d §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen yliopiston määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa ja jos testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja

jossa päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihhteistä riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

3) merkittävästi lisää yliopiston tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä pykälässä tarkoitettu päihdetesti, yliopistolla on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi. Päihdetestaukseen liittyvästä menettelystä määrätään tarkemmin yliopiston sisäisissä määräyksissä.

Yliopisto vastaa 1 momentissa tarkoitettua päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilatieto. Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

45 §

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo yliopiston järjestystä tai joka kieltäytyy 43 d §:ssä tarkoitettua päihdetestauksesta taikka antaa päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa yliopistosta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka yliopiston järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen

voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai yliopistossa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ja syytteen käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi kerrallaan, pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan opintoihin ja epäiltyyn rikokseen tai niihin liittyviin seikkoihin nähden on välttämätöntä.

45 a §

Menettely opiskelu oikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskelu oikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta päättää hallitus. Ennen opiskelu oikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaista erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä teosta tai laiminlyönnistä häntä syytetään sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Rehtori ja opetus- ja tutkimushenkilöstöön kuuluva voivat 45 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen ja toimenpiteet tulee kirjata. Hallitus tekee 45 §:n 3 momentin mukaisen päätöksen.

Samalla kun opiskelu oikeuden peruuttamisesta, opiskelijan määräaikaista erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

45 b §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevaa 37 a §:n ja 43 b—d §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskelu oikeuden peruuttamisesta, opiskelu oikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 43 a §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelu oikeuden peruuttamisesta.

Yliopiston tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Yliopiston on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

85 §

Opiskelu oikeuden peruuttamista ja kurinpitoa koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskelu oikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

90 a §

Tietojensaantioikeus

Yliopiston toimielinten jäsenet, henkilöstö, opetusharjoittelua suorittavat henkilöt ja harjoittelupaikan henkilöstö sekä opiskeluterveydenhuollosta ja muusta opiskelijahuollosta vastaavat henkilöt saavat salassapitosään-

nösten estämättä antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville ja muille viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Lain 43 a §:n 2 momenttia sovelletaan 31 päivänä heinäkuuta 2011 jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin.

5.

Laki**rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä elokuuta 1993 annetun rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 505/2002,
lisätään lain 6 §:ään uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti ja nykyinen 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

6 §

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, opiskelija saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä voidakseen opinnoissa taikka opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tai harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa ja jossa ote on pyydettyä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain (631/1998), ammattikorkeakoululain (351/2003) tai yliopistolain (558/2009) mukaan. Otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1, 2, 3 tai 6 §:ssä, 31

luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta. Otteeseen merkitään myös tiedot päätöksestä, jolla henkilö on aikaisemmin voimassa olleen lain nojalla tuomittu vastaavasta rikoksesta. Ote on maksuton.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettua tietoa pyydettyäessä on ilmoitettava tarkoitus, johon sitä tarvitaan. Ote, jota tarkoitetaan 2 ja 3 momentissa, toimitetaan vain henkilölle, jota ote koskee.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 21 päivänä elokuuta 1998 ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 27 §:n 2 momentti,
muutetaan 32, 35, 35 a ja 42—44 §, sellaisina kuin niistä ovat 32, 35, 35 a ja 44 § laissa 479/2003, sekä
lisätään lakiin uusi 27 a, 27 b, 32 a, 32 b ja 34 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 §

27 §

*Opiskelijaksi ottamisen perusteet**Opiskelijaksi ottamisen perusteet*

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

(2 mom. kumotaan)

27 a §

Opiskelijaksi ottamisen esteet

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Henkilön sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka ei ole esteenä koulutukseen osallistumiselle, jos este voidaan kohtuullisin toimin poistaa.

Kun kysymys on 32 §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla tämän lain 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 6 a

kohdan, ammattikorkeakoululain 25 a §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskelu-oikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät.

27 b §

Opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyessä antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyessä antaa koulutuksen järjestäjälle tieto opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, kun on kysymys 32 §:ssä tarkoitetuista opinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

32 §

Opiskelu-oikeuden menettäminen

Opiskelija voi menettää oikeutensa opiskella, jos opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät erityisiä taiteellisia tai muita ammatissa toimimisen edellyttämiä erityisiä valmiuksia ja jos on ilmeistä, ettei opiskelijalla ole edellytyksiä opintojen asianmukaiseen suorittamiseen tai tutkintoon johtavassa ammatissa toimimiseen. Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

32 §

Opiskelu-oikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskelu-oikeuden, jos

1) opiskelija on toistuvasti tai vakavasti vaarantanut opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden;

2) opiskelijalla ilmenee koulutuksen aikana toimintakykyä olennaisesti heikentävä sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaa koskeva seikka, joka opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa vakavasti vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden; tai

3) opiskelija on opiskelijaksi hakeutessaan salannut 27 b §:n 2 momentissa tarkoitettun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Mikäli opinnot tai opintoihin kuuluva työssäoppiminen edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi alaikäisten suojelemiseksi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (504/2002) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1, 2, 3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitettusta rikoksesta taikka jos opiskelija kieltäytyy toimittamasta 32 a §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotetta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvittettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää koulutuksen järjestäjän sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

32 a §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa koulutuksen järjestäjälle 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aiheuttaa epäillä että opiskelijalla on mainituksa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jotka ovat välttämättömiä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Kieltäytyminen tarkastuksesta tai tutkimuksesta ei ole este opiskeluoikeuden peruuttamiselle. Tarkastuksiin ja tutkimuksiin liittyvästä menettelystä määrää tarkemmin koulutuksen järjestäjä.

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa koulutuksen järjestäjälle 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen lausunto opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta tai yliopistolta sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 32 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

32 b §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 32 §:n perusteella, voi hakea kyseiseltä koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden palauttamista aikaisintaan vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeus voidaan palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelijan tulee toimittaa koulutuksen järjestäjälle terveydentilaa koskevat lausunnot, jos opiskeluoikeuden peruuttaminen on perustunut 32 § 1 momentin 2 kohdan mukai-

seen terveydentilan arviointiin.

Opiskelu-oikeuden palauttamisesta koskevaan menettelyyn sovelletaan opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevia menettelysääntöjä soveltuvien osin.

34 a §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen koulutuksen järjestäjän määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aiheuttaa epäillä, että opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa ja jos testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa liikenneturvallisuutta;

3) vakavasti vaarantaa salassapitosääntönsin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

4) merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän, 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan tai 17 §:ssä tarkoitetun työnantajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laitoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Koulutuksen järjestäjällä on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi. Päihdetestauksesta on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle. Päihdetestaukseen liittyvästä menettelystä määrää tarkemmin koulutuksen järjestäjä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa 1 momentissa tarkoitettusta päihdetestauksesta aiheutu-

35 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangeistuksia.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

35 §

Kurinpito

vista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilätieto. Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen järjestystä taikka kieltäytyy 34 a §:ssä tarkoitetusta päihdetestauksesta tai antaa päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhden vuodeksi sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangeistuksia.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun tutkimuksen ja syytteen käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi kerrallaan, jos se opiskelijan opintoihin ja epäiltyyn rikokseen tai niihin liittyviin seikkoihin nähden on välttämätöntä.

35 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa sekä kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Ennen opiskelijan määräaikaista erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, kuultava opiskelijaa sekä hankittava tarpeellinen selvitys. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 35 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Ennen 32 §:ssä tarkoitetun opiskeluoikeuden menettämistä koskevan päätöksen tekemistä on kuultava opiskelijaa ja hänen huoltajaansa sekä hankittava tarpeellinen selvitys.

Kurinpitorangaistuksista ja opiskeluoikeuden menettämisestä tulee antaa kirjallinen päätös ja 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Opiskelijan määräaikaista erottamista tai opiskelija-asuntolasta erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin pääte.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaista erottamisesta tai asuntolasta erottamisesta päätetään.

Menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa on lisäksi voimassa, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään.

35 a §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta sekä määräaikaista erottamisesta ja opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Toimielimessä tulee olla ainakin oppilaitoksen hallinnon, työelämän, opiskelijahuollon, opetushenkilöstön ja opiskelijoiden edustus. Toimielimestä määrää tarkemmin koulutuksen järjestäjä. Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää rehtori.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi.

Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 35 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Kurinpitorangaistuksista, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi tulee antaa kirjallinen päätös ja 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, määräaikaista erottamisesta, asuntolasta erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

Menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa on lisäksi voimassa, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

42 §

Salassapito

Koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 40 §:ssä tarkoitetut henkilöt ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa luvattomasti sivullisille ilmaista, mitä he ovat koulutukseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää opiskelijoiden ja henkilöstön sekä heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut henkilöt sekä opiskelijaterveydenhuollosta ja muusta oppilashuollosta vastaavat henkilöt saavat sen estämättä, mitä 1 momentissa tai salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään, antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

43 §

Tietojensaantioikeus

Koulutuksen järjestäjällä on tehtäviään hoitaessaan oikeus saada valtion ja kunnan vi-

42 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevaa 27 b §:n, 32 a §:n, 32 b §:n ja 34 a §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 32 a §:n mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Koulutuksen järjestäjän on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

43 §

Tiedonvaihto

Koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 40 §:ssä tarkoitetut henkilöt ja opetusharjoittelua suorittavat henkilöt, 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan työssäoppimisesta vastaavat henkilöt sekä opiskelijaterveydenhuollosta ja muusta opiskelijahuollosta vastaavat henkilöt saavat salassapitosäännösten estämättä antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville ja muille viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä tehtäviään hoitaessaan

ranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

44 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, opiskelijan erottamista opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 37, 38 ja 39 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla aluehallintovirastolta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä;
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi; *sekä*
- 5) 32 §:ssä säädettyä opiskeluoikeuden menettämistä.

Edellä 2 momentin mukaiseen aluehallintoviraston päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista määräajaksi tai opiskelun jäljellä olevaksi ajaksi, opiskelusta pidättämistä rikostutkiminnan ajaksi taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun pää-

oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee *salassapitosäännösten estämättä* pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

44 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, *opiskelija-asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskelusta* pidättämistä rikostutkiminnan ajaksi tai 37, 38 ja 39 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen haetaan *oikaisua* aluehallintovirastolta siten kuin *hallintolaissa* säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä; *sekä*
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi.

Edellä 2 momentin mukaiseen aluehallintoviraston päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, *opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista*, opiskelusta pidättämistä rikostutkiminnan ajaksi taikka 3 momentissa tarkoitettua asiaa, *sekä oikaisu 2 momentissa tarkoitettua päätök-*

tös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitetut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Edellä 25 §:ssä tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suoritusaikaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei myöskään saa 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 ja 4 momentissa tarkoitettu asia, ja arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

sestä, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitetut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Opiskelijan määräaikaista erottamista, opiskelija-asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin päättä.

Edellä 25 §:ssä tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suoritusaikaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei myöskään saa 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 momentissa tarkoitettu asia, ja arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu muu 4 momentissa tarkoitettu asia ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Lain 32 §:n 2 momenttia sovelletaan 31 päivänä heinäkuuta 2011 jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin.

2.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n 10 kohta sekä 16 §:n 4 ja 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 11 § 10 kohta laissa 480/2003, ja
lisätään lain 11 §:ään uusi 2 a, 2 b, 6 a—c ja 8 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 §

Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

10) 35 a §:n säännöksiä menettelystä kurin-pitoasiassa ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa sekä kurinpitorangeistuk-sen täytäntöönpanosta soveltuvien osien;

Ehdotus

11 §

Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

2 a) 27 a §:n säännöksiä opiskelijaksi ot-tamisen esteistä;

2 b) 27 b §:n säännöksiä opiskelijaksi ot-tamiseen liittyvästä tiedonsaannista;

6 a) 32 §:n säännöksiä opiskeluoikeuden peruuttamisesta;

6 b) 32 a §:n säännöksiä opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvästä tiedonsaannista;

6 c) 32 b §:n säännöksiä opiskeluoikeuden palauttamisesta;

8 a) 34 a §:n säännöksiä päihdetestaukses-ta;

10) 35 a §:n säännöksiä menettelystä opis-keluoikeuden peruuttamista koskevassa asi-assa ja kurinpitoasiassa;

16 §

*Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain
eräiden säännösten soveltaminen*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja
tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia
ammattillisesta koulutuksesta annetun lain
säännöksiä:

4) 42 §:n säännöksiä salassapidosta;

5) 43 §:n säännöksiä tietojensaantioikeu-
desta;

16 §

*Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain
eräiden säännösten soveltaminen*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja
tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia
ammattillisesta koulutuksesta annetun lain
säännöksiä:

4) 42 §:n säännöksiä arkaluonteisten tieto-
jen käsittelystä;

5) 43 §:n säännöksiä tiedonvaihdesta;

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuu-
ta 2011.*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.*

3.

Laki**ammattikorkeakoululain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä toukokuuta 2003 annetun ammattikorkeakoululain (351/2003) 26 a §, 28 § ja 42 §:n 5 momentti, sellaisena kuin niistä on 26 a § laissa 1505/2007, ja *lisätään* lakiin uusi 20 a, 24 a, 25 a—d, 28 a ja 28 b § sekä 40 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 a §

***Opiskelijaksi ottamisen esteet ja opiskelija-
valintaan liittyvä tiedonsaanti***

Jos 25 a §:ssä tarkoitettuihin opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät, opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Henkilön sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka ei ole esteenä koulutukseen osallistumiselle, jos este voidaan kohdullisin toimin poistaa.

Kun kysymys on 25 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 6 a kohdan, tämän lain 25 a §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettäessä antaa ammattikorkeakoululle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot. Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettäessä antaa ammattikorkeakoululle tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, kun on kysymys 25 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja

sen perusteluista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

24 a §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Ammattikorkeakoulun tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä ammattikorkeakouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetussa järjestyssäännössä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa ammattikorkeakouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa ammattikorkeakoulun omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta ammattikorkeakoulun tiloissa ja sen alueella.

25 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta koskevia vaatimuksia, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos

1) opiskelija on toistuvasti tai vakavasti vaarantanut opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden;

2) opiskelijalla ilmenee koulutuksen aikana toimintakykyä olennaisesti heikentävä sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaa koskeva seikka, joka opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa vakavasti vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden; tai

3) opiskelija on opiskelijaksi hakeutessaan salannut 20 a §:n 2 momentissa tarkoi-

tetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Mikäli opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, ammattikorkeakoulu voi alaikäisten suojelemiseksi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (504/2002) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1, 2, 3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetuista rikoksista, taikka jos opiskelija kieltäytyy toimimasta 25 b §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotetta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

25 b §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijan tulee pyydettyä antaa ammattikorkeakoululle 25 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on mainitussa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jotka ovat välttämättömiä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Ammattikorkeakoulu vastaa määrittämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Kieltäytyminen tarkastuksesta tai tutkimuksesta ei ole este opiskeluoikeuden peruuttamiselle. Tarkastuksiin ja tutkimuksiin liittyvästä menettelystä määrätään tarkemmin ammattikorkeakoulun sisäisissä säännöissä.

Opiskelijan tulee pyydettyä antaa am-

mattikorkeakoululle 25 a §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen lausunto opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa toiselle ammattikorkeakoululle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 25 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut toiseen ammattikorkeakouluun siirto-opiskelijana.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 25 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

25 c §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 25 a §:n perusteella, voi hakea kyseiseltä ammattikorkeakoululta opiskeluoikeuden palauttamista aikaisintaan vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan

päätöksen tekemisestä. Opiskelu-oikeus voidaan palauttaa, jos opiskelu-oikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelijan tulee toimittaa ammattikorkeakoululle terveydentilaa koskevat lausunnot, jos opiskelu-oikeuden peruuttaminen on perustunut 25 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen terveydentilan arviointiin.

Opiskelu-oikeuden palauttamista koskevaan menettelyyn sovelletaan opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä soveltuvin osin.

25 d §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen ammattikorkeakoulun määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aiheutta epäillä, että opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa ja jos testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa liikenneturvallisuutta;

3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

4) merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä pykälässä tarkoitettu päihdetesti, ammattikorkeakoululla on oltava kirjalliset toiminta-

ohjeet opiskelijoiden päihdeiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi. Päihdetestaukseen liittyvästä menettelystä määrätään tarkemmin ammattikorkeakoulun sisäisissä säännöissä.

Ammattikorkeakoulu vastaa 1 momentissa tarkoitettusta päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilätieto. Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

26 a §

Tilauuskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi 26 §:n 1 momentin estämättä järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, ulkomaan valtio, kansainvälinen järjestö, *taikka* suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauuskoulutus).

Tilauuskoulutusta voidaan järjestää muille kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille ja niille, jotka Euroopan yhteisön lainsäädännön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin. Tilauuskoulutukseen osallistuviin *opiskelijoihin* sovelletaan *tämän lain* 20 §:ää, 22 §:n 4 momenttia, 27, 28 sekä 42 §:ää.

Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättyyn koulutusalaan ja ammattikorkeakoululle vahvistettuun koulutusohjelmaan. Tilauuskoulutus ei saa heikentää ammattikorkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Ammattikorkeakoulun on perittävä tilauuskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

26 a §

Tilauuskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, *toinen* valtio, kansainvälinen järjestö, suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauuskoulutus).

Tilauuskoulutusta *ei voida* järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille *eikä* niille, jotka Euroopan yhteisön lainsäädännön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin. Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan 20 §:ää, 20 a §:ää, 22 §:n 4 momenttia, 25 a—d §:ää, 27, 28, 28 a, 28 b sekä 42 §:ää.

Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättyyn koulutusalaan ja ammattikorkeakoululle vahvistettuun koulutusohjelmaan. Tilauuskoulutus ei saa heikentää ammattikorkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Ammattikorkeakoulun on perittävä tilauuskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

28 §

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijaa, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt vilppiin tai muutoin rikkonut ammattikorkeakoulun järjestystä, voidaan kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen varoituksella tai erottamalla hänet määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Ennen asian ratkaisemista opiskelijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää rehtori ja opiskelijan erottamisesta määrääjäksi ammattikorkeakoulun hallitus.

28 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo ammattikorkeakoulun järjestystä tai joka kieltäytyy 25 d §:ssä tarkoitetusta päihdetestauksesta taikka antaa päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa ammattikorkeakoulusta määrääjäksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka ammattikorkeakoulun järjestämisestä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai ammattikorkeakoulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ja syytteen käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi kerrallaan, pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan opintoihin ja epäiltyyn rikokseen tai niihin liittyviin seikkoihin nähden on välttämätöntä.

28 a §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää ammattikorkeakoulun rehtori ja

opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä teosta tai laiminlyönnistä häntä syytetään sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Rehtori ja opettaja voivat 28 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen ja toimenpiteet tulee kirjata. Hallitus tekee 28 §:n 3 momentin mukaisen päätöksen.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskelijan määräaikaista erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

28 b §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevaa 20 a §:n ja 25 b—d §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 25 a §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Ammattikorkeakoulun tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Ammattikorkeakoulun on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

40 §

Tietojensaantioikeus

40 §

Tietojensaantioikeus

Ammattikorkeakoulun toimielinten jäsenet, henkilöstö, opetusharjoittelua suorittavat henkilöt ja harjoittelupaikan henkilöstö sekä opiskeluterveydenhuollosta ja muusta opiskelijahuollosta vastaavat henkilöt saavat salassapitosäännösten estämättä antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville ja muille viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

42 §

Muutoksenhaku

42 §

Muutoksenhaku

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei ammattikorkeakoulu tai hallinto-oikeus toisin määrää.

Opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Lain 25 a §:n 2 momenttia sovelletaan 31 päivänä heinäkuuta 2011 jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin.

4.

Laki**yliopistolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 2009 annetun yliopistolain (558/2009) 9, 45 ja 85 § ja
lisätään lakiin uusi 37 a, 41 a, 43 a—d, 45 a ja 45 b § sekä 90 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9 §

9 §

*Tilauuskoulutus**Tilauuskoulutus*

Yliopisto voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö, suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauuskoulutus).

Yliopisto voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö, suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauuskoulutus).

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan yhteisön lainsäädännön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin. Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan 37, 45 ja 82–86 §:ää.

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan yhteisön lainsäädännön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin. Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan 37, 37 a, 43 a—d, 45, 45 a, 45 b ja 82—86 §:ää.

Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa yliopistolla on tutkinnonantaoikeus. Tilauuskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää yliopiston antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Yliopiston on perittävä tilauuskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa yliopistolla on tutkinnonantaoikeus. Tilauuskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää yliopiston antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Yliopiston on perittävä tilauuskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

37 a §

Opiskelijaksi ottamisen esteet ja opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Jos 43 a §:ssä tarkoitettuihin opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät, opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista

henkilöä, jonka sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Henkilön sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaan liittyvä seikka ei ole esteenä koulutukseen osallistumiselle, jos este voidaan kohtuullisin toimin poistaa.

Kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 6 a kohdan, ammattikorkeakoululain 25 a §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettäessä antaa yliopistolle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot. Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettäessä antaa yliopistolle tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, kun on kysymys 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista.

Yliopistolla on salassapitosäynnösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä sekä Sosiaalija terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

41 a §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Yliopiston tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä yliopistoyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetussa järjestyssäännössä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa yliopistoyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa yliopiston omai-

suuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikumisesta yliopiston tiloissa ja sen alueella.

43 a §

Opiskelu-oikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia, yliopisto voi peruuttaa opiskelu-oikeuden, jos

1) opiskelija on toistuvasti tai vakavasti vaarantanut opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden;

2) opiskelijalla ilmenee koulutuksen aikana toimintakykyä olennaisesti heikentävä sairaus, vamma tai muu vastaava terveydentilaa koskeva seikka, joka opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa vakavasti vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden; tai

3) opiskelija on opiskelijaksi hakeutessaan salannut 37 a §:n 2 momentissa tarkoitettun tiedon opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Mikäli opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, yliopisto voi alaikäisten suojelemiseksi peruuttaa opiskelu-oikeuden, jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (504/2002) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1, 2, 3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetuista rikoksista, taikka jos opiskelija kieltäytyy toimittamasta 43 b §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotetta.

Ennen opiskelu-oikeuden peruuttamista yliopiston on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää yliopiston sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

43 b §

**Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä
tiedonsaanti**

Opiskelijan tulee pyydettyessä antaa yliopistolle 43 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on mainitussa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jotka ovat välttämättömiä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Yliopisto vastaa määrittämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Kieltäytyminen tarkastuksesta tai tutkimuksesta ei ole este opiskeluoikeuden peruuttamiselle. Tarkastuksiin ja tutkimuksiin liittyvästä menettelystä määrätään tarkemmin yliopiston sisäisissä määräyksissä.

Opiskelijan tulee pyydettyessä antaa yliopistolle 43 a §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen lausunto opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa toiselle yliopistolle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 43 a §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut toiseen yliopistoon siirto-opiskelijana.

Yliopistolla on salassapitosäännösten es-

tämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 43 a §:ssä tarkoitusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

43 c §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 43 a §:n perusteella, voi hakea kyseiseltä yliopistolta opiskeluoikeuden palauttamista aikaisintaan vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeus voidaan palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelijan tulee toimittaa yliopistolle terveydentilaa koskevat lausunnot, jos opiskeluoikeuden peruuttaminen on perustunut 43 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen terveydentilan arviointiin.

Opiskeluoikeuden palauttamista koskevaan menettelyyn sovelletaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä soveltuvin osin.

43 d §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen yliopiston määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa ja jos testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

3) merkittävästi lisää yliopiston tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä pykälässä tarkoitettu päihdetesti, yliopistolla on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi. Päihdetestaukseen liittyvästä menettelystä määrätään tarkemmin yliopiston sisäisissä määräyksissä.

Yliopisto vastaa 1 momentissa tarkoitettusta päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilätieto. Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

45 §

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijaa, joka on syyllistynyt yliopiston opetus- tai tutkimustoimintaan kohdistuvaan rikkomukseen tai muutoin rikkonut yliopiston järjestystä, voidaan kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen varoituksella tai erottamalla määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään, sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

45 §

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo yliopiston järjestystä tai joka kieltäytyy 43 d §:ssä tarkoitettusta päihdetestauksesta taikka antaa päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa yliopistosta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka yliopiston järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen ope-

tukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai yliopistossa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ja syytteen käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi kerrallaan, pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan opintoihin ja epäiltyyn rikokseen tai niihin liittyviin seikkoihin nähden on välttämätöntä.

45 a §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta päättää hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaista erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä teosta tai laiminlyönnistä häntä syytetään sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Rehtori ja opetus- ja tutkimushenkilöstöön kuuluva voivat 45 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen ja toimenpiteet tulee kirjata. Hallitus tekee 45 §:n 3 momentin mukaisen päätöksen.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskelijan määräaikaista erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

45 b §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevaa 37 a §:n ja 43 b—d §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 43 a §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Yliopiston tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Yliopiston on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

85 §

Erottamispäätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei yliopisto tai hallinto-oikeus toisin määrää.

85 §

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpi-toa koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

90 a §

Tietojensaantioikeus

Yliopiston toimielinten jäsenet, henkilöstö, opetusharjoittelua suorittavat henkilöt ja

harjoittelupaikan henkilöstö sekä opiskeluterveydenhuollosta ja muusta opiskelijahuollosta vastaavat henkilöt saavat salassapitosäännösten estämättä antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville ja muille viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Lain 43 a §:n 2 momenttia sovelletaan 31 päivänä heinäkuuta 2011 jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin.

5.

Laki**rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä elokuuta 1993 annetun rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 505/2002,

lisätään lain 6 §:ään uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti ja nykyinen 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tietoa pyydetäessä on ilmoitettava tarkoitus, johon sitä tarvitaan. Ote, jota tarkoitetaan 2 momentissa, toimitetaan vain henkilölle, jota ote koskee.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, opiskelija saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä voidakseen opinnoissa taikka opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tai harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa ja jossa ote on pyydettyäessä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain (631/1998), ammattikorkeakoululain (351/2003) tai yliopistolain (558/2009) mukaan. Otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1, 2, 3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta. Otteeseen merkitään myös tiedot päätöksestä, jolla henkilö on aikaisemmin voimassa olleen lain nojalla tuomittu vastaavasta rikoksesta. Ote on maksuton.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettua tietoa pyydetäessä on ilmoitettava tarkoitus, johon sitä tarvitaan. Ote, jota tarkoitetaan 2 ja 3 momentissa, toimitetaan vain henkilölle, jota ote koskee.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Valtioneuvoston asetus

ammattillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 20

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen (811/1998) 16 §, sellaisena kuin se on asetuksessa 562/2003, seuraavasti:

16 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:ää sovelletaan koulutukseen, joka johtaa johonkin seuraavista tutkin-
tonimikkeistä:

- 1) humanistisella ja kasvatusalalla viittomakielen ohjaaja, lastenohjaaja ja nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja;
- 2) tekniikan ja liikenteen alalla lento-koneasentaja, avioniikka-asentaja, lennonjoh-

taja, autonkuljettaja, linja-autonkuljettaja, yhdistelmäajoneuvonkuljettaja, lentoasema-huoltaja, maarakennuskoneenkuljettaja, korjaaja, laivasähköasentaja, vahtikonemestari, vahtiperämies, turvallisuusvalvoja;

3) luonnonvara- ja ympäristöalalla metsä-koneenkuljettaja;

4) sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla lähihoitaja, hammaslaborantti, farmanomi, lääke-
tekniikko, liikuntaneuvoja.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Helsingissä päivänä kuuta 20

Opetusministeri

Esittelijä

Valtioneuvoston asetus

ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 20

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, *lisätään* ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun asetukseen (812/1998) uusi 8 § seuraavasti:

8 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n 6 a kohtaa sovelletaan seuraaviin ammatti- tai erikoisammattitutkintoihin valmistavaan koulutukseen:

1) humanistisella ja kasvatusalalla lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinto;

2) tekniikan ja liikenteen alalla ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinto, linja-autonkuljettajan ammattitutkinto, puutavaran autokuljetuksen ammattitutkinto, yhdistelmäajoneuvonkuljettajan ammattitutkinto, liikenneopettajan erikoisammattitutkinto, vartijan ammattitutkinto, turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto;

3) luonnonvara- ja ympäristöalalla metsäkoneenkuljettajan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto;

4) sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto, perhepäivähoitajan ammattitutkinto, koulunkäyntiavustajan erikoisammattitutkinto, jalkojenhoidon ammattitutkinto, kipsausalan ammattitutkinto, obduktiopreparaattorin ammattitutkinto, kipsimestarin erikoisammattitutkinto, psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinto, kehitysvamma-alan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto, päihdetyön ammattitutkinto, näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto, puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto, työvalmennuksen erikoisammattitutkinto, vanhustyön erikoisammattitutkinto, hierojan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto, liikunnan ammattitutkinto, valmentajan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä päivänä kuuta 20

Opetusministeri

Esittelijä

Valtioneuvoston asetus

ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 20

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, lisätään ammattikorkeakouluista 15 päivänä toukokuuta 2003 annetun valtioneuvoston asetuksen (352/2003) uusi 18 a § seuraavasti:

18 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammattikorkeakoululain (351/2003) 25 a §:ää sovelletaan koulutukseen, joka johtaa johonkin seuraavista tutkintonimikkeistä:

1) humanistisella ja kasvatusalalla viittomakielentulkki (AMK), yhteisöpedagogi (AMK), viittomakielentulkki (ylempi AMK) ja yhteisöpedagogi (ylempi AMK);

2) kulttuurialalla musiikkipedagogi (AMK) ja musiikkipedagogi (ylempi AMK);

3) tekniikan ja liikenteen alalla merikapteeni (AMK) ja merikapteeni (ylempi AMK);

4) sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla apuvälineteknikko (AMK), bioanalyttikko (AMK), ensihoitaja (AMK), fysioterapeutti (AMK), geronomi (AMK), hammasteknikko (AMK), jalkaterapeutti (AMK), kuntoutuksen ohjaaja (AMK), kättilö (AMK), naprapaatti (AMK), optometrismi (AMK), osteopaatti (AMK), röntgenhoitaja (AMK), sairaanhoitaja (AMK), sosionomi (AMK), suuhygienisti (AMK), terveydenhoitaja (AMK), toimintaterapeutti (AMK), liikunnanohjaaja

(AMK), apuvälineteknikko (ylempi AMK), bioanalyttikko (ylempi AMK), ensihoitaja (ylempi AMK), fysioterapeutti (ylempi AMK), geronomi (ylempi AMK), hammasteknikko (ylempi AMK), jalkaterapeutti (ylempi AMK), kuntoutuksen ohjaaja (ylempi AMK), kättilö (ylempi AMK), naprapaatti (ylempi AMK), optometrismi (ylempi AMK), osteopaatti (ylempi AMK), röntgenhoitaja (ylempi AMK), sairaanhoitaja (ylempi AMK), sosionomi (ylempi AMK), suuhygienisti (ylempi AMK), terveydenhoitaja (ylempi AMK), ja toimintaterapeutti (ylempi AMK).

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammattikorkeakouluista annetun lain 25 a §:ää sovelletaan lisäksi ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (357/2003) mukaisiin ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin ja liikenneopettajankoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (358/2003) mukaiseen liikenneopettajankoulutukseen.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä päivänä kuuta 20

Opetusministeri

Esittelijä

Valtioneuvoston asetus

yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 20

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, lisätään yliopistoista 15 päivänä lokakuuta 2009 annetun valtioneuvoston asetukseen (770/2009) uusi 2 a § seuraavasti:

2 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa yliopistolain (558/2009) 43 a §:ää sovelletaan koulutukseen, joka johtaa johonkin seuraavista yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) mukaisista tutkinnoista:

- 1) farmaseutin tutkinto ja proviisorin tutkinto;
- 2) hammaslääketieteen kandidaatin ja hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinto;
- 3) kasvatustieteen kandidaatin ja kasvatustieteen maisterin tutkinto;

4) lääketieteen kandidaatin ja lääketieteen lisensiaatin tutkinto;

5) psykologian kandidaatin ja psykologian maisterin tutkinto;

6) terveystieteiden kandidaatin ja terveystieteiden maisterin tutkinto.

Opiskeluoikeuden menettämistä koskevaa yliopistolain 43 a §:ää sovelletaan lisäksi yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n mukaisiin opettajan pedagogisiin opintoihin.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä päivänä kuuta 20

Opetusministeri

Esittelijä

1.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 21 augusti 1998 om yrkesutbildning (630/1998) 27 § 2 mom.,
ändras 32, 35, 35 a och 42—44 §, av dem 32, 35, 35 a och 44 § sådana de lyder i lag
479/2003, samt
fogas till lagen nya 27 a, 27 b, 32 a, 32 b och 34 a § som följer:

27 a §

Hinder för antagning som studerande

Som studerande kan inte antas en person med en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som utgör ett hinder för att delta i utbildningen. Sjukdom, handikapp eller motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet utgör inte ett hinder för att delta i utbildningen om detta hinder med rimliga åtgärder kan undanröjas.

I fråga om studier som avses i 32 § kan hinder för antagning som studerande utgöras av beslut om indragning av studierätt med stöd av 32 § i denna lag, 11 § 6 a punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, 25 a § i lagen om yrkeshögskolor eller 43 a § i universitetslagen ifall kraven på säkerhet i studierna förutsätter detta.

27 b §

Information om antagning som studerande

Inträdessökande ska på begäran lämna utbildningsanordnaren sådana uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömning av antagningen som studerande.

Inträdessökande ska på begäran informera utbildningsanordnaren om beslut om indragning av studierätt då det är fråga om studier som avses i 32 §.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare, yrkeshögskola och

universitet samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den inträdessökande som förutsätts för antagning som studerande.

32 §

Indragning av studierätten

Då studierna eller utövandet av yrket är förbundna med krav som hänför sig till minderårigas säkerhet eller patient-, kund- eller trafiksäkerhet kan utbildningsanordnaren dra in studierätten om

1) den studerande i sina studier eller under studierelaterad inläring i arbetet upprepade gånger eller allvarligt har orsakat fara för en annan persons hälsa eller säkerhet,

2) hos den studerande under studierna yppar sig en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som betydligt försämrar den studerandes funktionsförmåga och som under studierna och studierelaterad inläring i arbetet kan medföra allvarlig fara för en annan persons hälsa eller säkerhet, eller

3) den studerande vid ansökan om inträde har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätt som avses i 27 b § 2 mom. och som kunde ha utgjort hinder för antagning som studerande.

Då studierna eller studierelaterad inläring i arbetet i väsentlig utsträckning förutsätter arbete med minderåriga, kan utbildningsan-

ordnaren i syfte att beskydda minderåriga dra in studierätten ifall den studerande har dömts till straff för ett brott som avses i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §, 20 kap., 21 kap. 1, 2, 3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen (504/2002) eller om den studerande vägrar att lämna ett straffregisterutdrag som avses i 32 a § 2 mom.

Före indragning av studierätten ska utbildningsanordnaren i samråd med den studerande utreda den studerandes möjligheter att söka sig till någon annan utbildning. Den studerande kan med dennas samtycke överflyttas till sådan annan utbildning hos utbildningsanordnaren i fråga om vilken den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

De studier som omfattas av denna bestämmelse föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

32 a §

Information om indragning av studierätten

Den studerande ska på begäran lämna utbildningsanordnaren de uppgifter som behövs för bedömning av hälsotillståndet enligt 32 § 1 mom. 2 punkten. Om det är befogat att misstänka att en studerande har ett hälsohinder enligt punkten i fråga kan den studerande åläggas kontroller och undersökningar för fastställande av hälsotillståndet och som är nödvändiga för utredning av den studerandes funktionsförmåga. Utbildningsanordnaren svarar för kostnaderna för kontroller och undersökningar som denna har ålagt. Vägran att genomgå kontroll eller undersökning utgör inte ett hinder för indragning av studierätten. Förfarandet vid kontrollerna och undersökningarna fastställs av utbildningsanordnaren.

Den studerande ska för bedömning av studierätten i enlighet med 32 § 2 mom. på begäran lämna till utbildningsanordnaren ett straffregisterutdrag i enlighet med 6 § 3 mom. i straffregisterlagen (770/1993) då den studerande under studierna eller studierelaterad inläring i arbetet handhar uppgifter som i väsentlig grad förutsätter arbete bland minderåriga.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få ett

skriftligt utlåtande om den studerandes hälsotillstånd för bedömning av studierätten.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare, yrkeshögskola och universitet samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den studerande som förutsätts för bedömning av studierätten.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 32 § som förutsätts för tillsyn av kund- eller patientsäkerheten inom dess bransch samt om beslut om indragning av studierätten eller överföring till annan utbildning inklusive om grunderna till detta beslut.

32 b §

Återföring av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 32 § kan hos utbildningsanordnaren anhålla om återföring av studierätten tidigast ett år efter att beslutet om indragning av studierätten fattades. Studierätten kan återföras om det inte längre föreligger grund för indragningen. Den studerande ska lämna utbildningsanordnaren utlåtanden om sitt hälsotillstånd ifall indragningen av studierätten har baserat sig på bedömning av hälsotillståndet i enlighet med 32 § 1 mom. 2 punkten.

På förfarandet tillämpas i tillämpliga delar samma förfaringsbestämmelser som i fråga om indragning av studierätten.

34 a §

Drogtest

En studerande är skyldig att på undervisningsanordnarens order delta i ett drogtest som görs av en yrkesutbildad person inom hälsovården om det är befogat att misstänka att den studerande är påverkad av rusmedel vid praktiska uppgifter eller studierelaterad

inlärning i arbetet och om testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga. För testning förutsätts att den studerande handhar uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där agerande under rusmedelspåverkan eller -beroende:

1) utgör en allvarlig fara för den studerande själv eller någon annans liv eller hälsa,

2) allvarligt äventyrar trafiksäkerheten,

3) allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna, eller

4) väsentligt ökar risken för olaga handel med samt innehav, användning och spridning av sådana utbildningsanordnaren, i 16 § avsedd arbetsplats eller 17 § avsedd arbetsgivare tillhöriga ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 eller 6 punkten i narkotikalagen (373/2008) eller läkemedelspreparat enligt 4 § i läkemedelslagen eller läkemedel enligt 5 § i samma lag.

Utbildningsanordnaren ska ha skriftliga instruktioner för förebyggande av användningen av rusmedel och ingripande i missbruksproblem bland de studerande. Den studerandes vårdnadshavare ska underrättas om drogtest. Förfarandet vid drogtesterna fastställs av utbildningsanordnaren.

Utbildningsanordnaren svarar för kostnaderna för drogtestning enligt 1 mom.

Information som har erhållits genom drogtest betraktas som uppgift om hälsotillstånd. Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få en skriftlig sammanfattning av ett drogtest för bedömning av disciplinåtgärder.

35 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen, betar sig våldsamt eller hotfullt, gör sig skyldig till fusk eller i övrigt bryter mot ordningen vid läroanstalten eller vägrar drogtest enligt 34 a § eller lämnar ett prov som påvisar missbruk kan ges en skriftlig varning. Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra

sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning kan den studerande avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år, samt uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller ett annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning som arrangeras av läroanstalten.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för undersökning med anledning av brott kan för den tid som undersökning pågår eller åtalet är anhängigt avstängas från studierna, dock för högst ett år i sänder, om detta är nödvändigt med hänsyn till studierna eller det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med dessa.

35 a §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt disciplinärenden

Beslut om indragning och återföring av studierätten samt om avstängning på viss tid och avhållande från studier under brottsundersökning tas av ett av utbildningsanordnaren tillsatt organ med flera medlemmar. I organet ska ingå representanter för åtminstone läroanstaltens förvaltning, arbetslivet, studerandevården, undervisningspersonalen och de studerande. Närmare beslut om organet fattas av utbildningsanordnaren. Beslut om varning till en studerande tas av rektor.

Innan beslut om indragning av studierätten fattas ska behövlig expertutredning och annan utredning skaffas, och den studerande

och den studerandes vårdnadshavare ska beredas möjlighet att uttala sig.

Innan en studerande avstängs från läroanstalten, uppsägs från elevhemmet eller ges en skriftlig varning, ska den handling eller försummelse som är orsaken till disciplinstraffet specificeras, behövlig utredning skaffas samt den studerande ska beredas möjlighet att uttala sig. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller uppsägs från elevhemmet ska också den studerandes vårdnadshavare höras. Om andra åtgärder enligt 35 § ska den studerandes vårdnadshavare underrättas.

Om disciplinstraff och indragning av studierätten och avhållande från studier under brottsundersökning ska ett skriftligt beslut utfärdas, och åtgärder enligt 35 § 2 och 3 mom. ska registreras.

Beslut om verkställighet innan ett beslut har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten fattas samtidigt som beslut fattas om indragning av studierätten, avstängning på viss tid, uppsägning från elevhem eller avhållande från studier under brottsundersökning.

I fråga om förfarandet i ärenden som avses i denna paragraf gäller dessutom det som bestäms i förvaltningslagen (434/2003).

42 §

Hantering av känslig information

Uppgifter om en studerandes eller inträdes-sökandes hälsotillstånd i enlighet med 27 b §, 32 a §, 32 b § och 34 a § får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om antagningen av studerande, indragning eller återföring av studierätten eller disciplin-åtgärder eller ger utlåtanden i sådana frågor.

Uppgifter om en studerandes straffregisterutdrag i enlighet med 32 a § får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten.

Utbildningsanordnaren ska definiera de uppgifter som innebär hantering av känslig information.

Utbildningsanordnaren ska förvara den känsliga informationen separat från övriga personuppgifter. Den känsliga informationen ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon grund för att be-

vara den för de lagstadgade uppgifterna, dock senast inom fyra år från det att informationen fördes in i registret.

På hanteringen av personuppgifter tillämpas personuppgiftslagen (523/1999) om inte annat stadgas i föreliggande lag.

43 §

Informationsutbyte

Ledamöterna i de organ som svarar för anordnande av utbildning, personer som avses i 40 § och personer som deltar i undervisningspraktik, personer vid en arbetsplats som ansvarar för inläring i arbetet i enlighet med 16 § samt personer som ansvarar för studerandehälsovården och den övriga studerandevården får utan hinder av sekretessbestämmelserna ge nödvändiga uppgifter som behövs för anordnande av utbildningen till varandra samt till myndigheter med ansvar för utbildningen och andra myndigheter.

En utbildningsanordnare har utan hinder av sekretessbestämmelserna vid skötseln av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistikuppgifter och övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska utan hinder av sekretessbestämmelserna på begäran ge de statliga undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de bestämmer och som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

44 §

Ändringssökande

Ändring i ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning från elevhem, indragning eller återföring av studierätten, avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår eller en förmån eller rättighet enligt 37, 38 och 39 § söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i ett beslut söks genom rättelse hos regionförvaltningsverket så som bestäms i förvaltningslagen om beslutet gäller

- 1) antagning som studerande,
- 2) en i 20 § föreskriven individuell plan för hur undervisningen ska ordnas,
- 3) särskilda undervisningsarrangemang enligt 21 §, samt
- 4) den studietid som bestäms i 31 § eller när en studerande ska anses ha avgått.

Ändring i ett beslut som avses i 2 mom. och som har fattats av regionförvaltningsverket söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhem, indragning eller återföring av studierätten, avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår eller ett ärende som avses i 3 mom. samt rättelse i ett beslut som avses i 2 mom. ska anföras inom 14 dagar från det att den studerande fick del av beslutet. Ärenden enligt detta moment ska behandlas i brådska ordning.

Ett beslut om avstängning av en studerande på viss tid, uppsägning från elevhem, indragning av studierätten eller avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår kan verkställas även om det har överkla-

gats, om förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Ändring i beslut enligt 25 § om bedömning av en studerande, beslut om tiden och platsen för en namngiven studerandes studier eller beslut om annan individuell uppläggning av studierna får inte sökas genom besvär. Besvär får inte heller anföras i ett ärende som avses i 35 § 2 och 3 mom. I förvaltningsdomstolens avgörande i ett ärende enligt 2 mom. och i ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande som gäller bedömning får ändring inte sökas genom besvär.

Ändring i förvaltningsdomstolens beslut om indragning eller återföring av studierätten söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut varigenom har avgjorts något annat ärende enligt 4 mom. får inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lagens 32 § 2 mom. tillämpas på studerande som inlett sina studier efter den 31 juli 2011.

2.

Lag**om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 21 augusti 1998 om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) 11 § 10 punkten samt 16 § 4 och 5 punkten, av dem 11 § 10 punkten sådan den lyder i lag 480/2003, och

fogas till lagen nya 11 § 2 a, 2 b, 6 a—c och 8 a punkt som följer:

11 §

Hänvisningsbestämmelse om studerandes rättigheter och skyldigheter

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerande rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

2 a) bestämmelserna i 27 a § om hinder för antagning som studerande,

2 b) bestämmelserna i 27 b § om informationen i anknytning till antagning som studerande,

6 a) bestämmelserna i 32 § om indragning av studierätten,

6 b) bestämmelserna i 32 a § om informationen i anknytning till indragning av studierätten,

6 c) bestämmelserna i 32 b § om återföring av studierätten,

8 a) bestämmelserna i 34 a § om drogtest,

10) bestämmelserna i 35 a § om förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt disciplinärenden,

16 §

Tillämpning av vissa bestämmelser i lagen om yrkesutbildning

På utbildning och examina enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser i lagen om yrkesutbildning:

4) bestämmelserna i 42 § om hantering av känslig information,

5) bestämmelserna i 43 § om informationsutbyte,

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om yrkeshögskolor**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 9 maj 2003 om yrkeshögskolor (351/2003) 26 a §, 28 § och 42 § 5 mom., av dem 26 a § sådan den lyder i lag 1505/2007, och
fogas till lagen nya 20 a, 24 a, 25 a—d, 28 a och 28 b § samt en ny 40 § 3 mom. som följer:

20 a §

Hinder för antagning som studerande samt tillgång till information om antagningen av studerande

Ifall kraven i 25 a § på säkerhet vid studierna så förutsätter, kan som studerande inte antas en person med en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som utgör ett hinder för att delta i utbildningen. Sjukdom, handikapp eller motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet utgör inte ett hinder för att delta i utbildningen om detta hinder med rimliga åtgärder kan undanröjas.

I fråga om studier som avses i 25 § kan hinder för antagning som studerande utgöras av beslut om indragning av studierätt med stöd av 32 § i lagen om yrkesutbildning, 11 § 6 a punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, 25 a § i denna lag eller 43 a § i universitetslagen ifall kraven på säkerhet vid studierna förutsätter detta.

Inträdessökande ska på begäran lämna yrkeshögskolan sådana uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömning av antagningen som studerande. Inträdessökande ska på begäran informera yrkeshögskolan om beslut om indragning av studierätt då det är fråga om studier som avses i 25 a §.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan yrkeshögskola, universitet och utbildningsanordnare samt av Tillstånds- och tillsynsverket

för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den inträdessökande som förutsätts för antagning som studerande eller bedömning av studierätten.

24 a §

Rätt till trygg studiemiljö

Den studerande har rätt till en trygg studiemiljö.

Yrkeshögskolan ska godkänna en ordningsstadga eller utfärda andra ordningsbestämmelser som främjar den interna ordningen på yrkeshögskolan, ostörda studier samt tryggheten och trivseln i yrkeshögskolesamfundet.

I den ordningsstadga och andra ordningsbestämmelser som avses i 2 mom. kan utfärdas sådana regler om de praktiska arrangemangen och ett korrekt uppförande som är nödvändiga för tryggheten och trivseln i yrkeshögskolesamfundet. Dessutom kan regler utfärdas om hur yrkeshögskolans egendom får hanteras samt om hur man får vistas och röra sig i yrkeshögskolans lokaler och på dess område.

25 a §

Indragning av studierätten

Då studierna är förbundna med krav som hänför sig till minderårigas säkerhet eller pa-

tient-, kund- eller trafiksäkerhet kan yrkeshögskolan dra in studierätten om

1) den studerande i sina studier eller under studierelaterad praktik upprepade gånger eller allvarligt har orsakat fara för en annan persons hälsa eller säkerhet,

2) hos den studerande under studierna yppar sig en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som betydligt försämrar den studerandes funktionsförmåga och som under studierna och studierelaterad inläring i arbetet kan medföra allvarlig fara för en annan persons hälsa eller säkerhet, eller

3) den studerande vid ansökan om inträde har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätt som avses i 20 a § 2 mom. och som kunde ha utgjort hinder för antagning som studerande.

Då studierna eller studierelaterad praktik i väsentlig utsträckning förutsätter arbete med minderåriga, kan yrkeshögskolan i syfte att beskydda minderåriga dra in studierätten ifall den studerande har dömts till straff för ett brott som avses i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §, 20 kap., 21 kap. 1, 2, 3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen (504/2002) eller om den studerande vägrar att lämna ett straffregisterutdrag som avses i 25 b § 2 mom.

Före indragning av studierätten ska yrkeshögskolan i samråd med den studerande utreda den studerandes möjligheter att söka sig till någon annan utbildning. Den studerande kan med dennas samtycke överflyttas till sådan annan utbildning hos yrkeshögskolan i fråga om vilken den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

De studier som omfattas av denna bestämmelse föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

25 b §

Information om indragning av studierätten

Den studerande ska på begäran lämna yrkeshögskolan de uppgifter som behövs för bedömning av hälsotillståndet enligt 25 a § 1 mom. 2 punkten. Om det är befogat att miss-

tänka att en studerande har ett hälsohinder enligt punkten i fråga kan den studerande åläggas kontroller och undersökningar för fastställande av hälsotillståndet och som är nödvändiga för utredning av den studerandes funktionsförmåga. Yrkeshögskolan svarar för kostnaderna för kontroller och undersökningar som denna har ålagt. Vägran att genomgå kontroll eller undersökning utgör inte ett hinder för indragning av studierätten. Förfarandet vid kontrollerna och undersökningarna fastställs närmare i yrkeshögskolans interna instruktioner.

Den studerande ska för bedömning av studierätten i enlighet med 25 a § 2 mom. på begäran lämna till yrkeshögskolan ett straffregisterutdrag i enlighet med 6 § 3 mom. i straffregisterlagen (770/1993) då den studerande under studierna eller studierelaterad praktik handhar uppgifter som i väsentlig grad förutsätter arbete bland minderåriga.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få ett skriftligt utlåtande om den studerandes hälsotillstånd för bedömning av studierätten.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan yrkeshögskola, universitet och utbildningsanordnare samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den studerande som förutsätts för bedömning av studierätten.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge en annan yrkeshögskola sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 25 a § som förutsätts för antagning som studerande, om den studerande har sökt till en annan yrkeshögskola som överflyttande studerande.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 25 a § som förutsätts för tillsyn av kund- eller patientsäkerheten inom dess bransch samt om beslut om indragning av

studierätten eller överföring till annan utbildning inklusive om grunderna till detta beslut.

25 c §

Återföring av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 25 a § kan hos yrkeshögskolan anhålla om återföring av studierätten tidigast ett år efter att beslutet om indragning av studierätten fattades. Studierätten kan återföras om det inte längre föreligger grund för indragningen. Den studerande ska lämna yrkeshögskolan utlåtanden om sitt hälsotillstånd ifall indragningen av studierätten har baserat sig på bedömning av hälsotillståndet i enlighet med 25 a § 1 mom. 2 punkten.

På förfarandet tillämpas i tillämpliga delar samma förfaringsbestämmelser som i fråga om indragning av studierätten.

25 d §

Drogtest

En studerande är skyldig att på yrkeshögskolans order delta i ett drogtest som görs av en yrkesutbildad person inom hälsovården om det är befogat att misstänka att den studerande är påverkad av rusmedel vid studierelaterade praktiska uppgifter eller vid praktik och om testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga. För testning förutsätts att den studerande handhar uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där agerande under rusmedelspåverkan eller -beroende:

- 1) utgör en allvarlig fara för den studerande själv eller någon annans liv eller hälsa,
- 2) allvarligt äventyrar trafiksäkerheten,
- 3) allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna, eller
- 4) betydligt ökar risken för olaga handel med samt innehav, användning och spridning av sådana yrkeshögskolan eller dess huvudman eller en praktikantplats tillhöriga ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 eller 6 punkten i narkotikalagen (373/2008) eller läkemedelspreparat enligt 4 § i läkemedelslagen

(395/1987) eller läkemedel enligt 5 § i samma lag.

Om avsikten är att drogtesta en studerande enligt denna paragraf, ska yrkeshögskolan ha skriftliga instruktioner för förebyggande av användningen av rusmedel och ingripande i missbruksproblem bland de studerande. Förfarandet vid drogtesterna fastställs i yrkeshögskolans interna instruktioner.

Yrkeshögskolan svarar för kostnaderna för drogtestning enligt 1 mom.

Information som har erhållits genom drogtest betraktas som uppgift om hälsotillstånd. Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få en skriftlig sammanfattning av ett drogtest för bedömning av disciplinåtgärder.

26 a §

Uppdragsutbildning

En yrkeshögskola kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (uppdagsutbildning).

Uppdragsutbildning kan inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart. I fråga om dem som deltar i uppdagsutbildning tillämpas 20 §, 20 a §, 22 § 4 mom., 25 a—d §, 27, 28, 28 a, 28 b samt 42 §.

Den undervisning som ges som uppdagsutbildning ska anknyta till det utbildningsområde som finns angivet i tillståndet för yrkeshögskolan och till det utbildningsprogram som fastställts för yrkeshögskolan. Uppdragsutbildningen får inte inverka negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som yrkeshögskolan ger. Yrkeshögskolan ska för ordnandet av uppdagsutbild-

ningen ta ut en avgift som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen.

28 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen, betar sig våldsamt eller hotfullt, gör sig skyldig till fusk eller i övrigt bryter mot ordningen vid yrkeshögskolan eller vägrar drogtest enligt 25 d § eller lämnar ett prov som påvisar missbruk kan ges en skriftlig varning. Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning kan den studerande avstängas för en viss tid, högst ett år.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna det rum där undervisningen ges eller en tillställning som arrangeras av yrkeshögskolan. En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar vid yrkeshögskolan eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av studerandes våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för undersökning med anledning av brott kan för den tid som undersökning pågår eller åtalet är anhängigt avstängas från studierna, dock för högst ett år i sänder, om detta är nödvändigt med hänsyn till studierna eller det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med dessa.

28 a §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt disciplinärenden

Beslut om indragning och återföring av studierätten tas av yrkeshögskolans styrelse. Innan beslut om indragning av studierätten fattas ska behövlig utredning av ärendet skaf-

fas, och den studerande ska beredas möjlighet att uttala sig.

Beslut om varning till en studerande tas av yrkeshögskolans rektor och om avstängning av en studerande på viss tid av yrkeshögskolans styrelse. Innan ett ärende avgörs ska den studerande bevisligen delges vilken handling eller försummelse den studerande anklagas för samt beredas tillfälle att bli hörd i frågan.

Rektor och lärare kan i fall som avses i 28 § 2 mom. handla samfällt eller var för sig och åtgärderna ska registreras. Beslut som avses i 28 § 3 mom. fattas av styrelsen.

Beslut om verkställighet innan ett beslut har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten fattas samtidigt som beslut fattas om indragning av studierätten, avstängning på viss tid eller avhållande från studier under brottsundersökning.

28 b §

Hantering av känslig information

Uppgifter om en studerandes eller inträdes-sökandes hälsotillstånd i enlighet med 20 a § och 25 b—d § får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om antagningen av studerande, indragning eller återföring av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i sådana frågor.

Uppgifter om en studerandes straffregisterutdrag i enlighet med 25 a § 2 mom. får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten.

Yrkeshögskolan ska definiera de uppgifter som innebär hantering av känslig information.

Yrkeshögskolan ska förvara den känsliga informationen separat från övriga personuppgifter. Den känsliga informationen ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon grund för att bevara den för de lagstadgade uppgifterna, dock senast inom fyra år från det att informationen fördes in i registret.

På hanteringen av personuppgifter tillämpas personuppgiftslagen (523/1999) om inte annat stadgas i föreliggande lag.

40 §

Rätt till uppgifter

Ledamöterna i yrkeshögskolans organ, yrkeshögskolans personal, personer som deltar i undervisningspraktik och personalen på praktikplatsen samt personer som ansvarar för studerandehälsovården och den övriga studerandevården får utan hinder av sekretessbestämmelserna ge nödvändiga uppgifter som behövs för anordnande av utbildningen till varandra samt till myndigheter med ansvar för utbildningen och andra myndigheter.

42 §

Ändringssökande

Ett beslut om indragning av studierätten, avstängning av en studerande på viss tid och avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår kan verkställas trots besvär, om förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

—————
Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lagens 25 a § 2 mom. tillämpas på studerande som inlett sina studier efter den 31 juli 2011.

4.

Lag**om ändring av universitetslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen av den 24 juli 2009 (558/2009) 9, 45 och 85 § och
fogas till lagen nya 37 a, 41 a, 43 a—d, 45 a och 45 b § samt nya 90 a § som följer:

9 §

Uppdragsutbildning

Ett universitet kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdraagsutbildning*).

Uppdragsutbildning kan inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart. I fråga om dem som deltar i uppdraagsutbildning tillämpas 37, 37 a, 43 a—d, 45, 45 a, 45 b och 82—86 §.

Den undervisning som ges som uppdraagsutbildning ska anknyta till sådan utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet har examensrätt för. Uppdragsutbildningen får inte ordnas så att den inverkar negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet ger. Universitetet ska för ordnandet av uppdraagsutbildningen ta ut en avgift som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen.

37 a §

Hinder för antagning som studerande samt tillgång till information om antagningen av studerande

Ifall kraven i 43 a § på säkerhet vid studierna så förutsätter, kan som studerande inte antas en person med en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som utgör ett hinder för att delta i utbildningen. Sjukdom, handikapp eller motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet utgör inte ett hinder för att delta i utbildningen om detta hinder med rimliga åtgärder kan undanröjas.

I fråga om studier som avses i 43 a § kan hinder för antagning som studerande utgöras av beslut om indragning av studierätt med stöd av 32 § i lagen om yrkesutbildning, 11 § 6 a punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, 25 a § i yrkeshögskolelagen eller 43 a § i denna lag ifall kraven på säkerhet vid studierna förutsätter detta.

Inträdessökande ska på begäran lämna universitetet sådana uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömning av antagningen som studerande. Inträdessökande ska på begäran informera universitetet om beslut om indragning av studierätt då det är fråga om studier som avses i 43 a §.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av ett annat universi-

tet, en yrkeshögskola och utbildningsanordnare samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den inträdessökande som förutsätts för antagning som studerande eller bedömning av studierätten.

41 a §

Rätt till trygg studiemiljö

Den studerande har rätt till en trygg studiemiljö.

Universitetet ska godkänna en ordningsstadga eller utfärda andra ordningsbestämmelser som främjar den interna ordningen på universitetet, ostörda studier samt tryggheten och trivseln i universitetssamfundet.

I den ordningsstadga och andra ordningsbestämmelser som avses i 2 mom. kan utfärdas sådana regler om de praktiska arrangemangen och ett korrekt uppförande som är nödvändiga för tryggheten och trivseln i universitetssamfundet. Dessutom kan regler utfärdas om hur universitetets egendom får hanteras samt om hur man får vistas och röra sig i universitetets lokaler och på dess område.

43 a §

Indragning av studierätten

Då studierna är förbundna med krav som hänför sig till minderårigas säkerhet eller patient- eller kundsäkerhet kan universitetet dra in studierätten om

1) den studerande i sina studier eller under praktik i anknytning till studierna upprepade gånger eller allvarligt har orsakat fara för en annan persons hälsa eller säkerhet,

2) hos den studerande under studierna yppar sig en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som betydligt försämrar den studerandes funktionsförmåga och som under studierna och studierelaterad inläring i arbetet kan medföra allvarlig fara för en annan persons hälsa eller säkerhet, eller

3) den studerande vid ansökan om inträde har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätt som avses i 37 a § 2 mom. och som kunde ha utgjort hinder för antagning som studerande.

Då studierna eller studierelaterad praktik i förutsätter i väsentlig utsträckning arbete med minderåriga, kan universitetet i syfte att beskydda minderåriga dra in studierätten ifall den studerande har dömts till straff för ett brott som avses i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §, 20 kap., 21 kap. 1, 2, 3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen (504/2002) eller om den studerande vägrar att lämna ett straffregisterutdrag som avses i 43 b § 2 mom.

Före indragning av studierätten ska universitetet i samråd med den studerande utreda den studerandes möjligheter att söka sig till någon annan utbildning. Den studerande kan med dennas samtycke överflyttas till sådan annan utbildning inom universitetet i fråga om vilken den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

De studier som omfattas av denna bestämmelse föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

43 b §

Information om indragning av studierätten

Den studerande ska på begäran lämna universitetet de uppgifter som behövs för bedömning av hälsotillståndet enligt 43 a § 1 mom. 2 punkten. Om det är befogat att mistänka att en studerande har ett hälsohinder enligt punkten i fråga kan den studerande åläggas kontroller och undersökningar för fastställande av hälsotillståndet och som är nödvändiga för utredning av den studerandes funktionsförmåga. Universitetet svarar för kostnaderna för kontroller och undersökningar som denna har ålagt. Vägran att genomgå kontroll eller undersökning utgör inte ett hinder för indragning av studierätten. Förfarandet vid kontrollerna och undersökningarna fastställs närmare i universitetets interna instruktioner.

Den studerande ska för bedömning av studierätten i enlighet med 43 a § 2 mom. på begäran lämna till universitetet ett straffre-

gisterutdrag i enlighet med 6 § 3 mom. i straffregisterlagen (770/1993) då den studerande under studierna eller studierelaterad praktik handhar uppgifter som i väsentlig grad förutsätter arbete bland minderåriga.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få ett skriftligt utlåtande om den studerandes hälsotillstånd för bedömning av studierätten.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av ett annat universitet, en yrkeshögskola och utbildningsanordnare samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den studerande som förutsätts för bedömning av studierätten.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge ett annat universitet sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 43 a § som förutsätts för antagning som studerande, om den studerande har sökt till ett annat universitet som överflyttande studerande.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 43 a § som förutsätts för tillsyn av kund- eller patientsäkerheten inom dess bransch samt om beslut om indragning av studierätten eller överföring till annan utbildning inklusive om grunderna till detta beslut.

43 c §

Återföring av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 43 a § kan hos universitetet anhålla om återföring av studierätten tidigast ett år efter att beslutet om indragning av studierätten fattades. Studierätten kan återföras om det inte längre föreligger grund för indragningen. Den studerande ska lämna universitetet utlåtanden om sitt hälsotillstånd ifall indragningen av studierätten har baserat sig på

bedömning av hälsotillståndet i enlighet med 43 a § 1 mom. 2 punkten.

På förfarandet tillämpas i tillämpliga delar samma förfaringsbestämmelser som i fråga om indragning av studierätten.

43 d §

Drogtest

En studerande är skyldig att på universitetets order delta i ett drogtest som görs av en yrkesutbildad person inom hälsovården om det är befogat att misstänka att den studerande är påverkad av rusmedel vid studierelaterade praktiska uppgifter eller vid praktik och om testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga. För testning förutsätts att den studerande handhar uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där agerande under rusmedelspåverkan eller -beroende:

1) utgör en allvarlig fara för den studerande själv eller någon annans liv eller hälsa,

2) allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna, eller

3) betydligt kan öka risken för olaga handel med samt innehav, användning och spridning av sådana universitetet eller en praktikantplats tillhöriga ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 eller 6 punkten i narkotikalagen (373/2008) eller läkemedelspreparat enligt 4 § i läkemedelslagen (395/1987) eller läkemedel enligt 5 § i samma lag.

Om avsikten är att drogtesta en studerande enligt denna paragraf, ska universitetet ha skriftliga instruktioner för förebyggande av användningen av rusmedel och ingripande i missbruksproblem bland de studerande. Förfarandet vid drogtesterna fastställs i universitetets interna instruktioner.

Universitetet svarar för kostnaderna för drogtestning enligt 1 mom.

Information som har erhållits genom drogtest betraktas som uppgift om hälsotillstånd. Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få en skriftlig

sammanfattning av ett drogtest för bedömning av disciplinåtgärder.

45 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen, betar sig våldsamt eller hotfullt, gör sig skyldig till fusk eller i övrigt bryter mot universitetets ordning eller vägrar drogtest enligt 43 d § eller lämnar ett prov som påvisar missbruk kan ges en skriftlig varning. Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning kan den studerande avstängas för en viss tid, högst ett år.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna det rum där undervisningen ges eller en tillställning som arrangeras av universitetet. En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar vid universitetet eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av studerandes våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för undersökning med anledning av brott kan för den tid som undersökning pågår eller åtalet är anhängigt avstängas från studierna, dock för högst ett år i sänder, om detta är nödvändigt med hänsyn till studierna eller det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med dessa.

45 a §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt disciplinärenden

Beslut om indragning och återföring av studierätten tas av universitetets styrelse. Innan beslut om indragning av studierätten fattas ska behövlig utredning av ärendet skaffas,

och den studerande ska beredas möjlighet att uttala sig.

Beslut om varning till en studerande tas av universitetets rektor och om avstängning av en studerande på viss tid av universitetets styrelse. Innan ett ärende avgörs ska den studerande bevisligen delges vilken handling eller försummelse den studerande anklagas för samt beredas tillfälle att bli hörd i frågan.

Rektor och en person inom undervisnings- och forskningspersonalen kan i fall som avses i 45 § 2 mom. handla samfällt eller var för sig och åtgärderna ska registreras. Beslut som avses i 45 § 3 mom. fattas av styrelsen.

Beslut om verkställighet innan ett beslut har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten fattas samtidigt som beslut fattas om indragning av studierätten, avstängning på viss tid eller avhållande från studier under brottsundersökning.

45 b §

Hantering av känslig information

Uppgifter om en studerandes eller inträdes-sökandes hälsotillstånd i enlighet med 37 a § och 43 b—d § får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om antagningen av studerande, indragning eller återföring av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i sådana frågor.

Uppgifter om en studerandes straffregisterutdrag i enlighet med 43 a § 2 mom. får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten.

Universitetet ska definiera de uppgifter som innebär hantering av känslig information.

Universitetet ska förvara den känsliga informationen separat från övriga personuppgifter. Den känsliga informationen ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon grund för att bevara den för de lagstadgade uppgifterna, dock senast inom fyra år från det att informationen fördes in i registret.

På hanteringen av personuppgifter tillämpas personuppgiftslagen (523/1999) om inte annat stadgas i föreliggande lag.

85 §

Verkställighet av beslut om indragning av studierätten samt disciplinära åtgärder

Ett beslut om indragning av studierätten, avstängning av en studerande på viss tid och avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår kan verkställas trots besvär, om förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

90 a §

Rätt till uppgifter

Ledamöterna i universitetets organ, universitetets personal, personer som deltar i un-

dervisningspraktik och personalen på praktikplatsen samt personer som ansvarar för studerandehälsovården och den övriga studerandevården får utan hinder av sekretessbestämmelserna ge nödvändiga uppgifter som behövs för anordnande av utbildningen till varandra samt till myndigheter med ansvar för utbildningen och andra myndigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lagens 43 a § 2 mom. tillämpas på studerande som inlett sina studier efter den 31 juli 2011.

5.

Lag**om ändring av 6 § i straffregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i straffregisterlagen av den 20 augusti 1993 (770/1993) 6 § 3 mom., sådan den lyder i lag 505/2002, och
fogas till lagen ett nytt 6 § 3 mom., varigenom det ändrade 3 mom. och nuvarande 4 mom. blir 4 och 5 mom. som följer:

6 §

Utöver vad som bestäms i 1 mom. har en studerande rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för att i sina studier eller inom studierelaterad inläring i arbetet eller praktik kunna åta sig en uppgift som i väsentlig grad består i att arbeta med minderåriga och där ett utdrag ska tillställas utbildningsanordnaren eller högskolan med stöd av lagen om yrkesutbildning (630/1998), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), yrkeshögskolelagen (351/2003) eller universitetslagen (558/2009). I utdraget antecknas uppgifter om avgöranden genom vilka personen i fråga har dömts för brott en-

ligt 17 kap. 18, 18 a eller 19 §, 20 kap., 21 kap. 1, 2, 3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen. I utdraget antecknas också uppgifter om avgöranden genom vilka personen i fråga har dömts för motsvarande brott med stöd av tidigare lag. Utdraget är avgiftsfritt.

När uppgifter enligt 1—3 mom. begärs ska ändamålet uppges. Ett utdrag enligt 2 och 3 mom. ges bara till den som utdraget gäller.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.
 Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

1.

Lag**om ändring av lagen om yrkesutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 21 augusti 1998 om yrkesutbildning (630/1998) 27 § 2 mom.,
ändras 32, 35, 35 a och 42—44 §, av dem 32, 35, 35 a och 44 § sådana de lyder i lag
479/2003, samt
fogas till lagen nya 27 a, 27 b, 32 a, 32 b och 34 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

27 §

27 §

*Grunderna för antagning av studerande**Grunderna för antagning av studerande*

—————
Som studerande kan inte antas en person
vars sjukdom eller handikapp utgör ett up-
penbart hinder för att delta i utbildningen.
Den som ansöker om att bli antagen såsom
studerande skall ge utbildningsanordnaren de
uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs
för beslut om antagning.
—————

—————
(2 mom. upphävs)
—————

27 a §

Hinder för antagning som studerande

Som studerande kan inte antas en person
med en sjukdom, ett handikapp eller någon
annan motsvarande omständighet i anslut-
ning till hälsotillståndet som utgör ett hinder
för att delta i utbildningen. Sjukdom, handi-
kapp eller motsvarande omständighet i an-
slutning till hälsotillståndet utgör inte ett
hinder för att delta i utbildningen om detta
hinder med rimliga åtgärder kan undanröjas.
I fråga om studier som avses i 32 § kan
hinder för antagning som studerande utgöras
av beslut om indragning av studierätt med

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

stöd av 32 § i denna lag, 11 § 6 a punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, 25 a § i lagen om yrkeshögskolor eller 43 a § i universitetslagen ifall kraven på säkerhet i studierna förutsätter detta.

*27 b §****Information om antagning som studerande***

Inträdessökande ska på begäran lämna utbildningsanordnaren sådana uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömning av antagningen som studerande.

Inträdessökande ska på begäran informera utbildningsanordnaren om beslut om indragning av studierätt då det är fråga om studier som avses i 32 §.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare, yrkeshögskola och universitet samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den inträdessökande som förutsätts för antagning som studerande.

*32 §****Förlust av studierätten***

En studerande kan förlora sin studierätt, om studierna eller yrkesutövningen kräver särskilda konstnärliga anlag eller andra särskilda anlag som krävs för yrkesutövningen och om det är uppenbart att den studerande inte har förutsättningar att slutföra studierna på behörigt sätt eller att utöva det yrke som leder till en examen. Genom förordning av statsrådet bestäms särskilt på vilka studier denna paragraf tillämpas.

*32 §****Indragning av studierätten***

Då studierna eller utövandet av yrket är förbundna med krav som hänför sig till minderårigas säkerhet eller patient-, kund- eller trafiksäkerhet kan utbildningsanordnaren dra in studierätten om

1) den studerande i sina studier eller under studierelaterad inläring i arbetet upprepade gånger eller allvarligt har orsakat fara för en annan persons hälsa eller säkerhet,

2) hos den studerande under studierna yppar sig en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som betydligt försämrar den studerandes funktionsförmåga och som under studierna och studierelaterad inläring i arbetet kan medföra allvarlig fara för en annan persons hälsa eller säkerhet, eller

3) den studerande vid ansökan om inträde har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätt som avses i 27 b § 2 mom. och som kunde ha utgjort hinder för antagning som studerande.

Då studierna eller studierelaterad inläring i arbetet i väsentlig utsträckning förutsätter arbete med minderåriga, kan utbildningsanordnaren i syfte att beskydda minderåriga dra in studierätten ifall den studerande har dömts till straff för ett brott som avses i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §, 20 kap., 21 kap. 1, 2, 3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen (504/2002) eller om den studerande vägrar att lämna ett straffregisterutdrag som avses i 32 a § 2 mom.

Före indragning av studierätten ska utbildningsanordnaren i samråd med den studerande utreda den studerandes möjligheter att söka sig till någon annan utbildning. Den studerande kan med dennas samtycke överflyttas till sådan annan utbildning hos utbildningsanordnaren i fråga om vilken den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

De studier som omfattas av denna bestämmelse föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

32 a §

Information om indragning av studierätten

Den studerande ska på begäran lämna utbildningsanordnaren de uppgifter som behövs för bedömning av hälsotillståndet enligt 32 § 1 mom. 2 punkten. Om det är befogat att misstänka att en studerande har ett hälsohinder enligt punkten i fråga kan den studerande åläggas kontroller och undersökningar för fastställande av hälsotillståndet och som är nödvändiga för utredning av den studerandes funktionsförmåga. Utbildningsanordnaren svarar för kostnaderna för kontroller och undersökningar som denna har ålagt. Vägran att genomgå kontroll eller undersökning utgör inte ett hinder för indragning av studierätten. Förfarandet vid kontrollerna och undersökningarna fastställs av utbildningsanordnaren.

Den studerande ska för bedömning av stu-

dierätten i enlighet med 32 § 2 mom. på begäran lämna till utbildningsanordnaren ett straffregisterutdrag i enlighet med 6 § 3 mom. i straffregisterlagen (770/1993) då den studerande under studierna eller studierelaterad inlärn timer i arbetet handhar uppgifter som i väsentlig grad förutsätter arbete bland minderåriga.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få ett skriftligt utlåtande om den studerandes hälsotillstånd för bedömning av studierätten.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare, yrkeshögskola och universitet samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den studerande som förutsätts för bedömning av studierätten.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 32 § som förutsätts för tillsyn av kund- eller patientsäkerheten inom dess bransch samt om beslut om indragning av studierätten eller överföring till annan utbildning inklusive om grunderna till detta beslut.

32 b §

Återföring av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 32 § kan hos utbildningsanordnaren anhålla om återföring av studierätten tidigast ett år efter att beslutet om indragning av studierätten fattades. Studierätten kan återföras om det inte längre föreligger grund för indragningen. Den studerande ska lämna utbildningsanordnaren utlåtanden om sitt hälsotillstånd ifall indragningen av studierätten har baserat sig på bedömning av hälsotillståndet i enlighet med 32 § 1 mom. 2 punkten.

På förfarandet tillämpas i tillämpliga delar

samma förfaringsbestämmelser som i fråga om indragning av studierätten.

34 a §

Drogtest

En studerande är skyldig att på undervisningsanordnarens order delta i ett drogtest som görs av en yrkesutbildad person inom hälsovården om det är befogat att misstänka att den studerande är påverkad av rusmedel vid praktiska uppgifter eller studierelaterad inläring i arbetet och om testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga. För testning förutsätts att den studerande handhar uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där agerande under rusmedelspåverkan eller -beroende:

1) utgör en allvarlig fara för den studerande själv eller någon annans liv eller hälsa,

2) allvarligt äventyrar trafiksäkerheten,

3) allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna, eller

4) väsentligt ökar risken för olaga handel med samt innehav, användning och spridning av sådana utbildningsanordnaren, i 16 § avsedd arbetsplats eller 17 § avsedd arbetsgivare tillhöriga ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 eller 6 punkten i narkotikalagen (373/2008) eller läkemedelspreparat enligt 4 § i läkemedelslagen eller läkemedel enligt 5 § i samma lag.

Utbildningsanordnaren ska ha skriftliga instruktioner för förebyggande av användningen av rusmedel och ingripande i missbruksproblem bland de studerande. Den studerandes vårdnadshavare ska underrättas om drogtest. Förfarandet vid drogtesterna fastställs av utbildningsanordnaren.

Utbildningsanordnaren svarar för kostnaderna för drogtestning enligt 1 mom.

Information som har erhållits genom drogtest betraktas som uppgift om hälsotillstånd. Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få en

skriftlig sammanfattning av ett drogtest för bedömning av disciplinåtgärder.

35 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning kan den studerande avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år, samt uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller ett annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning som arrangeras av läroanstalten.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar i läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för rannsakan med anledning av brott kan för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna, om detta är motiverat med hänsyn till det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

35 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen, *beter sig våldsamt eller hotfullt, gör sig skyldig till fusk eller i övrigt bryter mot ordningen vid läroanstalten eller vägrar drogtest enligt 34 a § eller lämnar ett prov som påvisar missbruk* kan ges en skriftlig varning. Om *handlingen eller försummelsen* är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning kan den studerande avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år, samt uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller ett annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning som arrangeras av läroanstalten.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för undersökning med anledning av brott kan för den tid som undersökning pågår *eller åtalet är anhängigt* avstängas från studierna, *dock för högst ett år i sänder*, om detta är *nödvändigt* med hänsyn till *studierna eller* det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med *dess*a.

35 a §

Förfarandet i disciplinärenden och i ärenden som gäller förlust av studierätten samt verkställighet av disciplinära straff

Innan en studerande avstängs från läroanstalten för en viss tid, uppsägs från elevhemmet eller får en skriftlig varning skall den handling eller försummelse som är orsaken till disciplinstraffet preciseras, den studerande höras samt behövlig utredning skaffas. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller uppsägs från elevhemmet skall också hans eller hennes vårdnadshavare höras. Om andra åtgärder enligt 35 § 2 mom. skall den studerandes vårdnadshavare underrättas.

Innan ett beslut om förlust av studierätten enligt 32 § fattas skall den studerande och hans eller hennes vårdnadshavare höras samt behövlig utredning skaffas.

Om disciplinstraff och förlust av studierätten skall ett skriftligt beslut utfärdas och åtgärder enligt 35 § 2 mom. skall registreras.

Ett beslut om avstängning av en studerande för en viss tid eller om uppsägning från elevhemmet kan verkställas även om det överklagats, om utbildningsanordnaren eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

I fråga om förfarandet i ärenden som avses i denna paragraf gäller dessutom det som bestäms i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

35 a §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt disciplinärenden

Beslut om indragning och återföring av studierätten samt om avstängning på viss tid och avhållande från studier under brottsundersökning tas av ett av utbildningsanordnaren tillsatt organ med flera medlemmar. I organet ska ingå representanter för åtminstone läroanstaltens förvaltning, arbetslivet, studerandevården, undervisningspersonalen och de studerande. Närmare beslut om organet fattas av utbildningsanordnaren. Beslut om varning till en studerande tas av rektor.

Innan beslut om indragning av studierätten fattas ska behövlig expertutredning och annan utredning skaffas, och den studerande och den studerandes vårdnadshavare ska beredas möjlighet att uttala sig.

Innan en studerande avstängs från läroanstalten, uppsägs från elevhemmet eller ges en skriftlig varning, ska den handling eller försummelse som är orsaken till disciplinstraffet specificeras, behövlig utredning skaffas samt den studerande ska beredas möjlighet att uttala sig. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller uppsägs från elevhemmet ska också den studerandes vårdnadshavare höras. Om andra åtgärder enligt 35 § ska den studerandes vårdnadshavare underrättas.

Om disciplinstraff och indragning av studierätten och avhållande från studier under brottsundersökning ska ett skriftligt beslut utfärdas, och åtgärder enligt 35 § 2 och 3 mom. ska registreras.

Beslut om verkställighet innan ett beslut har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten fattas samtidigt som beslut fattas om indragning av studierätten, avstängning på viss tid, uppsägning från elevhem eller avhållande från studier under brottsundersökning.

I fråga om förfarandet i ärenden som avses i denna paragraf gäller dessutom det som bestäms i förvaltningslagen (434/2003).

Gällande lydelse

42 §

Tystnadsplikt

Ledamöterna i de organ som svarar för anordnandet av utbildning, personer som avses i 40 § och personer som deltar i undervisningspraktik får inte olovligen för utomstående röja vad de vid skötseln av uppgifter som gäller utbildningen har fått veta om de studerandes, personalens eller familjemedlemmars personliga förhållanden och ekonomiska ställning.

Utan hinder av 1 mom. eller vad som särskilt bestäms om tystnadsplikt får de personer som avses i 1 mom. samt de personer som svarar för skolhälsovården och den övriga elevvården ge varandra samt myndigheter som svarar för utbildningen sådana uppgifter som är nödvändiga för att studierna skall kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt.

43 §

Rätt att få uppgifter

En utbildningsanordnare har vid skötseln av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistikuppgifter och övriga motsvarande uppgifter som förut-

Föreslagen lydelse

42 §

Hantering av känslig information

Uppgifter om en studerandes eller inträdessökandes hälsotillstånd i enlighet med 27 b §, 32 a §, 32 b § och 34 a § får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om antagningen av studerande, indragning eller återföring av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i sådana frågor.

Uppgifter om en studerandes straffregisterutdrag i enlighet med 32 a § får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten.

Utbildningsanordnaren ska definiera de uppgifter som innebär hantering av känslig information.

Utbildningsanordnaren ska förvara den känsliga informationen separat från övriga personuppgifter. Den känsliga informationen ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon grund för att bevara den för de lagstadgade uppgifterna, dock senast inom fyra år från det att informationen fördes in i registret.

På hanteringen av personuppgifter tillämpas personuppgiftslagen (523/1999) om inte annat stadgas i föreliggande lag.

43 §

Informationsutbyte

Ledamöterna i de organ som svarar för anordnande av utbildning, personer som avses i 40 § och personer som deltar i undervisningspraktik, personer vid en arbetsplats som ansvarar för inläring i arbetet i enlighet med 16 § samt personer som ansvarar för studerandehälsovården och den övriga studerandevården får utan hinder av sekretessbestämmelserna ge nödvändiga uppgifter som behövs för anordnande av utbildningen till varandra samt till myndigheter med ansvar för utbildningen och andra myndigheter.

En utbildningsanordnare har utan hinder av sekretessbestämmelserna vid skötseln av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistikuppgifter och

sätts för planering och ordnande av utbildningen.

Utbildningsanordnaren skall på begäran ge de statliga undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de bestämmer och som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

44 §

Ändringssökande

Ändring i ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakn pågår eller en förmån eller rättighet enligt 37, 38 och 39 § söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Utan hinder av 1 mom. söks ändring i ett beslut genom besvär hos regionförvaltningsverket så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av studerande,
- 2) en i 20 § föreskriven individuell plan för hur undervisningen ska ordnas,
- 3) särskilda undervisningsarrangemang enligt 21 §,
- 4) den studietid som bestäms i 31 § eller när en studerande ska anses ha avgått, samt
- 5) förlust av studierätten enligt 32 §.

Ändring i ett beslut som avses i 2 mom. och som har fattats av regionförvaltningsverket söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhemmet *för viss tid eller för den tid som återstår av studierna*, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakn pågår eller ett ärende som avses i 2 eller 3 mom. skall anföras inom 14 dagar från att den studerande fick del av beslutet. Ären-

övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av utbildningen.

Utbildningsanordnaren *ska utan hinder av sekretessbestämmelserna* på begäran ge de statliga undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de bestämmer och som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

44 §

Ändringssökande

Ändring i ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, *uppsägning från elevhem, indragning eller återföring av studierätten*, avhållande från studier för den tid som *brottsundersökning* pågår eller en förmån eller rättighet enligt 37, 38 och 39 § söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i ett beslut söks genom *rättelse* hos regionförvaltningsverket så som bestäms i *förvaltningslagen* om beslutet gäller

- 1) antagning som studerande,
- 2) en i 20 § föreskriven individuell plan för hur undervisningen ska ordnas,
- 3) särskilda undervisningsarrangemang enligt 21 §, samt
- 4) den studietid som bestäms i 31 § eller när en studerande ska anses ha avgått.

Ändring i ett beslut som avses i 2 mom. och som har fattats av regionförvaltningsverket söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhem, *indragning eller återföring av studierätten*, avhållande från studier för den tid som *brottsundersökning* pågår eller ett ärende som avses i 3 mom. *samt rättelse i ett beslut som avses i 2 mom.* ska anföras inom 14 dagar från det att den studerande

Gällande lydelse

den enligt detta moment skall behandlas i brådska ordning.

Ändring i beslut enligt 25 § om bedömning av en studerande, beslut om tiden och platsen för en namngiven studerandes studier eller beslut om annan individuell uppläggning av studierna får inte sökas genom besvär. Besvär får heller inte anföras i ett ärende som avses i 35 § 2 och 3 mom. I förvaltningsdomstolens avgörande i ett ärende enligt 2 och 4 mom. och i ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande som gäller bedömning får ändring inte sökas genom besvär.

Föreslagen lydelse

fick del av beslutet. Ärenden enligt detta moment ska behandlas i brådska ordning.

Ett beslut om avstängning av en studerande på viss tid, uppsägning från elevhem, indragning av studierätten eller avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår kan verkställas även om det har överklagats, om förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Ändring i beslut enligt 25 § om bedömning av en studerande, beslut om tiden och platsen för en namngiven studerandes studier eller beslut om annan individuell uppläggning av studierna får inte sökas genom besvär. Besvär får inte heller anföras i ett ärende som avses i 35 § 2 och 3 mom. I förvaltningsdomstolens avgörande i ett ärende enligt 2 mom. och i ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande som gäller bedömning får ändring inte sökas genom besvär.

Ändring i förvaltningsdomstolens beslut om indragning eller återföring av studierätten söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut varigenom har avgjorts något annat ärende enligt 4 mom. får inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lagens 32 § 2 mom. tillämpas på studerande som inlett sina studier efter den 31 juli 2011.

2.

Lag

om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
 ändras i lagen av den 21 augusti 1998 om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) 11 § 10 punkten samt 16 § 4 och 5 punkten, av dem 11 § 10 punkten sådan den lyder i lag 480/2003, och
 fogas till lagen nya 11 § 2 a, 2 b, 6 a—c och 8 a punkt som följer:

Gällande lydelse

11 §

Hänvisningsbestämmelse om studerandes rättigheter och skyldigheter

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerandes rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

10) bestämmelserna i 35 a § om förfarandet i disciplinärenden och i ärenden som gäller förlust av studierätten samt verkställighet av disciplinära straff, i tillämpliga delar,

Föreslagen lydelse

11 §

Hänvisningsbestämmelse om studerandes rättigheter och skyldigheter

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerande rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

2 a) bestämmelserna i 27 a § om hinder för antagning som studerande,

2 b) bestämmelserna i 27 b § om informationen i anknytning till antagning som studerande,

6 a) bestämmelserna i 32 § om indragning av studierätten,

6 b) bestämmelserna i 32 a § om informationen i anknytning till indragning av studierätten,

6 c) bestämmelserna i 32 b § om återföring av studierätten,

8 a) bestämmelserna i 34 a § om drogtest,

10) bestämmelserna i 35 a § om förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt disciplinärenden,

Gällande lydelse

16 §

*Tillämpning av vissa bestämmelser i lagen
om yrkesutbildning*

På utbildning och examina enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser i lagen om yrkesutbildning:

4) bestämmelserna i 42 § om tystnadsplikt,

5) bestämmelserna i 43 § om rätt att få uppgifter,

Föreslagen lydelse

16 §

*Tillämpning av vissa bestämmelser i lagen
om yrkesutbildning*

På utbildning och examina enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser i lagen om yrkesutbildning:

4) bestämmelserna i 42 § om *hantering av känslig information*,

5) bestämmelserna i 43 § *om informationsutbyte*,

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om yrkeshögskolor**

I enlighet med riksdagens beslut
 ändras i lagen av den 9 maj 2003 om yrkeshögskolor (351/2003) 26 a §, 28 § och 42 § 5 mom., av dem 26 a § sådan den lyder i lag 1505/2007, och
 fogas till lagen nya 20 a, 24 a, 25 a—d, 28 a och 28 b § samt en ny 40 § 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

20 a §

Hinder för antagning som studerande samt tillgång till information om antagningen av studerande

Ifall kraven i 25 a § på säkerhet vid studierna så förutsätter, kan som studerande inte antas en person med en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som utgör ett hinder för att delta i utbildningen. Sjukdom, handikapp eller motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet utgör inte ett hinder för att delta i utbildningen om detta hinder med rimliga åtgärder kan undanröjas.

I fråga om studier som avses i 25 § kan hinder för antagning som studerande utgöras av beslut om indragning av studierätt med stöd av 32 § i lagen om yrkesutbildning, 11 § 6 a punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, 25 a § i denna lag eller 43 a § i universitetslagen ifall kraven på säkerhet vid studierna förutsätter detta.

Inträdessökande ska på begäran lämna yrkeshögskolan sådana uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömning av antagningen som studerande. Inträdessökande ska på begäran informera yrkeshögskolan om beslut om indragning av studierätt då det är fråga om studier som avses i 25 a §.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan yrkeshögskola, universitet och utbildningsanordnare samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nöd-

vändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den inträdessökande som förutsätts för antagning som studerande eller bedömning av studierätten.

24 a §

Rätt till trygg studiemiljö

Den studerande har rätt till en trygg studiemiljö.

Yrkehögskolan ska godkänna en ordningsstadga eller utfärda andra ordningsbestämmelser som främjar den interna ordningen på yrkehögskolan, ostörda studier samt tryggheten och trivseln i yrkeshögskolesamfundet.

I den ordningsstadga och andra ordningsbestämmelser som avses i 2 mom. kan utfärdas sådana regler om de praktiska arrangemangen och ett korrekt uppförande som är nödvändiga för tryggheten och trivseln i yrkeshögskolesamfundet. Dessutom kan regler utfärdas om hur yrkehögskolans egendom får hanteras samt om hur man får vistas och röra sig i yrkehögskolans lokaler och på dess område.

25 a §

Indragning av studierätten

Då studierna är förbundna med krav som hänför sig till minderårigas säkerhet eller patient-, kund- eller trafiksäkerhet kan yrkehögskolan dra in studierätten om

1) den studerande i sina studier eller under studierelaterad praktik upprepade gånger eller allvarligt har orsakat fara för en annan persons hälsa eller säkerhet,

2) hos den studerande under studierna uppstår sig en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som betydligt försämrar den studerandes funktionsförmåga och som under studierna och studierelaterad inläring i arbetet kan medföra allvarlig fara för en annan persons hälsa eller säkerhet, eller

3) den studerande vid ansökan om inträde

har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätt som avses i 20 a § 2 mom. och som kunde ha utgjort hinder för antagning som studerande.

Då studierna eller studierelaterad praktik i väsentlig utsträckning förutsätter arbete med minderåriga, kan yrkeshögskolan i syfte att beskydda minderåriga dra in studierätten ifall den studerande har dömts till straff för ett brott som avses i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §, 20 kap., 21 kap. 1, 2, 3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen (504/2002) eller om den studerande vägrar att lämna ett straffregisterutdrag som avses i 25 b § 2 mom.

Före indragning av studierätten ska yrkeshögskolan i samråd med den studerande utreda den studerandes möjligheter att söka sig till någon annan utbildning. Den studerande kan med dennas samtycke överflyttas till sådan annan utbildning hos yrkeshögskolan i fråga om vilken den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

De studier som omfattas av denna bestämmelse föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

25 b §

Information om indragning av studierätten

Den studerande ska på begäran lämna yrkeshögskolan de uppgifter som behövs för bedömning av hälsotillståndet enligt 25 a § 1 mom. 2 punkten. Om det är befogat att misstänka att en studerande har ett hälsohinder enligt punkten i fråga kan den studerande åläggas kontroller och undersökningar för fastställande av hälsotillståndet och som är nödvändiga för utredning av den studerandes funktionsförmåga. Yrkeshögskolan svarar för kostnaderna för kontroller och undersökningar som denna har ålagt. Vägran att genomgå kontroll eller undersökning utgör inte ett hinder för indragning av studierätten. Förfarandet vid kontrollerna och undersökningarna fastställs närmare i yrkeshögskolans interna instruktioner.

Den studerande ska för bedömning av studierätten i enlighet med 25 a § 2 mom. på begäran lämna till yrkeshögskolan ett straff-

registerutdrag i enlighet med 6 § 3 mom. i straffregisterlagen (770/1993) då den studerande under studierna eller studierelaterad praktik handhar uppgifter som i väsentlig grad förutsätter arbete bland minderåriga.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få ett skriftligt utlåtande om den studerandes hälsotillstånd för bedömning av studierätten.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan yrkeshögskola, universitet och utbildningsanordnare samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den studerande som förutsätts för bedömning av studierätten.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge en annan yrkeshögskola sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 25 a § som förutsätts för antagning som studerande, om den studerande har sökt till en annan yrkeshögskola som överflyttande studerande.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 25 a § som förutsätts för tillsyn av kund- eller patientsäkerheten inom dess bransch samt om beslut om indragning av studierätten eller överföring till annan utbildning inklusive om grunderna till detta beslut.

25 c §

Återföring av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 25 a § kan hos yrkeshögskolan anhålla om återföring av studierätten tidigast ett år efter att beslutet om indragning av studierätten fattades. Studierätten kan återföras om det inte längre föreligger grund för indragningen. Den studerande ska lämna yrkeshögskolan utlåtanden om sitt hälsotill-

stånd ifall indragningen av studierätten har baserat sig på bedömning av hälsotillståndet i enlighet med 25 a § 1 mom. 2 punkten.

På förfarandet tillämpas i tillämpliga delar samma förfaringsbestämmelser som i fråga om indragning av studierätten.

25 d §

Drogtest

En studerande är skyldig att på yrkeshögskolans order delta i ett drogtest som görs av en yrkesutbildad person inom hälsovården om det är befogat att misstänka att den studerande är påverkad av rusmedel vid studierelaterade praktiska uppgifter eller vid praktik och om testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga. För testning förutsätts att den studerande handhar uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där agerande under rusmedelspåverkan eller -beroende:

1) utgör en allvarlig fara för den studerande själv eller någon annans liv eller hälsa,

2) allvarligt äventyrar trafiksäkerheten,

3) allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna, eller

4) betydligt ökar risken för olaga handel med samt innehav, användning och spridning av sådana yrkeshögskolan eller dess huvudman eller en praktikantplats tillhöriga ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 eller 6 punkten i narkotikalagen (373/2008) eller läkemedelspreparat enligt 4 § i läkemedelslagen (395/1987) eller läkemedel enligt 5 § i samma lag.

Om avsikten är att drogtesta en studerande enligt denna paragraf, ska yrkeshögskolan ha skriftliga instruktioner för förebyggande av användningen av rusmedel och ingripande i missbruksproblem bland de studerande. Förfarandet vid drogtesterna fastställs i yrkeshögskolans interna instruktioner.

Yrkeshögskolan svarar för kostnaderna för drogtestning enligt 1 mom.

Information som har erhållits genom drogtest betraktas som uppgift om hälsotillstånd.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få en skriftlig sammanfattning av ett drogtest för bedömning av disciplinåtgärder.

26 a §

26 a §

*Uppdragsutbildning**Uppdragsutbildning*

En yrkeshögskola kan *utan hinder av 26 § 1 mom.* ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en *utländsk* stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (uppdragsutbildning).

En yrkeshögskola kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en *annan* stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (uppdragsutbildning).

Uppdragsutbildning kan inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer som enligt Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart jämföras med medborgare i Europeiska unionen. På studerande som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 20 §, 22 § 4 mom., 27, 28 och 42 § i *dena lag*.

Uppdragsutbildning kan inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer *som jämföras med medborgare i Europeiska unionen med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart. I fråga om dem* som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 20 §, 20 a §, 22 § 4 mom., 25 a–d §, 27, 28, 28 a, 28 b samt 42 §.

Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till det utbildningsområde som finns angivet i tillståndet för yrkeshögskolan och till det utbildningsprogram som fastställts för yrkeshögskolan. Uppdragsutbildningen får inte inverka negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som yrkeshögskolan ger. Yrkeshögskolan ska för ordnandet av uppdragsutbildningen ta ut en avgift som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen.

Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till det utbildningsområde som finns angivet i tillståndet för yrkeshögskolan och till det utbildningsprogram som fastställts för yrkeshögskolan. Uppdragsutbildningen får inte inverka negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som yrkeshögskolan ger. Yrkeshögskolan ska för ordnandet av uppdragsutbildningen ta ut en avgift som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen.

28 §

28 §

*Disciplinärt förfarande**Disciplin*

En studerande som vid en yrkeshögskola har gjort sig skyldig till fusk eller annars stört ordningen vid yrkeshögskolan kan disciplinärt bestraffas, beroende på hur allvarlig

En studerande som *stör undervisningen, beter sig våldsamt eller hotfullt, gör sig skyldig till fusk eller i övrigt bryter mot ordningen* vid yrkeshögskolan *eller vägrar drogtest*

förseelsen är, med varning eller med avstängning för viss tid, högst ett år. Den studerande skall ges tillfälle att bli hörd innan ärendet avgörs.

Beslut om att tilldela en studerande varning fattas av rektorn och beslut om avstängning för viss tid av yrkeshögskolans styrelse.

enligt 25 d § eller lämnar ett prov som påvisar missbruk kan ges en skriftlig varning. Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning kan den studerande avstängas för en viss tid, högst ett år.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna det rum där undervisningen ges eller en tillställning som arrangeras av yrkeshögskolan. En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar vid yrkeshögskolan eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av studerandes våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för undersökning med anledning av brott kan för den tid som undersökning pågår eller åtalet är anhängigt avstängas från studierna, dock för högst ett år i sänder, om detta är nödvändigt med hänsyn till studierna eller det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med dessa.

28 a §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt disciplinärenden

Beslut om indragning och återföring av studierätten tas av yrkeshögskolans styrelse. Innan beslut om indragning av studierätten fattas ska behövlig utredning av ärendet skaffas, och den studerande ska beredas möjlighet att uttala sig.

Beslut om varning till en studerande tas av yrkeshögskolans rektor och om avstängning av en studerande på viss tid av yrkeshögskolans styrelse. Innan ett ärende avgörs ska den studerande bevisligen delges vilken handling eller försummelse den studerande anklagas för samt beredas tillfälle att bli hörd i frågan.

Rektor och lärare kan i fall som avses i 28 § 2 mom. handla samfällt eller var för sig och åtgärderna ska registreras. Beslut som avses i 28 § 3 mom. fattas av styrelsen.

Beslut om verkställighet innan ett beslut har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten fattas samtidigt som beslut fattas om indragning av studierätten, avstängning på viss tid eller avhållande från studier under brottsundersökning.

28 b §

Hantering av känslig information

Uppgifter om en studerandes eller inträdessökandes hälsotillstånd i enlighet med 20 a § och 25 b—d § får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om antagningen av studerande, indragning eller återföring av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i sådana frågor.

Uppgifter om en studerandes straffregisterutdrag i enlighet med 25 a § 2 mom. får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten.

Yrkeshögskolan ska definiera de uppgifter som innebär hantering av känslig information.

Yrkeshögskolan ska förvara den känsliga informationen separat från övriga personuppgifter. Den känsliga informationen ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon grund för att bevara den för de lagstadgade uppgifterna, dock senast inom fyra år från det att informationen fördes in i registret.

På hanteringen av personuppgifter tillämpas personuppgiftslagen (523/1999) om inte annat stadgas i föreliggande lag.

40 §

Rätt att få uppgifter

40 §

Rätt till uppgifter

Ledamöterna i yrkeshögskolans organ, yrkeshögskolans personal, personer som deltar i undervisningspraktik och personalen på

praktikplatsen samt personer som ansvarar för studerandehälsovården och den övriga studerandevården får utan hinder av sekretessbestämmelserna ge nödvändiga uppgifter som behövs för anordnande av utbildningen till varandra samt till myndigheter med ansvar för utbildningen och andra myndigheter.

42 §

Ändringssökande

Ett beslut om att avstänga en studerande för viss tid kan verkställas trots besvär, om inte yrkeshögskolan eller förvaltningsdomstolen beslutar något annat.

42 §

Ändringssökande

Ett beslut om *indragning av studierätten, avstängning av en studerande på viss tid och avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår* kan verkställas trots besvär, om förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lagens 25 a § 2 mom. tillämpas på studerande som inlett sina studier efter den 31 juli 2011.

4.

Lag**om ändring av universitetslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen av den 24 juli 2009 (558/2009) 9, 45 och 85 § och
fogas till lagen nya 37 a, 41 a, 43 a—d, 45 a och 45 b § samt nya 90 a § som följer:

Gällande lydelse

9 §

Uppdragsutbildning

Ett universitet kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

Uppdragsutbildning kan inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart. I fråga om dem som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 37, 45 och 82–86 §.

Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till sådan utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet har examensrätt för. Uppdragsutbildning får inte ordnas så att den inverkar negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet ger. Universitetet ska för ordnandet av uppdragsutbildningen ta ut en avgift som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen.

Föreslagen lydelse

9 §

Uppdragsutbildning

Ett universitet kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

Uppdragsutbildning kan inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart. I fråga om dem som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 37, 37 a, 43 a—d, 45, 45 a, 45 b och 82–86 §.

Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till sådan utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet har examensrätt för. Uppdragsutbildningen får inte ordnas så att den inverkar negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet ger. Universitetet ska för ordnandet av uppdragsutbildningen ta ut en avgift som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen.

37 a §

***Hinder för antagning som studerande samt
tillgång till information om antagningen av
studerande***

Ifall kraven i 43 a § på säkerhet vid studierna så förutsätter, kan som studerande inte antas en person med en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som utgör ett hinder för att delta i utbildningen. Sjukdom, handikapp eller motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet utgör inte ett hinder för att delta i utbildningen om detta hinder med rimliga åtgärder kan undanröjas.

I fråga om studier som avses i 43 a § kan hinder för antagning som studerande utgöras av beslut om indragning av studierätt med stöd av 32 § i lagen om yrkesutbildning, 11 § 6 a punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, 25 a § i yrkeshögskolelagen eller 43 a § i denna lag ifall kraven på säkerhet vid studierna förutsätter detta.

Inträdessökande ska på begäran lämna universitetet sådana uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömning av antagningen som studerande. Inträdessökande ska på begäran informera universitetet om beslut om indragning av studierätt då det är fråga om studier som avses i 43 a §.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av ett annat universitet, en yrkeshögskola och utbildningsanordnare samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den inträdessökande som förutsätts för antagning som studerande eller bedömning av studierätten.

41 a §

Rätt till trygg studiemiljö

Den studerande har rätt till en trygg studiemiljö.

Universitetet ska godkänna en ordningsstadga eller utfärda andra ordningsbestäm-

melser som främjar den interna ordningen på universitetet, ostörda studier samt tryggheten och trivseln i universitetssamfundet.

I den ordningsstadga och andra ordningsbestämmelser som avses i 2 mom. kan utfärdas sådana regler om de praktiska arrangemangen och ett korrekt uppförande som är nödvändiga för tryggheten och trivseln i universitetssamfundet. Dessutom kan regler utfärdas om hur universitetets egendom får hanteras samt om hur man får vistas och röra sig i universitetets lokaler och på dess område.

43 a §

Indragning av studierätten

Då studierna är förbundna med krav som hänför sig till minderårigas säkerhet eller patient- eller kundsäkerhet kan universitetet dra in studierätten om

1) den studerande i sina studier eller under praktik i anknytning till studierna upprepade gånger eller allvarligt har orsakat fara för en annan persons hälsa eller säkerhet,

2) hos den studerande under studierna uppstår en sjukdom, ett handikapp eller någon annan motsvarande omständighet i anslutning till hälsotillståndet som betydligt försämrar den studerandes funktionsförmåga och som under studierna och studierelaterad inläring i arbetet kan medföra allvarlig fara för en annan persons hälsa eller säkerhet, eller

3) den studerande vid ansökan om inträde har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätt som avses i 37 a § 2 mom. och som kunde ha utgjort hinder för antagning som studerande.

Då studierna eller studierelaterad praktik i förutsätter i väsentlig utsträckning arbete med minderåriga, kan universitetet i syfte att beskydda minderåriga dra in studierätten ifall den studerande har dömts till straff för ett brott som avses i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §, 20 kap., 21 kap. 1, 2, 3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen (504/2002) eller om den studerande vägrar att lämna ett straffregisterutdrag som avses i 43 b § 2 mom.

Före indragning av studierätten ska universitetet i samråd med den studerande utreda den studerandes möjligheter att söka sig till någon annan utbildning. Den studerande kan med dennas samtycke överflyttas till sådan annan utbildning inom universitetet i fråga om vilken den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

De studier som omfattas av denna bestämmelse föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

43 b §

Information om indragning av studierätten

Den studerande ska på begäran lämna universitetet de uppgifter som behövs för bedömning av hälsotillståndet enligt 43 a § 1 mom. 2 punkten. Om det är befogat att misstänka att en studerande har ett hälsohinder enligt punkten i fråga kan den studerande åläggas kontroller och undersökningar för fastställande av hälsotillståndet och som är nödvändiga för utredning av den studerandes funktionsförmåga. Universitetet svarar för kostnaderna för kontroller och undersökningar som denna har ålagt. Vägran att genomgå kontroll eller undersökning utgör inte ett hinder för indragning av studierätten. Förfarandet vid kontrollerna och undersökningarna fastställs närmare i universitetets interna instruktioner.

Den studerande ska för bedömning av studierätten i enlighet med 43 a § 2 mom. på begäran lämna till universitetet ett straffregisterutdrag i enlighet med 6 § 3 mom. i straffregisterlagen (770/1993) då den studerande under studierna eller studierelaterad praktik handhar uppgifter som i väsentlig grad förutsätter arbete bland minderåriga.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få ett skriftligt utlåtande om den studerandes hälsotillstånd för bedömning av studierätten.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av ett annat universitet, en yrkeshögskola och utbildningsanordnare samt av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få sådana nöd-

vändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för den studerande som förutsätts för bedömning av studierätten.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge ett annat universitet sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 43 a § som förutsätts för antagning som studerande, om den studerande har sökt till ett annat universitet som överflyttande studerande.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldighet att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 43 a § som förutsätts för tillsyn av kund- eller patientsäkerheten inom dess bransch samt om beslut om indragning av studierätten eller överföring till annan utbildning inklusive om grunderna till detta beslut.

43 c §

Återföring av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 43 a § kan hos universitetet an- hålla om återföring av studierätten tidigast ett år efter att beslutet om indragning av studierätten fattades. Studierätten kan återföras om det inte längre föreligger grund för indragningen. Den studerande ska lämna universitetet utlåtanden om sitt hälsotillstånd ifall indragningen av studierätten har baserat sig på bedömning av hälsotillståndet i enlighet med 43 a § 1 mom. 2 punkten.

På förfarandet tillämpas i tillämpliga delar samma förfaringsbestämmelser som i fråga om indragning av studierätten.

43 d §

Drogtest

En studerande är skyldig att på universitetets order delta i ett drogtest som görs av en yrkesutbildad person inom hälsovården om det är befogat att misstänka att den stude-

rande är påverkad av rusmedel vid studierelaterade praktiska uppgifter eller vid praktik och om testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga. För testning förutsätts att den studerande handhar uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där agerande under rusmedelspåverkan eller -beroende:

1) utgör en allvarlig fara för den studerande själv eller någon annans liv eller hälsa,

2) allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna, eller

3) betydligt kan öka risken för olaga handel med samt innehav, användning och spridning av sådana universitetet eller en praktikantplats tillhöriga ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 eller 6 punkten i narkotikalagen (373/2008) eller läkemedelspreparat enligt 4 § i läkemedelslagen (395/1987) eller läkemedel enligt 5 § i samma lag.

Om avsikten är att drogtesta en studerande enligt denna paragraf, ska universitetet ha skriftliga instruktioner för förebyggande av användningen av rusmedel och ingripande i missbruksproblem bland de studerande. Förfarandet vid drogtesterna fastställs i universitetets interna instruktioner.

Universitetet svarar för kostnaderna för drogtestning enligt 1 mom.

Information som har erhållits genom drogtest betraktas som uppgift om hälsotillstånd. Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få en skriftlig sammanfattning av ett drogtest för bedömning av disciplinåtgärder.

45 §

Disciplinärt förfarande

En studerande som har gjort sig skyldig till en förseelse som riktar sig mot universitetets undervisning eller forskning eller på något annat sätt har brutit mot universitetets ordning kan bestraffas disciplinärt, beroende på hur allvarlig förseelsen är, med varning eller med avstängning för viss tid, högst ett år. Beslut om att ge en studerande en varning fattas

45 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen, beter sig våldsamt eller hotfullt, gör sig skyldig till fusk eller i övrigt bryter mot universitetets ordning eller vägrar drogtest enligt 43 d § eller lämnar ett prov som påvisar missbruk kan ges en skriftlig varning. Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig

Gällande lydelse

av universitetets rektor och beslut om avstängning för viss tid av universitetets styrelse. Innan ett disciplinärt ärende avgörs ska den studerande bevisligen underrättas om den förseelse anklagelsen gäller samt ges tillfälle att bli hörd i saken.

Föreslagen lydelse

olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning kan den studerande avstängas för en viss tid, högst ett år.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna det rum där undervisningen ges eller en tillställning som arrangeras av universitetet. En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar vid universitetet eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av studerandes våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för undersökning med anledning av brott kan för den tid som undersökning pågår eller åtalet är anhängigt avstängas från studierna, dock för högst ett år i sänder, om detta är nödvändigt med hänsyn till studierna eller det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med dessa.

45 a §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt disciplinärenden

Beslut om indragning och återföring av studierätten tas av universitetets styrelse. Innan beslut om indragning av studierätten fattas ska behövlig utredning av ärendet skaffas, och den studerande ska beredas möjlighet att uttala sig.

Beslut om varning till en studerande tas av universitetets rektor och om avstängning av en studerande på viss tid av universitetets styrelse. Innan ett ärende avgörs ska den studerande bevisligen delges vilken handling eller försummelse den studerande anklagas för samt beredas tillfälle att bli hörd i frågan.

Rektor och en person inom undervisnings-

och forskningspersonalen kan i fall som avses i 45 § 2 mom. handla samfällt eller var för sig och åtgärderna ska registreras. Beslut som avses i 45 § 3 mom. fattas av styrelsen.

Beslut om verkställighet innan ett beslut har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten fattas samtidigt som beslut fattas om indragning av studierätten, avstängning på viss tid eller avhållande från studier under brottsundersökning.

45 b §

Hantering av känslig information

Uppgifter om en studerandes eller inträdessökandes hälsotillstånd i enlighet med 37 a § och 43 b—d § får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om antagningen av studerande, indragning eller återföring av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i sådana frågor.

Uppgifter om en studerandes straffregisterutdrag i enlighet med 43 a § 2 mom. får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten.

Universitetet ska definiera de uppgifter som innebär hantering av känslig information.

Universitetet ska förvara den känsliga informationen separat från övriga personuppgifter. Den känsliga informationen ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon grund för att bevara den för de lagstadgade uppgifterna, dock senast inom fyra år från det att informationen fördes in i registret.

På hanteringen av personuppgifter tillämpas personuppgiftslagen (523/1999) om inte annat stadgas i föreliggande lag.

85 §

Verkställighet av beslut om avstängning

Ett beslut om att avstänga en studerande för viss tid får verkställas trots att besvär anförts,

85 §

Verkställighet av beslut om indragning av studierätten samt disciplinära åtgärder

Ett beslut om indragning av studierätten, avstängning av en studerande på viss tid och

Gällande lydelse

om inte *universitetet eller förvaltningsdomstolen* beslutar något annat.

Föreslagen lydelse

avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår kan verkställas trots besvär, om förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

*90 a §****Rätt till uppgifter***

Ledamöterna i universitetets organ, universitetets personal, personer som deltar i undervisningspraktik och personalen på praktikplatsen samt personer som ansvarar för studerandehälsovården och den övriga studerandevården får utan hinder av sekretessbestämmelserna ge nödvändiga uppgifter som behövs för anordnande av utbildningen till varandra samt till myndigheter med ansvar för utbildningen och andra myndigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lagens 43 a § 2 mom. tillämpas på studerande som inlett sina studier efter den 31 juli 2011.

5.

Lag**om ändring av 6 § i straffregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i straffregisterlagen av den 20 augusti 1993 (770/1993) 6 § 3 mom., sådan den lyder i lag 505/2002, och
fogas till lagen ett nytt 6 § 3 mom., varigenom det ändrade 3 mom. och nuvarande 4 mom. blir 4 och 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

6 §

När uppgifter enligt 1 och 2 mom. begärs skall ändamålet uppges. Ett utdrag enligt 2 mom. ges bara till den som utdraget gäller.

Föreslagen lydelse

6 §

Utöver vad som bestäms i 1 mom. har en studerande rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för att i sina studier eller inom studierelaterad inläring i arbetet eller praktik kunna åta sig en uppgift som i väsentlig grad består i att arbeta med minderåriga och där ett utdrag ska tillställas utbildningsanordnaren eller högskolan med stöd av lagen om yrkesutbildning (630/1998), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), yrkeshögskolelagen (351/2003) eller universitetslagen (558/2009). I utdraget antecknas uppgifter om avgöranden genom vilka personen i fråga har dömts för brott enligt 17 kap. 18, 18 a eller 19 §, 20 kap., 21 kap. 1, 2, 3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen. I utdraget antecknas också uppgifter om avgöranden genom vilka personen i fråga har dömts för motsvarande brott med stöd av tidigare lag. Utdraget är avgiftsfritt.

När uppgifter enligt 1—3 mom. begärs ska ändamålet uppges. Ett utdrag enligt 2 och 3 mom. ges bara till den som utdraget gäller.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om yrkesutbildning

Given i Helsingfors den 20

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från undervisningsministeriet, *ändras* i förordningen om yrkesutbildning (811/1998) 16 § sådan den lyder i förordning 562/2003, som följer:

16 §

Indragning av studierätten

Bestämmelserna i 32 § i lagen om yrkesutbildning (630/1998) om indragning av studierätten tillämpas på utbildning som ger någon av följande examensbenämningar:

1) inom det humanistiska och pedagogiska området: teckenspråkshandledare, barnledare och ungdoms- och fritidsinstruktör;

2) inom teknik och kommunikation: flygplansmekaniker, flygteknikmontör, flygleda-

re, chaufför, busschaufför, kombinationsfordonsförare, flygplatsarbetare, schaktningsmaskinförare, reparatör, fartygselektriker, vakthavande maskinmästare, vakthavande styrman, säkerhetsvakt;

3) inom naturbruk och miljöområdet: skogsmaskinsförare;

4) inom social-, hälso- och idrottsområdet: närvårdare, tandlaborant, farmanom, läkemedelstekniker, idrottsledare.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20

Undervisningsminister

Föredragande

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om yrkesinriktad vuxenutbildning

Given i Helsingfors den 20

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från undervisningsministeriet, *fogas* till förordningen om yrkesinriktad vuxenutbildning (812/1998) en ny 8 §, som följer:

8 §

Indragning av studierätten

Bestämmelserna om indragning av studierätten i 11 § 6 a punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) tillämpas på utbildning som leder till följande yrkesexamina eller specialyrkesexamina:

1) inom det humanistiska och pedagogiska området: yrkesexamen för specialhandledare av barn och ungdom;

2) inom teknik och kommunikation: yrkesexamen för fordonskranförare, yrkesexamen för busschaufför, yrkesexamen i biltransport av trävaror, yrkesexamen för kombinationsfordonsförare, specialyrkesexamen för trafiklärare, yrkesexamen för väktare, specialyrkesexamen för säkerhetsvakt;

3) inom naturbruk och miljöområdet: yrkesexamen och specialyrkesexamen för skogsmaskinsförare;

4) inom social-, hälso- och idrottsområdet: yrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet, yrkesexamen för familjedagvårdare, specialyrkesexamen för skolgångsbiträde, yrkesexamen i fotvård, yrkesexamen i gipsning, yrkesexamen för obduktionspreparator, specialyrkesexamen för gipsningsmästare, specialyrkesexamen i psykiatrisk vård, yrkesexamen och specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda, yrkesexamen i arbete bland missbrukare, specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare, specialyrkesexamen för tolk för talhandikappade, specialyrkesexamen i arbetslivsträning, specialyrkesexamen i äldreomsorg, yrkesexamen och specialyrkesexamen för massör, yrkesexamen i idrott, yrkesexamen och specialyrkesexamen för tränare.

Denna förordning träder i kraft den 20.

Helsingfors den 20

Undervisningsminister

Föredragande

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om yrkeshögskolor

Given i Helsingfors den 20

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från undervisningsministeriet, fogas till statsrådets förordning om yrkeshögskolor av den 15 maj 2003 (352/2003) en ny 18 a §, som följer:

18 a §

Indragning av studierätten

Bestämmelserna i 25 a § i yrkeshögskolelagen (351/2003) om indragning av studierätten tillämpas på utbildning som ger någon av följande examensbenämningar:

1) inom det humanistiska och pedagogiska området: teckenspråkstolk (YH), samhällspedagog (YH), teckenspråkstolk (högre YH) och samhällspedagog (högre YH);

2) inom kultur: musikpedagog (YH) och musikpedagog (högre YH);

3) inom teknik och kommunikation: sjökapten (YH) och sjökapten (högre YH);

4) inom social-, hälso- och idrottsområdet: barnmorska (YH), bioanalytiker (YH), ergoterapeut (YH), fotterapeut (YH), fysioterapeut (YH), förstavårdare (YH), geronom (YH), hjälpmedelstekniker (YH), hälsovårdare (YH), idrottsinstruktör (YH), munhygienist (YH), naprapat (YH), optometriker (YH), osteopat (YH), rehabiliteringsledare

(YH), röntgenskötare (YH), sjukskötare (YH), socionom (YH), tandtekniker (YH), barnmorska (högre YH), bioanalytiker (högre YH), ergoterapeut (högre YH), fotterapeut (högre YH), fysioterapeut (högre YH), förstavårdare (högre YH), geronom (högre YH), hjälpmedelstekniker (högre YH), hälsovårdare (högre YH), munhygienist (högre YH), naprapat (högre YH), optometriker (högre YH), osteopat (högre YH), rehabiliteringsledare (högre YH), röntgenskötare (högre YH), sjuksköterska (högre YH), socionom (högre YH) och tandtekniker (högre YH).

Bestämmelserna om indragning av studierätten i 25 a § i yrkeshögskolelagen tillämpas även på yrkespedagogisk lärarutbildning i enlighet med statsrådets förordning om yrkespedagogisk lärarutbildning (357/2003) och på trafiklärarutbildning i enlighet med statsrådets förordning om trafiklärarutbildning (358/2003).

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20

Undervisningsminister

Föredragande

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om universiteten

Given i Helsingfors den 20

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från undervisningsministeriet, *fogas* till statsrådets förordning om universiteten av den 15 oktober 2009 (770/2009) en ny 2 a §, som följer:

2 a §

Indragning av studierätten

Bestämmelserna om indragning av studierätten i 43 a § i universitetslagen (558/2009) tillämpas på utbildning som leder till en examen som fastställs i statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004):

- 1) farmaceutexamen och provisorsexamen;
- 2) odontologie kandidatexamen och odontologie licentiatexamen;
- 3) pedagogie kandidatexamen och pedagogie magisterexamen;

4) medicine kandidatexamen och medicine licentiatexamen;

5) psykologie kandidatexamen och psykologie magisterexamen;

6) kandidatexamen i hälsovetenskaper och magisterexamen i hälsovetenskaper.

Bestämmelserna om indragning av studierätten i 43 a § i universitetslagen tillämpas även på lärarutbildning i enlighet med 19 § i statsrådets förordning om universitetsexamina.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20

Undervisningsminister

Föredragande

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettujen lakien sekä ammattikorkeakoululain ja yliopistolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia, ammattikorkeakoululakia ja yliopistolakia pääasiassa opiskeluoikeuden peruuttamista, päihdetestausta ja kurinpitoa koskevilta osin.

Esityksen mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos hän olisi osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi alalle, joka edellyttää alaikäisten parissa työskentelyä tai johon liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Samalla säädettäisiin mahdollisuudesta palauttaa opiskeluoikeus eräissä tilanteissa.

Kurinpitosäännöksiä muutettaisiin siten, että opiskelija voitaisiin laeissa säädettävien edellytysten täytyessä erottaa pysyvästi opiskelaitoksesta.

Lakeihin ehdotetaan lisättävän säännökset opiskelijoiden päihdetestauksesta sekä testistä kieltäytymisen tai positiivisen testituloksen antamisen seurauksista.

Lakeihin ehdotetaan lisättävän tarpeelliset säännökset menettelystä, tietojensaannista ja tietojen käsittelystä sekä muutoksenhausta edellä mainituissa tilanteissa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2010.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	5
1 JOHDANTO	5
2 NYKYTILA	6
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	6
2.1.1 Ammatillinen peruskoulutus ja aikuiskoulutus	6
Opiskelijaksi ottaminen	6
Työssäoppiminen ammatillisessa peruskoulutuksessa	7
Opiskeluoikeuden menettäminen	7
Kurinpito	8
Menettely ja muutoksenhaku opiskeluoikeuden menettämisessä ja kurinpitoasiassa	8
2.1.2 Yliopisto- ja ammattikorkeakoulutus	9
Opiskelijavalinta.....	9
Harjoittelu.....	9
Opiskeluoikeuden menettäminen	10
Kurinpito	10
Menettely ja muutoksenhaku opiskeluoikeuden menettämisessä ja kurinpitoasiassa	11
2.1.3 Opetusministeriön toimialan ulkopuolinen koulutus.....	11
Maanpuolustuskorkeakoulu.....	11
Poliisiammattikorkeakoulu.....	12
Pelastusopisto	13
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	13
2.1.4 Päihdetestaus	14
Päihdetestaus työelämässä.....	14
Päihdetestaus oppilaitoksissa, työssäoppimisessa ja harjoittelussa	16
2.1.5 Terveystieteiden ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisoikeuden rajoittaminen.....	16
2.1.6 Tietosuojaja ja tiedonvaihto	17
2.1.7 Opiskelijahuollon järjestäminen	19
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö	20
2.2.1 Ruotsi	20
2.2.2 Norja.....	22
2.2.3 Saksa.....	23
2.2.4 Iso-Britannia.....	23
2.3 Nykytilan arviointi	24
2.3.1 Alalle soveltumattomuus ja sen aiheuttamat turvallisuusuhat	24
Humanistinen ja kasvatusala	25

Sosiaaliala.....	26
Terveysala	26
Kuljetusala.....	27
Opiskelijoiden mielenterveysongelmat	28
2.3.2 Kurinpito	28
2.3.3 Päihteiden väärinkäyttö ja päihdetestaus.....	29
2.3.4 Tietosuoja ja tiedonvaihto	30
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	31
3.1 Tavoitteet	31
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	32
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	34
3.3.1 Opiskeluoikeuden peruuttaminen.....	34
3.3.2 Kurinpito	37
3.3.3 Päihdetestaus	38
3.3.4 Tietosuoja ja tiedonvaihto	39
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	40
4.1 Taloudelliset vaikutukset	40
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	40
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	40
Vaikutukset perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen.....	40
Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen.....	41
Vaikutukset rikoksentorjuntaan ja turvallisuuteen.....	41
Vaikutukset lapsiin ja nuoriin sekä muihin erityisryhmiin.....	41
Sukupuolivaikutukset	41
5 ASIAN VALMISTELU.....	41
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	41
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	42
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	43
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	43
1.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta	43
1.2 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta.....	49
1.3 Ammattikorkeakoululaki	50
1.4 Yliopistolaki.....	55
2 VOIMAANTULO.....	59
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	59
Päihdetestaus	59
Opiskeluoikeuden peruuttaminen.....	60
Kurinpito	60
Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilätiedot	61
Perustuslakivaliokunnan lausunto	61

LAKIEHDOTUKSET	63
Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	63
Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta	68
Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta.....	69
Laki yliopistolain muuttamisesta.....	72
LIITE	75
RINNAKKAISTEKSTIT	75
Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	75
Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta	85
Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta.....	87
Laki yliopistolain muuttamisesta.....	93

Lausuntoluonnos 21.8.2009

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Nykyinen koulutusta koskeva lainsäädäntö ei anna korkeakouluille ja koulutuksen järjestäjille riittäviä keinoja toimia tilanteissa, joissa opiskelijan soveltumattomuus alalle vaarantaa potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuu- den tai on uhkana alaikäisten turvallisuudelle opinnoissa, niihin liittyvässä harjoittelussa tai myöhemmin ammatissa toimiessa. Tällaisessa tilanteessa oikea ratkaisu olisi ottaa pois opiskeluoikeus ja ohjata opiskelija toiselle soveltuvalle alalle. Myös kurinpito- säännösten osalta nykylainsäädäntö on puutteellinen, koska pysyvä erottaminen oppilaitoksesta ei ole mahdollinen kaikkein vakavimmissakaan tapauksissa. Sekä soveltumattomuus- että kurinpito-ongelmiin liittyy usein päihdeiden väärinkäyttö. Nykyinen lainsäädäntö ei määrittele päihdetestauksen käyttö- tarkoituksia ja -rajoituksia oppilaitoksissa.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen tarkoittaa, että opiskeluoikeuden myöntänyt koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu ottaa opiskelijalta pois tälle aiemmin myönnetyn opiskeluoikeuden. Nykyinen koulutusta koskeva lainsäädäntö ei eräitä yksittäisiä koulutusaloja lukuun ottamatta anna tähän kuitenkaan mahdollisuutta tilanteissa, joissa on ilmeistä, että alaan liittyvien turvallisuus- tai muiden vaatimusten vuoksi opiskelija ei sovellu toimimaan siinä ammatissa, johon hän on valmistumassa, eikä myöskään opintoihin liittyvässä harjoittelussa. Opiskelijavalintojen ja opinto-ohjauksen tavoitteena on, että koulutuksen hakeutuvat suuntautuvat heille sopivaan koulutukseen ja että heillä olisi realistinen käsitys omasta soveltuvuudestaan kyseiselle alalle. Tästä huolimatta koulutukseen tulee valituksi henkilöitä, jotka osoittautuvat soveltumattomiksi kyseiselle alalle ja joilla ei ole riittäviä ammatissa toimimisen edellytyksiä.

Alalle soveltumattomuus voi koulutuksen aikana ilmetä esimerkiksi kyseisen alan turvallisuusvaatimuksiin kohdistuvana vakavana piittaamattomuutena, vakavina mielenterveys- tai päihdeongelmina taikka rikokseen

syyllystymisenä, joista johtuen opiskelija voisi koulutuksen aikana tai myöhemmin ammatissa toimiessaan aiheuttaa vaaraa tai vahinkoa toisille. Puuttamalla opiskeluoikeuteen ja siten estämällä ammattiin valmistuminen pyritään ennakoon ehkäisemään vahinkojen tapahtumista.

Voimassa olevat kurinpitoa koskevat säännökset eivät anna mahdollisuutta puuttua erittäin vakaviinkaan väärinkäytöksiin opiskelijan pysyvällä erottamisella. Kurinpitorangaistuksissa on kyse teon tai laiminlyönnin jälkikäteisestä seuraamuksesta. Kurinpitotoimilla pyritään ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta oppilaitoksessa.

Päihdetestauksesta ei nykyisin ole säännöksiä opetusministeriön hallinnonalan koulutusta koskevassa lainsäädännössä. Päihdetestejä on kuitenkin oppilaitoksissa jossain määrin tehty. Opetushallitus on ohjeistanut oppilaitoksia eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin huumetestausta koskevien ratkaisujen valossa. Päihdetestien edellytyksistä ja päihdeiden väärinkäytön seuraamuksista säätäminen lain tasolla selkeyttää sekä opiskelijoiden että oppilaitosten oikeuksia ja velvollisuuksia.

Edellä mainittuihin asioihin liittyy olennaisesti perusoikeusnäkökulma. Opiskeluoikeuden peruuttamisessa, pysyvässä erottamisessa ja päihdetestauksessa kajotaan opiskelijan perusoikeuksiin. Toisesta näkökulmasta katsoen pyrkimyksenä on muun muassa kohentaa perustuslailla suojattua oikeutta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja pysyvää erottamista oppilaitoksesta koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi erittäin harvoissa tilanteissa. Säännösten soveltamisala olisi hyvin suppea ja niiden tarkoituksena olisi voida puuttua kaikkein vakaviin yksittäisiin tapauksiin. Myös päihdetestausta koskevien säännösten soveltamisala olisi tarkkaan rajattu. Lisäksi menettelystä, tietojensaannista ja tietojen käsittelystä sekä muutoksenhausta säädettäisiin lain tasolla selkeästi.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Ammatillinen peruskoulutus ja aikuis-koulutus

Ammatillisiin tutkintoihin kuuluvat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Ammatillisesta peruskoulutuksesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998). Koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle ammatitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Tutkinnoissa pyritään siihen, että tutkinnon suorittanut voi siirtyä työelämään välittömästi tutkinnon suorittamisen jälkeen ammattipätevänä.

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa myös ammatitaidon hankkimistavasta riippumattomana näyttötutkintona siten kuin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) säädetään. Ammatillisissa perustutkinnoissa näyttötutkintona osoitettava ammatillinen osaaminen on sama kuin opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa tuotettu osaaminen. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkintojen perusteiden mukaisesti.

Ammatillisena aikuiskoulutuksena voi suorittaa näyttötutkintoina ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Ammattitutkinnoissa osoitetaan alan ammattityöntekijältä edellytetty ammatitaito. Erikoisammattitutkinnoissa osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoa suorittavat ovat tavallisesti työssä jo toimivia tai toimineita, joilla on jo aiemmin suoritettuna ammatillinen perustutkinto tai muita tutkintoja. Tavallisesti näyttöön valmistaudutaan valmistavan koulutuksen kautta, mutta siihen osallistuminen ei ole edellytyksenä näyttöön osallistumiseen.

Oppisopimuskoulutuksena voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja sekä lisäkoulutuksena suoritettavia ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Oppisopimuskoulutuksena voidaan lisäksi suorittaa muuta eitutkintotavoitteista ammatillista lisäkoulutusta. Oppisopimus perustuu opiskelijan ja

työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen. Oppisopimus voi perustua myös virkamiehen ja työnantajan väliseen kirjalliseen sopimukseen. Yrittäjälle voidaan lisäksi järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessään. Koulutuksen järjestäjän luvalla oppisopimus voidaan purkaa perusteilla, jotka työsopimuslain mukaan oikeuttaisivat työsopimuksen irtisanomiseen.

Opiskelijaksi ottaminen

Opiskelijaksi ottamisesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:ssä ja opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa annetussa opetusministeriön asetuksessa (167/2002). Koulutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisista pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opiskelijaksi ei voida ottaa henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilansa koskevat tiedot. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa, että opiskelijaksi valitun terveydentila on sellainen, että hän voi selviytyä myös koulutukseen kuuluvasta työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta, kuten alan tehtävissä toimiminen ja tutkinnon ammatitaitovaatimusten saavuttaminen edellyttää. Opiskelijan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen koulutukseen, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa vuoksi voisi toimia. Opiskelijavalintaa tehtäessä on otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. On mahdollista, että saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaisia terveydentilavaatimuksia ja mahdollistavat opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen suorittamiseen. Sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tulee ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan erilaisten opetusjärjestelyjen ja opiskelijahuoltopalveluiden avulla.

Edellä kuvattuja opiskelijaksi ottamista ammatillisessa koulutuksessa koskevia sään-

nöksiä sovelletaan myös ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Tämän mukaisesti opetusministeriö voi tarkemmin päättää opiskelijaksi ottamisen perusteista. Opiskelijaksi ottamisen perusteita koskevaa opetusministeriön asetusta ei kuitenkaan ole toistaiseksi ulotettu näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen eikä muuhun erityisesti aikuisille suunnattuun koulutukseen.

Oppilaitosmuotoisessa opetussuunnitelma-perusteisessa nuorten ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa järjestetään joissain perustutkinnoissa pääsy- tai soveltuvuskokeet koulutukseen hakijoille. Näin toimitaan esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa. Psykologisten testien käyttö on yleistä, lisäksi soveltuvuskokeessa voi olla haastatteluja ja ryhmätyötilanteita. Näyttötutkintoon valmistavassa aikuiskoulutuksessa ja työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa soveltuvuskokeita järjestetään huomattavasti vähemmän. Esimerkiksi oppisopimuskoulutukseen hakeutuville järjestää noin 30 prosenttia koulutuksen järjestäjistä testejä.

Edellä kuvatun mukaisesti opiskelijaksi ottamisen perusteet ovat erilaiset riippuen siitä, hakeudutaanko ammatillista koulutusta suorittamaan oppilaitosmuotoisesti, näyttötutkintoon valmistavana vai oppisopimusmuotoisena koulutuksena.

Työssäoppiminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatillisessa koulutuksessa tulee ottaa huomioon erityisesti työelämän tarpeet ja koulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin sisältyy ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 §:n mukaan ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssäoppimista sekä ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä yhteisiä opintoja. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan ammatillisiin perustutkintoihin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 opintoviikkoa.

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä työssäoppiminen perustuu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 16 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta anne-

tun asetuksen 5 §:n mukaisesti koulutuksen järjestäjän ja työpaikan väliseen kirjalliseen sopimukseen. Työssäoppiminen toteutetaan pääsääntöisesti siten, että opiskelija ei ole työsopimussuhteessa työnantajaan.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oikeus turvalliseen ympäristöön kattaa sekä fyysikkisen että fyysisen ympäristön. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 19 §:n mukaan työnantaja vastaa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa tai ammattiosaamisen näytöissä opiskelijan työturvallisuudesta myös silloin, kun opiskelija ei ole työsopimussuhteessa työnantajaan. Myös koulutuksen järjestäjä vastaa opiskelijan työturvallisuudesta. Koulutuksen järjestäjän on toimittava niin, että oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön toteutuu myös työssäoppimisjaksojen aikana. Koulutuksen järjestäjän tulee ennen työssäoppimista koskevan sopimuksen tekemistä selvittää, miten työssäoppiminen voidaan järjestää turvallisesti. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskelijalla on riittävät perusvalmiudet turvalliseen työhön ja opiskeluun työpaikalla.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa työssäoppimisen laajuus on vähintään 29 opintoviikkoa. Sosiaali- ja terveysalalla työssäoppiminen toteutetaan aidossa työelämässä, jolloin opiskelija tai tutkinnon suorittaja tekee työtä eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisen ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten kasvun ja kehityksen tukemisessa ja ohjaamisessa, hoidossa ja huolenpidossa sekä kuntoutumisen tukemisessa.

Opiskeluoikeuden menettäminen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 32 §:n mukaan opiskelija voi menettää oikeutensa opiskella, jos opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät erityisiä taiteellisia taipumuksia tai muita ammatissa toimimisen edellyttämiä erityisiä valmiuksia ja on ilmeistä, ettei opiskelijalla ole edellytyksiä opintojen asianmukaiseen suorittamiseen tai tutkintoon johtavassa ammatissa toimimiseen. Opinnoista, joihin pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen

16 §:n mukaan opiskeluoikeuden menettämistä koskevaa säännöstä sovelletaan musiikkialan perustutkintoon ja lennonjohdon perustutkintoon.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 31 §:n mukaan opiskelijan tulee suorittaa opintonsa enintään yhtä vuotta opintojen laajuudeksi määriteltäviä aikaa pidemmässä ajassa, jollei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä suoritusajkaan pidennystä. Opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan edellä mainitussa ajassa, katsotaan eronneeksi. Momentin toisen virkkeen mukaan eronneeksi katsotaan myös opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta, jos on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun laissa on viittaussäännös vain ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 31 §:n 2 momentin toisen virkkeen säännöksiin, siitä milloin opiskelija voidaan katsoa eronneeksi. Sen sijaan viittaussäännöstä ei ole muilta osin opiskeluaikaa koskevaan 31 §:ään tai opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan 32 §:ään. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen ei siten sovelleta ammatillisen koulutuksen opiskeluaikaa tai opiskeluoikeuden menettämistä koskevia säännöksiä.

Kurinpito

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain kurinpitoa koskevat säännökset sisältyvät lain 35—35 c §:ään. Opiskelija voidaan häiritsevän käytöksen tai vilpillisen menettelyn vuoksi erottaa oppilaitoksesta enintään yhdeksi vuodeksi sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevaksi opintojen ajaksi. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettussa lain 11 §:n mukaan ammatillisen koulutuksen kurinpitosäännöksiä sovelletaan näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen kurinpitosäännöksiä sovelletaan näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen.

Koulutuksen järjestäjien yhdistys ry. keräsi marraskuussa 2008 jäsenistöltään tietoa opiskelijoiden erottamisesta ammatillisesta koulutuksesta. Kyselyyn vastanneiden koulutuksen järjestäjien piirissä noin 20—40 prosentissa oli vuosittain erotettu opiskelijoita. Ero-

tettujen opiskelijoiden lukumäärä oli tyypillisimmin 1—2 opiskelijaa koulutuksen järjestäjää kohden. Vuosittaiset luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään, koska osaan tiedoista sisältyy myös asuntolasta erottamisia.

Oppilaitoksista erotetut opiskelijat yhteensä

Vuosi	Erotetut opiskelijat
2004	22
2005	47
2006	17
2007	44
2008	36*

*) tilanne marraskuussa 2008

Lähde: Koulutuksen järjestäjien yhdistys ry.

Erottamiseen johtaneet syyt liittyvät yleisimmin opiskelun laiminlyönteihin ja selittämättömiin poissaoloihin, päihteiden käyttöön oppilaitoksessa tai päihteiden vaikutuksen alaisena esiintymiseen sekä erilaisiin häiriöihin ja oppilaitoksen järjestyssäännön rikkomiseen. Lisäksi esiintyy tapauksia, joissa erottamisen syynä on ollut työturvallisuuden vaarantaminen, väkivaltainen käyttäytyminen, seksuaalinen häirintä tai omaisuuden anastaminen.

Suuri osa erottamisista on tehty kuukaudeksi tai sitä lyhyemmäksi määräajaksi. Myös 2—4 kuukaudeksi tehtyjä erottamisia esiintyy. Nykyisen lainsäädännön mukaiseksi yhden vuoden enimmäismääräajaksi on erotettu annettujen vastausten mukaan vuosina 2004—2008 yhteensä kaksi opiskelijaa. Osa kyselyyn vastanneista koulutuksen järjestäjistä ei ole ilmoittanut erottamisten pituuksia.

Menettely ja muutoksenhaku opiskeluoikeuden menettämisessä ja kurinpitoasiassa

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 35 a §:ssä säädetään menettelystä kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa. Ennen opiskelijan erottamista ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevan päätöksen tekemistä on kuultava opiskelijaa ja hänen huoltajaansa sekä hankittava tarpeellinen selvitys. Asiasta tulee antaa kirjallinen päätös.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n mukaan opiskelijan erottamista koskevaan päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta. Opiskelu-oikeuden menettämistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla lääninhallitukseen ja edelleen hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallinto-oikeuksista kerättyjen tietojen mukaan valituksia ei tule kaikissa hallinto-oikeuksissa joka vuosi vireille. Yksittäisessä hallinto-oikeudessa voi olla vuodessa käsiteltävänä enimmillään 3–4 tapusta.

2.1.2 Yliopisto- ja ammattikorkeakoulutus

Opiskelijavalinta

Yliopistolain (558/2009) 36 §:n mukaan opiskelijat ottaa yliopisto. Yliopistolain mukaisesti yliopisto päättää opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeiden järjestämisestä. Hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Valintamenettelyt voivat vaihdella yliopistoin ja koulutusaloittain. Opiskelijavalinta järjestetään yliopistojen päävalintojen osalta yhteishaun avulla. Opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia.

Ammattikorkeakoululain (351/2003) 22 §:n mukaan opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeen järjestämisestä päättää ammattikorkeakoulu. Hakijoihin on noudatettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinta järjestetään pääsääntöisesti yhteishaun avulla. Ammattikorkeakoulujen opetuksesta perittävien maksujen perusteista annetun valtioneuvoston asetuksen (354/2003) mukaan valintakokeet kuuluvat maksuttoman ammattikorkeakouluopetuksen piiriin.

Korkeakouluissa alalle soveltuvuutta mitataan valintakokeiden yhteydessä. Soveltuvuutta testataan kirjallisilla tehtävillä, haastatteluilla, erilaisilla ryhmätilanteilla, psykologisilla testeillä ja asiantuntijakonsultaatioilla oppimis- ja työskentelyvalmiuksien sekä sosiaalisten valmiuksien arviointiin.

Harjoittelu

Yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) mukaan alempaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voi kuulua perus- ja aineopintoja, kieli- ja viestintäopintoja, monitieteisiä opintokokonaisuuksia, muita opintoja sekä asiantuntijuutta kehittävää harjoittelua. Farmaseutin, hammaslääkärin ja lääkärin tutkinnoissa opintoihin kuuluu pakollinen harjoittelu.

Ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voi kuulua perus- ja aineopintoja sekä syventäviä opintoja, kieli- ja viestintäopintoja, monitieteisiä opintokokonaisuuksia, muita opintoja sekä asiantuntijuutta syventävää harjoittelua. Lääketieteen, hammaslääketieteen ja eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinnoissa, yhteiskuntatieteellisen alan tutkintoon kuuluvassa sosiaalityön koulutuksessa, proviisorin tutkinnossa sekä psykologian maisterin tutkinnossa opintoihin kuuluu pakollinen harjoittelu.

Yliopistoissa järjestettävän opettajankoulutuksen erityisenä tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiudet itsenäiseen toimintaan opettajana, ohjaajana ja kasvattajana. Opettajakoulutuksen opintoihin kuuluu muun muassa opettajan pedagogiset opinnot ja ohjattua harjoittelua sisältäviä kasvatustieteellisiä opintoja ja jotka voivat suuntautua erityisesti perusopetuksen, lukion, ammatillisen koulutuksen tai aikuiskoulutuksen tehtäviin. Kyseinen harjoittelu suoritetaan harjoittelukoulussa, muussa yliopiston hyväksymässä oppilaitoksessa tai muulla yliopiston hyväksymällä tavalla.

Ammattikorkeakoululain 4 §:n mukaan ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä taiteellista toimintaa.

Ammattikorkeakoululain 19 §:n mukaan tutkintoon johtavat opinnot järjestetään kou-

lutusohjelmina sen mukaan, kun valtioneuvoston asetuksella säädetään ja ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrätään. Opetusministeriö päättää koulutusohjelmista ammattikorkeakoulun esityksestä. Ammattikorkeakoulu päättää koulutusohjelmien opetussuunnitelmista. Ammattikorkeakouluasetuksen (352/2003) 4 §:n mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluu perus- ja ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, ammattitaitoa edistävää harjoittelua sekä oppinnäyte.

Ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvan harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. Ammattikorkeakoulututkintojen kokonaislaajuus on 210—270 opintopistettä, josta harjoittelun osuus koulutusohjelmasta riippuen 30—120 opintopistettä. Esimerkiksi sairaanhoitajan (AMK) tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä, josta ammattitaitoa edistävää harjoittelua 75 opintopistettä. Harjoittelu toteutetaan ammattikorkeakoulun harjoitustiloissa ja terveystieteiden hyväksymissä toimintaympäristöissä perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa harjoittelusta työelämän kanssa tehtyjen sopimusten mukaisesti.

Opiskeluoikeuden menettäminen

Yliopistolain opiskeluoikeutta koskevan 41 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus suorittaa alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopiston tutkintosäännössä ja opetussuunnitelmassa määrämällä tavalla. Lainkohdassa on lisäksi määritelty tutkintojen laajuuteen perustuvat opintojen enimmäissuoritusajat. Opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan säädetyssä ajassa, menettää lain 43 §:n nojalla opiskeluoikeutensa, jollei yliopisto myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen. Jos opiskeluoikeuden menettänyt henkilö haluaa myöhemmin jatkaa opintojaan, hänen on haettava yliopistolta oikeutta päästä uudelleen opiskelijaksi. Tämän lisäksi opiskeluoikeuden menettää tilanteessa, jossa opiskelija ei ole ilmoittautunut läsnä olevaksi tai poissa olevaksi 39 §:ssä säädetyllä tavalla. Jos täl-

lainen opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava yliopistolta oikeutta päästä opiskelijaksi. Opiskeluoikeuden palauttaminen ei kummasakaan tilanteessa edellytä hakemista normaalin valintamenettelyn (pääsykokeen) kautta, vaan yliopisto palauttaa sen hakemuksesta.

Ammattikorkeakoululain (351/2003) 24 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus suorittaa ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot asianomaisen koulutusohjelman ja sen opetussuunnitelmien sekä ammattikorkeakoulun tutkintosäännöissä määrättyjen perusteiden mukaisesti. Lainkohdassa on lisäksi määritetty tutkintojen laajuuteen perustuva opintojen enimmäissuoritus aika. Opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan säädetyssä ajassa, menettää 25 §:n 2 momentin mukaan opiskeluoikeutensa, jollei ammattikorkeakoulu erityisestä syystä myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen.

Kurinpito

Yliopistolain kurinpitoa koskevan 45 §:n mukaan opiskelijaa, joka on syyllistynyt yliopiston opetus- tai tutkimustoimintaan kohdistuvaan rikkomukseen tai muutoin rikkonut yliopiston järjestystä, voidaan kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen varoituksella tai erottamalla määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Ammattikorkeakoululain 28 §:n mukaan opiskelija, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt vilppiin tai muutoin rikkonut ammattikorkeakoulun järjestystä, voidaan kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen varoituksella tai erottamalla hänet määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusministeriö on kerännyt marraskuussa 2008 tietoa kurinpitovirastosten käytöstä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa vuosina 2004—2008. Kyselyyn vastasi 14 yliopistoa ja 19 ammattikorkeakoulua.

Kyselyyn vastanneissa yliopistoissa oli annettu vuosina 2004—2008 yhteensä 33 varoitusta ja erotettu määräajaksi 13 opiskelijaa. Pisimmät määräaikaerottamiset olivat olleet yhden vuoden pituisia ja ne olivat olleet

seurausta opinnäytetyön plagioinnista tai järjestyssäännön rikkomisesta. Muutoin erottamisten perusteet liittyivät tyypillisesti vilppiin, asiakirjaväärennöksiin ja IT-palvelujen väärinkäyttöön. Varoitukseen johtaneista tapauksista suurin osa liittyi plagiointiin tai muuhun opintoja koskevaan vilppiin. Yksittäisissä tapauksissa oli kyse sopimattomasta käytöksestä, asiakirjaväärennöksistä ja IT-palvelujen väärinkäytöstä.

Kyselyyn vastanneissa ammattikorkeakouluissa oli annettu vuosina 2004–2008 yhteensä 68 varoitusta ja erotettu määräajaksi 9 opiskelijaa. Pisin määräaikainen erottaminen oli tehty yhdeksi vuodeksi ja sen perusteena oli toistuva väkivaltainen käyttäytyminen. Erottamisten perusteet liittyivät tyypillisesti vilppiin ja asiakirjaväärennöksiin. Selkeä enemmistö, 55 kappaletta, varoitukseen johtaneista tapauksista liittyi plagiointiin tai muuhun opintoja koskevaan vilppiin. Loput tapaukset liittyivät erilaiseen sopimattomaan käytökseen, asiakirjaväärennöksiin ja IT-palvelujen väärinkäyttöön.

Menettely ja muutoksenhaku opiskeluoikeuden menettämisessä ja kurinpitoasiassa

Yliopistolain mukaan itsenäisenä julkisoikeudellisena laitoksena toimivassa yliopistossa opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräämisestä erottamisesta yliopiston hallitus. Säätiöyliopistossa opiskelijan kurinpidosta päättää yliopistolain 24 §:n mukainen monijäseninen hallintoelin. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään, sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Ammattikorkeakoulussa opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää rehtori ja opiskelijan erottamisesta määräajaksi ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen asian ratkaisemista opiskelijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

Yliopiston ja ammattikorkeakoulun kurinpitoasiassa antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen sen mukaan kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan

panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei korkeakoulu tai hallinto-oikeus toisin määrää. Opiskelijan kurinpitoa koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallinto-oikeuksista kerättyjen tietojen mukaan kurinpitorangeistuksista tehdyt valitukset ovat erittäin harvinaisia.

2.1.3 Opetusministeriön toimialan ulkopuolinen koulutus

Maanpuolustuskorkeakoulu, Poliisiammattikorkeakoulu, Pelastusopisto ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskus ovat opetusministeriön hallinnonalan ulkopuolisia oppilaitoksia, joista on säädetty omissa laeissaan. Kyseisiä oppilaitoksia koskevat lait ovat verrattain tuoreita ja niissä on oppilaitosten erityisestä luonteesta johtuen säädetty tarkkaan opiskeluoikeuden menettämisestä, kurinpitorangeistuksista ja päihdetestauksesta.

Maanpuolustuskorkeakoulu

Maanpuolustuskorkeakoulu toimii puolustusministeriön hallinnonalalla ja siitä säädetään laissa Maanpuolustuskorkeakoulusta (1121/2008). Lain 26 §:n mukaan korkeakoulu voi keskeyttää opiskelun enintään vuodeksi kerrallaan pitkäaikaisen sairauden vuoksi tai jos opiskelija ei kykene suorittamaan opintojaan hyväksytysti opetussuunnitelman mukaisesti taikka opiskelijaan kohdistuvan rikostutkinnan ajaksi tai muusta näihin rinnastuvasta painavasta syystä.

Lain 27 §:n perusteella opiskelija menettää opiskeluoikeuden, jos hän 1) on antanut väärää tietoa tai salannut seikan, joka olisi voinut estää valinnan; 2) on syyllistynyt opintojen aikana rikokseen, joka osoittaa sopimattomuutta virkaan taikka käyttäytynyt upseerin arvolle sopimattomalla tavalla opintojen aikana; 3) kieltäytynyt päihdetestauksesta tai antanut päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen; 4) laiminlyö opetukseen osallistumisen toistuvasti tai olennaisella tavalla; 5) on rikkonut koulun johtosääntöä toistuvasti tai olennaisella tavalla; 6) ei jatka opiskeluaan keskeyttämistä koskevan määräajan päätyttyä tai perusteita opiskelun jatkamiselle ei enää ole; taikka 7) ei suorita opintoja ope-

tussuunnitelman mukaisessa enimmäisajassa eikä opiskelijalle erityisestä syystä myönnetä lisäaikaa.

Lain 30 §:n mukaan opiskelijaksi hakeutuva on velvollinen osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin ennen opiskelijaksi hyväksymistä. Lisäksi opintoja jo suorittava on velvollinen korkeakoulun määräyksestä osallistumaan päihdetestiin opiskeluaikana tai siihen liittyvässä harjoituksessa, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija esiintyy päihteiden vaikutuksen alaisena. Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilatieto ja Maanpuolustuskorkeakoulu saa kirjallisen johtopäätöksen päihdetestistä.

Opiskelun keskeyttämistä tai opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa noudatetaan hallintolakia (434/2003). Opiskelun keskeyttämistä tai opiskeluoikeuden menettämistä päättää rehtori.

Maanpuolustuskorkeakoulun opiskeluoikeuden menettämistä tai opiskelun keskeyttämistä koskeviin päätöksiin haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti. Opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen haetaan oikaisua ennen varsinaista muutoksenhakua. Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee opiskelijaksi hyväksymistä, opiskeluoikeuden menettämistä tai opiskelun keskeyttämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Poliisiammattikorkeakoulu

Poliisiammattikorkeakoulu toimii sisäasiainministeriön hallinnonalalla ja siitä säädetään laissa poliisikoulutuksesta (68/2005). Lain 12 §:n mukaan ammattikorkeakoulu voi keskeyttää opiskelun enintään vuodeksi kerrallaan pitkäaikaisen sairauden vuoksi tai jos opiskelija ei kykene suorittamaan opintojaan hyväksytysti opetussuunnitelman mukaisesti taikka opiskelijaan kohdistuvan rikostutkinnan ajaksi tai muusta näihin rinnastuvasta painavasta syystä. Poliisiammattikorkeakoulun antaman tiedon mukaan keskeytyspäätöksiä tehdään keskimäärin kahdesta kolmeen kappaletta vuodessa. Syynä on pääsääntöisesti rikosepäily.

Poliisiammattikorkeakoulu voi antaa opiskelijalle kirjallisen varoituksen tai suullisen

huomautuksen, jos tämä on koulutuksen aikana käyttäytynyt poliisin arvolle sopimattomalla tavalla, laiminlyönyt opetukseen osallistumisen tai rikkonut Poliisiammattikorkeakoulun järjestyssääntöä. Varoituksia tai huomautuksia annetaan lähinnä järjestyssääntörikkomuksista vuosittain keskimäärin viidestä kymmeneen kappaletta. Varoituksen syynä on useimmiten päihtyneenä esiintyminen Poliisiammattikorkeakoulun alueella tai opetustilanteessa. Huomautuksen syynä on useimmiten luvaton poissaolo koulutuksesta.

Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa laissa on säädetty opiskeluoikeuden menettämisestä ja koulutuksesta erottamisesta. Lain 11 §:n nojalla opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa, menettää opiskeluoikeutensa, ellei hänelle erityisestä syystä myönnetä lisäaikaa. Lain 14 §:n mukaan Poliisiammattikorkeakoulu voi erottaa opiskelijan koulutuksesta, jos tämä 1) on antanut koulutukseen pyrkiessään sellaisen väärän tai harhaanjohtavan tiedon taikka salannut sellaisen itseään koskevan seikan, joka olisi estänyt hänen valintansa opiskelijaksi; 2) on syyllistynyt koulutuksen aikana sellaiseen rikokseen, joka osoittaa sopimattomuutta poliisimiehen virkaan taikka muutoin käyttäytynyt poliisin arvolle sopimattomalla tavalla eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena; 3) poliisin perustutkintoa suorittaessaan kieltäytyy 7 §:ssä tarkoitettua päihdetestauksesta taikka antaa päihteiden väärinkäytön osoittavan näytteen; 4) ei jatka opiskeluaan opiskelun keskeyttämistä koskeneen määräajan päätyttyä taikka perusteita perustutkintokoulutuksen jatkamiselle ei enää ole; 5) laiminlyö toistuvasti taikka olennaisella tavalla opetukseen osallistumisen; tai 6) on toistuvasti taikka olennaisella tavalla rikkonut Poliisiammattikorkeakoulun järjestyssääntöä.

Poliisiammattikorkeakoulun antaman tiedon mukaan tähän mennessä lain 14 §:n nojalla on erotettu lähinnä sellaisia opiskelijoita, jotka ovat syyllistyneet rikokseen, joka osoittaa sopimattomuutta poliisimiehen virkaan. Lisäksi eräissä tapauksissa on erotettu opiskelijoita, jotka eivät ole jatkaneet opiskeluaan keskeytyspäätöksessä annetun määräajan jälkeen. Vuonna 2008 Poliisiammatti-

korkeakoulusta on erotettu neljä opiskelijaa, joista kahden osalta syynä oli syyllistyminen rikokseen ja kahden osalta lain 12 §:ssä tarkoitetun määräajan päättymisen. Vuonna 2007 erotettiin yksi opiskelija. Tuolloin syynä oli lain 12 §:ssä tarkoitetun määräajan päättymisen.

Päihdetestausta koskeva 7 § vastaa sisällöltään edellä kuvattuja Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain päihdetestausta koskevia säännöksiä. Perustutkintoa suorittamaan valitut määrätään ennen lopullista valintaa lääkärintarkastukseen, johon kuuluu päihdetesti. Päihdetesteissä ei ole tullut ilmi yhtään positiivista testitulosta. Vuosittain esiintyy yksittäisiä tapauksia, joissa opiskelija kieltäytyy menemästä lääkärintarkastukseen ja päihdetestiin, mikä estää valinnan opiskelijaksi. Poliisikoulutuksesta annetun lain voimaantulon jälkeen ei yhtään Poliisiammattikorkeakoulussa jo opiskelevaa henkilöä ole määrätty opintojen aikana päihdetestiin. Kuitenkin tilanteita, joissa alkoholin vaikutuksen alaisena olevat opiskelijat ovat vapaaehtoisesti puhaltaneet alkometriin, on esiintynyt.

Poliisiammattikorkeakoulun on kuultava opiskelijaa ja yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti sekä hankittava muu tarpeellinen selvitys ennen päätöksen tekemistä. Opiskeluoikeuden menettämistä, opiskelun keskeyttämistä, varoituksen antamista tai koulutuksesta erottamista koskevaan päätökseen voi vaatia oikaisua Poliisiammattikorkeakoulun hallitukselta. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen haetaan valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Pelastusopisto

Pelastusopisto on sisäasiainministeriön alainen ja siitä säädetään laissa Pelastusopistosta (607/2007). Lain 28 §:n nojalla opiskelija menettää opiskeluoikeuden ammatillisessa peruskoulutuksessa, jos 1) hän on antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon taikka salannut seikan, joka olisi estänyt hänen valintansa opiskelijaksi; 2) hän ei ole ilmoittautunut opistoon Pelastusopiston määräämällä tavalla, ellei opisto perustellusta syystä ole hy-

väksynyt myöhästynyttä ilmoittautumista; 3) hän ei suorita opintojaan opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa eikä opisto erityisestä syystä myönnä lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen; 4) hänellä todetaan sairaus tai vamma, joka on ilmeisesti pysyvä este koulutukselle ja tutkinnon suorittamiselle; 5) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa sopimattomuutta alan tehtäviin. Opiskelijalla on velvollisuus pyydettäessä antaa opistolle terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot.

Pelastusopisto voi keskeyttää opiskelu-oikeuden ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijan tai opiston aloitteesta enintään yhdeksi vuodeksi pitkäaikaisen sairauden tai raskauden ja synnytyksen vuoksi. Opisto voi lisäksi keskeyttää opiskelu-oikeuden rikostutkinnan ajaksi perustellusta syystä.

Pelastusopistosta annetun lain 30 §:n mukaan Pelastusopiston ammatillisessa peruskoulutuksessa olevaa opiskelijaa ja pelastustoimen päällystökoulutuksessa olevaa ammattikorkeakouluopiskelijaa, joka on toiminut Pelastusopiston järjestyssäännön määräysten vastaisesti, harjoittanut opinnoissaan vilppiä, kieltäytynyt päihdetestauksesta tai antanut päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen joko kirjallisella varoituksella tai erottamalla hänet enintään vuoden pituiseksi määräajaksi.

Pelastusopiston opiskelijalla on velvollisuus osallistua päihdetestaukseen opiston määräyksestä, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on päihtyneenä harjoittelussa. Opiskelijaksi hakeutuville ei sitä vastoin järjestetä päihdetestausta.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta, opiskelu-oikeuden keskeyttämisestä sekä opiskelu-oikeuden menettämisestä päättää rehtori. Erottamisesta päättää oikaisu- ja kurinpitolautakunta. Lautakuntaan kuuluu sisäasiainministeriön opiston henkilöstöstä määräämät puheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus on oikeusministeriön hallinnonalalla Rikosseu-

raamusviraston alaisuudessa toimiva valtion oppilaitos, josta säädetään Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetussa laissa (1316/2006).

Lain 22 §:n mukaan koulutuskeskuksen johtaja voi määrätä opiskelu-oikeuden tutkintoon johtavassa koulutuksessa menetetyksi, jos opiskelijaksi hyväksytty laiminlyö opiskelijaksi ilmoittautumisen, jos opiskelijalla on todettu sellainen sairaus tai vamma, joka ilmeisesti on pysyvänä esteenä koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiselle tai jollei opiskelija ole suorittanut opintojaan opetussuunnitelmassa määritellyssä ajassa. Koulutuskeskuksen johtaja voi 23 §:n perusteella omasta aloitteestaan myös keskeyttää tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevan opiskelun enintään yhden vuoden määräajaksi kerrallaan pitkäaikaisen sairauden vuoksi tai jos opiskelija ei kykene suorittamaan opintojaan hyväksytysti opetussuunnitelman mukaisesti, opiskelijan tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkinnan ajaksi tai muusta vastaavasta painavasta syystä. Opiskelijan tulee pyydettyä antaa koulutuskeskukselle terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot.

Lain 24 §:n mukaan tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevalle voidaan antaa koulutuskeskuksen johtajan toimesta kirjallinen varoitus, jos opiskelija on käyttäytynyt koulutuksen aikana Vankeinhoitolaitoksen virkamiehelle sopimattomalla tavalla, on laiminlyönyt opetukseen osallistumisen tai on rikkonut koulutuskeskuksen järjestyssääntöä. Kirjallinen varoitus voidaan antaa myös, jos opiskelija kieltäytyy päihdetestauksesta tai antaa päihteiden väärinkäytön osoittavan näytteen.

Koulutuskeskuksen johtaja voi lain 25 §:n perusteella erottaa opiskelijan tutkintoon johtavasta koulutuksesta, jos opiskelija 1) on antanut koulutukseen pyrkiessään sellaisia väärä tai harhaanjohtavia tietoja, jotka olisivat voineet estää koulutukseen valinnan taikka jättänyt kertomatta sellaisen itseään koskevan olennaisen seikan, joka olisi voinut muodostua valinnan esteeksi; 2) on syylistynyt koulutuksen aikana sellaiseen rikokseen, joka osoittaa sopimattomuutta rikosseuraamusalalle taikka muutoin käyttäytynyt Vankeinhoitolaitoksen virkamiehelle sopi-

mattomalla tavalla eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena; 3) kieltäytyy päihdetestauksesta taikka antaa päihteiden väärinkäytön osoittavan näytteen eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena; 4) ei jatka opiskeluaan koulutuksen keskeyttämistä koskevan määräajan jälkeen taikka perusteita koulutuksen jatkamiselle ei enää ole; 5) laiminlyö toistuvasti tai olennaisella tavalla opetukseen osallistumisen tai 6) toistuvasti tai olennaisella tavalla rikkoo koulutuskeskuksen järjestyssääntöä. Laissa tarkoitettuna sopimattomana käytöksenä pidetään erityisesti tekoa tai käytöstä, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta vankeinhoitotyössä toimivalle virkamiehelle kuuluvien tehtävien rehelliseen, luotettavaan ja oikeudenmukaiseen hoitoon.

Tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskeleva on velvollinen koulutuskeskuksen määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tai laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija esiintyy päihtyneenä koulutuksessa tai työharjoittelussa. Opiskelijavalinnan yhteydessä ei järjestetä päihdetestejä. Koulutuskeskus vastaa päihdetesteistä aiheutuvista kustannuksista.

Ennen opiskelu-oikeuden menettämistä tai keskeyttämistä koskevan päätöksen tekemistä, huomautuksen tai varoituksen antamista taikka opiskelijan erottamista on päätöksen perusteena oleva asia, teko tai laiminlyönti yksilöittävä, kuultava opiskelijaa sekä hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opiskelu-oikeuden menettämistä, opiskelun keskeyttämistä, varoituksen antamista tai koulutuksesta erottamista koskevaan päätökseen tyytymätön voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua koulutuskeskuksen johtokunnalta. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

2.1.4 Päihdetestaus

Päihdetestaus työelämässä

Perustuslain 7 § turvaa oikeuden henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Pykälän mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen

teen ei saa puuttua mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Perustuslain 10 §:ssä on turvattu yksityiselämän suoja ja henkilötietojen suoja. Nämä perusoikeudet vaikuttavat päihdetestauksen sääntelyn ja käytännön testaamisen taustalla.

Työpaikoilla tapahtuvasta huumausainetestauksesta säädetään laissa yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004). Huumausainneiden määrittely on huumausainelain (1289/1993) mukainen. Huumausainetestin tulos on arkaluonteinen terveydentilaa koskeva tieto. Työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:n ja yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 6 §:n mukaan testitulos annetaan työntekijälle, jotta tämä voi toimittaa sen työnantajalle. Jos työnhakija tai työntekijä aiotaan testauttaa huumausaineen käytön suhteen, tulee työnantajalla olla kirjallinen päihdeohjelma.

Yksityisyyden suojaa työelämässä koskevassa laissa säännellään erikseen työnhakijan ja työntekijän testauksesta. Laissa on säädetty tiukemmat edellytykset työnantajan oikeuteen esittää vaatimus huumausainetestitodistuksen toimittamisesta työsuhteen aikana kuin silloin, kun kyse on työnhakutilanteesta. Työhön otettaessa työnantaja saa ottaa vastaan huumausaineiden käyttöä koskevia testitietoja työnhakijan suostumuksella, kun kyse on työstä, jossa edellytetään tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä, ja jossa työskentely huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena voi esimerkiksi vaarantaa työntekijän tai muun henkeä, terveyttä tai työturvallisuutta, liikenneturvallisuutta tai työtehtävissä saatujen tietojen suojaa. Tämän lisäksi työnantajalla on työntekijän suostumukseen perustuva oikeus tietojen käsitteilyyn muun muassa myös silloin, kun tehtäviin kuuluu olellisesti alaikäisten kasvatus, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa eikä niihin osallistu muita henkilöitä tai tehtävissä pääsee itsenäisesti ja vaivatta käsiksi huumausaineisiin tai suureen määrään huumaavia lääkkeitä. Työnhakijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta esittää todistusta huumausainetestistä, mutta tällöin työnantaja voi olla ottamatta henkilöä haettuun tehtävään.

Työsuhteen aikana työntekijä voidaan velvoittaa esittämään todistus huumausainetestistä, jos on perusteltua aihetta epäillä, että työntekijä on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työssä tai että työntekijällä on riippuvuus huumeista, ja jos testaaminen on välttämätöntä työ- tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Lisäksi edellytetään työhönhakutilannetta vastaavasti työn luonteeseen ja työskentelyyn huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena liittyvien turvallisuus- ja riskitekijöiden täyttymistä. Jos työntekijä on aiemman positiivisen huumausainetestituloksen perusteella sitoutunut hoitoon ja kyse hoidon toteutumisen seurannasta, on työnantajalla myös oikeus käsitellä testitietoja.

Alkoholitestaus työpaikalla ja työnantajan oikeus vaatia työntekijää osallistumaan alkoholitestaukseen on lainsäädännössä sääntelemättä. Ainut tämänhetkinen työelämän alkoholitestaukseen koskeva lainsäädännös on yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 14 §:ssä. Säädöksen mukaan työntekijöiden terveydentilaa koskevien tarkastusten ja testien suorittamiseen sekä näytteiden ottamiseen tulee käyttää terveydenhuollon ammattihenkilöitä, asianomaisten laboratoriokoulutuksen saaneita henkilöitä ja terveydenhuollon palveluja. Pykälän toisen momentin mukaan tämä koskee myös alkoholi- ja huume-testejä. Sen sijaan puhalluskoe ei kuulu momentin soveltamisalaan. Velvollisuus alistua puhalluskokeeseen voi perustua vain lakiin. Toinen asia on se, että työntekijä voi riittävästi informoituna antaa suostumuksensa kokeeseen. Tilanne on kuitenkin oikeudellisesti epäselvä niin kauan kunnes työpaikan alkoholitestauksesta säädetään lailla.

Alkoholitestin tekeminen työntekijälle on kuitenkin mahdollista osana työterveyshuollon terveystarkastusta. Työntekijällä on työterveyshuoltolain 13 §:n perusteella velvollisuus osallistua terveystarkastukseen, joka on välttämätön hänen terveydentilansa selvittämiseksi erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä tai työympäristössä tai hänen työ- tai toimintakykynsä selvittämiseksi työstä aiheutuvien, terveydentilaan kohdistuvien vaatimusten vuoksi. Tällaisesta testistä saa kieltäytyä vain perustellusta syystä. Terveystarkastuksen perusteella annettavaan todis-

tukseen saadaan merkitä ainoastaan yleinen arvio työntekijän työkyvystä tehtävien kannalta. Tällä perusteella työnantaja ei voi saada tietoa alkoholitestin tuloksesta. Työntekijän alkoholin käytön selvittäminen liittyy myös kysymykseen työnantajan työturvallisuusvelvoitteesta.

Päihdetestaus oppilaitoksissa, työssäoppimisessa ja harjoittelussa

Päihdetestaukseen liittyvät yksityisyyden suojan tarpeet ovat työntekijöiden ja opiskelijoiden osalta pitkälti toisiinsa rinnastuvia. Edellä kohdassa 2.1.3 kuvattujen opetusministeriön hallinnonalaan kuulumattomien oppilaitosten osalta päihdetestauksesta säädetään oppilaitoskohtaisissa erityislaeissa.

Ammatillista koulutusta koskevassa laissa, ammatillista aikuiskoulutusta koskevassa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa ei ole säännöksiä, jotka velvoittaisivat opiskelijaa osallistumaan huumetesteihin. Jos harjoittelu toteutetaan työsuhteessa harjoittelupaikkaan, opiskelijaan sovelletaan yksityisyyden suojasta työelämässä annettua lakia huumausainetestiä koskevat säännökset mukaan lukien. Samoin jos opiskelija on muutoin opintojensa aikana työsuhteessa, sovelletaan työaikana yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä, jonka tehtävänä oli 2000–2002 selvittää huumetestaukseen liittyviä kysymyksiä työelämässä sekä opiskelun liittyvän työharjoittelun osalta, katsoi että oppilaitoksissa tapahtuva testaaminen poikkeaa siinä määrin työssä tapahtuvasta testaamisesta, että työelämän sääntöjen rinnastaminen suoraan koulutukseen ei ole mahdollista. Tämä johtuu muun muassa alaikäisten opiskelijoiden testaamiseen liittyvistä erityiskysymyksistä, kuten suostumuksen antaminen, tietosuojat, hoitoonohjaus ja mahdolliset lastensuojelullisen toimenpiteet, lisäksi tulee ottaa huomioon nuorten syrjäytymiseen liittyvät kysymykset.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri ovat eräissä huumetestausta koskevissa ratkaisuissaan (EAOA 21.6.2000, OKA 4.10.2000, EAOA 7.6.2004) katsoet, että oppilaitoksissa suoritettuja huumetestejä voidaan pitää hyväk-

syttävinä vain, jos opiskelija on testin tarkoituksesta ja vapaaehtoisuudesta informoituna antanut testin toteuttamiseen nimenomaisen suostumuksen. Edellytyksenä on, että alaikäinen oppilas kykenee arvioimaan antamansa suostumuksen merkityksen. Suostumusta voidaan pitää aidosti vapaaehtoisena vain silloin, kuin kun kieltäytymiseen ei liity mitään kielteisiä seuraamuksia opiskelijalle. Ratkaisuihin on todettu, että huumetestien järjestämisestä tulisi säätää lailla. Sellaista käytäntöä, että eri oppilaitokset noudattavat osin erilaisia käytäntöjä ei voida pitää opiskelijoiden oikeusturvan kannalta hyväksyttävänä. Opetushallitus on toimittanut kouluille ja oppilaitoksille huumetestejä koskevan muistion, jossa on otettu huomioon edellä mainittua ratkaisukäytäntöä.

Työelämän pakolliseen terveystarkastukseen sisältyvä alkoholitestaus voisi sopia erityisissä tilanteissa myös opiskelijoiden testaamiseen. Työterveyshuoltolakea sovelletaan työhön, jossa työnantaja on velvollinen noudattamaan työturvallisuuslakia (738/2002). Työturvallisuuslain 4 §:n mukaan lakia sovelletaan opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä. Tällaisessa tilanteessa opiskelijalla saattaisi olla velvollisuus osallistua myös terveystarkastukseen. Opiskelijan työn luonteen johdosta pakollinen tarkastus ei kuitenkaan voine tulla kovin usein kysymykseen.

2.1.5 Terveystarkastuksen ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisoikeuden rajoittaminen

Laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistamisesta, nimikesuojauksesta, luvasta sekä ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamisesta. Lain tarkoituksena on edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palvelujen laatua. Terveystarkastuksen ammattihenkilöllä tarkoitetaan esimerkiksi lääkäreitä, proviisoreita, psykologeja, farmaseutteja, sairaanhoitajia, kättilöitä, terveydenhoitajia, fysioterapeutteja ja laboratoriohoitajia.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (aiemmin Terveystarkastuksen oikeusturvakeskus) myöntää hakemuksesta henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen, oikeuden harjoittaa am-

mattia laillistettuna ammattihenkilönä, luvan saaneena ammattihenkilönä tai nimikesuojatuna ammattihenkilönä. Kyseessä on pääosin asetuksella säädellyt koulutukset, joiden osalta todistus koulutuksen hyväksytystä suorituksesta johtaa laillistukseen tai nimikesuojaukseen ja rekisteröintiin terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin (Terhikki-rekisteri). Käytännössä päätös merkitsee, että henkilö on oikeutettu toimimaan kyseisessä ammatissa ja käyttämään siihen liittyvää ammattinimikettä. Hakemus voidaan hylätä vain samoilla perusteilla, joiden nojalla ammatinharjoittamisoikeutta voidaan rajoittaa. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto perustaa päätöksensä oppilaitoksen myöntämään todistukseen, eikä se saa muualta tietoa kyseisestä henkilöstä. Tämän vuoksi koulutuksen hyväksytyn suorittamisen tulee merkitä myös kykyä toimia kyseisessä ammatissa.

Terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta voidaan rajoittaa laissa määritellyissä tilanteissa. Lain 26 §:n mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa seuraamuksen virheellisestä toiminnasta, jos ammattihenkilö esim. laiminlyö eräitä laissa määriteltyjä velvollisuuksiaan, suorittaa tehtäviä joihin hänen ammattitaitoaan ja koulutustaan on pidettävä riittämättömänä tai toimintamahdollisuuksiaan rajoitettuna tai toimii muutoin virheellisesti tai moitittavasti. Tällöin laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta voidaan rajoittaa tai se voidaan kokonaan poistaa määräajaksi tai toistaiseksi. Lain 27 ja 28 §:n perusteella myös ammattitoiminnassa tehty rikos, jos se osoittaa, ettei henkilö ole vaadittavan luottamuksen arvoinen, tai kykenemättömyys toimia ammattihenkilönä sairauden, päihteiden väärinkäytön, heikentyneen toimintakyvyn tai muun vastaavan syyn taikka muulla tavoin perustellusti todettua ammatitaidottomuuden vuoksi voi johtaa ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamiseen.

Lain 25 §:n nojalla voidaan terveydenhuollon ammattihenkilö velvoittaa lääkärintarkastukseen tai sairaalatutkimuksiin, jos on perusteltua aihetta olettaa, että henkilö on sairauden, päihteiden väärinkäytön, heikentyneen toimintakyvyn tai muun vastaavaan syyn takia kykenemätön toimimaan ammatissaan.

Lisäksi ammattihenkilö voidaan velvoittaa ammattitaitojen tai -tietojen tutkimiseksi työkokeiluun, työnäytteeseen tai kuulusteluun, jos on perusteltua aihetta olettaa, että henkilön ammatinharjoittamistaidoissa tai ammatitiedoissa on puutteita.

Ammatinharjoittamisen rajoittamisen perusteena on potilasturvallisuus. Ammatinharjoittamisen rajoittaminen koskee ammattihenkilöitä, ei harjoittelussa olevia opiskelijoita. Opiskelijatkin kuuluvat säännösten piiriin, jos he työskentelevät tilapäisesti ammattihenkilönä työ- tai virkasuhteessa. Muutamisissa tapauksissa opiskelijoiden oikeuksia toimia tilapäisesti ammattihenkilötehtävissä on rajoitettu.

Ammatinharjoittamisen rajoittamista koskeva tieto on julkinen ja se annetaan tiedoksi asianosaiselle, viralliseen lehteen, Terhikki-rekisteriin ja muiden pohjoismaiden viranomaisille. Ammatinharjoittamisen rajoittamista koskevat päätökset kohdistuvat pääosin lääkäreihin, mutta sairaanhoitajia koskevien päätösten määrä on kasvussa. Oheisessa taulukossa esitetyissä luvuissa on mukana myös muita ammattiryhmiä.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksessa ratkaistut valvonta-asiat

	2006	2007	2008
Ammatinharjoittamisen rajoitukset	14	18	18
Oikeuksien poistot	12	13	49
Ratkaistut valvonta-asiat yhteensä	463	538	675

2.1.6 Tietosuoja ja tiedonvaihto

Perustuslain 10 § turvaa yksityisyyden suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Tämän henkilötietojen suojaa koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus ja tietojen säilytysaika henkilöresterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla.

Viranomaiset voivat käsitellä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi tarpeellisia henkilötietoja. Viranomaisen tehtävät tulee ilmetä tarkkarajaisesti laista, jonka perusteella arvioidaan, minkälaisen henkilötietojen käsittely on tehtävän hoidon kannalta tarpeellista. Jos viranomaisen on tarpeellista saada tehtäviensä hoitamiseksi rekisteröityä koskevia henkilötietoja joltakin ulkopuoliselta taholta, tulee arvioida, onko tietojen hankkiminen lain mukaan mahdollista. Tarpeellisista tietojen luovutuksista säädetään lailla.

Henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietolaissa (523/1999). Henkilötietoja voi käsitellä, jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Koulutusta koskevien henkilörekisterien rekisterinpitäjänä on koulutuksen järjestäjätaho. Arkaluonteisia tietoja, kuten terveydentilatietoja, voi käsitellä vain lain 12 §:ssä määritellyin edellytyksin. Käsittely on mahdollista, jos se johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä.

Henkilötietolaissa määritelty henkilörekisteri on rekisteri, johon kuuluvat kaikki ne tiedot, joita käytetään saman lainsäädännössä määrätyn tehtävän hoitamiseen. Opiskelijavalinnassa kerättävät tiedot talletetaan valintarekisteriin. Opetusta järjestettäessä kerättävät tiedot talletetaan opiskelijarekisteriin ja sen eri osarekistereihin. Esimerkiksi rangaisuksia koskevat tiedot muodostavat tällaisen osarekisterin. Henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen (henkilörekisterin käyttötarkoitus) kannalta tarpeettomia tietoja ei saa kerätä ja tallettaa rekisteriin. Henkilötietoja voivat käsitellä vain ne henkilöt, jotka tarvitsevat tietoja työtehtävissään.

Tietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki). Salassa pidettävän tiedon voi antaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty tai jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa. Opetuksen järjestäjällä ei ole mahdollisuutta saada muilla perusteilla opiskelijaa koskevia tietoja joltakin ulkopuoliselta taholta.

Opetuksen ja koulutuksen järjestämisen osalta salassapitoon liittyviä säännöksiä sisältyy koulutusta koskevaan lainsäädäntöön, sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön sekä julkisuuslakiin. Salassapidon perusteista säädetään julkisuuslain 24 §:ssä, opetuksen ja koulutuksen järjestämisen näkökulmasta erityisesti 1 momentin 25, 29, ja 30 kohdissa. Mainitun 25 kohdan mukaan tiedot henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta, 29 kohdan mukaan psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta tai sen tuloksesta sekä 30 kohdan mukaan oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ovat ehdottomasti salassa pidettäviä.

Oppilaan ja opiskelijan kurinpitoa koskevat asiakirjat sen sijaan ovat lähtökohtaisesti julkisia. Niihin voi kuitenkin sisältyä myös salassa pidettäviksi säädettyjä tietoja, jolloin asiakirjat on näiltä osin pidettävä salassa. Jos lähtökohtaisesti julkiseen asiakirjaan sisältyy salassa pidettäviksi säädettyjä tietoja, tulee asiakirjasta tieto antaa siltä osin, kuin se ei sisällä salassa pidettäviä tietoja.

Julkisuuslain 26 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan salassa pidetyn tiedon saa antaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa nimenomaisesti säädetty. Lain 26 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan salassa pidettävästä asiasta voidaan antaa tieto, jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksesta. Lähtökohta on, että alaikäinen opiskelija voi antaa suostumuksen häntä itseään koskevan salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon salassa pidettävän tiedon luonne sekä alaikäisen kehitystaso ja kyky arvioida antamansa suostumuksen merkitys.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 42 §:n mukaan koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet sekä 40 §:ssä tarkoitettu henkilöstö (toiminnasta vastaava rehtori, opettajat ja muu henkilöstö) ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa luvottomasti sivullisille ilmaista, mitä he ovat koulutukseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää opiskelijoiden ja henkilöstön sekä heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta. Edellä tarkoitettut henkilöt sekä opiskeluterveydenhuollosta ja muusta oppilashuollosta vastaa-

vat henkilöt saavat salassapitosäännösten estämättä antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Henkilö, jonka hallussa tai tiedossa salassa pidettävä asiakirja tai tieto on päättää tiedon tai tietojen luovuttamisesta. Tietoa pyytävällä ei ole lakiin perustuvaa oikeutta saada pyytämänsä tieto. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 4 kohdassa on viittaus ammatillisen koulutuksen salassapitosäännöksiin.

Ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa ei ole salassapitoa koskevia erityissäännöksiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä koskevia salassapitoa koskevia säännöksiä on terveydenhuoltoa koskevassa lainsäädännössä, kuten potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), sosiaalihuollon asiakkaan asemasta annetussa laissa sekä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994, jäljempänä potilaslaki) 16 ja 17 §:ssä.

Potilaslain 13 §:n 1 momentin mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salaisia. Terveydenhuollon ammattihenkilö tai muu terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevä ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa tietoja sivulliselle, joita ovat kaikki muut kuin potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvat henkilöt. Pykälän 3 momentin nojalla tiedot voidaan antaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on säädetty.

Sosiaalihuollon asiakaslaissa on julkisuuslakia täydentäviä erityissäännöksiä, jotka antavat oikeuden luovuttaa salassa pidettäviä tietoja. Lähtökohtana on asiakkaan suostumus tietojen luovuttamiseen. Jos suostumusta ei saada, sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa sosiaalihuollon asiakaslain 17 §:n 1 momentin nojalla antaa salassapitovelvollisuuden estämättä asiakirjasta tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi.

Lähtökohtana on, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa tietoja sivullisille. Opiskeluterveydenhuollosta ja muusta oppilashuollosta vastaavat saavat kuitenkin

ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 42 §:ssä säädettyin edellytyksin luovuttaa tietoja toisilleen ja oppilaitoksen henkilöstölle.

2.1.7 Opiskelijahuollon järjestäminen

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 a §:n mukaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Opetushallitus päättää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:n 2 momentin (479/2003) mukaan kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (ent. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus) kanssa. Opetushallitus on päättänyt näistä tavoitteista opetussuunnitelman perusteissa. Opiskelijahuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitoksen yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja viihtyisyyttä. Tavoitteena on tukea opiskelijaa sekä säilyttää oppilaitoksen toimintakyky fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta sekä hyvinvointia koskevissa tilanteissa.

Opiskelijaterveydenhuollosta säädetään kansanterveyslaissa (866/1972) ja opiskelijoiden sosiaalisten psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi tarvittavista palveluista lastensuojelulaissa (417/2007). Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä mainittuja palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa sekä antaa opiskelijoille tieto näistä eduista ja palveluista. Tarvittaessa opiskelija tulee ohjata hakemaan näitä etuja ja palveluita.

Kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 6 kohdassa (626/2007) säädetään opiskeluterveydenhuollosta. Kunnan tulee ylläpitää kunnan alueella sijaitsevien ammatillista koulutusta järjestävien oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta opiskeluterveydenhuoltoa, johon luetaan opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden edistäminen, opiskelijoiden terveyden ja

opiskelukyvyn edistäminen, terveyden- ja sairaanhoitopalveluiden, mielenterveyspalvelut ja suun terveydenhuolto mukaan lukien, järjestäminen opiskelijoille, sekä omalta osaltaan koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnin varmistaminen.

Valtioneuvoston asetuksella (28.5.2009/380) on säädetty opiskeluterveydenhuollon tarkemmasta sisällöstä. Kunnan on järjestettävä määräaikaista terveystarkastuksia kaikille ennalta määriteltyn vuosi- luokkaan tai muuhun ryhmään kuuluville ja yksilöllisestä tarpeesta johtuvia terveystarkastuksia. Terveystarkastajan tai lääkärin tulee pyrkiä selvittämään määräaikaista terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarve. Asetuksen 9 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan kunnan on järjestettävä opiskelijalle, joka opiskelee ammatillista koulutusta järjestävässä oppilaitoksessa, ensimmäisenä opiskeluvuonna terveydenhoitajan tarkastus ja ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna lääkärintarkastus, ellei lääkärintarkastusta ole tehty opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä. Lääkärintarkastus tulee kuitenkin aina järjestää ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelijalle, joka on erityisopetuksessa tai jonka terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeellinen opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi. Asetuksen 1 momentin 6 kohdan mukaan kunnan on järjestettävä opiskelijalle, joka opiskelee ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa, ensimmäisenä opiskeluvuonna terveyskysely, jonka perusteella tehdään tarvittaessa terveystarkastus. Kunta on velvollinen järjestämään edellä mainitut määräaikaista terveystarkastukset vuoden 2011 alusta lukien.

Oppilaan ja opiskelijan terveysneuvonnan on tuettava ja edistettävä itsenäistymistä, opiskelukykyä, terveellisiä elämäntapoja sekä hyvää kuntoa ja mielenterveyttä sekä ehkäistävä koulukiusaamista. Lisäksi opiskelijalle tulee antaa tietoa ammatissa toimimisen edellytyksistä sekä työhön ja ammattiin liittyvistä terveydellisistä vaaratekijöistä. Terveysneuvonta ja terveystarkastukset on järjestettävä siten, että opiskelijan erityisen tuen tarve tunnustetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tarpeenmukainen tuki järjestetään viiveettä. Erityisen tuen tarve on selvitettävä, jos opiskelijassa on tekijöitä,

jotka voivat vaarantaa tervettä kasvua ja kehitystä. Asetuksen 17 §:n mukaan opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat terveystarkastusten ja terveysneuvonnan lisäksi muun muassa mahdollisten mielenterveyshäiriöiden ja päihdeongelmien varhaista toteamista, hoitoa ja jatkohoitoon ohjausta koskevat terveyden- ja sairaanhoitopalvelut.

Kansanterveyslain mukaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden terveydenhoito ja sairaanhoito sekä suun terveydenhuolto voidaan kunnan suostumuksella järjestää myös muutoin sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä tavalla. Yliopistolaiden terveydenhoitosäätiö on valtakunnallinen organisaatio, joka tarjoaa terveyden- ja sairaanhoidon, mielenterveyden sekä suun terveydenhuollon palveluja yliopisto-opiskelijoille.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

2.2.1 Ruotsi

Ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (Lag (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning) ja korkeakoululaki (Högskolelag (1994:1434)) mahdollistavat, että opiskelija voidaan erottaa toistaiseksi, jos opiskelija kärsii psyykkisestä häiriöstä, väärinkäyttää alkoholia tai huumausaineita taikka on syylistynyt vakavaan rikokseen. Lisäksi edellytetään, että edellä sanotusta syystä arvioidaan aiheutuvan merkittävä riski sille, että opiskelija vahingoittaa toista henkilöä tai arvokasta omaisuutta opiskelujensa aikana. Erottamisesta päättää, myös ammatillisen koulutuksen osalta, korkeakoulujen erottamislautakunta. Korkeakoulujen osalta sääntely koskee myös jatko-opiskelijoita.

Erottamisen syistä psyykkiset häiriöt ovat yleisimpiä siten, että ne ovat yksin tai yhdessä toisen erottamisperusteen kanssa noin joka toisen erottamistapauksen syynä. Psyykkistä häiriötä ei ole täsmällisesti määritelty ja eri psykiatrien tulkinnat asiasta voivat olla erilaisia. Alkoholin tai huumausaineiden väärinkäyttö on yksinään harvinaisin erottamisen

syy, mutta toisaalta väärinkäyttö liittyy usein muihin erottamisperusteisiin.

Vakavaan rikokseen syyllistyminen on syynä noin joka kolmannessa erottamispäätöksessä. Vakavalla rikoksella tarkoitetaan väkivaltarikoksia ja törkeitä huumausainerikoksia, joista on tuomittu tai olisi normaalisti tuomittu vähintään vuoden vankeusrangaistus. Myös törkeä vahingonteko ja tietyt yleisvaaralliset rikokset, joista on säädetty vähintään vuoden vankeusrangaistus, katsotaan vakaviksi rikoksiksi. Myös tällaisen rikoksen yritys katsotaan tässä yhteydessä yhtä vakavaksi kuin täytetty teko. Opiskelija voidaan erottaa myös silloin, jos hän syyllistyy edellä kuvattuihin rikoksiin siten, ettei yhdestäkään yksittäistä teosta seuraa vähintään vuoden vankeusrangaistusta, mutta eri rikoksista yhteensä tuomitaan vähintään vuoden vankeusrangaistus.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen (Förordning (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning) ja opiskelijan erottamisesta korkeakouluopetuksesta annetun asetuksen (Förordning (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning) mukaan erotettu opiskelija ei saa jatkaa opintojaan. Kielto voi koskea kyseisen opiskelupaikan lisäksi myös muuta vastaavaa koulutusta. Lautakunta voi päätöksessään kieltää opiskelijalta muutkin korkeakoulu- ja ammattikouluopinnot. Opiskelijan hakemuksesta voidaan päätöstä arvioida uudelleen aikaisintaan kahden vuoden kuluttua erottamisesta. Jos opiskeluoikeus palautetaan, voi opiskelija jatkaa opintojaan ilman eri hakemusta ja hän saa lukea hyväkseen aikaisemmin suorittamansa opinnot.

Korkeakoulujen erottamislautakunnassa on viisi jäsentä. Puheenjohtajana toimii tuomarin kokemuksen omaava lakimies ja lautakuntaan kuuluu psykiatrian asiantuntija, korkeakoulujen olosuhteet tunteva jäsen, korkeakouluopiskelijoiden edustaja ja yleistä etua edustava jäsen. Menettely lautakunnassa muistuttaa tuomioistuimenmenettelyä, siten että opiskelija ja oppilaitos ovat asiassa toistensa vastapuolia. Lautakunnalla on vastuu siitä, että asia tulee riittävällä tavalla selvitettyksi ja se voi edellyttää lisäselvityksiä. Opiskelija ja oppilaitos voivat valittaa ratkaisusta.

Korkeakoulujen erottamislautakunnan käsiteltäväksi tulee vuosittain kolmesta viiteen asiaa. Määrä on pysynyt suhteellisen vakiintuneella tasolla. Suurin osa tapauksista koskee korkeakouluopiskelijoita, ammatillinen koulutus tuli lautakunnan toimivallan piiriin vasta vuonna 2001. Lautakuntaa perustettaessa (prop 1986/87:100) arvioitiin, että tapauksia olisi vuosittain noin 10 kappaletta. Tässä on voinut olla kyse yliarvioinnista, mutta lisäksi hyvä tiedotus on vähentänyt perusteetomia ilmoituksia ja oppilaitokset ovat käyttäneet lievempinä toimina opintojen keskeyttämistä ja kurinpidollisia toimenpiteitä. Lisäksi epävarmoissa tilanteissa oppilaitos voi jättää ilmoituksen lautakunnalle tekemättä, jos se arvioi oppilaitokselle kielteisen päätöksen todennäköisyyden merkittäväksi.

Lautakunnan ensimmäisen kymmenen toimintavuoden (1988—1998) toimintakertomuksen mukaan opiskelijan erottamista on haettu 31 kertaa. Näistä 12 on kohdistunut naispuoliseen ja 19 miespuoliseen opiskelijaan. Tapauksista 18 on koskenut sosiaali- ja terveysalaa, kuusi luonnontieteitä ja tekniikkaa sekä neljä opettajakoulutusta. Opiskeluoikeuden palautusta on haettu vastaavana aikana 11 kertaa, joista kaksi hakijaa on ollut naisia ja yhdeksän miehiä.

Tehdyistä 31 ilmoituksesta 20 on johtanut erottamiseen joko meneillään olevasta ja muusta samanlaisesta koulutuksesta (13 päätöstä) tai kaikesta koulutuksesta (seitsemän päätöstä). Neljässä tapauksessa ilmoitus ei ole johtanut toimenpiteisiin, yhden kerran ilmoitus on jätetty käsittelemättä ja kuusi kertaa ilmoitus on peruutettu.

Opiskeluoikeuden palauttamista koskeneista 11 hakemuksesta kahteen on tehty kielteinen päätös, kolmessa päätetty osittaisesta palautuksesta ja kuudessa tapauksessa opiskeluoikeus on palautettu kokonaan. Kaikista toimintakertomuksessa käsitellyistä 42 asiasta on valitettu yhteensä 13 kertaa. Näistä kolmessa tapauksessa lautakunnan päätöstä on muutettu.

Korkeakoulujen erottamislautakunnan kustannukset ovat olleet saatavilla olevan 1990-luvun loppua koskevan tiedon mukaan noin 100 000 Ruotsin kruunua käsiteltyä asiaa kohti.

2.2.2 Norja

Yliopisto- ja korkeakoululaki (Lov om universiteter og høysskoler) sisältää lukuisia säännöksiä opiskelijan opetuksesta poissulkemisesta ja erottamisesta. Opiskelija, joka kirjallisesta varoituksesta huolimatta toistuvasti ja vakavasti häiritsee kanssaopiskelijoiden työtä tai oppilaitoksen toimintaa, voidaan erottaa vuodeksi. Lisäksi opiskelija voidaan erottaa vuodeksi, jos hän syyllistyy opinnoissaan vilppiin.

Opiskelija, joka vakavasti moitittavalla tavalla aiheuttaa hengen- tai terveyden vaaran potilaille, asiakkaille, lastentarhalapsille, koululaisille tai muille, joiden kanssa opiskelija on tekemisissä osana kliinistä opetusta tai käytännön harjoittelua, voidaan erottaa kolmeksi vuodeksi. Lisäksi opiskelija voidaan erottaa kolmeksi vuodeksi, jos hän syyllistyy vaitiolovelvollisuuden törkeään rikkomiseen.

Päätöksen opiskelijan opetuksesta poissulkemisesta tai erottamisesta tekee oppilaitos tai oppilaitoksen valituslautakunta vähintään kahden kolmasosan enemmistöpäätöksensä.

Opinnoissa, joissa oppilas on tekemisissä potilaiden, asiakkaiden, päiväkodissa olevien lapsien, koululaisten tai muiden osana kliinistä opetusta tai harjoittelua, voidaan vaatia todistus, joka osoittaa, onko oppilasta epäilty, syytetty tai tuomittu seksuaalisesta väkivallasta, törkeästä väkivaltarikoksesta tai huumausainerikoksesta (mukaan lukien lääkeaineet). Oppilas, joka on tuomittu rikoksesta, joka osoittaa soveltumattomuutta osallistua potilaisiin, asiakkaisiin, lastentarhalapsiin, koululaisiin tai muihin henkilöihin liittyvään työhön, voidaan sulkea pois harjoittelusta tai kliinisestä opetuksesta, jos osallistuminen olisi sopimatonta tässä yhteydessä muodostuvan kontaktin vuoksi. Kansallinen lautakunta ratkaisee harjoittelusta tai kliinisestä opetuksesta poissulkemista koskevan asian oppilaitoksen tai sen valituslautakunnan lausunnon saatuaan. Kansallisessa lautakunnassa on viisi jäsentä, joista kaksi nimetään opiskelijajärjestöjen esitysten perusteella. Lautakunnan puheenjohtajana toimii tuomarin pätevyyden omaava henkilö.

Lain perusteella voidaan asetuksella säätää opinnoista, joissa oppilaitos arvioi yksittäisen oppilaan soveltuvuutta ammattiin tämän ko-

ko opintojen ajan. Tällöin todistus opintojen suorittamisesta luo oletuksen alalle soveltuvuudesta. Oppilaitos tai oppilaitoksen valituslautakunta voivat soveltuvuuslautakunnan arvion jälkeen päättää, ettei oppilas sovellu alalle, johon hän opiskelee. Opiskelija, joka ei ole sovellu alalle, jota hän opiskelee, voidaan sulkea pois opetuksesta. Soveltumattomuutta koskeva päätös täytyy tehdä vähintään kahden kolmasosan määränemmistö-päätöksensä ja siitä voidaan valittaa.

Opintoalat, joilla edellä kuvatun mukaista soveltuvuusarviointia suoritetaan, määritellään asetuksessa (Forskrift om hvilke utdanninger som skal omfattes av skikkethetsvurdering etter lov om universiteter og høysskoler § 4—10). Näitä aloja ovat tietyt opetustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin valmistavat opintoalat.

Soveltuvuusarvioinnista korkea-asteen koulutuksessa annetun asetuksen (Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning) mukaan kaikkien oppilaiden ammatillisia ja henkilökohtaisia edellytyksiä työskennellä opettajana tai sosiaali- ja terveysalan ammateissa arvioidaan kokonaisarviointina läpi opintojen. Opiskelija, joka muodostaa todennäköisesti vaaran päiväkodissa olevan lapsen, koululaisen tai potilaan, asiakkaan taikka käyttäjän hengelle, fyysiselle tai psyykkiselle terveydelle, oikeuksille tai turvallisuudelle ei ole soveltuva ammattiin. Jos opiskelijan soveltuvuutta on perusteltua syytä epäillä, järjestetään erityinen soveltuvuusarviointi.

Soveltuvuuden arviointikriteerit on määriteltä yksityiskohtaisesti asetuksessa. Arvioitavia ominaisuuksia opettajakoulutuksen osalta ovat mm. opiskelijan haluttomuus tai kyvyttömyys huolenpitoon ja lapsen tai nuoren oppimisen ohjaamiseen koulun tai päiväkodin toiminnan mukaisesti, haluttomuus tai kyvyttömyys luokan tai lapsiryhmän seurantaan ja lapsen tai nuoren turvallisuuden sekä fyysisen ja psyykkisen terveyden huomioon ottavan ympäristön muodostamiseen, haluttomuus tai kyvyttömyys kommunikoida ja tehdä yhteistyötä lasten, nuorten ja aikuisten kanssa sekä puutteellinen itsetuntemus suhteessa opettajaopintojen ja tulevan ammattiroolin vaatimuksiin.

Arvioitavia ominaisuuksia sosiaali- ja terveydenhuoltoalan koulutuksen osalta ovat

mm. opiskelijan haluttomuus tai kyvyttömyys potilaiden, asiakkaiden tai käyttäjien huolenpitoon, ymmärrykseen ja kunnioitukseen, haluttomuus tai kyvyttömyys yhteistyöhön sekä luottamussuhteen perustamiseen ja kommunikointiin potilaiden, asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa, uhkaava tai loukkaava toiminta opiskelutilanteessa, huumausaineiden väärinkäyttö tai lääkeaineiden laitton hallussapito, sekä puutteellinen itsetuntemus suhteessa opintojen ja tulevan ammattiroolin vaatimuksiin taikka varomattomuus tai vastuuttomuus, joka voi aiheuttaa vaaraa potilaille tai asiakkaille.

2.2.3 Saksa

Saksan koulutusjärjestelmässä on ammattikoulutuksen osalta valittavana joko oppisopimustyyppinen ammatillinen koulutus ammatillisessa oppilaitoksessa ja yrityksessä eli ns. duaalijärjestelmä tai täysipäiväinen opiskelu ammattiin valmistavissa kouluissa. Ammatillisen koulutuksen opiskelijoista suurin osa suuntautuu Suomen oppisopimuskoulutusta vastaavaan ammatilliseen koulutukseen. Duaalijärjestelmä muodostuu ammatillisesta harjoittelusta yrityksessä sekä koulussa annettavasta opetuksesta. Saksassa on useita eritasoisia ja eri tavalla järjestettyjä ammatillisia oppilaitoksia.

Kun henkilö otetaan oppilaaksi duaalijärjestelmän mukaiseen ammatilliseen koulutukseen, solmitaan opiskelusta ammatillista koulutusta koskevan lain mukaan sopimus. Opiskelu alkaa vähintään yhden ja enintään neljän kuukauden koeajalla. Koeajan aikana voidaan ammattikoulutusta koskeva suhde päättää ilman irtisanomisaikaa. Koeajan jälkeen irtisanominen voidaan tehdä painavasta syystä ilman irtisanomisaikaa ja muutoin opiskelijan toimesta neljän viikon irtisanomisajalla, jos tämä jättää ammatतिopinnot kesken tai vaihtaa opiskelemaan toista alaa.

Sosiaali- ja terveysalalla on säädetty edellytyksistä eri ammatteihin. Lääkäreitä ja sairaanhoitajia koskevassa lainsäädännössä edellytetään esimerkiksi, että laillistamista hakeva ei ole terveydellisistä syistä sopimaton ammattiin tai että hän ei ole syyllistynyt lääkärin tai sairaanhoitajan arvolle sopimat-

tomaan taikka epäluotettavuutta osoittavaan toimintaan.

Myös sairaanhoitajakoulutukseen hakeutvalta edellytetään, että hän ei ole terveydellisistä syistä sopimaton ammattiin. Koulutussuhteesta solmitaan kirjallisen sopimus, jonka vähimmäissisältö on määritelty laissa. Vähimmäissisältöön kuuluu mm. koeajan pituudesta sopiminen. Koeajan aikana osapuolet voivat purkaa koulutussuhteen ilman irtisanomisaikaa. Koeajan päätyttyä voidaan koulutussuhde purkaa ilman irtisanomisaikaa vain, jos opiskelija on syyllistynyt menettelyyn, jota suhteessa ammatinharjoittamiseen olisi pidettävä arvolle sopimattomana tai joka osoittaisi epäluotettavuutta, jos hän on terveydellisten syiden vuoksi sopimaton harjoittamaan ammattia tai muun vastaavan painavan syyn vuoksi. Koeajan päätyttyä opiskelija voi irtisanoa koulutussuhteen neljän viikon irtisanomisajalla. Vanhustenhoitajia koskeva lainsäädäntö sisältää vastaavat säännökset.

Edellä kuvatuin perustein on saksalaisessa oikeuskäytännössä mm. katsottu, että lasten sairaanhoitajaksi opiskeleva ei ollut vaadittavalla tavalla luotettava, kun oli näytetty, että hän oli pian koulutuksen alkamisen jälkeen syyllistynyt huumausaineiden myyntiin ja käyttöön, mistä hänet oli tuomittu 1 vuoden 6 kuukauden vankeusrangaistukseen. Kyseisessä tilanteessa työnantajalla oli oikeus purkaa koulutussuhde ilman irtisanomisaikaa.

2.2.4 Iso-Britannia

Lääketieteen opiskelijoilta odotetaan opiskeluaikana vastuullista ammatillista käyttäytymistä. Vuonna 2005 General Medical Council (GMC) ja Medical Schools Council (MSC) perustivat yhteistyöelimen, joka antaa suosituksia lääketieteen opiskelijoilta edellytettävästä käyttäytymisestä ja terveydentilasta terveydenhuollon työelämään soveltuvuuden arviointia varten. GMC:n on oltava ennen opiskelijan lääkäriksi rekisteröitymistä vakuuttunut siitä, että valmistuva opiskelija on käytännön lääkärin työhön soveltuva.

Opiskelijan tulee osoittaa työelämään soveltuvuutensa nuhteettomalla ammatillisella käyttäytymisellään. Mikä tahansa huono käytös lääketieteellisten opintojen aikana voi vaikuttaa opiskelijan mahdollisuuteen val-

mistua lääkäriksi. Lääketieteen opiskelijan lääkäriksi valmistuminen voidaan estää mm. tilanteissa, joissa opiskelija on syyllistynyt vakaviin ja toistuviin diagnoosivirheisiin, saattanut potilaan uhkaavaan tilanteeseen, ei ole tutkinut potilasta asianmukaisesti tai hänen potilaalle määräämänsä hoidot eivät ole olleet järkeviä. Myös tilanteissa, joissa opiskelija on käyttänyt väärin potilaalta saamia tietoja, hoitanut potilasta ilman asianmukaista suostumusta tai lupaa, ollut epärehellinen potilasta kohtaan tai osoittanut epärehellisyttä tutkimustyötä koskevissa taloudellisissa asioissa, voidaan lääkärin ammatissa toimiminen evätä. Lääkäriksi valmistuva ei saa syyllistyä potilaan seksuaaliseen häirintään eikä alkoholin tai muiden päihteiden väärinkäyttöön.

Lääketieteen opiskelijan sopimaton käyttäytyminen voi johtaa kurinpitotoimenpiteisiin. Lievimmissä tapauksissa opiskelijalle ei tule varoitusta tai ammatinharjoittamista estävää rangaistusta. Opiskelija voi saada varoituksen ilmeisen huonon käytöksen vuoksi, mutta opiskelijan ammatinharjoittamista ei rajoiteta varsinaisilla rangaistuksilla. Vakavammista rikkeistä opiskelija voi saada rangaistuksen, johon voi liittyä lupaus parantaa käytöstä, ehdot työkelpoisuuden kohentamiseksi, lääketieteellisen koulutuksen keskeyttäminen määrääjäksi tai lääketieteellisestä koulutuksesta erottaminen. Lääketieteen alan opiskelijoiden alalle soveltumattomuudesta päättää asiantuntijapaneeli.

Nursing & Midwifery Council (NMC) on sairaanhoitaja- ja kättilölain nojalla (2001) valtuutettu ylläpitämään rekisteriä, jonka yhteydessä on määritetty sairaanhoitajalta ja kättilöltä vaadittava terveydentila ja henkilökohdaiset ominaisuudet, joiden perusteella voidaan arvioida hänen kykynsä turvalliseen ja tehokkaaseen työskentelyyn käytännön hoidotyössä.

Sairaanhoitaja- ja kättilökoulutuksen järjestäjät vastaavat siitä, että opiskelijaksi hakeutuvat, koulutukseen valitut ja sen jälkeen ammattiin rekisteröityvät sairaanhoitajat ja kättilöt täyttävät NMC:n kriteerit ja että heillä on valmiudet toimia ammatissaan ilman valvontaa itsenäisesti, turvallisesti ja tehokkaasti. Valmistuvien tulee täyttää myös NMC:n asettamat muut ammatillisen käyttäytymisen

ja työstä suoriutumisen laatustandardit. Opiskelijoiden opiskelua seurataan ja heidän odotetaan etenevän opinnoissaan siten, että he täyttävät rekisteröinnin edellyttämät vaatimukset.

Koulutuksen järjestäjän tulee tarkistaa, että koulutukseen valittua henkilöä ei ole tuomittu lapsiin tai muihin haavoittuviin väestöryhmiin kuuluviin henkilöihin kohdistuvista rikoksista. Koulutukseen valitun tulee opintojen aloittamisen jälkeen toimittaa koulutuksen järjestäjälle tieto, mikäli hän syyllistyy tällaiseen tekoon koulutuksen aikana. Myös sairaanhoitaja- ja kättilökoulutuksessa alalle soveltuvuuden arvioinnissa käytetään asiantuntijapaneelia.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Alalle soveltumattomuus ja sen aiheuttamat turvallisuusuhat

Eräillä koulutusaloilla opiskeleminen tai koulutuksen mukaisessa ammatissa toimiminen edellyttää alan omasta lainsäädännöstä tai alan erityisvaatimuksista muutoin johtuen erityisten edellytysten täyttymistä. Nämä erityisedellytykset voivat liittyä terveydentilaan koskeviin vaatimuksiin tai ammatissa toimimisen edellyttämiin psyykkisiin tai fyysisiin ominaisuuksiin. Sosiaali- ja terveysalalla ja kasvatusalalla korostuvat erityisesti soveltuvuuteen liittyvät vaatimukset.

Koulutukseen hakeutumiseen liittyvästä valintaprosessista ja siihen liittyvistä mahdollisista soveltuvuuskokeista huolimatta koulutukseen voi tulla valituksi alalle soveltumattomia opiskelijoita. Valintaprosessilla ja soveltuvuuskokeilla ei myöskään voida estää vasta koulutuksen aikana esiin tulevia ongelmia.

Alalle soveltumattomalla opiskelijalla ei ole edellytyksiä toimia ammatissa, johon hän opiskelee, eikä hän välttämättä selviydy myöskään ammattiin johtavista opinnoista tai harjoittelusta. Alalle soveltumattomuus ei yksinään välttämättä edellytä mahdollisuutta puuttua opiskeluoikeuteen. Mutta jos kyseeseen alaan liittyy olennaisesti sellaisia turvallisuusnäkökohtia, joiden toteutumisen soveltumattomuus vaarantaa, voi opiskeluoikeuden peruuttaminen olla perusteltua.

Alalle soveltumattomuus voi ilmetä monin eri tavoin sekä oppilaitoksessa tapahtuvassa koulutuksessa että työelämässä tapahtuvassa harjoittelussa. Tavallisimmin käsitys alalle soveltumattomuudesta syntyy opiskelijan työssäoppimisjakson tai harjoittelun aikana. Tällöin työelämän edustajat, työpaikka- ja harjoittelun ohjaajat sekä opettajat arvioivat opiskelijan toimintaa ja oppimistuloksia suhteuttamalla havaintojaan ammatin ja työelämässä toimimisen vaatimuksiin, opintojen kulloiseenkin vaiheeseen, alan kriteereihin ja käytäntöihin sekä opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin ja ammattitaitovaatimuksiin.

Soveltumattomuus voi ilmetä muun muassa vajaakuntoisena toimimisena työvuoroissa, muihin henkilöihin kohdistuvana uhkailuna, vilpillisyytenä, annetun ohjauksen mitätöintiä, piittaamattomuutena, varastamisena ja omaisuuden vahingoittamisena. Alalle soveltumattomuudesta koulutuksen aikana voivat viestiä myös muu rikollinen toiminta tai kurinpidolliset ongelmat kuten toistuva epäasiallinen, arvaamaton ja poikkeava käytös, erikäisiin kohdistuva seksuaalinen tai muu hyväksikäyttö, fyysisen ja henkisen väkivallan uhka tai todelliset väkivaltatilanteet.

Tilastotietoja alalle soveltumattomuudesta ei ole saatavilla. Alalle soveltumattomiksi katsottavien määrä ei todennäköisesti ole millään alalla kovin suuri, mutta ilmetessään tilanteet voivat olla vakavia ja niihin tulee voida puuttua ennen vahinkojen aiheutumista.

Nykyiset säännökset antavat ammatillisessa koulutuksessa mahdollisuuden opinto-oikeuden menettämiseen ainoastaan musiikkialan ja lennonjohdon koulutuksessa, jos on ilmeistä, että opiskelija ei kykene toimimaan siinä ammatissa, johon hän on opiskelemaansa. Lainsäädäntö mahdollistaa kyseisen säännöksen soveltamisalan laajentamisen muuhun ammatilliseen koulutukseen valtioneuvoston asetuksella. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osalta voimassa oleva lainsäädäntö ei anna lainkaan mahdollisuutta opinto-oikeuden menettämiseen alalle soveltumattomuuden vuoksi.

Mikäli alalle soveltumattomuus ilmenee koulutuksen aikana, tulee korkeakoululla tai koulutuksen järjestäjällä ole keino arvioida ja ratkaista, että edellytyksiä alan opintoihin ja

ammattissa toimimiseen ei ole. Opiskeluvoimien peruuttaminen soveltumattomuuden perusteella tulisi voida ulottaa tutkintoihin johtaviin koulutuksiin niillä aloilla, joissa opintoihin tai ammatissa toimimiseen liittyy keskeisesti alaikäisten tai muiden erityisryhmien parissa työskentely taikka joissa on erityisiä turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Tällaisia aloja ovat erityisesti sosiaali- ja terveysala, opetus- ja kasvatusala sekä liikenne- ja kuljetusala.

Opiskeluvoimien peruuttaminen ei olisi kurinpidollinen toimenpide vaan virheellisen valintapäätöksen korjaaminen ja asiakkaiden, potilaiden, opiskelijan itsensä ja muiden osallisena olevien tahojen turvallisuuden varmistaminen.

Humanistinen ja kasvatusala

Humanistisen ja kasvatusalan ammatillisessa ja ammattikorkeakoulutuksessa ja koulutuksen kautta hankituissa ammateissa työskennellään lasten ja nuorten kanssa erilaisissa toimintaympäristöissä. Opinnoissa ja työssä painottuu lasten ja nuorten ohjaus ja henkisen kasvun tukeminen. Työ on vastuullista, alaikäisten yksilöiden ja ryhmien ohjausta ja ohjattavien fyysisestä ja henkisestä turvallisuudesta huolehtimista tilanteen mukaan tarvittaessa läpi vuorokauden esim. leiritöinnässä ja matkoilla. Monikulttuuriset ja muut erityisryhmät, kuten kuulo- ja näkövammaiset, kehitysvammaiset, erityislapset ja -nuoret muodostavat haasteellisen kohderyhmän alalla. Tavallisimpia työpaikkoja, joissa opiskelijat ovat työssäoppimisjaksoilla tai ohjatussa harjoittelussa ovat päiväkodit, perhepäivähoito, seurakuntien avoimet varhaiskasvatuspalvelut, perhekerhot ja erilaiset lastensuojelun työyhteisöt, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta, nuorisotalot, järjestöjen tekemä nuorisotyö, koulut ja erilaiset lasten ja nuorten hoitolaitokset. Sosiaalihuollon ammattien kelpoisuuslain (272/2005) pohjalta osa humanistisen ja kasvatusalan tutkinnoista antaa kelpoisuuden työhön varhaiskasvatuksen ja sosiaalihuollon tehtävissä.

Yliopistot järjestävät humanistisen ja kasvatusalan koulutuksessa opettajankoulutusta. Yliopistot päättävät opiskelijavalinnan perusteista ja soveltuvuuskokeistaan itse. Opiskeli-

javalintaan liittyy soveltuvuuskokeita, joihin sisältyy esimerkiksi psykologisia testejä, haastatteluja ja pienryhmätehtäviä. Soveltuvuuskokeet ovat viime vuosina yleistyneet. Niillä pyritään erityisesti selvittämään alalle motivoituneisuutta ja sitoutuneisuutta, mutta myös karsimaan hakijoista sellaiset, joiden soveltuvuudessa alalle voi olla ongelmia. Opettajankoulutukseen kuuluu ohjattua ja pakollista harjoittelua, joka toteutetaan joko yliopiston harjoittelukouluissa tai kunnallisissa ns. kenttäkouluissa aidoissa tilanteissa.

Humanistisella ja kasvatusalalla turvallisuusuhat liittyvät lasten ja nuorten haavoittuvuuteen, joka on yhteydessä lapsen ja nuoren kehitysvaiheeseen, aiempiin elämäkokemuksiin ja muuhun kasvuympäristöön. Alan ammattilaisten tehtävänä on tukea monipuolisesti lapsen ja nuoren kasvua ja itsenäistymistä. Keskeistä on alan ammattilaisen ja lapsen/nuoren välille syntyvä luottamussuhde. Alalle soveltumattomuus ilmenee tämän luottamussuhteen väärinkäyttönä, joka voi pahimmillaan vaurioittaa lapsen ja nuoren tapainoista kehitystä pysyvästi. Erityisen haavoittuvia ovat lapset ja nuoret, joilla on syytä tai toisesta vakavia turvattomuuden kokemuksia vanhempiensa tai muiden aikuisten kanssa.

Rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n mukaan henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä voidakseen ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon pysyväisluonteisesti ja olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa. Ote on lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/202) mukaan toimitettava työnantajalle tai viranomaiselle. Tämä lainsäädäntö ei ulotu opiskelijaan, jonka koulutukseen kuuluu työskentelyä lasten parissa.

Sosiaaliala

Sosiaalialan koulutuksessa ja koulutuksen kautta hankituissa ammateissa työskennellään perheiden, lasten ja nuorten, vanhusten, vammaisten ja muiden sosiaalihuollon asiakasryhmien kanssa erilaisissa toimintaympäristöissä. Sosiaalipalveluja ovat sosiaalityö, kasvatus- ja perheneuvonta, kotipalvelut, asumispalvelut, laitoshuolto, perhehoito, vammaisten henkilöiden työllistymistä tuke-

va toiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta sekä elatusavun vahvistamiseksi tehdyt toimenpiteet. Lisäksi sosiaalipalveluihin kuuluu muun muassa lasten ja nuorten huollon, lasten päivähoiton, kehitysvammaisten huollon ja päihdehuollon järjestäminen. Sosiaalipalveluihin kuuluu erilaisissa elämäntilanteissa olevien yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen huolenpito, syrjäytymisen ehkäisy, toimintakyvyn edistäminen, kuntoutumisen ja hyvinvoinnin turvaaminen. Luottamuksellisuus ja asiakaslähtöisyys ovat keskeisiä sosiaalialan ammattilaisten toimintaa ohjaavia periaatteita, joista on säädetty sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000).

Turvallisuusuhat sosiaalialan työssä liittyvät siihen, että työtä tehdään ilman ulkopuolista valvontaa alaikäisten, vanhusten, vammaisten tai muuten heikommassa asemassa olevien henkilöiden kanssa. Työtä tehdään usein asiakkaan kodissa tai kodinomaisissa ympäristöissä. Sosiaalihuollon asiakasryhmät ja yksilöt voivat tilanteestaan johtuen olla erityisen haavoittuvia fyysiselle tai psyykkiselle kaltoinkohtelulle, taloudelliselle hyväksikäytölle tai muulle epäasialliselle toiminnalle tai käyttäytymiselle. Myös alan opiskelijat voivat muodostaa ammattiin sopimattomalla toiminnallaan asiakkaille turvallisuusuhan.

Terveysala

Terveysalan koulutuksessa ja koulutuksen kautta hankituissa ammateissa työskennellään sairaiden ja muiden terveydenhuollon potilaiden kanssa. Potilasturvallisuus ja palveluiden laatu asettavat terveydenhuollossa erityisvaatimuksia ammattihenkilöiden koulutukselle, harjoittelulle, työskentelylle ja organisaatioiden johtamiselle. Potilasturvallisuuden tarkoituksena on varmistaa hoidon turvallisuus sekä suojata potilasta vahingoitumasta. Potilaan näkökulmasta potilasturvallisuus tarkoittaa sitä, että potilas saa tarvitsemansa ja oikean hoidon, josta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa.

Potilasturvallisuus on osa hoidon laatua. Potilasturvallisuus kattaa hoidon turvallisuuden, lääkitysturvallisuuden ja laiteturvalli-

suuden. Potilasturvallisuudessa voidaan erotella valitun hoitomenetelmän turvallisuus sekä hoitoprosessin turvallisuus. Menetelmän turvallisuutta voi vaarantaa haittavaikutus, joka voi aiheutua esimerkiksi hoidosta, lääkkeestä tai hoitolaitteesta. Hoitoprosessin turvallisuutta voi vaarantaa jokin poikkeama suunnitellusta hoitoprosessista, kuten poikkeama sovitusta hoitotavasta, lääkityksestä tai laitteen virheellinen käyttö.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston arvion mukaan Suomessa aiheutuu arviolta 1 000—2 000 kuolemantapausta vuodessa erilaisten potilasturvallisuutta vaarantaneiden haittatapahtumien vuoksi. Haittatapahtumien vuosittaisiksi kustannuksiksi arvioidaan noin 40 miljoonaa euroa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan eniten haittatapahtumia esiintyy lääke- ja nestehoidossa (52,1 %), tapaturmina ja onnettomuuksina (12,5 %), tiedonkulun tai tiedonhallinnan virheinä (12,0) sekä väkivaltana (5,5 %). Lääkehoidon osalta haittatapahtumat ovat tyypillisesti jakovirheitä, antovirheitä tai kirjaamisvirheitä. Lisäksi potilaiden ja henkilöstön turvallisuutta voivat vaarantaa mm. potilashoitoon liittyvien ohjeiden laiminlyönti, potilaan erityistarpeiden huomiotta jättäminen, vastualueiden ylittäminen tai reseptien väärennökset tai lääkkeiden varastaminen.

Potilasturvallisuutta säätelee mm. perustuslain 19 §, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Potilaan asemaan ja oikeuksiin terveyden- ja sairaanhoitoa järjestettäessä sovelletaan potilaslakia (785/1992). Lain 3 §:n 2 momentin mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata ja että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 15 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnan päämääränä on terveyden ylläpitäminen ja edistäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä sairaiden parantaminen ja heidän kärsimystensä lievittäminen. Terveydenhuollon

ammattihenkilön on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksyttyjä ja kokeusperäisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. Ammattitoiminnassaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tasapuolisesti ottaa huomioon ammattitoiminnasta potilaalle koituva hyöty ja sen mahdolliset haitat. Terveydenhuollon ammattihenkilön velvollisuus on ottaa huomioon, mitä potilaan oikeuksista säädetään.

Kuljetusala

Kuljetusalan ammattitaitovaatimuksissa korostuvat liikenneturvallisuus, työturvallisuus sekä asiakasturvallisuuden takaaminen. Kuljettajan on tunnettava ajoneuvon liikennekelpoisuuden vaatimukset, osattava varmistaa ajoneuvon ja sen lisälaitteiden turvallinen toiminta, osattava lastata ajoneuvo turvallisuusmääräysten edellyttämällä tavalla ja kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti ja vastuullisesti. Kuljetusallalla turvallisuusuhkia voi aiheutua erilaisista liikenne- ja työturvallisuuteen liittyvistä tekijöistä. Nämä voivat liittyä esimerkiksi liikennesääntöjen tai alan turvallisuusmääräysten noudattamatta jättämiseen tai olla seurausta päihteiden väärinkäytöstä. Lisäksi erilaiset terveydentilaan liittyvät tekijät voivat estää alalla työskentelyä.

Lääkäreillä on ilmoitusvelvollisuus kuljettajan heikentyneestä terveydentilasta, mikä voi johtaa ajoluvan väliaikaiseen tai lopulliseen poistamiseen. Lääkäri arvioi ajokortinhaltijan terveydentilan säädettyjen ajokorttitarkastusten yhteydessä ja laatii poliisille toimitettavan lääkärintodistuksen henkilön ajokyvystä. Raskaan ajoneuvon kuljettajien ja henkilöauton ammattiajoluvan haltijoiden terveyttä seurataan muita kuljettajia tiheämmin.

Merenkulkualan ammateissa asetetaan toimintaympäristön vuoksi työntekijän terveydelle ja suorituskyvylle erityisvaatimuksia. Merenkulkualalla toiminnan tavoitteena on yleinen meriturvallisuus. Meriturvallisuutta tai muiden aluksissa olevien henkilöiden turvallisuutta voi vaarantaa merenkulkusääntöjen tai alan turvallisuusmääräysten noudattamatta jättäminen tai päihteiden väärinkäyt-

tö. Lisäksi erilaiset terveydentilaan liittyvät tekijät voivat estää alalla työskentelyn.

Merenkulkualalla ammatilliset pätevyys- ja terveydentilavaatimukset on määritelty tavanomaisista tarkemmin kansainvälisin sopimuksin ja kansallisella lainsäädännöllä. Merenkulun muodolliset kelpoisuusehdot säädetään aluksen miehityksestä, laivaväen pätevydestä ja vahdinpidosta annetussa asetuksessa (1256/1997). Edellytettävästä terveydentilasta säädetään merimiehen lääkärintarkastuksista annetussa asetuksessa (476/1980).

Lentoliikenteeseen kohdistuu erittäin ankaria turvallisuusvaatimuksia. Ammattilentäjien lupakirjakelpoisuutta koskevat tiukat ja yksityiskohtaiset yhteiseurooppalaiset terveysvaatimukset. Näitä kelpoisuusvaatimuksia sovelletaan käytännössä myös alan opiskelijoihin. Vastaavat turvallisuusriskit sekä terveysvaatimukset koskevat myös lennonjohtajiksi ja lennontiedottajiksi opiskelevia.

Opiskelijoiden mielenterveysongelmat

Alalle soveltumattomuudesta syntyvä turvallisuusriski voi kasvaa erityisesti silloin, kun opiskelijalla on hoitamaton vakava mielenterveysongelma.

Koko väestön tasolla mielenterveyden häiriöt ovat muodostuneet yleisimmäksi työkyvyttömyyden aiheuttajaksi. Opiskelijoiden mielenterveysongelmista ei ole olemassa kattavia tietoa, mutta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä (YTHS) on tuoreta tutkimustietoa tilanteesta ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden osalta sekä vertailutietoa yliopisto-opiskelijoiden osalta aiemmilta vuosilta. Korkeakouluopiskelijoiden terveys- tutkimuksen 2008 mukaan psyykkisiä vaikeuksia oli 27 %:lla vastanneista (miehet 19 %, naiset 32 %). Yleisimpiä ongelmia olivat jatkuvan ylläsurinuksen kokeminen, itsensä kokeminen onnettomaksi ja masentuneeksi, tehtäviin keskittyminen sekä valvominen huolien takia. Mielenterveysseulan mukaan opiskelijoista 27 % koki runsaasti stressiä. Psyykkisten vaikeuksien ja stressin kokeminen oli samankaltaista molemmilla koulutusasteilla ja yliopisto-opiskelijoilla suunnilleen yhtä yleisiä kuin v. 2004 (Kunttu K.,

Huttunen T.: Korkeakoulu-opiskelijoiden terveys- tutkimus 2008. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 45, 2009). Nämä psyykkiset vaikeudet eivät lähtökohtaisesti kuitenkaan vaikuta alalle soveltuvuuteen tai aiheuta estettä opinnoille.

Vuonna 2002 tehdyn tutkimuksen mukaan lukion käynneistä 20–24 -vuotiaista 10 prosentilla voitiin todeta mielenterveyssyistä alentunut toimintakyky (Aalto-Setälä T. Depressive disorders among young adults. Helsinki: Kansanterveyslaitos, 2002). Viime vuosina noin 11–14 prosenttia varusmiehistä on keskeyttänyt asepalveluksen terveydellisten syiden johdosta. Näistä keskeyttämisistä noin 40 prosenttia on johtunut erilaisista mielenterveyden häiriöistä.

Mielenterveyden häiriöt voivat olla hoitamattomina pitkäkestoisia. Toisaalta nuoret aikuiset ovat kehitysvaiheessa, jolloin hyvällä hoidolla häiriöiden pitkittymistä voidaan ehkäistä ja häiriöitä parantaa. Alalle soveltumattomuudesta syntyvä turvallisuusriski voi kasvaa erityisesti silloin, jos opiskelijalla on vakava psykoottinen häiriö, vakava asosiaalisesti värjätynyt persoonallisuushäiriö tai hallitsematon vakava päihde- tai huumeriippuvuus. Havaitsemattomat ja hoitamattomat mielenterveyshäiriöt muodostavat merkittävimmän mielenterveysongelmiin liittyvän turvallisuusuhan. Mielenterveysongelmissa hoitoon ohjaus, hyvä ja varhainen hoito on paras ennaltaehkäisy, jolloin estettä koulutukseen osallistumiselle ja alalla toimimiselle ei ole.

Myös hallitsematon vakava huume- tai muu päihderiippuvuus voi johtaa alalle soveltumattomuuteen. Päihteiden väärinkäytön yleisyyttä on kuvattu kappaleessa 2.3.3.

2.3.2 Kurinpito

Kurinpitotoimilla vastataan oppilaitoksissa ja opiskelussa ilmenevään epäasialliseen käyttäytymiseen. Jo pelkällä kurinpitokeinojen olemassaololla pyritään ennakollisesti vähentämään epäasiallista käyttäytymistä. Rikkomusten tapahtumisen jälkeen yksittäiseen oppilaaseen kohdistettavilla kurinpitotoimilla pyritään estämään epäasiallisen käyt- täytymisen uusiutuminen.

Opiskelijoiden häiriökäyttäytyminen oppilaitoksissa on yleistynyt. Käytännössä epäasiallinen käyttäytyminen tulee ilmi esimerkiksi opetuksen häiritsemisenä, varkauksina, omaisuuden vahingoittamisena, alkoholin, huumeiden tai lääkkeiden vaikutuksen alaisena esiintymisenä koulutuksessa, plagiointina ja muuna opintoihin liittyvänä vilppinä, internetin välityksellä tapahtuvana kiusaamisena sekä työharjoittelussa asiakkaisiin, potilaisiin tai työtovereihin kohdistuvana väkivaltaana tai sen uhkana. Tapaukset ovat yksittäisiä, mutta tilanteet voivat olla hyvin vaikeita. Tapauksiin voi myös liittyä päihde- ja mielenterveysongelmia.

Voimassa olevat kurinpitosäännökset ovat pääosin toimivia. Säännösten perusteella koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu voi tarvittaessa antaa opiskelijalle kirjallisen varoituksen tai erottaa hänet määräajaksi, enintään vuodeksi. Nämä kurinpitotoimet ovat riittäviä seuraamuksia valtaosaan väärinkäytöksistä. Vakavimmissa tapauksissa vuoden määräaikainen erottaminen ei kuitenkaan ole riittävä seuraamus.

Kerättyjen tietojen mukaan opiskelijan määräajaiseen erottamiseen johtavia tilanteita on ammatillisessa ja ammatillisessa aikuiskoulutuksessa noin 20–40 tapausta vuodessa. Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on vuosittain vain yksittäisiä erottamistapauksia. Näistäkin erottamistapauksissa vain pienessä osassa määräaikainen erottaminen on tehty voimassa olevan lainsäädännön mahdollistamaksi yhden vuoden enimmäisajaksi. Tästä huolimatta yhden vuoden määräaikaista erottamista ei voida pitää riittävänä kurinpitoseuraamuksena kaikkein vakavimmissa yksittäisissä kurinpitotilanteissa.

Jos muiden opiskelijoiden, henkilökunnan, asiakkaiden tai potilaiden taikka sivullisten turvallisuus sitä edellyttää, tulisi koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla olla äärimmäisissä tilanteissa mahdollisuus nykyistä tehokkaampiin kurinpitokeinoihin eli käytännössä opiskelijan pysyvään erottamiseen oppilaitoksesta. Tehdyn väärinkäytöksen ja kurinpitotoimen on kaikissa tilanteissa oltava oikeudenmukaisessa suhteessa toisiinsa. Tämän mukaisesti opiskelija tulisi voida erottaa

pysyvästi vain vakavimmissa väärinkäytöstilanteissa.

2.3.3 Päihteiden väärinkäyttö ja päihdetestaus

Päihteiden väärinkäytöstä opiskelijoiden keskuudessa ei ole käytettävissä täsmällisistä tilastotietoa. Nuorten alkoholin ja huumeiden käyttöä seurataan mm. Eurooppalaisella koululaistutkimuksella (ESPAD) ja kouluterveyskyselyllä. Nuorten huumeiden käyttö ja kokeilu vaikuttaa vähentyneen viimeisten vuosien aikana. Vuoden 2005 kouluterveyskyselyn perusteella huumeekokeilujen määrä on laskenut 16–18 -vuotiaiden keskuudessa vuoden 1997 kyselyn tulosten tasolle. Noin kuusi prosenttia 16–18 -vuotiaista nuorista ilmoitti kokeilleensa huumeita. Vuoden 2003 ESPAD-kyselyn mukaan 15–16 -vuotiaista nuorista 11 prosenttia oli kokeillut lajitonta huumetta. Yleisin kokeiltu huume on kannabis. Lääkeaineiden ja alkoholin sekakäyttö on Suomessa yleisempää kuin muissa ESPAD-kyselyyn osallistuneissa maissa. Vuonna 2003 oli 15–16 -vuotiaista 17 prosenttia käyttänyt alkoholia ja lääkkeitä sekaisin, kun muissa maissa vastaava osuus oli 9 prosenttia. Tutkimukset eivät ole suoraan sovellettavissa opiskelijoihin eivätkä ongelmakäyttöön, sillä ne ovat kohdistuneet peruskouluikäisiin koululaisiin ja kuvaavat huume- ja päihdekokeiluja. Tästä huolimatta tiedot kuvaavat osaltaan huumeiden ja päihteiden käytön kehityssuuntaa nuorison keskuudessa.

Huumausaineiden ongelmakäyttäjien osuudet ovat merkittävästi pienempiä. Arvioiden mukaan amfetamiinin ja opiaattien ongelmakäyttäjii vuonna 2005 oli 15–25 -vuotiaista 0,63–0,95 prosenttia ja 26–35 -vuotiaista 0,68–0,94 prosenttia. Ongelmakäyttäjien kokonaismäärän kasvu vaikuttaa pysähtyneen ja nuorimmissa ikäluokissa ongelmakäyttäjien määrä on hieman vähentynyt.

Myös varusmiespalveluksen huumausaine-diagnoosin vuoksi keskeyttäneiden määrä vaikuttaa vakiintuneen ja kääntyneen hieman laskuun vuoden 2003 jälkeen. Vuosina 2000–2003 huumausainediagnoosin vuoksi keskeyttäneiden osuus oli 0,75–0,84 pro-

senttia kun vuosina 2004–2007 osuus oli 0,56–0,67 prosenttia. Alkoholin väärinkäytöön liittyvien keskeyttämisten lukumäärässä ei sitä vastoin ole nähtävissä samanlaista trendiä, vaan keskeyttämisten lukumäärä on vakiintunut noin 50 tapaukseen vuodessa.

Edellä kuvatut tilastotiedot ja arviot eivät kohdistu opiskelijoihin eikä niistä voida suoraan soveltaa opiskelijaväestöön. Esimerkiksi päihdehuollon huumeasiakkaista vuonna 2006 kerättyjen tietojen perusteella asiakkaiden koulutustaso oli matala ja 62 prosenttia asiakkaista oli työttömiä. Vakavat päihdeongelmat eivät välttämättä ole kovin yleisiä, mutta yksittäiset tapaukset voivat olla hyvin vakavia. Alkoholin ongelmakäyttö on huumeiden ongelmakäyttöä yleisempi ongelma. Voitaneen arvioida, että opiskelijaväestön keskuudessa erityisesti huumeiden ongelmakäyttö on suhteessa vähäisempää kuin edellä kuvatuissa tilastotiedoissa.

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen 2008 mukaan opiskelijoista 23 % on kokeillut tai käyttänyt jotakin huumetta, yleisimmin yliopistoissa opiskelevat miehet. Miesopiskelijoista neljännes kuului runsaasti alkoholia kuluttaviin, naisopiskelijoista 12 %. Yliopisto-opiskelijoilla miesten keskimääräinen alkoholinkäyttö on lisääntynyt edellisiin tutkimuksiin verrattuna, mikä johtuu vanhimman ikäryhmän lisääntyneestä kulutuksesta. Vähän käyttävien miesten ja naisten osuus on pysynyt samansuuruisena, mutta runsaasti kuluttavien osuus on hieman kasvanut.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säännöksiä opiskelijoiden päihdetestauksesta ammatillisessa koulutuksessa, ammatillisessa aikuiskoulutuksessa, ammattikorkeakouluissa tai yliopistoissa. Vakavan päihderiippuvuuden ja päihteiden vaikutuksen alaisena esiintymisen katsotaan yleisesti muodostavan merkittävän turvallisuusriskin opiskeluun liittyvässä työharjoittelussa tai työelämässä. Päihteiden vaikutuksen alaisena toimiminen opintoihin kuuluvassa harjoittelussa voi vaarantaa niin opiskelijan oman ja muiden työturvallisuuden kuin asiakas- ja potilasturvallisuuden.

Ilman nimenomaista lain säännöstä ei opiskelijaa voida velvoittaa osallistumaan päihdetesteihin. Testien suorittaminen on tällöin

mahdollista vain, mikäli siihen saadaan testattavan aidosti vapaaehtoinen suostumus. Suostumuksen vapaaehtoisuuden arviointi on ongelmallista, jos kieltäytymisestä voi koitua haitallisia seuraamuksia opiskelijalle. Päihtyneenä esiintyminen oppilaitoksessa tai harjoittelussa voi kuitenkin nykyisen lainsäädännön nojalla johtaa kurinpitotoimiin, vaikka päihteiden käyttöä ei todetakaan testillä. Eri oppilaitokset noudattavat tältä osin erilaisia käytäntöjä, mitä ei voida pitää opiskelijoiden oikeusturvan kannalta perusteltuna. Päihdetestauksen järjestämisestä sekä testien seurauksista tulisi tämän vuoksi säätää lailla.

2.3.4 Tietosuoja ja tiedonvaihto

Turvallisen opiskeluympäristön varmistaminen ja tutkinnon suorittamisen edellytysten arviointi edellyttävät tarkoituksenmukaista yhteistyötä ja tiedonvaihtoa eri tahojen välillä. Käytännössä ongelmana on se, että velvollisuutta luovuttaa tai oikeutta saada salassa pidettäviä tietoja ei lähtökohtaisesti ole. Eri ammattihenkilöitä koskevat tietojen salassapitoperusteet määräytyvät eri perustein. Koulutuksesta annettuun lainsäädäntöön sisältyy erityisiä salassapito- ja tiedonvaihtosäännöksiä ammatillisen koulutuksen henkilöstön ja oppilashuollon henkilöstön kesken, mutta nämä koskevat vain opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämiä välttämättömiä tietoja. Lisäksi tiedon saanti on mahdollista eli tietoa pyytävällä ei ole lakiin perustuvaa oikeutta saada pyytämäänsä tietoa.

Opiskelijaterveydenhuoltoa koskevat salassapitosäännökset ovat terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ja potilaislaissa. Erityislainsäädännön lisäksi sovelletaan julkisuuslain salassapitosäännöksiä. Nykyisin tiedonsaantioikeuteen ja tiedonantovelvollisuuteen liittyvät puutteet voivat hankaloittaa ja hidastaa opiskelijaa koskevaa päätöksentekoa ja tukitoimien järjestämistä sekä pahimmillaan jopa vaarantaa opiskelijoiden ja muiden henkilöiden turvallisuutta opiskelun, siihen liittyvän työssäoppimisen tai harjoittelun taikka ammatissa toimimisen aikana. Salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevien säännösten tarkastelu on tämän vuoksi tarpeen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on parantaa turvallisuutta koulutuksessa ja sen jälkeisessä työelämässä kehittämällä koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen keinovalikoimaa opiskelijoita koskevien soveltumattomuus- ja turvallisuuskysymysten osalta. Esityksellä pyritään parantamaan potilas-, asiakas-, liikenneturvallisuutta ja yleistä turvallisuutta ehkäisemällä erilaisia vahinkoja ja väärinkäytöksiä. Erityisesti pyritään suojaamaan alaikäisiä ja muita haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, kuten sairaita, vanhuksia ja vammaisia. Lisäksi tavoitteena on varmistaa opiskelijoiden oikeusturva opiskeluun liittyvissä ongelmatilanteissa selkeyttämällä ja kehittämällä sääntelyä.

Tavoitteiden toteuttamisen keinona olisi, että alalle soveltumattomalta opiskelijalta voitaisiin säädetyissä tilanteissa peruuttaa opiskeluoikeus, jos alaikäisten suojeleminen taikka potilas-, asiakas-, tai liikenneturvallisuus taikka yleinen turvallisuus sitä edellyttää opintoihin tai ammatissa toimimiseen liittyvien vaatimusten perusteella. Tavoitteita toteutettaisiin myös mahdollistamalla kurinpidollinen opiskelijan pysyvä erottaminen tilanteissa, jossa opiskelija on syyllistynyt erittäin vakavaan väärinkäytökseen ja aiheuttanut vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen. Lisäksi tavoitteita toteuttaisi päihdetestauksen mahdollistaminen eräissä tilanteissa. Päihdetestaus olisi tarpeen erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa päihteiden vaikutuksen alaisena toimiminen opiskeluun liittyvässä harjoittelussa tai työssäoppimisjaksolla aiheuttaa vaaraa omalle tai muiden henkilöiden terveydelle, potilaiden turvallisuudelle tai liikenneturvallisuudelle.

Kaikki mainitut keinot ovat luonteeltaan äärimmäisiä ja liittyisivät vain erityisen vakaviin tilanteisiin. Tavoitteena olisi tarjota lainsäädännössä koulutuksen järjestäjille ja korkeakouluille työkaluja puuttua vaikeimpiin soveltumattomuustilanteisiin ja väärinkäytöksiin.

Potilas- ja asiakasturvallisuutta sekä alaikäisten turvallisuutta parannettaisiin pyrkimällä varmistamaan, että opiskelijat, jotka opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa sekä myöhemmin työelämässä työskentelevät potilaiden, lasten ja vanhusten tai muiden vastaavien erityisryhmien parissa ovat alalle soveltuvia. Potilas- ja asiakasturvallisuuden osalta tavoitteena olisi hoitovierheid, väärinkäytösten, laiminlyöntien ja muiden vahinkotapahtumien väheneminen.

Liikenneturvallisuutta parannettaisiin pyrkimällä varmistamaan, että ammattikuljettajat ja muun liikennealan ammattilaiset ovat alalle soveltuvia. Liikenneturvallisuuden osalta tavoitteena olisi liikenneonnettomuuksien ja vaaratilanteiden vähentäminen.

Esityksen tavoitteena on myös yleisen turvallisuuden parantaminen muun muassa ennaltaehkäisemällä erilaisia yleistä turvallisuutta ja järjestystä uhkaavia tilanteita.

Päihteiden vaikutuksen alaisena tai niistä riippuvaisena toimiminen voi vaarantaa opiskelijan itsensä lisäksi muiden opiskelijoiden taikka asiakkaiden, potilaiden tai sivullisten hengen tai terveyden. Arvioitaessa vaarantamisen merkitystä, tulisi sen perusteena olla opiskelijan suorittamat tehtävät. Tehtäviä, joissa hengen tai terveyden vaarantuminen on mahdollista, on esimerkiksi liikennealalla, sosiaali- ja terveydenhuollossa ja rakennus- alalla. Päihdetestausta koskeva sääntely tarjoaa koulutuksen järjestäjälle ja korkeakoululle mahdollisuuden varmistaa opiskelijan toimintakyky tilanteissa, joissa on perusteltua aiheuttaa epäillä opiskelijan olevan päihtyneenä ja jossa tästä voisi aiheutua säännöksissä kuvattu vaaratilanne. Näin voidaan sekä ennaltaehkäistä vahinkotapahtumia että parantaa oppilaitosten mahdollisuuksia kurinpitoon. Toisaalta lakiin kirjatut päihdetestauksen edellytykset myös parantavat opiskelijoiden oikeusturvaa. Antamalla negatiivisen tuloksen päihdetestissä, opiskelija voi torjua häneen kohdistuneet perusteettomat epäilykset. Vuosittain tulee julkisuuteen yksittäisiä tapauksia, joissa oppilaitokset ovat perusteettomasti velvoittaneet opiskelijoita päihdetesteihin. Päihdetestejä koskevalla lainsäädännöllä voidaan parhaiten turvata opiskelijoiden asema perusteettomia testejä vastaan.

Esityksen tavoitteisiin kuuluu päihteen oppilaitos ja työpaikka, jossa mahdollisuus vaatia päihdetestausta perustuisi laissa säädettyihin edellytyksiin, joilla turvattaisiin toisten perusoikeuksien toteutumista. Säännökset merkitsisivät siten päihteen vastaista toimintaa. Päihdetestauksen edellytykset olisivat edellä mainittuihin tavoitteisiin suhteutettuja ja ne turvaisivat pääasiassa opiskelijan itsensä tai toisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta.

Esityksen periaatteisiin liittyy olennaisesti opiskelijoiden yhdenvertaisuuden varmistaminen, esteettömän opiskelun tavoitteet sekä opiskelijan syrjäytymistä ehkäisevien toimintatapojen varhainen käyttö. Opiskeluvoimien peruuttamista, kurinpitoa ja päihdetestausta koskevien menettelyiden yhteydessä on opiskelijoille tarjottava asianmukaisia ja riittäviä tukitoimia.

Tietojen saantia ja tietojen käsittelyä koskevien ehdotusten tarkoituksena on luoda selkeät säännökset opiskelijoiden ja oppilaitosten väliselle, oppilaitosten keskinäiselle sekä oppilaitosten ja terveydenhuollon henkilöstön väliselle tiedonvaihdon ja siihen liittyvälle menettelylle.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Esityksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu erilaisia vaihtoehtoja, joilla mahdollisesti voitaisiin edistää esityksellä tavoiteltavia seikkoja. Lähtökohtaisia keinoja ovat erilaiset ennaltaehkäisevät toimenpiteet, kuten varhainen puuttuminen. Esityksessä korostuisikin oppilaitosten velvollisuus tarjota opiskelijalle opinto-ohjausta ja ohjata opiskelija hakemaan opiskelijahuoltopalveluja. Varhaista puuttumista ongelmatilanteisiin voidaan käytännössä monilla tavoin toteuttaa jo nykyisen lainsäädännön puitteissa, eikä näiltä osin ole varsinaisesti kyse lainsäädännön kehittämistarpeista. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet eivät kuitenkaan ole yksinään riittäviä esityksen turvallisuuden edistämistä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Opiskelijoiden terveydenhuollon ja opiskelijahuollon muut kehittämistoimet tukevat esityksen tavoitteita. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta

sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009) on tullut voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2009. Uuden asetuksen tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä, sairauksia, ongelmia ja terveyserojen syntymistä varhaisen puuttumisen mallin mukaisesti. Asetuksen piiriin kuuluvat mielenterveyshäiriöiden varhainen toteaminen, hoito ja jatkohoitoon ohjaus, päihdeongelmien varhainen toteaminen, hoito ja jatkohoitoon ohjaus, suun terveydenhuollon palvelut, seksuaaliterveyttä edistävät palvelut ja muut oppilaitoksen sijaintikunnan järjestämät kansanterveyslain (66/1972) mukaiset terveyden- ja sairaanhoitopalvelut. Opiskelijahuollon kehittämiseksi on ryhdytty myös muihin toimenpiteisiin sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön yhteistyönä.

Koska esitykseen sisältyvillä opiskeluvoimien peruuttamista koskevilla säännöksillä pyritään puuttumaan vakavimpiin alalle soveltumattomuuteen liittyviin tilanteisiin, voidaan perustellusti arvioida, että esityksen tavoitteita voitaisiin edistää myös hakumenettelyä ja siihen sisältyvää soveltuvuusarviointia kehittämällä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan yliopistot ja ammattikorkeakoulut päättävät itse opiskelijavalinnan perusteista yhdenvertaisuusperiaatteet huomioiden ottaen. Tätä lähtökohtaa ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi muuttaa nykyisestä. Ammatillisen koulutuksen osalta ministeriö voi päättää opiskelijaksi ottamisen perusteista, joten tältä osin soveltuvuusarvioinnin kehittäminen opetusministeriön toimilla on mahdollista jo nykyisen lainsäädännön perusteella. Opiskelijaksi ottamiseen liittyvässä soveltuvuusarvioinnissa on todennäköisesti monilta osin kehitettävää. Esityksen valmistelun yhteydessä on kuitenkin katsottu, ettei soveltuvuusarvioinnin ja muun hakumenettelyn kehittäminen itsessään ole riittävä toimenpide esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Soveltuvuusarviointi suoritetaan hakumenettelyn yhteydessä, jonka jälkeen opiskelujen aikana opiskelijan tilanne voi muuttua niin oleellisesti, ettei häntä voida enää pitää soveltuvana alalle. Opiskeluvoimien peruuttamisella voidaan ääritilanteissa jälkikäteen korjata virheelliseksi osoittautunut soveltuvuusarvio.

Edelleen olisi mahdollista harkita opintojen yhteydessä käytettävää koeaikaa, jonka kuluessa opiskeluoikeuden peruuttaminen olisi erityisen helppoa. Opintoihin liitettävän koeajan etuna on mahdollisuus arvioida opiskelijan soveltuvuutta pidemmällä aikavälillä kuin hakumenettelyn yhteydessä tehtävällä soveltuvuusarvioinnilla. Koeaika ei kuitenkaan käytännössä voisi olla kuin joitain kuukausia ja sen jälkeen ilmeneviin soveltuvuusongelmiin se ei toisi uutta ratkaisua. Vaikka koeaika itsessään voisi olla käyttökelpoinen väline esityksen tavoitteiden edistämiseksi, sen käyttöönottoon sisältyisi useita ongelmia. Koeaikajärjestely sopii opiskelua paremmin työelämään ja sitä voidaankin käyttää oppisopimuskoulutuksessa. Koeaika ja siihen liittyvä helppo mahdollisuus opiskeluoikeuden peruuttamiseen voisi johtaa hakumenettelyn ja sen yhteydessä tehtävän soveltuvuusarvioinnin painoarvon kevenemiseen. Lisäksi koeaika aiheuttaisi opiskelijoille tarpeetonta epävarmuutta opiskelupaikan pysyvyydestä.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijaa opiskeluaan koskevien valintojen tekemisessä sekä auttaa ratkomaan opintoihin liittyviä ongelmia opintojen kuluessa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa ja tukea päätöksilleen, jotka koskevat sitä mitä opiskella ja miten. Valinnoissaan epävarmalle opiskelijalle opinto-ohjaus tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa motivaatiansa ja tehdä tarvittaessa uusia valintoja. Oppimisongelmista kärsivälle opintojen ohjaus voi tarjota uusia välineitä opiskeluun tai mahdollisuuden asiantuntijan kanssa arvioida soveltuvuuttaan opiskelemalleen alalle. Opinto-ohjauksen kehittäminen on tärkeä mutta yksinään riittämätön väline tämän esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ongelmat liittyvät tyypillisesti sellaisiin opiskelijoita koskeviin tilanteisiin, jotka eivät tunnista ongelmiaan tai eivät halua turvautua opinto-ohjaukseen.

Esityksen valmistelun aikana on pohdittu myös sitä, olisiko tarpeen lisätä eri koulutusalojen opiskelijavalintaa koskeviin pykäliin säännös, jonka mukaan tietyt laissa mainituista rikoksista saadut rangaistukset olisivat esteenä tiettyihin opintoihin pääsemiseksi. Säännöksen sisältöä voitaisiin tällöin muotoilla lasten kanssa työskentelevien ri-

kostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) säännöksiä vastaaviksi. Ammatillista koulutusta koskevassa laissa sekä ammattikorkeakoulu- ja yliopistolaissa voitaisiin esimerkiksi säätää, että opintoihin, joihin liittyvään työssäoppimiseen tai harjoitteluun kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa, ei voida ottaa henkilöä, joka on tuomittu seksuaalirikoksista, huumausainerikoksista tai törkeästä ryöstöstä taikka tiettyistä henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista tai rikoksista yleistä järjestystä vastaan. Oppilaitoksen tulisi tällöin ennen lopullista opiskelijavalintaa pyytää opiskelijaksi hakeneelta nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote.

Edellä selostetun opiskelijavalintaan liittyvän säännöksen perusteella henkilö, joka ei lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain nojalla voisi toimia ammatissa, johon koulutus johtaa, ei myöskään voisi aloittaa opintoja kyseisellä alalla. Näin ollen säätämisen perusteena olisi alaikäisten suojelun lisäksi se, että henkilöä ei ole tarkoituksenmukaista kouluttaa ammattiin, jossa hän ei voi käytännössä toimia. Koska korkeakouluopinnoissa ei suoritettavan tutkinnon ja ammatissa toimimisen välinen yhteys ole yhtä selvä kuin ammatillisen koulutuksen osalta, on korkeakoululainsäädäntöön harkittu sisällytettäväksi säännöstä, joka opiskelijavalinnan sijasta liittyisi nimenomaisesti harjoitteluun eli henkilöltä edellytettäisiin rikosrekisteriotetta ennen harjoittelua, jos harjoitteluun kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa.

Rikosrekisteriotteen vaatimisesta aiheutuisi lisää hallinnollista työtä erityisesti oppilaitoksille ja oikeusrekisterikeskukselle. Säännös aiheuttaisi lisätyötä ja kustannuksia myös opiskelijaksi hakeville. Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettu laki suojaa alaikäisten koskemattomuutta riittävällä tavalla ottaen lisäksi huomioon sen, että työssäoppiminen ja harjoitte-

lu toteutetaan aina toisen henkilön ohjauksessa. Myöskään koulutuspoliittisia tarkoituksenmukaisuuskysymyksiä ei ole katsottu riittävän painaviksi, jotta kaavailtua säännöstä voisi pitää suhteellisuusperiaatteen mukaisena. Kun säännöksellä saavutettavien hyötyjen on arvioitu kokonaisuudessaan jäävän vähäisemmiksi kuin siitä aiheutuvat haitat, on esityksen valmistelun aikana luovuttu ajatuksesta ottaa rikostaustan selvittämiseen liittyvät säännökset eri koulutusaloja koskevaan lainsäädäntöön.

3.3 Keskeiset ehdotukset

3.3.1 Opiskelu-oikeuden peruuttaminen

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi opiskelu-oikeuden peruuttamisesta ammatillisesta koulutuksesta annetun 32 §:ssä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:ssä, ammattikorkeakoululain 25 a §:ssä ja yliopistolain 43 a §:ssä.

Opiskelu-oikeuden peruuttamisesta säättämällä estettäisiin opintojen jatkaminen ja tutkinnon suorittaminen sellaiselta opiskelevalle alalle selvästi soveltumattomalta opiskelijalta, joka voisi opintoihin tai ammatissa toimimiseen liittyen aiheuttaa vaaraa muille tai yleiselle turvallisuudelle. Koulutusmuoto-kohtaisissa laeissa määritellään tarkemmin vaaran aiheuttamisen yhteys kyseisiin opintoihin. Säännöksissä olisi määritelty ne turvatavat tai suojeltavat intressit, joiden tulisi vaarantua soveltumattomuuden vuoksi, sekä kriteerit, joihin perustuen opiskelija voitaisiin katsoa soveltumattomaksi.

Mahdollisuus peruuttaa opiskelu-oikeus alalla soveltumattomuuden vuoksi koskisi vain opintoja, jotka edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai joihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Opintoaloja, joilla nämä suojelu- tai turvallisuuskäsitteet voisivat tulla kyseeseen ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveysala, humanistinen ja kasvatusala sekä liikenne- ja turvallisuusala.

Alaikäisten parissa työskentelyä edellyttävät opinnot ovat tyypillisesti sellaisia kasvatusalan opintoja, joiden suorittamista ei ole mahdollista järjestää ilman opintoihin kuulu-

vaa alaikäisten parissa tapahtuvaa harjoittelua. Tällaisissa opinnoissa korostuu vastuu alaikäisistä henkilöistä ja heidän turvallisuudesta sekä henkisestä kasvustaan. Alalla työskenteleminen edellyttää erityistä soveltuvuutta.

Potilasturvallisuuteen liittyvät kysymykset korostuvat terveysalan koulutuksessa. Kaikki potilaat eivät kykene itse varmistamaan omaa turvallisuuttaan ja ovat siten riippuvaisia muiden hoidosta ja kohtelusta. Hoitavilta henkilöiltä edellytetään tämän vuoksi ehdotonta luotettavuutta ja vastuullisuutta.

Asiakasturvallisuudella tarkoitetaan sosiaalialan asiakkaiden oikeuksien ja asianmukaisen kohtelun varmistamista. Sosiaalialan asiakkaat voivat olla vammaisia, vanhuksia tai muutoin muista riippuvaisessa taikka haavoittuvassa asemassa olevia. Näillä aloilla opintoihin soveltumattomuus voi vaarantaa asiakasturvallisuutta.

Liikenneturvallisuus liittyy erityisesti kuljetus- ja muun liikenteen alan koulutukseen. Alalla toimitaan ajoneuvojen, koneiden ja laitteiden kanssa, joiden käyttäminen edellyttää erityistä huolellisuutta ja turvallisuusnormien tarkkaa noudattamista. Soveltumattomuudesta alalle voi seurata merkittävä onnettomuusriski opintojen tai ammatissa toimimisen aikana. Tällöin vaarantuu sekä opiskelijan oma että sivullisten turvallisuus.

Yleinen turvallisuus kattaa sellaisia opintoaloja, joihin sisältyy merkittäviä yleiseen turvallisuuteen vaikuttavia vaatimuksia. Esimerkiksi suojelu- ja turvallisuusaloilla pyritään tyypillisesti yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitämiseen. Yleistä turvallisuutta koskeva vaatimuksia voi myös olla aloilla, joissa käytetään tai muutoin käsitellään räjähdysaineita tai vaarallisia aineita opintoihin kuuluvassa harjoittelussa.

Opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskelu-oikeus edellä kuvattujen turvallisuuskäsitteiden vaarantuessa vain ehdotettaviin säännöksiin sisältyvillä henkilön kyseiselle alalle soveltumattomuutta osoittavilla perusteilla. Opiskelu-oikeuden peruuttamisessa on kyse virheellisen alan valinnan korjauksesta erityistilanteissa, millä pyritään ennakolta parantamaan turvallisuutta ja ehkäisemään tulevia vahinkoja tai väärinkäytöksiä. Opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevia säännök-

siä ei missään tilanteessa voi käyttää kurinpitotarkoituksiin.

Opiskelijalta voitaisiin ensinnäkin peruuttaa opiskeluoikeus, jos on ilmeistä, ettei hän saavuttaisi ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta tutkinnolle tai koulutusohjelmalle asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia. Eri-tyisillä ammattitaitovaatimuksilla tarkoitetaan lähinnä turvallisuuden edellyttämiä tiedollisia tai taidollisia vaatimuksia. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla on potilasturvallisuuden näkökulmasta välttämätöntä, että opiskelija saavuttaa ammattiin kuuluvat hoitotaidot ja riittävän perusosaamisen lääkeshoidon kannalta. Työssäoppimisessa ja harjoittelussa on voitava luottaa siihen, että opiskelija kykenee suoriutumaan tehtävistään tutkinnolle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos hän osoittaa opinnoissaan tai niihin kuuluvassa harjoittelussa vakavaa piittaamattomuutta oman tai toisen henkilön terveyttä tai yleistä turvallisuutta kohtaan. Tällainen piittaamattomuus voisi ilmetä esimerkiksi vakavina tai toistuvina työturvallisuusmääräysten laiminlyönteinä tai turvallisuutta vaarantavina epäselvyyksinä opintoihin tai harjoitteluun liittyvien tehtävien hoidossa. Piittaamattomuuteen voisi liittyä myös opiskelijan välinpitämättömyyttä hänen toiminnastaan aiheutuvia seuraamuksia kohtaan.

Esityksen mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos hänellä ilmenee koulutuksen aikana sellainen terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle. Säännöksen tarkassa sisällössä olisi koulutusmuotokohtaisia eroja. Käytännössä tällaiset terveydentilaa koskevat seikat olisivat vakavia ja luonteeltaan pysyviä sairauksia tai vammoja, joiden johdosta tutkinnon suorittaminen ei olisi ilmeisesti mahdollista. Tarkoitettut seikat voisivat liittyä sekä fyysiseen että psyykkiseen terveyteen. Opiskeluoikeutta voitaisiin rajoittaa vain, mikäli terveydentilaan liittyvä seikka objektiivisesti arvioiden estää opinnot ja voisi vaarantaa muiden henkilöiden turvallisuutta. Koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulun tulee edistää esteetöntä opiskelua ja pyrkiä ratkaisemaan sairauden tai vamman opiskelulle

aiheuttamat käytännön ongelmat ensisijaisesti erilaisten opiskelijajärjestelyjen ja opiskelijahuoltopalveluiden avulla.

Terveydentilaan liittyvillä seikoilla, jotka voisivat johtaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen tarkoitettaisiin säännöksessä esimerkiksi vakavaa asosiaalisesti värittyä persoonallisuushäiriötä, vakavia psykoottisia häiriöitä, joissa ei ole saatu riittävästi hoidollista vastetta sekä vakavaa päihderiippuvuutta, jota ei ole saatu hoidolla hallintaan. Tällaiset terveydentilaan liittyvät seikat voivat vaarantaa muiden turvallisuutta. Terveydentilaan liittyvällä seikalla ei säännöksessä tarkoiteta lievempiä mielenterveyden häiriöitä, jotka liittyvät enemmän ikään ja elämänvaiheeseen. Tällaisia mielenterveyden häiriöitä voidaan onnistuneella hoidolla parantaa tai merkittävästi lieventää siten, että mahdolliset esteet ammatissa toimimiselle voidaan poistaa. Alalle soveltumattomuudelle ei voida asettaa selkeitä diagnostisia rajoja, vaan asia on arvioitava yksilöllisesti ko. alan näkökulmasta.

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin. Säännöksen soveltaminen ei edellytä sitä, että teko olisi tapahtunut tai tuomio olisi annettu opiskeluaikana. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaan arviointiin vaikuttaisivat esimerkiksi tehdyn rikoksen vakavuus ja siitä saadun rangaistuksen ankaruus, rikoslajin suhde kyseiseen ammattialaan sekä rikoksen tekohetken ja opiskelijaksi hyväksymisen ajallinen suhde. Tarkoitettu tilanne voisi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun opiskelija on tuomittu vakavasta henkeen ja terveyteen kohdistuvasta rikoksesta ja kyseisiin opintoihin liittyy keskeisesti alaikäisten parissa työskentely. Myös esimerkiksi opiskelija, joka on tuomittu huumausainerikoksesta voisi olla soveltumaton terveysalalle, jossa työskennellään lääkeaineiden parissa. Vastaavasti kuljetusalalle voisi olla soveltumaton opiskelija, joka on tuomittu toistuvasti rattijuopumuksesta tai liikenneturvallisuuden vaarantamisesta.

Esitykseen sisältyy koulutusmuodoittain säännökset, joiden perusteella opiskelijaksi pyrkivän olisi pyydettäessä kerrottava koulu-

tuksen järjestäjälle tai korkeakoululle aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun tulisi pyytää tietoa vain niihin koulutuksiin hakeuduttaessa, joita koskee mahdollisuus opiskeluoikeuden peruuttamiseen. Näitä ovat koulutukset, jotka edellyttävät alaikäisen parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Näin varmistettaisiin se, ettei opiskelija voisi opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen pyrkiä opiskelemaan samaa alaa toiseen oppilaitokseen ilman, että uusi oppilaitos saa tietoa aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Aiempi opiskeluoikeuden peruuttaminen ei välttämättä estäisi opiskelijaksi valintaa, mutta koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu voi ottaa asian huomioon opiskelijan valinnan yhteydessä soveltuvuusarvioinnissa. Jos opiskelija salaisi tiedon aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä silloin, kun tietoa on pyydetty opiskelijavalinnan yhteydessä, voitaisiin opiskelijalta peruuttaa opiskeluoikeus.

Edellä kuvattujen edellytysten täyttyessä opiskelija ei menettäisi opiskeluoikeuttaan automaattisesti, vaan koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla olisi asiassa harkintavaltaa. Ennen päätöstä opiskeluoikeuden peruuttamisesta opiskelija tulisi joka tapauksessa ohjata hakemaan opiskeluterveydenhuollon palveluja ja annettava opiskelijalle riittävästi ohjausta, jotta hän voisi löytää itselleen paremmin sopivan koulutusalan. Opiskelijan kanssa voitaisiin myös sopia siitä, että opiskelija siirretään koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun muuhun koulutukseen. Siirron edellytyksenä on arvio siitä, että opiskelijalla on edellytykset saavuttaa tutkintovaatimukset toisella alalla ja että hän täyttää opiskelijavalinnan edellytykset. Opiskelijan siirtyminen merkitsisi sitä, että opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva menettelyprosessi lopetettaisiin kesken eikä päätöstä opiskeluoikeuden peruuttamisesta tarvitsisi tehdä. Opiskelijan siirtymisestä toiseen koulutukseen tulee kuitenkin sopia kirjallisesti ja samalla kirjata opiskelijan luopuminen opiskeluoikeudesta aiempaan koulutukseen.

Esityksen mukaan opiskeluoikeuden menettänyt opiskelija voisi hakea opiskeluoikeuden palauttamista, jos opiskeluoikeuden peruuttamiseen johtaneet perusteet ovat poistuneet. Palauttamista voisi hakea aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä.

Opiskeluoikeuden palauttamista voisi hakea silloin, jos henkilöltä on peruutettu opiskeluoikeus, koska hän ei ollut saavuttanut opinnoissaan tutkintoon asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia, hän oli osoittanut opinnoissaan vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen taikka yleiseen turvallisuuteen tai hänellä oli ilmennyt sellainen terveydentilaa koskeva seikka, joka oli ollut ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle. Koulutuksen järjestäjä voisi tällöin harkintansa mukaan palauttaa opiskeluoikeuden, jos se katsoo opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneen perusteen poistuneen. Näyttövelvollisuus asiassa olisi opiskeluoikeuden palauttamista hakevalla. Opiskeluoikeuden menettäneen henkilön tulisi esimerkiksi toimintakyvyn arviointimenettelyyn osallistumisella, lääkärinlausunnolla ja muulla vastaavalla todistuksella osoittaa, että opiskeluoikeuden palauttamiselle on riittävät perusteet.

Mahdollistamalla opiskeluoikeuden palauttaminen pyrittäisiin tukemaan ja kannustamaan opiskeluoikeuden menettäneen opiskelijan paluuta opintoihin tilanteissa, joissa opiskeluoikeuden peruuttamisen taustalla on ollut esimerkiksi erilaisia elämänhallintaan liittyviä ongelmia, jotka henkilö on saanut hallintaan. Tällaisia ongelmia voisivat olla esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelma.

Opiskeluoikeuden palauttamisen liittyvällä kahden vuoden määräajalla pyrittäisiin rauhoittamaan olosuhteita siten, että opiskeluoikeuden menettäneellä henkilöllä olisi halutessaan mahdollisuus keskittyä oman tilanteensa arviointiin ja opiskeluoikeuden peruuttamiseen johtaneiden ongelmien selvittämiseen. Määräaika myös korostaisi opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen vakavuutta. Lisäksi se myös selkeyttäisi tilannetta siltä osin, että opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä mah-

dollisesti tehty valitusprosessi ja opiskeluoikeuden palauttamista koskeva hakemus eivät todennäköisesti ole samanaikaisesti vireillä. Opiskeluoikeuden palauttaminen ei olisi muutoksenhaku- tai oikeusturvakeino, vaan se edellyttäisi muutosta opiskelijan henkilökohtaisissa olosuhteissa.

3.3.2 Kurinpito

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 35 §:ää, ammattikorkeakoululain 28 §:ää ja yliopistolain 45 §:ää päihdetestaukseen liittyvillä kurinpitosäännöksillä sekä mahdollistamalla opiskelijan pysyvä erottaminen. Pysyvä erottaminen olisi mahdollista myös ammatillisessa aikuiskoulutuksessa nykyisen viittaussäännöksen nojalla.

Kurinpitotilanteiden lähtökohtana olisi edelleen, että opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Esityksessä ehdotetaan, että myös päihdetestauksesta kieltäytyminen tai päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen antaminen voisi johtaa kirjalliseen varoitukseen. Kurinpitoseuraamuksen mahdollisuus on näissä tilanteissa tarpeen, jotta päihdetestaus toimisi käytännössä ja voisi vaikuttaa ennaltaehkäisevästi päihteiden väärinkäyttöön oppilaitoksissa.

Jos teko tai laiminlyönti olisi vakava tai jos opiskelija jatkaisi epäasiallista käyttäytymistään kirjallisen varoituksen saatua, voitaisiin opiskelija erottaa oppilaitoksesta määräajaksi enintään vuodeksi. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelija voitaisiin tällöin erottaa myös asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Ehdotus vastaa ammatillisen koulutuksen osalta voimassa olevaa sääntelyä. Korkeakoulujen osalta esitys lisäisi määräaikaisen erottamisen perusteeksi opiskelijan epäasiallista käyttäytymisen jatkumisen kirjallisen varoituksen jälkeen. Myös korkeakouluilla tulee tarvittaessa olla mahdollisuus varmistaa järjestys ja opiskelurauha oppilaitoksessa erottamalla määräajaksi opiskelija, joka jatkaa häiritsevää tai muuten epäasiallista käyttäytymistään kirjallisen varoituksesta huolimatta.

Esityksessä ehdotetaan säädettävän opiskelijan pysyvästä erottamisesta. Pysyvä erottaminen voisi tulla kysymykseen vain sellaisissa poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa opiskelija teko tai laiminlyönti on erittäin vakava ja hän on aiheuttanut vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelija voidaan samassa yhteydessä erottaa pysyvästi myös asuntolasta. Koulutusmuotoikohtaisissa säännöksissä määritellään tarkemmin ympäristö, jossa teko tai laiminlyönti voisi tapahtua.

Pysyvään erottamiseen voisivat johtaa lähinnä vakava väkivaltaisuus tai sillä uhkaaminen. Kyseessä voisivat olla tyypillisesti rikoslaissa (39/1889) rangaistavaksi säädetyt henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset tai yleisvaaralliset rikokset, kuten henkiriikokset, pahoinpitely tai tuhotyö. Tällaisia tekoja voisivat käytännössä olla toiseen opiskelijaan tai oppilaitoksen henkilökuntaan kohdistunut vakava väkivalta, vakava seksuaalirikos taikka esimerkiksi tuhopoltto tai räjäyttäminen oppilaitoksessa. Äärimmäinen esimerkki pysyvään erottamiseen johtavasta teosta olisi oppilaitoksessa tapahtuva ampu mistilanne. Tarkoitetuissa tilanteissa olisi opiskelijoiden ja henkilökunnan kannalta kohtuutonta, että rikokseen syyllistynyt henkilö jatkaisi opiskeluaan oppilaitoksessa. Pysyvään erottamiseen johtavat teot tai laiminlyönnit olisivat käytännössä sellaisia, joista tuomittaisiin rangaistus myös yleisessä tuomioistuimessa. Pysyvää erottamista koskevia säännöksiä sovellettaisiin lähtökohtaisesti erittäin harvoin.

Määräaikaisen enintään vuoden erottamisen ja pysyvän erottamisen välinen ero kurinpitovälikäytäntöinä on huomattava. Pysyvälle erottamiselle asetettavat ankarat vaatimukset tukevat seuraamusten välistä eroa. Määräaikaisessa ja pysyvässä erottamisessa on kysymys erilaisista tilanteista. Määräaikaisia erottamisia on vain harvoin tehty voimassa olevien säännösten mukaisesti enimmäisajaksi, eikä esille ole noussut tarvetta pidentää määräaikaisen erottamisen enimmäisaikaa.

Esityksessä on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan kannanotot (PeVL 74/2002 vp

ja PeVL 11/2009) kytkeällä seuraamuksen ankaruus teon tai laiminlyönnin vakavuuteen.

3.3.3 Päihdetestaus

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi päihdetestauksesta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 34 a §:ssä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:ssä, ammattikorkeakoululain 25 c §:ssä ja yliopistolain 43 c §:ssä.

Opiskelija olisi säädettävien edellytysten täyttyessä velvollinen koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin. Päihdetestauksella selvitetäisiin alkoholin, huumeiden ja lääkeaineiden väärinkäyttö. Säätelä olisi siis alkoholin osalta laajempi kuin yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa. Maanpuolustuskorkeakoulua, Poliisiammattikorkeakoulua, Pelastusopistoa ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskusta koskeva lainsäädäntö mahdollistaa päihdetestauksen myös alkoholin osalta.

Päihdetestiin liittyvän näytteenoton suorittaisi aina terveydenhuollon ammattihenkilö. Jos opiskelijan epäiltäisiin esiintyvän alkoholin vaikutuksen alaisena, voitaisiin asiaa koskeva puhalluskoe suorittaa opiskelijan suostumuksella myös oppilaitoksen henkilökunnan toimesta. Jos opiskelija kieltäytyisi puhalluskokeesta tai puhalluskoe osoittaisi positiivista tulosta, hänet voitaisiin ohjata terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamaan päihdetestiin. Kurinpitoseuraamusta ei voitaisi määrätä pelkästään puhalluskokeen perusteella.

Velvollisuus osallistua päihdetestiin edellyttäisi, että on perusteltua aihetta epäillä opiskelijan esiintyvän päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteessa tai opiskeluun kuuluvassa harjoittelussa ja että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Perusteltu epäily ei tarkoittaisi, että päihteiden käyttö olisi näytetty toteen, vaan se voisi perustua esimerkiksi opettajan tai harjoittelun ohjaajan tekemiin havaintoihin opiskelijan käyttäytymisestä tai työsuorituksesta, muilta opiskelijoilta tai harjoittelupaikalta saatuun palautteeseen tai

muihin tietolähteisiin, joita oppilaitos pitää luotettavina.

Testaamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen vaarantaisi opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä, liikenneturvallisuutta, salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä tai voisi lisätä huumaus- tai lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön tai leviämisen riskiä. Tämän mukaisesti päihdetestaus olisi mahdollinen vain opiskelijan suorittaessa opintoihinsa liittyviä käytännön tehtäviä, joissa mainitut suojattavat intressit voivat vaarantua. Jos opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena teoriaoppitunnilla tai -luennolla, eivät testaamisen edellytykset täytyisi, sillä päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena osallistumisen oppitunnille tai -luennolle ei voida katsoa aiheuttavan esitettävissä säädöksissä edellytettävää vaaraa.

Opiskelijan itsensä tai toisen henki tai terveys voi vaarantua esimerkiksi sellaisissa opinnoissa tai niihin liittyvässä työssäoppimisessa tai harjoittelussa, joissa opiskelija käyttää vaarallisia koneita, laitteita tai työkaluja taikka vastaa esimerkiksi lääkkeiden annostelusta. Liikenneturvallisuus voi puolestaan vaarantua lähinnä kuljetus- ja liikennealan opinnoissa tai muissa opinnoissa, joissa opiskelija kuljettaa ajoneuvoa. Salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suoja tai eheys voi vaarantua esimerkiksi potilastietojen osalta sairaalassa tai terveyskeskuksessa suoritettavassa työssäoppimisessa tai harjoittelussa. Potilastietojen virheellisyys tai puutteet voivat johtaa vakaviin hoitovirheisiin. Myös huumausaineiden ja lääkeaineiden laittomaan kauppaan, hallussapitoon, käyttöön ja leviämiseen liittyvät riskit liittyvät tyypillisesti esimerkiksi sairaalassa tai terveyskeskuksessa suoritettavaan työssäoppimiseen tai harjoitteluun, jossa opiskelijalla on mahdollisuus päästä käsiksi huumaus- ja lääkeaineisiin.

Jotta opiskelijalle voidaan tehdä päihdetesti, olisi koulutuksen järjestäjällä tai korkeakoululla oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi. Ohjeita ei voida laatia siinä akuutissa tilantees-

sa, kun päihdetesti halutaan tehdä, vaan ne täytyy valmistella ja hyväksyä ennakoon.

Päihdetestausta koskeva säännös olisi poikkeus perustuslaissa turvattuun henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden suojaan, joten säännöksen soveltaminen olisi rajoitettu ja säännös muotoiltu tarkkarajaiseksi. Perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava myös riittävästä oikeusturvajärjestelystä. Päihdetestistä kieltäytyminen tai positiivinen testitulos voisi johtaa kurinpitotoimiin. Tyypillisimmin kieltäytyminen tai positiivinen testitulos johtaisi kirjalliseen varoitukseen, mutta kirjallisen varoituksen jälkeen toistuessaan päihdetestistä kieltäytyminen tai positiivinen testitulos voisi johtaa määräaikaiseen erottamiseen. Myös yksittäinen päihdetestistä kieltäytyminen tai positiivinen testitulos voisi johtaa määräaikaiseen erottamiseen, jos tilanne olisi katsottava vakavaksi siihen liittyvien seikkojen vuoksi. Tällainen seikka voisi olla esimerkiksi päihteiden vaikutuksen alaisena aiheutettu konkreettinen vaaratilanne.

Päihdetestaukseen liittyvissä tilanteissa olisi oikeusturvan takeina mahdollisuus valittaa päihdetestin seurauksena annettavasta kurinpitovangituksesta hallinto-oikeuteen. Kurinpitovangitus edellyttäisi aina terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamaa testausta tai kieltäytymistä mainitusta testistä.

3.3.4 Tietosuoja ja tiedonvaihto

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijan tulee opintojen aikana pyydettäessä antaa koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot opiskeluoikeuden edellytysten arviointia varten. Nykyisin vain opiskelijaksi pyrkivän tulee ammatilliseen koulutukseen pyrkiessään antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot. Esityksen mukaan opiskelija voidaan opintojen aikana myös määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on terveydellinen este tutkinnon suorittamiselle. Perusteltu epäily voisi perustua esimerkiksi opettajan tai harjoittelun ohjaajan tekemiin havaintoihin opiskelijan käyttäytymisestä tai työsuorituksesta.

Koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten sekä päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten. Terveydentilan arviointia koskevaa tietoa saisivat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevalta tai tekevät päätöksen opiskeluoikeudesta tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella. Päihdetestiä koskevaa tietoa saisivat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevalta tai tekevät päätöksen opiskelijalle testituloksen johdosta aiheutuvista seuraamuksista.

Terveydentilaa koskevat tiedot ovat arkaluonteisia tietoja, jonka käsittelyssä noudatetaan henkilötietolain säännöksiä. Myös päihdetestissä saatu tieto on terveydentilatieto. Arkaluonteiset tiedot on säilytettävä muista henkilötiedoista erillään ja ne on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen kun käsittelylle ei enää ole perustetta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan poliisikoulutusta koskevasta lakiehdotuksesta (PeVL 28/2004) katsonut, että henkilötietolain säännöksestä riippumatta tietojen säilytysaika on selvytyden vuoksi asianmukaista sisällyttää erityislakiin. Esityksen mukaan terveydentilaa koskevat tiedot olisi poistettava viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijaksi pyrkivän tulee koulutukseen pyrkiessään antaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ammatillisessa koulutuksessa, ammatillisessa aikuiskoulutuksessa, ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa. Koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksestä ja sen perusteluista toiselta oppilaitokselta. Koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu arvioisi tämän jälkeen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen merkityksen opiskelijaksi ottamisen kannalta. Lisäksi esityksen mukaan korkeakoululla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä antaa toiselle korkeakoululle tieto vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä siirto-opiskelijan osalta.

Sosiaali- ja terveysalan asiakas- ja potilasturvallisuutta koskevien erityisvaatimusten

vuoksi esityksessä ehdotetaan, että koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut olisivat velvollisia antamaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomaiselle sen toimialaan kuuluvan valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtion talousarvioon eikä esityksestä aiheutuisi merkittäviä kustannuksia. Kuluja aiheutuisi päihdetestauksesta. Huumetestin yksikköhinta riippuu testin kattavuudesta ja siitä sisältääkö testin hinta pelkän seulonnan vai myös positiivisen seulontatuloksen perusteella tehtävän tarkemman tutkimuksen. Tyypillisesti huumetestit kattaa amfetamiinin johdannaisineen, bentsodiatsepiinit, opiaatit kuten morfiinin ja heroiinin, kannabiksen ja hasiksen sekä kokaiinin. Tämän sisältöisen laboratoriotestin hinta on noin 20–35 euroa. Tämän lisäksi mahdollisesti aiheutuvat näytteenottokustannukset ovat noin 20 euroa. Verikokeeseen perustuvan alkoholitestin yksikköhinta on noin 30 euroa. Päihdetestien kustannukset jäisivät koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen maksettavaksi.

Kustannuksia aiheutuisi myös koulutuksen järjestäjälle ja korkeakoululle niiden määräämistä opiskelijan terveydentilaa koskevista tarkastuksista ja tutkimuksista. Kustannukset riippuisivat suoritettavien tarkastusten ja tutkimusten laajuudesta.

Esitettävillä lakimuutoksilla pyritään kokonaisuudessaan vähentämään erilaisia koulutuksen aikaisia ja sen jälkeen tapahtuvia vahinkotapahtumia. Alalle soveltumattomuudesta johtuvien vahinkojen pienikin vähentyminen tuottaisi merkittäviä säästöjä yhteiskunnalle. Vahinkotapahtumien aiheuttamien kustannusten määrän muutoksen arvioiminen ja syy-yhteyden todentaminen on käytännössä erittäin vaikeaa. Myös opiskeluaikaisten väärinkäytösten vähentyminen tuottaisi kustannussäästöjä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitys vaikuttaisi jonkin verran koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen henkilöstön sekä opiskelijaterveydenhuollon henkilöstön tehtäviin ja yhteistyöhön. Päihdetestauksen ja terveystarkastusten toteuttaminen vaikuttaisi terveydenhuollon henkilöstön työmäärään riippuen koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun määräämien testien, tarkastusten ja tutkimusten määrästä sekä ennaltaehkäisevän työn tarpeesta.

Kurinpitotoimien ja opiskelijaoikeuden arvioinnista aiheutuisi jossain määrin lisääntyvää työpanosta koulutuksen järjestäjille ja korkeakouluille, erityisesti hallinnollisessa päätöksenteossa. Myös opinto-ohjaustehtävien merkitys kasvaisi sekä perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa että ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakouluissa. Kyse on kuitenkin pikemminkin nykyisen työn tehostamisesta. Tavoitteena on ratkaista ongelmalliset tilanteet nykyistä nopeammin, mikä säästää työtä ja kustannuksia pitkällä tähtäimellä.

Esitys parantaisi koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen keskinäistä sekä niiden ja terveydenhuollon henkilöstön välistä tiedonvaihtoa ongelmatilanteissa. Myös Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto saisi sen toimialaan kuuluvan asiakas- ja potilasturvallisuuden valvonnan hoitamiseksi paremmin tietoa.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen

Esityksellä on vaikutuksia opiskelijoiden asemaan. Oikeus sivistykseen on perusoikeus, joka on turvattu perustuslain 16 §:ssä. Julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Esityksen pohjalta sivistyksellisiin oikeuksiin voitaisiin puuttua perustellusta syystä siten, että opiskelijalta peruutettaisiin opiskeluoikeus. Näissä ti-

lanteissa on kyse muiden perusoikeuksien turvaamisesta.

Esityksellä olisi vaikutuksia opiskelijoiden yksityiselämän suojaan ja koskemattomuuteen lähinnä päihdetestauksen osalta. Päihdetestausta koskevat menettelyt olisivat tarkoin säänneltyjä ja testien tekeminen edellyttäisi säädettyjen edellytysten täyttymistä. Päihdetestausta koskevan sääntelyn yhtenä tavoitteena on päihdeetön opiskelu ympäristö. Esityksellä pyritään osaltaan vähentämään ja torjumaan päihdeiden käyttöä oppilaitoksissa.

Esityksellä olisi vaikutuksia yksityiselämän suojaan myös päihdetestien ja terveystarkastusten yhteydessä saatavien arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta. Henkilötietojen suojasta huolehditaan esityksessä säätämällä terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä ja säilyttämisestä.

Esityksessä varmistetaan opiskelijoiden oikeusturva opiskeluun liittyvissä ongelmatilanteissa. Sääntelyn selkeyttäminen ja kehittäminen edesauttaa opiskelijoiden tasapuolista kohtelua. Menettelyä ja muutoksenhakua koskevat säännökset turvaavat asianmukaisen käsittelyn.

Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen

Esitys kohtelisi opiskelijoita yhdenvertaisin perustein. Perustuslain mukainen syrjinnän kieltä voisi vaikuttaa terveydellisten syiden perustella tapahtuvaan opiskelu-oikeuden peruuttamisen arviointiin. Esityksen mukaan opiskelijan sairaus, vamma tai muu terveydentilaan liittyvä seikka, joka on ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle, voi olla peruste opiskelu-oikeuden peruuttamiselle, jos opinnot edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Päätöksenteossa on tällöin kyse alalle soveltumattomuuden ratkaisemisesta ja alan turvallisuusvaatimusten varmistamisesta. Koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulun tulee edistää opiskelijan haakeutumista muuhun koulutukseen, esimerkiksi toiselle alalle tai erityisoppilaitokseen.

Vaikutukset rikoksantorjuntaan ja turvallisuuteen

Esitys parantaisi muun muassa potilas-, asiakas-, liikenne-, työ- ja opiskeluturvallisuutta. Mahdollisuus poistaa ääritilanteissa alalle soveltumattomien opiskelijoiden opiskelu-oikeus, mahdollisuus päihdetestaukseen sekä mahdollisuus pysyvään erottamiseen parantavat kukin osaltaan turvallisuutta ja vähentävät osaltaan myös alttiutta tehdä rikoksia. Esitys parantaisi erityisesti oppilaitosten mahdollisuuksia turvata opiskelijoilla turvallinen opiskelu ympäristö.

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin sekä muihin erityisryhmiin

Ehdotukset päihdetestauksesta, pysyvästä erottamisesta ja opiskelu-oikeuden peruuttamisesta koskisivat yhtä lailla niin nuoria kuin aikuisia opiskelijoita. Ammatillisessa koulutuksessa osa opiskelijoista on alle 18-vuotiaita.

Esitys edistää lasten ja muiden heikommassa asemassa olevien suojelua. Esityksessä mahdollistetaan opiskelu-oikeuden peruuttaminen alalle soveltumattomilta alaikäisten, potilaiden ja sosiaalihuollon asiakkaiden parissa työskenteleviltä jo opiskeluvaiheessa. Näin osaltaan ehkäistään tutkintoon sisältyvässä harjoittelussa tai opiskelun aikaisessa työskentelyssä tapahtuvia väärinkäytöksiä.

Sukupuolivaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä sukupuolivaikutuksia eikä se kohtelee eri sukupuolia eri tavoin. Esityksen vaikutukset painottuvat sosiaali- ja terveysalalle, humanistiselle ja kasvatusalalle, kuljetusalalle ja turvallisuusalalle. Näistä sosiaali- ja terveysala sekä humanistinen ja kasvatustila ovat tyypillisesti naisvaltaisia, mutta kuljetustila ja turvallisuusala ovat miesvaltaisia.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu opetusministeriön 12 päivänä maaliskuuta 2008 asettamassa työ-

ryhmässä. Työryhmässä on ollut jäseninä edustajat sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä oikeusministeriöstä, Yliopistojen rehtorien neuvoston ja ARENEn yhteinen edustaja, Koulutuksen järjestäjien yhdistyksen edustaja, SYL:n ja SAMOKin yhteinen edustaja, SAKKI ry:n ja OSKU:n yhteinen edustaja sekä edustajat VALVIRasta (aik. Terveystenhuollon oikeusturvakeskus), Opetushallituksen edustaja sekä eri koulutusmuotojen edustajat opetusministeriöstä. Syksyllä 2008 järjestettiin kuulemistilaisuus, johon kutsuttiin laaja joukko sidosryhmiä, muun muassa

koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen edustajia, eri ammattialojen ja työelämän edustajia, opiskelija- ja henkilöstöjärjestöjä sekä kansalaisjärjestöjä. Työryhmä sai kuulemistilaisuuteen osallistuneilta tahoilta kirjalliset kommentit. Lisäksi työryhmä on kuullut lukuisia asiantuntijoita työryhmän kokouksissa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä on pyydetty lausunnot - - -

Lausuntoluonnos 21.8.2009

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

27 §. Opiskelijaksi ottamisen perusteet. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että sairauden ja vamman lisäksi myös muu terveydentilaan liittyvä seikka, joka on ilmeiden este koulutukseen osallistumiselle, voi estää opiskelijaksi ottamisen.

Opetussuunnitelmien perusteita ollaan uudistamassa ammatillisessa koulutuksessa. Opetussuunnitelmien perusteissa kiinnitetään erityistä huomiota tutkintokohtaisiin terveydentilavaatimuksiin. Jotta opiskelijavalinta onnistuisi opiskelijan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa alaa koskevista terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja edellytyksistä sekä mahdollisista riskeistä opiskelijaksi haakeutuville.

Esityksen mukaan opiskelijan pääsyä ammatilliseen koulutukseen voitaisiin rajoittaa silloin kun sairaus, vamma tai muu terveydentilaan liittyvä seikka objektiivisesti arvioiden estää opinnot. Muu terveydentilaan liittyvä seikka voi olla esimerkiksi vakava huumausaine- tai muu päihderiippuvuus, joka vaikuttaa merkittävästi henkilön terveydentilaan tai toimintakykyyn. Opiskelijaksi pyrkivällä on voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan velvollisuus antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot. Säännös ei kuitenkaan mahdollistaisi opiskelijaksi pyrkiville tehtäviä päihdetestejä, vaan päihdetestejä voitaisiin tehdä vain opiskelijoille ehdotettavan lain 34 a §:n perusteella.

Sairauden, vamman tai muun terveydentilaan liittyvän seikan opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tulee ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan erilaisten opetusjärjestelyiden ja opiskelijahuoltopalveluiden avulla. Opiskelijaterveydenhuollosta säädetään kansanterveyslaissa (66/1972) ja opiskelijoiden sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi tarvittavista palveluista lastensuojelulaissa (683/1983). Ammatillisesta koulu-

tuksesta annetun lain 37 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä edellä mainittuja palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa sekä antaa opiskelijoille tieto näistä eduista ja palveluista. Tarvittaessa opiskelija tulee ohjata hakemaan näitä etuja ja palveluita.

Pykälän uuden 3 momentin mukaan opiskelijaksi ei voitaisi ottaa sellaista henkilöä, jolta on peruutettu opiskeluoikeus, jos tämä on ilmeisesti esteenä koulutukseen osallistumiselle. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida aiemman opiskeluoikeuden peruuttamisen merkitys kyseisen koulutuksen kannalta. Opiskelijaksi pyrkivän, jolta on peruutettu opiskeluoikeus toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa tai korkeakoulussa, on hakiessaan opiskeluoikeutta pyydettäessä annettava koulutuksen järjestäjälle tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Koulutuksen järjestäjän tulisi pyytää tietoa vain niihin koulutuksiin hakeuduttaessa, joita koskee mahdollisuus opiskeluoikeuden peruuttamiseen. Näistä koulutuksista on säädetty 32 § 1 momentissa. Ehdotettavan 43 §:n nojalla koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus saada tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoulusta tai yliopistosta.

Pykälän nykyiset 3–4 momentit siirtyisivät sisällöltään muuttumattomina 4–5 momenteiksi.

Pykälän nykyinen 5 momentti siirtyisi uudeksi 6 momentiksi ja sitä muutettaisiin perustuslain 80 §:n 1 momentin vaatimuksia vastaavaksi siten, että tarkempia säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista annettaisiin opetusministeriön asetuksella.

32 §. Opiskeluoikeuden peruuttaminen. Opiskeluoikeuden menettämistä koskevaa säännöstä ehdotetaan uudistettavaksi siten, että opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus rajoitetuissa tilanteissa sellaisessa ammatillisessa koulutuksessa, jossa tutkintoon johtavat opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvalli-

suutta koskevia vaatimuksia. Säännös ei siten jatkossa kattaisi musiikin ammatillista koulutusta mutta lennonjohdon perustutkinto sisältyisi soveltamisalaan. Musiikkialalla ei ole juurikaan sovellettu opiskeluoikeuden menettämistä koskevaa säännöstä. Taiteellisten edellytysten puuttuminen johtaisi jatkossa siihen, ettei opiskelija saavuta tutkintovaatimuksia eikä valmistu ammattiin. Säännöksessä ei esitä säädettäväksi suoraan niitä koulutuksia, joissa opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa, vaan koulutusalat tulisi arvioida niihin liittyvien yksilöityjen suojele- ja turvallisuusnäkökohtien perusteella.

Humanistisen ja kasvatusalan koulutus valmistaa työtehtäviin, jossa painottuvat vastuu alaikäisistä, ohjattavista henkilöistä ja heidän henkisestä kasvustaan, turvallisuudesta ja yhteistoiminnasta myös monikulttuurisessa ympäristössä. Opiskeluoikeuden peruuttaminen voisi koskea lapsi- ja perhetyön perustutkintoon (lastenohjaaja) ja nuoriso- ja vapaa-ajan ohjauksen perustutkintoon (nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja) ja niihin valmistaviin koulutuksiin. Tutkinnot valmistavat ammatteihin, joissa toimitaan erityisesti lasten ja nuorten parissa. Lastenohjaajat toimivat lasten, varhaisnuorten ja heidän perheidensä parissa esim. päiväkodeissa, erilaisissa kerhoissa, leireillä ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Alalla työskentely on kokonaisvaltaista kasvatasta, ohjausta, hoitoa ja huolenpitoa. Nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajat toimivat esimerkiksi kunnan tai seurakunnan nuoriso-ohjaajana, kerho-ohjaajana, erityisnuorisotyöntekijänä.

Potilas- ja asiakasturvallisuuteen liittyvät kysymykset korostuvat erityisesti sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon (lähihoitaja) ja siihen valmistavaan koulutukseen johtavassa koulutuksessa. Tutkintoon kuuluu ensihoidon koulutusohjelma, kuntoutuksen koulutusohjelma, lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelma, mielenterveys- ja päihdetyön koulutusohjelma, sairaanhoidon ja huolenpidon koulutusohjelma, suun terveydenhoidon koulutusohjelma, vammaistyön koulutusohjelma, vanhustyön koulutusohjelma sekä asiakaspalvelun ja tietohallinnan koulutusohjelma. Tutkinnon suorittaneet työskentelevät sosiaali- ja terveysalan palveluissa julkisen tai yksityisen työnantajan pal-

veluksessa, kolmannella sektorilla ja tulevaisuudessa yhä enemmän myös itsenäisinä ammatinharjoittajina ja yrittäjinä.

Myös kuljetusalan koulutukseen liittyy erityisiä riskitekijöitä. Opiskelijan oman sekä sivullisten turvallisuuden varmistaminen asettaa erityisiä terveydentilaan liittyviä vaatimuksia. Kuljetusalalta valmistetaan mm. autonkuljettajiksi, linja-auton kuljettajiksi sekä yhdistelmäajoneuvon kuljettajiksi. Liikenneturvallisuutta koskevat vaatimukset voivat korostua myös metsäkoneenkuljettaja- ja maarakennuskoneenkuljettajakoulutuksessa. Opiskelijat työskentelevät yleisessä liikenteessä ajoneuvojen, koneiden ja laitteiden kanssa, joiden käyttäminen edellyttää erityistä huolellisuutta sekä liikennesääntöjen ja turvallisuusnormien tarkkaa noudattamista.

Turvallisuusosalalla työskentelevältä edellytetään erityistä luotettavuutta ja rehellisyyttä. Turvallisuusosalalla voi suorittaa turvallisuusvalvojan perustutkinnon. Turvallisuusvalvoja voi työskennellä esimerkiksi vartijana tai järjestysvalvojana, vahtimestarina, turvajärjestelmien tai tietoturvan parissa tai henkilösuojauksessa. Turvallisuusvalvojan työ painottuu vaaratilanteiden ja rikosten ennaltaehkäisyyn. Ristiriitatilanteissa on osattava toimia asiallisesti ja puolueettomasti sekä ensisijaisesti sovinnollisuutta edistään.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös niistä perusteista, jotka voisivat johtaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen. Momentin 1 kohdan mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos on ilmeistä ettei opiskelija opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta saavuta tutkintoon tai koulutusohjelmaan asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia eikä opiskelijalla ole edellytyksiä toimia ammatissa, johon tutkinto tai koulutusohjelma johtaa. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla on potilasturvallisuuden näkökulmasta välttämätöntä, että opiskelija saavuttaa riittävät ammatilliset hoitotaidot ja matemaattisen perusosaamisen lääkehoidon kannalta. Opintoihin kuuluu vähintään 29 opintoviikkoa työssäoppimista. Työnantajan on voitava luottaa siihen, että opiskelija kykenee suoriutumaan tutkinnolle asetettujen tavoitteiden mukaisesti tehtävistään. Mikäli opiskelun aikana on ilmeistä, että opiskelija

ei sovellu alalle, voidaan katsoa, että edellytyksiä toimia ammatissa ei ole.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos hän osoittaa opinnoissaan tai opintoihinsa kuuluvassa työssäoppimessa vakavaa piittaamattomuutta oman tai toisen henkilön terveyttä tai yleistä turvallisuutta kohtaan. Tällainen piittaamattomuus voisi ilmetä esimerkiksi puutteina, laiminlyönteinä tai virheinä, jotka vaarantavat alaikäisten tai potilaiden hyvinvoinnin. Vakava piittaamattomuus voisi ilmetä myös epäselvyyksinä tai vastualueen rajojen ylittämisenä potilaiden tai asiakkaiden parissa työskentelyssä. Vakavaa piittaamattomuutta osoittaisi myös kyseisen alan työturvallisuusmääräyksien toistuva ja olennainen laiminlyönti.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos hänellä ilmenee koulutuksen aikana sellainen sairaus, vamma tai muu terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiseen. Sairaudella, vammalla tai muulla terveydentilaan liittyvällä seikalla, joka olisi ilmeinen este koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiselle tarkoitettaisiin sellaisia fyysiseen tai psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä, jotka olisivat estäneet opiskelijaksi ottamisen 27 §:n perusteella. Terveydentilaan liittyviä erityisvaatimuksia on esimerkiksi kuljetusalalla. Kuljetusalan opiskelijalla ei saa olla turvallisuutta vaarantavia aistivammoja.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan opiskeluoikeuden peruuttamiseen voisi myös johtaa yleisessä tuomioistuimessa tuomittu rangaistus rikoksesta, joka osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta alan tehtäviin. Kohtaa voitaisiin soveltaa silloin, kun opiskelija on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa. Säännöksen soveltaminen ei edellytä sitä, että tuomio olisi annettu opiskeluaikana esimerkiksi opinnoissa tai harjoittelu- paikassa tehdystä rikoksesta. Rangaistukseen tuomitsemisajankohtaa ei ole säännöksessä rajattu voimassa olevaan opiskeluoikeuteen. Säännöstä voitaisiin soveltaa kuitenkin vain silloin, kun tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin.

Jos opiskelija on pyynnöstä huolimatta sallanut 27 §:n 3 momentin perusteella pyydetyn tiedon opiskeluoikeuden peruuttamisesta toisessa oppilaitoksessa, ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa, voisi se johtaa uuteen opiskeluoikeuden peruuttamiseen ehdotettavan 32 §:n 1 momentin 5 kohdan perusteella.

Säännöksessä ei esitetä opiskeluoikeuden peruuttamista missään tilanteessa ehdotettavana seuraamuksena, vaan asiaa tulee aina arvioida yksilön näkökulmasta. Opiskeluoikeuden peruuttamista tulisi arvioida tarvittaessa asiantuntijalausuntojen perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn yhteydessä koulutuksen järjestäjän on edistettävä opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan myös tämän suostumuksella siirtää koulutuksen järjestäjän sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. Myös opiskelijan siirtäminen erityisopetukseen saattaisi joillain aloilla olla poikkeuksellisesti mahdollista. Opiskelijan siirtymisestä toiseen koulutukseen tai erityisopetukseen tulee sopia kirjallisesti ja samalla kirjata opiskeluoikeudesta luopuminen aiempaan koulutukseen. Lain 37 a §:n perusteella koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus tarvittaessa ohjata opiskelija hakemaan opiskelijahuoltopalveluita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin opiskelijan velvollisuudesta antaa koulutuksen järjestäjälle 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua terveydentilaansa koskevia tietoja. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voitaisiin tarvittaessa tehdä siitä huolimatta, ettei opiskelija antaisi terveydentilaansa koskevia tietoja. Jos on perusteltua aiheuttaa epäillä, että opiskelijalla on 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voisi koulutuksen järjestäjä määrätä hänet terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten. Koulutuksen järjestäjä vastaisi määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

32 a §. Opiskeluvoimien palauttaminen. Pykälässä säädettäisiin opiskeluvoimien palauttamismahdollisuudesta. Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluvoima 32 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa säädellyissä tilanteissa voisi aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskeluvoimien peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä hakea opiskeluvoimien palauttamista, jos opiskeluvoimien peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskeluvoimien palauttamista voisi hakea siinä tapauksessa, että opiskelijalta on poistettu opiskeluvoima, koska hän ei ole saavuttanut tutkintoon tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta tutkintoon tai koulutusohjelmaan asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia eikä hänellä katsottu olevan edellytyksiä toimia ammatissa, johon tutkinto tai koulutusohjelma johtaa. Opiskeluvoimien palauttamista voisi hakea myös tilanteissa, jossa opiskelija on osoittanut opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen taikka yleiseen turvallisuuteen. Lisäksi opiskeluvoimien palauttamista voisi hakea, jos opiskeluvoimien peruuttamisen on aiheuttanut koulutuksen aikana ilmennyt sellainen sairaus, vamma tai muu terveydentilaa koskeva seikka, joka on katsottu esteeksi koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiselle. Koulutuksen järjestäjä voisi tällöin harkintansa mukaan palauttaa opiskeluvoimien, jos se katsoo opiskeluvoimien peruuttamisen aiheuttaneen perusteen poistuneen. Näyttövelvollisuus asiassa olisi opiskeluvoimien palauttamista hakevalla. Opiskeluvoimien menettäneen henkilön tulisi esimerkiksi työkyvyn arviointimenettelyyn osallistumisella, lääkärinlausunnolla ja muulla vastaavalla todistuksella osoittaa, että opiskeluvoimien palauttamiselle on riittävät perusteet.

34 a §. Päihdetestaus. Uudessa 34 a §:ssä ehdotetaan säädettävän päihdetestauksesta ammatillisessa koulutuksessa. Säännöksen edellytysten täytyessä opiskelija olisi velvollinen koulutuksen järjestäjän, lain 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan tai oppisopimuskoulutuksessa 17 §:ssä tarkoitetun työnantajan määräyksestä osallistumaan terveydenhuol-

lon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin.

Päihdetestiin määräämisestä päättäisi koulutuksen järjestäjän osalta kyseisen oppilaitoksen rehtori tai muulla nimikkeellä oppilaitoksen johtajana toimiva henkilö taikka hänen sijaisensa. Jos päihdetestiin määrääminen tapahtuu työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa tai oppisopimuskoulutuksessa, päihdetestiin määräämisestä päättää työpaikan esimies tai työnantaja. Näissä tilanteissa ei välttämättä olisi mahdollista saada riittävän nopeasti asiaa käsiteltyä ja päätettyä päihdetestaukseen määräämisestä koulutuksen järjestäjän toimesta.

Jos opiskelijan epäiltäisiin esiintyvän alkoholin vaikutuksen alaisena, voitaisiin hänelle suorittaa puhalluskoe oppilaitoksen henkilökunnan toimesta. Puhalluskokeen suorittaminen perustuisi opiskelijan suostumukseen ja vapaaehtoisuuteen. Jos opiskelija kieltäytyisi puhalluskokeesta, hänet voitaisiin ohjata terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamaan päihdetestiin. Kurinpitoseuraamusta ei voitaisi määrätä pelkästään puhalluskokeen perusteella.

Velvoite osallistua päihdetestiin edellyttäisi, että on perusteltua aihetta epäillä opiskelijan esiintyvän päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteissa, opiskeluun kuuluvassa harjoittelussa, käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa taikka oppisopimuskoulutuksessa ja että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Perusteltu epäily ei tarkoittaisi, että päihteiden käyttö olisi näytetty toteen, vaan se voisi perustua esimerkiksi opettajan tai harjoittelun ohjaajan tekemiin havaintoihin opiskelijan käyttäytymisestä tai työsuorituksesta, muilta oppilailta tai työtaikka harjoittelupaikalta saatuaan palautteen tai muihin tietolähteisiin, joita koulutuksen järjestäjä pitää luotettavina.

Lakiehdotus liittyy päihdetestaamisen edellytykseksi ne riskitekijät, jotka voivat toteutua toimimisesta päihteiden vaikutusten alaisena tai niistä riippuvaisena. Nämä vaikutukset on lueteltu 1 momentin 1—4 kohdassa ja ne vastaavat soveltuvin osin yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä.

Momentin 1 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi opiskelijan itsensä tai toisen henki ja terveys. Henki tai terveys voi vaarantua esimerkiksi sellaisissa opinnoissa, käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa taikka oppisopimuskoulutuksessa, joissa opiskelija käyttää vaarallisia koneita, laitteita tai työkaluja taikka vastaa esimerkiksi lääkkeiden annostelusta tai potilaiden hoidosta.

Momentin 2 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi liikenneturvallisuus, joka voi vaarantua erityisesti kuljetuspalvelujen koulutusohjelmaan liittyvissä opinnoissa, käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa taikka oppisopimuskoulutuksessa. Liikenneturvallisuus voi vaarantua myös muilla koulutusaloilla, jos opiskelija opintoihin käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävään koulutukseen taikka oppisopimuskoulutukseen liittyen kuljettaa ajoneuvoa.

Momentin 3 kohdan mukaan suojeltavina olisivat salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suoja ja eheys. Salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suoja tai eheys voi vaarantua esimerkiksi potilastietojen osalta sosiaali- ja terveysalalla.

Momentin 4 kohdan intressinä olisi ehkäistä huumaus- ja lääkeaineiden laitonta kauppaa, hallussapitoa, käyttöä ja leviämistä. Kohta koskisi tyypillisesti sosiaali- ja terveysalaa sekä lääkealaa, joissa opiskelijalla on mahdollisuus päästä käsiksi huumaus- ja lääkeaineisiin.

Tämän mukaisesti päihdetestaus olisi mahdollinen vain sellaisissa opintoihin sisältyvissä tilanteissa, joissa opiskelija suorittaa käytännön tehtäviä, joissa mainitut suojattavat intressit voivat vaarantua. Opetustilanteessa, missä opiskelijalla ei ole vastuuta ammatillisten tehtävien suorittamisesta, ei päihdetestauksen edellytykset täyty. Päihdetestauksen edellytysten arvioinnissa noudatettaisiin soveltuvien osin työelämän huumetestauksen käytäntöjä.

Esitettävän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjällä on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi, jotta opiskelijalle voidaan tehdä päihdetesti. Opiskeluterveydenhuollon asema

opiskelijoiden päihteidenkäytön ennaltaehkäisyssä ja ongelmakäyttäjien hoitoonohjauksessa ja tukemisessa on keskeinen.

Päihdetestin kustannuksista vastaisi koulutuksen järjestäjä. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa.

Esitettävässä 4 momentissa selvennettäisiin, että päihdetestissä saatu tieto on terveydentilatielona henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettu arkaluontoinen tieto. Tietojen käsittelyssä noudatettaisiin 42 §:n säännöksiä sekä henkilötietolain säännöksiä. Tietojensaantioikeutta koskevassa 43 §:ssä säädettäisiin tietojen luovuttamisesta koulutuksen järjestäjälle kurinpitotoimien arviointia varten.

Päihdetestistä kieltäytymisen tai positiivisen testituloksen antamisen seurauksena voisi johtaa 35 §:n mukaisiin kurinpitotoimiin. Kurinpitorangeistus edellyttäisi aina terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamaa testausta tai kieltäytymistä mainitusta testistä. Oikeusturvan takeina näissä tilanteissa olisi mahdollisuus valittaa kurinpitoasiassa tehdystä päätöksestä 44 §:n mukaisesti hallinto-oikeuteen.

35 §. Kurinpito. Kurinpitosäännöksen 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi päihdetestauksen osalta. Päihdetestauksesta kieltäytyminen tai päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen antaminen voisi johtaa kurinpitomenettelyssä kirjalliseen varoitukseen. Voimassa olevan säännöksen mukaisesti teon tai laiminlyönnin vakavuus tai epäasiallisen käyttäytymisen jatkaminen kirjallisen varoituksen jälkeen voisi johtaa enintään vuoden määräaikaiseen erottamiseen oppilaitoksesta sekä erottamiseen asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan opiskelija voitaisiin erottaa oppilaitoksesta ja asuntolasta pysyvästi, jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on erittäin vakava ja jos sen voidaan katsoa aiheuttaneen vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen. Merkitystä ei ole sillä, tapahtuuko teko tai laiminlyönti oppilaitoksen tai koulutuksen järjestäjän tiloissa, vaan se voi liittyä myös esimerkiksi harjoitteluun tai työssäoppimiseen. Sen sijaan opintoihin liittyvätön toiminta opiskelijan vapaa-ajalla ei kuulu kurinpitosäännöksen piiriin.

Nykyiset 2—4 momentit siirtyisivät sisältönsä muuttumattomina uusiksi 3—5 momentiksi.

Kurinpitorangaistuksista päättämisen yhteydessä koulutuksen järjestäjällä olisi lain 37 a §:n mukaisesti velvollisuus tarvittaessa ohjata opiskelija hakemaan opiskelijahuoltopalveluja.

35 a §. *Menettely kurinpitoasiassa ja opiskelu oikeuden peruuttamista koskevassa asiassa.* Pykälässä säädetään menettelystä kurinpitoasioissa ja opiskelu oikeuden peruuttamista koskevissa asioissa. Menettelyyn esitetään eräitä täsmennyksiä, jotka johtuvat 35 §:n 2 momentissa esitettävistä kurinpitorangeistuksista koskevista muutoksista sekä 32 §:ssä esitettävistä opiskelu oikeuden peruuttamista koskevista muutoksista.

Ennen kuin opiskelijan pysyvästä tai määräaikaista erottamisesta oppilaitoksesta tai asuntolasta päätetään samoin kuin ennen kirjallisen varoituksen antamista rangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti on yksilöitävä. Opiskelijaa tulee kuulla ja hankkia tarpeellinen selvitys. Myös alaikäisen opiskelijan huoltajaa tulee kuulla. Koska 18 vuotta täyttänyt opiskelija on täysi-ikäinen, hänen vanhempiaan ei tarvitse kuulla ennen kurinpitorangaistuksen antamista, vanhemmille voidaan kuitenkin varata mahdollisuus tulla kuulluksi.

Kurinpitorangaistuksen perusteena olevat tapahtumat tulee selvittää erityisen hyvin kun on kysymys pysyvästä erottamisesta. Todistajina voidaan kuulla esimerkiksi muita opiskelijoita tai oppilaitoksen henkilökuntaa. Kuuleminen on syytä yleensä kirjata.

Päätettäessä 32 §:ssä säädetystä opiskelu oikeuden peruuttamisesta menetellään pääosin samoin kuin päätettäessä kurinpitorangaistuksesta. Koska opiskelu oikeuden peruuttamiseen johtuvat syyt voivat olla hyvin erityyppisiä säännöksessä korostetaan tarvittavan asiantuntija- ja muun selvityksen hankkimista. Opiskelu oikeus voidaan peruuttaa esimerkiksi terveydentilaan liittyvien syiden perusteella, tällöin on hankittava tarvittava lääketieteellinen tai muu selvitys.

Säännöksessä esitetään täsmennettäväksi erottamista sekä opiskelu oikeuden peruuttamista koskevaa päätöksentekoa. Kuntalain 14 §:n mukaan toimivaltaa hallinnollisen pa-

kon käyttämistä sisältävissä asioissa voidaan siirtää vain toimielimille. Säännöksessä esitetään tämä huomioon ottaen, että pysyvästä ja määräaikaista erottamisesta oppilaitoksesta ja asuntolasta sekä opiskelu oikeuden peruuttamisesta päättäisi koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Päätösvalta määritellään koulutuksen järjestäjän johtosäännössä tai vastaavassa asiakirjassa.

35 b §. *Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen.* Pykälään ei esitetä sisällöllisiä muutoksia. 35 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti. 35 § b:n 1 momentissa esitetään tämän vuoksi viitattavaksi 35 §:n 3 ja 4 momenttiin.

35 c §. *Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireillä oloon ja tuomioistuimen ratkaisuun.* Pykälässä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireillä oloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Pykälään ei esitetä muita sisällöllisiä muutoksia, kuin että 35 c §:n 3 momentissa viitataan myös 35 §:n 2 momentissa säädettäväksi esitettyyn pysyvään erottamiseen oppilaitoksesta tai asuntolasta.

42 a §. *Opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkivän terveydentilaa koskevien tietojen käsittely.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi koulutuksen järjestäjän oikeudesta käsitellä opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja. Muuten henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietolakia. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja saisivat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat taikka tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskelu oikeuden peruuttamisesta tai kurinpidosta tai antavat lausuntoja näissä asioissa.

Koulutuksen järjestäjä toimii opiskelijoita koskevien tietojen henkilötietolaissa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä. Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi ehdotetun säännöksen mukaisesti säilyttää terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Opiskelijan terveydentilaa koskevat tiedot tulisi poistaa asianomaisesta rekisteristä henkilötietolain 12 §:n 2 momentin mukaisesti välittömästi sen jälkeen kun niiden käsittelylle ei olisi enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta Lakiehdotuksen mukaan tietojen poistaminen rekisteristä tulisi tapahtua viimeistään neljän vuo-

den kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

43 §. Tietojensaantioikeus. Ehdotuksen mukaan pykälän 1 ja 2 momentti säilyisivät sisällöltään muuttumattomina.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten sekä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Ehdotetussa 4 momentissa turvataan koulutuksen järjestäjän tiedonsaanti tilanteissa, joissa toisen koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun aiemmin tekemä opiskeluoikeuden peruuttamispäätös voi vaikuttaa opiskelijaksi ottamisen tai opiskeluoikeuden arviointiin. Säännös tulisi sovellettavaksi 32 §:ssä tarkoitetuilla koulutusaloilla, joita koskee mahdollisuus opiskeluoikeuden peruuttamiseen erityisten turvallisuus- ja suojeluvaatimusten perusteella. Koulutuksen järjestäjä voisi säännöksen nojalla saada toiselta koulutuksen järjestäjältä tai korkeakoululta tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, kun opiskelijaksi pyrkivä on opiskelijaksi hakeutuessaan ilmoittanut koulutuksen järjestäjän pyynnöstä aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Koulutuksen järjestäjä voisi pyytää tiedot myös opintojen alettua, mikäli on aihetta epäillä että opiskelija olisi opiskelijaksi hakeutuessaan salannut tiedon päätöksestä.

Ehdotetussa 5 momentissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta antaa sosiaali- ja terveystietojen opiskelijoiden opiskeluoikeuden peruuttamista koskevat tiedot Sosiaali- ja terveystietojen lupa- ja valvontavirastolle (Valvira) sen valvontatehtävien hoitamista varten. Sosiaali- ja terveystietojen lupa- ja valvontavirasto huolehtii yleisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden valvonnasta sekä vastaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa tiedot oma-aloitteisesti sekä vireillä olevan asian käsittelystä että tehdystä päätöksestä ja sen perusteluista. Terveydenhuollon opiskelijat kuuluvat Valviran valvontasäännösten piiriin, jos he työskentelevät tilapäisesti ammatti-

henkilönä työ- tai virkasuhteessa. Valvontavirasto voi saamansa tiedon perusteella avustaa asian selvittämisessä sekä ryhtyä tarvittaisiin turvaamistoimiin.

44 §. Muutoksenhaku. Muutoksenhakusäännöksen 1, 2, 4 ja 5 momenttiin ehdotetaan tarkistuksia ehdotettujen opiskeluoikeuden peruuttamista ja pysyvää erottamista koskevien uusien säännösten johdosta. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja pysyvää erottamista koskevaan päätökseen voisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi opiskelijalle. Asiat tulee käsitellä kiireellisenä.

Ehdotetun uuden 6 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen opiskeluoikeuden peruuttamisesta olisi mahdollista valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

1.2 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

11 §. Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös. Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi siten, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta sekä päihdetestauksesta sovelletaan myös ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan näyttötutkintoihin valmistavaa koulutusta sekä muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista lisäkoulutusta. Sen sijaan säännöksiä ei ehdoteta ulotettavaksi itse näyttötutkintojen suorittamiseen.

Ammatillisena aikuiskoulutuksena voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja vastaavia ammatti- ja erikoisammattitutkintoja sosiaali- ja terveystietojen alalta, humanistiselta ja kasvatustietojen alalta, liikenteen alalta sekä turvallisuusalalta. Tämän vuoksi on perusteltua ulottaa mahdollisuus opiskeluoikeuden uudelleen arviointiin ja päihdetestaukseen myös näihin tutkintoihin valmistavaan koulutukseen.

Pykälän 2 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi siten, että valmistavassa koulutuksessa sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotettavaa säännöstä siitä, ettei opiskelijaksi voida ottaa henkilöä, jolta on peruutettu opiskeluoikeus, jos se on ilmei-

sesti esteenä koulutukseen osallistumiselle. Näin ollen esimerkiksi henkilö, jolta on peruutettu opiskelu oikeus ammatillisen peruskoulutuksen puolella, ei voisi hakeutua vastaavaan valmistavaan ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Opiskelijaksi pyrkivän olisi koulutukseen hakeutuessaan pyydettäessä ilmoitettava tieto aiemmasta opiskelu oikeuden peruuttamisesta toisessa oppilaitoksessa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 a kohta, jonka perusteella opiskelu oikeuden peruuttaminen tulisi mahdolliseksi samoin edellytyksin kuin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Opiskelijalta voitaisiin siten peruuttaa opiskelu oikeus rajoitetuissa tilanteissa sellaisessa valmistavassa koulutuksessa, jossa tutkintoon johtavat opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia.

Pykälään ehdotettavan uuden 6 b kohdan mukaan sovellettaisiin myös opiskelu oikeuden palauttamista koskevia säännöksiä. Näin ollen henkilö, jolta on peruutettu opiskelu oikeus, voisi aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskelu oikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä hakea opiskelu oikeuden palauttamista, jos opiskelu oikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet.

Ehdotettavan uuden 8 a kohdan mukaan myös päihdetestaus olisi mahdollista näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa samoin edellytyksin kuin ammatillisessa peruskoulutuksessa. Velvoite osallistua päihdetestiin edellyttäisi, että on perusteltua aihetta epäillä opiskelijan esiintyvän päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteessa ja että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja että päihteiden vaikutuksen alaisena toimiminen vaarantaisi opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä taikka muita ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 34 a §:n 1 momentissa suojattuja intressejä.

Pykälän 10 kohtaan ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus koskee opiskelu oikeuden peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä.

16 §. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen. Pykä-

lää ehdotetaan täydennettäväksi siten, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä sovelletaan myös ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Säännökset tulisivat sovellettaviksi kurinpitomenettelyssä päihdetestauksen seurauksena sekä terveydentilan perusteella tehtävän opiskelu oikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelystä. Opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja saisivat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat taikka tekevät päätöksen tai antavat lausuntoja näissä asioissa. Terveydentilaa koskevat tiedot tulisi säilyttää erillään muista henkilötiedoista ja tiedot poistaa välittömästi sen jälkeen kun niiden käsittelylle ei olisi enää perustetta.

1.3 Ammattikorkeakoululaki

25 a §. Opiskelu oikeuden peruuttaminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös opiskelu oikeuden peruuttamisesta. Säännöstä sovellettaisiin koulutusaloilla, joissa tutkintoon johtavat opinnot edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai joihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Tällaisia ovat erityisesti humanistiseen ja kasvatukseen, liikenteen alaan sekä sosiaali-terveys- ja liikunta-alaan sisältyvät koulutusohjelmat. Säännöstä sovellettaisiin näin ollen esimerkiksi nuorisotyön, hoitotyön, sosiaalialan, merenkulun ja turvallisuusalan koulutusohjelmassa opiskeleviin. Tutkintoon johtavilla opinnoilla tarkoitetaan säännöksessä perus- ja ammattiopintojen lisäksi myös opintoihin olennaisena osana kuuluvaa harjoittelua. Opiskelu oikeuden peruuttamismahdollisuus voisi koskea myös ylempää ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös niistä opiskelijaan liittyvistä tilanteista, jotka voisivat johtaa opiskelu oikeuden peruuttamiseen. Momentin 1 kohta voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tapauksissa, joissa opiskelija ei ohjauksesta huolimatta saa harjoittelujaksoaan hyväksytysti suoritettua. Käytännön harjoittelussa opiskelijan toiminnasta tai laiminlyönnestä aiheutuva potilas- tai asiakasturvallisuuden toistuva vaarantuminen voi olla perusteena sille, ettei opiskelija saa har-

joittelusta suoritusmerkintää. Tällöin ammattikorkeakoululla olisi mahdollisuus harkita opiskeluoikeuden poistamista.

Säännöksen 2 kohdan soveltaminen puolestaan edellyttäisi opiskelijan vakavaa piittaamatonta käytöstä opintoihin liittyvässä toiminnassa, jonka seurauksena opiskelijan tai toisen henkilön terveys vaarantuu tai aiheutuu uhkaa yleiselle turvallisuudelle. Piittamattomuus voisi ilmetä esimerkiksi välinpitämättömyytenä sovellettavia turvallisuusmääräyksiä kohtaan.

Säännöksen 3 kohdan mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos hänellä ilmenee koulutuksen aikana sellainen terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este tutkinnon suorittamisen. Terveystilaan liittyvällä seikalla, joka olisi ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle tarkoitettaisiin sellaisia fyysiseen tai psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä, jotka estäisivät tutkinnon suorittamisen ja aiheuttaisivat säännöksellä suojattavien suojelu- ja turvallisuusnäkökohtien vaarantumisen.

Säännöksen 4 kohtaa voitaisiin soveltaa silloin, kun opiskelija on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin. Säännöksen soveltaminen ei edellytä sitä, että tuomio olisi annettu opiskeluaikana esimerkiksi ammattikorkeakoulussa tai harjoittelupaikassa tehdystä rikoksesta. Rangaistukseen tuomitsemisajan kohtaa ei ole säännöksessä rajattu voimassa olevaan opiskeluoikeuteen. Säännöstä voitaisiin soveltaa kuitenkin vain silloin, kun tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin. Tällainen tilanne voisi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun opiskelija on tuomittu henkeen ja terveyteen kohdistuvasta rikoksesta tai huumausainerikoksesta ja hän opiskelee terveysalalla.

Säännöksen 5 kohdan mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos hän on ammattikorkeakouluun pyrkiessään salannut tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja jos tietoa on pyydetty opiskelijavalinnan yhteydessä.

Säännöksen 1 momentin edellytysten täytyessä opiskelija ei menettäisi opiskeluoikeuttaan automaattisesti, vaan ammattikorkeakouluilla olisi asiassa eri toimintavaiht

toehtoja. Ammattikorkeakoulun tulisi joka tapauksessa 2 momentissa edellytetyn mukaisesti edistää opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen. Lisäksi opiskelija voitaisiin tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun muuhun koulutusohjelmaan, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. Siirron edellytyksenä on arvio siitä, että opiskelijalla on edellytykset saavuttaa tutkintovaatimukset toisella alalla. Opiskelijaksi hakeutumisessa ei tällöin tarvitsisi soveltaa varsinaista opiskelijavalintaa koskevia säännöksiä. Opiskelijan siirtyminen toiseen koulutusohjelmaan merkitsisi sitä, että opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva menettelyprosessi lopetettaisiin kesken eikä päätöstä opiskeluoikeuden peruuttamisesta tarvitsisi tehdä. Opiskelijan siirtymisestä toiseen koulutusohjelmaan tulee sopia kirjallisesti ja samalla kirjata opiskeluoikeudesta luopuminen aiempaan koulutusohjelmaan.

Säännöksen 3 ja 4 momentissa säädettäisiin opiskeluoikeuden peruuttamispäätökseen liittyvästä menettelystä ja 5 momentissa opiskelijaksi pyrkivän velvollisuudesta antaa pyydettäessä tieto aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Korkeakoulun tulisi pyytää tietoa vain niihin koulutuksiin hakeuduttaessa, joita koskee mahdollisuus opiskeluoikeuden peruuttamiseen.

Säännöksen 6 momentissa säädettäisiin opiskelijan velvollisuudesta antaa ammattikorkeakoululle momentin 3 kohdassa tarkoitettua terveydentilaansa koskevia tietoja. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voitaisiin tarvittaessa tehdä siitä huolimatta, ettei opiskelija antaisi terveydentilaansa koskevia tietoja. Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on terveydellinen este tutkinnon suorittamiselle, voisi ammattikorkeakoulu määrätä hänet terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Ammattikorkeakoulu vastaisi määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

25 b §. Opiskeluoikeuden palauttaminen. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta hakea opiskeluoikeuden palauttamista, jonka voisi tehdä aikaisintaan kahden vuoden kulluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeu

keuden palauttamista voisi hakea siinä tapauksessa, että henkilöltä on peruutettu opiskeluoikeus, koska hän ei ole saavuttanut opinnoissaan tutkintovaatimuksia tai koska hän on osoittanut opinnoissaan vakavaa piittämättömyyttä omaan tai toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen taikka koska hänellä on koulutuksen aikana ilmennyt sellainen terveydentilaa koskeva seikka, joka on katsottu esteeksi tutkinnon suorittamiselle. Ammattikorkeakoulu voisi tällöin harkintansa mukaan palauttaa opiskeluoikeuden, jos se katsoo opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneen perusteen poistuneen. Näyttövelvollisuus asiassa olisi opiskeluoikeuden palauttamista hakevalla. Opiskeluoikeuden menettäneen henkilön tulisi esimerkiksi työkyvyn arviointimenettelyyn osallistumisella, lääkärinlausunnolla ja muulla vastaavalla todistuksella osoittaa, että opiskeluoikeuden palauttamiselle on riittävät perusteet.

25 c §. Päihdetestaus. Uudessa 25 c §:ssä säädettäisiin päihdetestauksesta. Säännöksen edellytysten täytyessä opiskelija olisi velvollinen ammattikorkeakoulun määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin. Päihdetestiin määräämisestä päättäisi ammattikorkeakoulun rehtori tai hänen sijaisensa taikka muu ammattikorkeakoulun säännöissä määrätty henkilö tai taho. Ammattikorkeakoulu määräisi opiskelijan tarvittaessa päihdetestiin myös opintoihin kuuluvan harjoittelun aikana, jolloin välitön tiedonkulku ammattikorkeakoulun ja harjoittelupaikan välillä on oleellisen tärkeää.

Jos opiskelijan epäiltäisiin esiintyvän alkoholin vaikutuksen alaisena, voitaisiin hänelle suorittaa puhalluskoe ammattikorkeakoulun henkilökunnan toimesta. Puhalluskokeen suorittaminen perustuisi opiskelijan suostumukseen ja vapaaehtoisuuteen. Jos opiskelija kieltäytyisi puhalluskokeesta, hänet voitaisiin ohjata terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamaan päihdetestiin. Kurinpitoseuraamusta ei voitaisi määrätä pelkäämään puhalluskokeen perusteella.

Velvoite osallistua päihdetestiin edellyttäisi, että on perusteltua aihetta epäillä opiskelijan esiintyvän päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteessa tai opiskeluun kuulu-

vassa harjoittelussa ja että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Perusteltu epäily ei tarkoittaisi, että päihteiden käyttö olisi näytetty toteen, vaan se voisi perustua esimerkiksi opettajan tai harjoittelun ohjaajan tekemiin havaintoihin opiskelijan käyttäytymisestä tai työsuorituksesta, muilta oppilailta tai harjoittelupaikalta saatuihin palautteeseen tai muihin tietolähteisiin, joita ammattikorkeakoulu pitää luotettavina.

Lakiehdotus liittyy päihdetestaamisen edellytykseksi ne riskitekijät, jotka voivat toteutua toimimisesta päihteiden vaikutusten alaisena tai niistä riippuvaisena. Nämä vaikutukset on lueteltu 1 momentin 1–4 kohdassa ja ne vastaavat soveltuvin osin yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä.

Momentin 1 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi opiskelijan itsensä tai toisen henki ja terveys. Henki tai terveys voi vaarantua esimerkiksi sellaisissa opinnoissa tai harjoittelussa, joissa opiskelija käyttää vaarallisia koneita, laitteita tai työkaluja taikka vastaa esimerkiksi lääkkeiden annostelusta tai potilaiden hoidosta.

Momentin 2 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi liikenneturvallisuus, joka voi vaarantua, jos opiskelija opintoihin tai harjoitteluun liittyen kuljettaa ajoneuvoa.

Momentin 3 kohdan mukaan suojeltavana olisivat salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suoja ja eheys. Salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suoja tai eheys voi vaarantua esimerkiksi potilastietojen osalta sosiaali- ja terveysalalla.

Momentin 4 kohdan intressinä olisi ehkäistä huumaus- ja lääkeaineiden laitonta kauppaa, hallussapitoa, käyttöä ja leviämistä. Kohta koskisi tyypillisesti sosiaali- ja terveysalaa, joissa opiskelijalla on mahdollisuus päästä käsiksi huumaus- ja lääkeaineisiin.

Ehdotettavan 2 momentin mukaan ammattikorkeakoululla on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi, jotta opiskelijalle voidaan tehdä päihdetesti. Opiskeluterveydenhuollon asema opiskelijoiden päihteidenkäytön ennaltaehkäisyssä ja ongelmakäyttäjien hoitoonohjauksessa ja tukemisessa on keskeinen.

Ehdottavan 3 momentin perusteella ammatikorkeakoulu vastaisi päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Ehdotettavassa 4 momentissa selvennettäisiin, että päihdetestissä saatu tieto on terveydentilatietona henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettu arkaluontoinen tieto. Tietojen käsittelyssä noudatettaisiin 25 d §:n säännöksiä sekä henkilötietolain säännöksiä. Tietojensaantioikeutta koskevassa 40 §:ssä säädettäisiin tietojen luovuttamisesta ammatikorkeakoululle kurinpitotoimien arviointia varten.

Päihdetestistä kieltäytymisen tai positiivisen testituloksen antamisen seurauksena voisi johtaa 28 §:n mukaisiin kurinpitotoimiin. Kurinpitorangeistus edellyttäisi aina terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamaa testausta tai kieltäytymistä mainitusta testistä. Oikeusturvan takeina näissä tilanteissa olisi mahdollisuus valittaa ammattikorkeakoulun rehtorin tai hallituksen kurinpitoasiassa tekemästä päätöksestä 42 §:n mukaisesti hallinto-oikeuteen.

25 d §. Opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ammatikorkeakoulun oikeudesta käsitellä opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja. Muuten henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietolakia. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja saisivat käsitellä ammatikorkeakoulussa vain ne henkilöt, jotka valmistelevat taikka tekevät päätöksen tai antavat lausuntoja kurinpitoasiassa.

Ammattikorkeakoulu toimii opiskelijoita koskevien tietojen henkilötietolaissa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä. Pykälän 2 momentin mukaan ammatikorkeakoulun tulisi ehdotetun säännöksen mukaisesti säilyttää terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Opiskelijan terveydentilaa koskevat tiedot tulisi poistaa ammatikorkeakoulun asianomaisesta rekisteristä henkilötietolain 12 §:n 2 momentin mukaisesti välittömästi sen jälkeen kun niiden käsittelylle ei olisi enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta Lakiehdotuksen mukaan tietojen poistaminen rekisteristä tulisi tapahtua viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

28 §. Kurinpito. Kurinpitosäännöksen 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi päihdetestauksen osalta. Päihdetestauksesta kieltäytyminen tai päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen antaminen voisi johtaa kurinpitomenettelyssä kirjalliseen varoitukseen. Enintään yhden vuoden määräajaksi erottamisen perusteena voisi jatkossa olla vakavuuden lisäksi se, että opiskelija jatkaa epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan. Ammatikorkeakoululla tulisi tarvittaessa olla mahdollisuus varmistaa järjestys ja opiskelurauha erottamalla määräajaksi opiskelija, joka jatkaa häiritsevää tai muuten epäasiallista käyttäytymistään kirjallisesta varoituksesta huolimatta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan opiskelija voitaisiin erottaa ammatikorkeakoulusta pysyvästi, jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on erittäin vakava ja jos sen voidaan katsoa aiheuttaneen vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen. Merkitystä ei ole sillä, tapahtuuko teko tai laiminlyönti ammatikorkeakoulun tiloissa, vaan se voi liittyä myös esimerkiksi harjoitteluajaksi. Sen sijaan opintoihin liittymätön toiminta opiskelijan vapaa-ajalla ei kuulu kurinpitosäännöksen piiriin.

Kurinpitoon liittyvästä menettelystä säädettäisiin pykälän 3 momentissa nykyistä sääntelyä vastaavasti. Ennen varoituksen antamista tai opiskelijan erottamista ammatikorkeakoulun on varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Kurinpitoasiassa tehdään kirjallinen päätös, josta voi valittaa 42 §:n säännösten mukaisesti hallinto-oikeuteen. Opiskelijan erottamista koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 35 §:n 5 momenttia vastaavasti, että opiskelijalta voitaisiin tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos opiskelija on tutkimuksen alaisena sellaisesta rikoksesta, että se on perusteltua rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen vuoksi.

40 §. Tietojensaantioikeus. Ehdotuksen mukaan pykälän 1 ja 2 momentti säilyisivät sisällöltään muuttumattomina.

Pykälän 3 momentin mukaan ammattikorkeakoululla olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskelu oikeuden arviointia varten sekä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Ehdotetussa 4 momentissa siirto-opiskelijalla tarkoitetaan säännöksessä henkilöä, joka hakee siirtoa ammattikorkeakoulusta toisen ammattikorkeakoulun vastaavaan koulutusohjelmaan. Tällöin kyse on siis siitä, että opiskelija haluaa siirtyä toiseen ammattikorkeakouluun suorittamaan samaa tutkintoa samassa koulutusohjelmassa. Siirtymiseen tarvitaan vastaanottavan ammattikorkeakoulun hyväksyntä ja opiskelijan eroaminen siitä ammattikorkeakoulusta, josta hän haluaa siirtyä pois. Ammattikorkeakoulut päättävät niistä edellytyksistä, joiden nojalla siirto voidaan hyväksyä.

Tilanteessa, jossa ammattikorkeakoulussa on vireillä 25 a §:ssä tarkoitettu opiskelu oikeuden peruuttamista koskeva käsittely, voisi opiskelija pyrkiä hakeutumaan siirto-opiskelijana toiseen ammattikorkeakouluun, jolloin opiskelu oikeuden poistamiseen liittyvä menettely jäisi kesken eikä peruuttamispäätöstä näin ollen käytännössä tehtäisi. Ehdotetun tietojensaatioikeutta koskevan säännöksen tarkoituksena on estää ongelman siirtyminen ja sen käsittelemättä jättäminen. Säännöksen perusteella ammattikorkeakoulu voisi pyynnöstä antaa sille ammattikorkeakoululle, johon opiskelija on hakenut siirto-opiskelijana, tiedon vireillä olevasta opiskelu oikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä. Säännös tulisi näin ollen sovellettavaksi vain 25 a §:ssä rajatuissa tapauksissa eli silloin, kun tutkintoon johtaviin opintoihin liittyy keskeisesti alaikäisten parissa työskentely tai erityisiä potilas-, asiakas-, työ- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia.

Ehdotetussa 5 momentissa turvataan ammattikorkeakoulun tiedonsaanti tilanteissa, joissa toisen korkeakoulun tai koulutuksen järjestäjän aiemmin tekemä opiskelu oikeuden peruuttamispäätös voi vaikuttaa opiskelijaksi ottamisen tai opiskelu oikeuden arviointiin. Säännös tulisi sovellettavaksi 25 a §:ssä

tarkoitetuilla koulutusaloilla, joita koskee mahdollisuus opiskelu oikeuden peruuttamiseen erityisten turvallisuus- ja suojeluvuatomusten perusteella. Ammattikorkeakoulu voisi säännöksen nojalla saada toiselta korkeakoululta tai koulutuksen järjestäjältä tiedot opiskelu oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, kun opiskelijaksi pyrkivä on opiskelijaksi hakeutuessaan ilmoittanut ammattikorkeakoulun pyynnöstä aiemmasta opiskelu oikeuden peruuttamisesta. Ammattikorkeakoulu voisi pyytää tiedot myös opintojen alettua, mikäli on aihetta epäillä että opiskelija olisi opiskelijaksi hakeutuessaan salannut tiedon päätöksestä.

Ehdotetussa 6 momentissa säädettäisiin ammattikorkeakoulun velvollisuudesta antaa sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden opiskelu oikeuden peruuttamista koskevat tiedot Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira) sen valvontatehtävien hoitamista varten. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto huolehtii yleisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden valvonnasta sekä vastaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Ammattikorkeakoulun tulee antaa tiedot oma-aloitteisesti sekä vireillä olevan asian käsittelystä että tehdystä päätöksestä ja sen perusteluista. Terveydenhuollon opiskelijat kuuluvat Valviran valvontasäännösten piiriin, jos he työskentelevät tilapäisesti ammattihenkilönä työ- tai virkasuhteessa. Valvontavirasto voi saamansa tiedon perusteella avustaa asian selvittämisessä sekä ryhtyä tarvittaviin turvaamist toimiin.

42 §. Muutoksenhaku. Hallinto-oikeuden päätökseen opiskelu oikeuden peruuttamisesta olisi mahdollista valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Säännös lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanosta ulotettaisiin koskemaan määräaikaisen erottamisen lisäksi 28 §:n 2 momentin mukaista pysyvää erottamista sekä 25 a §:n mukaista opiskelu oikeuden peruuttamista. Päätös voitaisiin panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

1.4 Yliopistolaki

43 a §. Opiskeluvoimaa peruuttaminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös opiskeluvoimaa peruuttamisesta. Säännöstä sovellettaisiin koulutusaloilla, joissa tutkintoon johtavat opinnot edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Tällaisilla opinnoilla tarkoitetaan erityisesti kasvatustieteellisen, farmasian, terveystieteiden, sosiaalitieteiden, hammaslääketieteen, lääketieteellisen ja psykologian alan opintoja. Säännöstä sovellettaisiin näin ollen erityisesti farmaseutin, proviisorin, hammaslääketieteen, kasvatustieteen, terveystieteen, lääketieteen ja psykologian tutkintoja opiskeleviin. Tutkintoon johtavilla opinnoilla tarkoitetaan säännöksessä perus- ja aineopintojen lisäksi myös opintoihin kuuluvaa harjoittelua. Opiskeluvoimaa peruuttamismahdollisuus voisi koskea myös jatko-opiskelijoita, esimerkiksi erikoislääkärikoulutuksessa opiskelevia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös niistä opiskelijan liittyvistä tilanteista, jotka voisivat johtaa opiskeluvoimaa peruuttamiseen. Momentin 1 kohta voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tapauksissa, joissa opiskelija ei ohjauksesta huolimatta saa harjoittelujaksoaan hyväksytysti suoritettua. Käytännön harjoittelussa opiskelijan toiminnasta tai laiminlyönnistä aiheutuva potilas- tai asiakasturvallisuuden toistuva vaarantuminen voi olla perusteena sille, ettei opiskelija saa harjoittelusta suorituserityksiä. Tällöin yliopistolla olisi mahdollisuus harkita opiskeluvoimaa poistamista.

Säännöksen 2 kohdan soveltaminen puolestaan edellyttäisi opiskelijan vakavaa piittaamattomuutta käytöstä opintoihin liittyvässä toiminnassa, jonka seurauksena opiskelijan tai toisen henkilön terveys vaarantuu tai aiheutuu uhkaa yleiselle turvallisuudelle. Piittaamattomuus voisi ilmetä esimerkiksi välinpitämättömyytenä sovellettavia turvallisuusmääräyksiä kohtaan.

Säännöksen 3 kohdan mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluvoimaa jos hänellä ilmenee koulutuksen aikana sellainen terveydentila koskeva seikka, joka on ilmeinen este tutkinnon suorittamisen. Terveystien-

tiin liittyvällä seikalla, joka olisi ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle tarkoitettaisiin sellaisia fyysiseen tai psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä, jotka estäisivät tutkinnon suorittamisen ja aiheuttaisivat säännöksellä suojattavien suojelu- ja turvallisuusnäkökohtien vaarantumisen.

Säännöksen 4 kohtaa voitaisiin soveltaa silloin, kun opiskelija on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin. Säännöksen soveltaminen ei edellytä sitä, että tuomio olisi annettu opiskeluaikana esimerkiksi yliopistossa tai harjoittelupaikassa tehdystä rikoksesta. Rangaistukseen tuomitsemisajankohtaa ei ole säännöksessä rajattu voimassa olevaan opiskeluvoimaa. Säännöstä voitaisiin soveltaa vain kuitenkin silloin, kun tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin. Tällainen tilanne voisi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun opiskelija on tuomittu henkeen ja terveyteen kohdistuvasta rikoksesta tai huumausainerikoksesta ja hän opiskelee lääketieteellisellä alalla.

Säännöksen 5 kohdan mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluvoimaa, jos hän on yliopistoon pyrkiessään salannut tiedon opiskeluvoimaa peruuttamisesta koskevasta päätöksestä ja jos tietoa on pyydetty opiskelijavalinnan yhteydessä.

Säännöksen 1 momentin edellytysten täytyessä opiskelija ei menettäisi opiskeluvoimaa automaattisesti, vaan yliopistolla olisi asiassa eri toimintavaihtoehtoja. Yliopiston tulisi joka tapauksessa 2 momentissa edellytetyn mukaisesti edistää opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen. Lisäksi opiskelija voitaisiin tämän suostumuksella siirtää yliopiston toiseen tutkintoon johtavaan koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. Siirron edellytyksenä on arvio siitä, että opiskelijalla on edellytykset saavuttaa tutkintovaatimukset toisella alalla. Opiskelijaksi hakeutumisessa ei tällöin tarvitsisi soveltaa varsinaista opiskelijavalintaa koskevia säännöksiä. Opiskelijan siirtyminen merkitsisi sitä, että opiskeluvoimaa peruuttamisesta koskeva menettelyprosessi lopetettaisiin kesken eikä päätöstä opiskeluvoimaa peruuttamisesta tarvitsisi tehdä. Opiskelijan siirtymisestä toiseen koulutusoh-

jelmaan tulee sopia kirjallisesti ja samalla kirjata opiskeluoikeudesta luopuminen aiempaan koulutusohjelmaan.

Säännöksen 3 ja 4 momentissa säädettäisiin opiskeluoikeuden peruuttamispäätökseen liittyvästä menettelystä ja 5 momentissa opiskelijaksi pyrkivän velvollisuudesta antaa pyydettäessä tieto aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Korkeakoulun tulisi pyytää tietoa vain niihin koulutuksiin hakeuduttaessa, joita koskee mahdollisuus opiskeluoikeuden peruuttamiseen.

Säännöksen 6 momentissa säädettäisiin opiskelijan velvollisuudesta antaa yliopistolle 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut terveydentilaansa koskeva tiedot. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voitaisiin tarvittaessa tehdä siitä huolimatta, ettei opiskelija antaisi terveydentilaansa koskevia tietoja. Jos on perusteltua aihetta epäillä että opiskelijalla on terveydellinen este tutkinnon suorittamiselle, voisi yliopisto määrätä hänet terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Yliopisto vastaisi määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

43 b §. Opiskeluoikeuden palauttaminen. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta hakea opiskeluoikeuden palauttamista, jonka voisi tehdä aikaisintaan kahden vuoden kulluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeuden palauttamista voisi hakea siinä tapauksessa, että henkilöltä on peruutettu opiskeluoikeus, koska hän ei ole saavuttanut opinnoissaan tutkintovaatimuksia tai koska hän on osoittanut opinnoissaan vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen taikka koska hänellä on koulutuksen aikana ilmennyt sellainen terveydentilaa koskeva seikka, joka on katsottu esteeksi tutkinnon suorittamiselle. Yliopisto voisi tällöin harkintansa mukaan palauttaa opiskeluoikeuden, jos se katsoo opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneen perusteen poistuneen. Näyttövelvollisuus asiassa olisi opiskeluoikeuden palauttamista hakevalla. Opiskeluoikeuden menettäneen henkilön tulisi esimerkiksi työkyvyn arviointimenettelyyn osallistumisella, lääkärinlausunnolla ja muulla vastaavalla todistuk-

sella osoittaa, että opiskeluoikeuden palauttamiselle on riittävät perusteet. Opiskeluoikeuden palauttamisesta päättäisi yliopistossa yliopiston hallitus.

43 c §. Päihdetestaus. Uudessa 43 c §:ssä säädettäisiin päihdetestauksesta. Säännöksen edellytysten täytyessä opiskelija olisi velvollinen yliopiston määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin. Päihdetestiin määräämisestä päättäisi yliopiston rehtori tai hänen sijaisensa taikka muu yliopiston johtosäännössä määrätty henkilö tai taho. Yliopisto määräisi opiskelijan tarvittaessa päihdetestiin myös opintoihin kuuluvan harjoittelun aikana, jolloin välitön tiedonkulku yliopiston ja harjoittelupaikan välillä on oleellisen tärkeää.

Jos opiskelijan epäiltäisiin esiintyvän alkoholin vaikutuksen alaisena, voitaisiin hänelle suorittaa puhalluskoe yliopiston henkilökunnan toimesta. Puhalluskokeen suorittaminen perustuisi opiskelijan suostumukseen ja vapaaehtoisuuteen. Jos opiskelija kieltäytyisi puhalluskokeesta, hänet voitaisiin ohjata terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamaan päihdetestiin. Kurinpitoseuraamusta ei voitaisi määrätä pelkästään puhalluskokeen perusteella.

Velvoite osallistua päihdetestiin edellyttäisi, että on perusteltua aihetta epäillä opiskelijan esiintyvän päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteessa tai opiskeluun kuuluvassa harjoittelussa ja että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Perusteltu epäily ei tarkoittaisi, että päihteiden käyttö olisi näytetty toteen, vaan se voisi perustua esimerkiksi opettajan tai harjoittelun ohjaajan tekemiin havaintoihin opiskelijan käyttäytymisestä tai työsuorituksesta, muilta oppilailta tai harjoittelupaikalta saatuun palautteeseen tai muihin tietolähteisiin, joita yliopisto pitää luotettavina.

Lakiehdotus liittää päihdetestaamisen edellytykseksi ne riskitekijät, jotka voivat toteutua toimimisesta päihteiden vaikutusten alaisena tai niistä riippuvaisena. Nämä vaikutukset on lueteltu 1 momentin 1—4 kohdassa ja ne vastaavat soveltuvin osin yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä.

Momentin 1 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi opiskelijan itsensä tai toisen henki ja terveys. Henki tai terveys voi vaarantua esimerkiksi sellaisissa opinnoissa tai harjoittelussa, joissa opiskelija käyttää vaarallisia koneita, laitteita tai työkaluja taikka vastaa esimerkiksi lääkkeiden annostelusta tai potilaiden hoidosta.

Momentin 2 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi liikenneturvallisuus, joka voi vaarantua, jos opiskelija opintoihin tai harjoitteluun liittyen kuljettaa ajoneuvoa.

Momentin 3 kohdan mukaan suojeltavina olisivat salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suoja ja eheys. Salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suoja tai eheys voi vaarantua esimerkiksi potilastietojen osalta sosi- ja terveysalalla.

Momentin 4 kohdan intressinä olisi ehkäistä huumaus- ja lääkeaineiden laitonta kauppaa, hallussapitoa, käyttöä ja leviämistä. Kohta koskisi tyypillisesti sosi- ja terveysalaa, joissa opiskelijalla on mahdollisuus päästä käsiksi huumaus- ja lääkeaineisiin.

Ehdotettavan 2 momentin mukaan yliopistolla on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihdeiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi, jotta opiskelijalle voidaan tehdä päihdetesti. Opiskelu-terveydenhuollon asema opiskelijoiden päihdeiden käytön ennaltaehkäisyssä ja ongelmakäyttäjien hoitoonohjauksessa ja tukemisessa on keskeinen.

Ehdotettavan 3 momentin perusteella yliopisto vastaisi päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Ehdotettavassa 4 momentissa selvennettäisiin, että päihdetestissä saatu tieto on terveydentilatietona henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettu arkaluontoinen tieto. Tietojen käsittelyssä noudatettaisiin 43 d §:n säännöksiä sekä henkilötietolain säännöksiä. Tietojensaantioikeutta koskevassa 43 e §:ssä säädettäisiin tietojen luovuttamisesta yliopistolle kurinpitotoimien arviointia varten.

Päihdetestistä kieltäytymisen tai positiivisen testituloksen antamisen seurauksena voisi johtaa 28 §:n mukaisiin kurinpitotoimiin. Kurinpitorangeistus edellyttäisi aina terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamaa testausta tai kieltäytymistä mainitusta testistä. Oikeusturvan takeina näissä tilan-

teissa olisi mahdollisuus valittaa yliopiston rehtorin tai hallituksen kurinpitoasiassa tekemästä päätöksestä 83 §:n mukaisesti hallinto-oikeuteen.

43 d §. Opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yliopiston oikeudesta käsitellä opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja. Muuten henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietolakia. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja saisivat käsitellä yliopistossa vain ne henkilöt, jotka valmistelevat taikka tekevät päätöksen tai antavat lausuntoja kurinpitoasiassa.

Yliopisto toimii opiskelijoita koskevien tietojen henkilötietolaisissa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä. Yliopiston tulisi ehdotetun säännöksen mukaisesti säilyttää terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Opiskelijan terveydentilaa koskevat tiedot tulisi poistaa yliopiston asianomaisesta rekisteristä henkilötietolain 12 §:n 2 momentin mukaisesti välittömästi sen jälkeen kun niiden käsittelylle ei olisi enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta. Lakiehdotuksen mukaan tietojen poistaminen rekisteristä tulisi tapahtua viimeistään vuoden kuluessa tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

43 e §. Tietojensaantioikeus. Pykälän 1 momentin mukaan yliopistolla olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskelu-oikeuden arviointia varten sekä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Säännöksen 2 momentissa säädettäisiin salassapitosäännöksiä koskevasta poikkeuksesta, kun opiskelija hakee toiseen yliopistoon siirto-opiskelijana opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn kuluessa. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan säännöksessä henkilöä, joka hakee siirtoa siitä yliopistosta, jossa hän on kirjoilla, toisen yliopiston vastaavaan tai alaltaan läheiseen koulutusohjelmaan tai pääaineopintoihin tutkinnon suorittamista varten. Siirtymiseen tarvitaan vastaanottavan yliopiston hyväksyntä ja opiskelijan eroaminen siitä yliopistosta, josta hän haluaa siirtyä pois. Yliopistot päättävät niistä edellytyksistä, joiden nojalla siirto voidaan hyväksyä.

Tilanteessa, jossa yliopistossa on vireillä opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva käsittely, voisi opiskelija pyrkiä hakeutumaan siirto-opiskelijana toiseen yliopistoon, jolloin opiskeluoikeuden poistamiseen liittyvä menettely jäisi kesken eikä peruuttamispäätöstä näin ollen käytännössä tehtäisi. Ehdotetun tietojensaantioikeutta koskevan säännöksen tarkoituksena on estää ongelman siirtyminen ja sen käsittelemättä jättäminen.

Ehdotetussa 3 momentissa turvataan yliopiston tiedonsaanti tilanteissa, joissa toisen korkeakoulun tai koulutuksen järjestäjän aiemmin tekemä opiskeluoikeuden peruuttamispäätös voi vaikuttaa opiskelijaksi ottamisen tai opiskeluoikeuden arviointiin. Säännös tulisi sovellettavaksi 43 a §:ssä tarkoitetuilla koulutusaloilla, joita koskee mahdollisuus opiskeluoikeuden peruuttamiseen erityisten turvallisuus- ja suojeluvaatimusten perusteella. Yliopisto voisi säännöksen nojalla saada toiselta korkeakoululta tai koulutuksen järjestäjältä tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, kun opiskelijaksi pyrkivä on opiskelijaksi hakeutuessaan ilmoittanut yliopiston pyynnöstä aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Yliopisto voisi pyytää tiedot myös opintojen alettua, mikäli on aihetta epäillä että opiskelija olisi opiskelijaksi hakeutuessaan salannut tiedon päätöksestä.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin yliopiston velvollisuudesta antaa sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden opiskeluoikeuden peruuttamista koskevat tiedot Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira) sen valvontatehtävien hoitamista varten. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto huolehtii yleisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden valvonnasta sekä vastaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Yliopiston tulee antaa tiedot oma-aloitteisesti sekä vireillä olevan asian käsittelystä että tehdystä päätöksestä ja sen perusteluista. Terveystenhuollon opiskelijat kuuluvat Valviran valvontasäännösten piiriin, jos he työskentelevät tilapäisesti ammattihenkilönä työ- tai virkasuhteessa. Valvontavirasto voi saamansa tiedon perusteella avustaa asian selvittämisessä sekä ryhtyä tarvitta-
viin turvaamistoimiin

45 §. Opiskelijan kurinpito. Kurinpitösäännöstä ehdotetaan täydennettäväksi päihdetestaukseen ja pysyvään erottamiseen liittyvien säännösten osalta. Päihdetestauksesta kieltäytyminen tai päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen antaminen voisi johtaa kurinpitomenettelyssä kirjalliseen varoitukseen. Enintään yhden vuoden määräajaksi erottamisen perusteena voisi jatkossa olla vakavuuden lisäksi se, että opiskelija jatkaa epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituk-
sen saatuaan. Yliopistolla tulisi tarvittaessa olla mahdollisuus varmistaa järjestys ja opiskelurauha erottamalla määräajaksi opiskelija, joka jatkaa häiritsevää tai muuten epäasiallista käyttäytymistään kirjallisesta varoituksesta huolimatta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan opiskelija voitaisiin erottaa yliopistosta pysyvästi, jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on erittäin vakava ja jos sen voidaan katsoa aiheuttaneen vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen. Merkitystä ei ole sillä, tapahtuuko teko tai laiminlyönti yliopiston tiloissa, vaan se voi liittyä myös esimerkiksi harjoittelupaikassa tapahtuvaan toimintaan. Sen sijaan opintoihin liittymätön toiminta opiskelijan vapaa-ajalla ei kuulu kurinpitösäännöksen piiriin.

Kurinpitoon liittyvästä menettelystä säädettäisiin pykälän 3 momentissa nykyistä säännöstä vastaavasti. Ennen varoituksen antamista tai opiskelijan erottamista yliopiston on varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Kurinpitoasiassa tehdään kirjallinen päätös, josta voi valittaa 83 §:n säännösten mukaisesti hallinto-oikeuteen. Opiskelijan erottamista koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin, että opiskelijalta voitaisiin tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos opiskelija on tutkimuksen alaisena sellaisesta rikoksesta, että se on perusteltua rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen vuoksi.

85 §. Erottamispäätöksen täytäntöönpano. Säännös lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanosta ulotettaisiin koskemaan määräaikaisen erottamisen lisäksi 42 §:n 2 momentin mukaista pysyvää erottamista.

Erottamista koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan syksyllä 2010 siten, että uudet säännökset otettaisiin käyttöön oppilaitoksissa syyslukukauden alussa 2010.

3 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Perustuslain mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Esitykseen sisältyy useita perusoikeusjärjestelmän kannalta merkityksellisiä lainkohtia, joista osasta ei nykyisissä säädöksissä ole lainkaan säännöksiä tai nykyisiä säännöksiä ehdotetaan muutettavan. Tällaisia ovat opiskelijoiden päihdetestaus, kurinpito, opiskeluoikeuden peruuttaminen ja näihin liittyvät tieto- ja oikeussuojakysymykset. Ehdotuksia on tarkasteltava mm. perustuslain yhdenvertaisuutta, yksityiselämän suojaa, sivistyksellisiä oikeuksia, elinkeinovapautta ja oikeusturvaa koskevien oikeuksien näkökulmasta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan hyväksymän linjauksen mukaisesti perusoikeutta on mahdollista rajoittaa tietyissä tapauksissa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Rajoituksen tulee perustua lain tasoiseen säännökseen ja sen tulee olla täsmällinen ja tarkkarajainen. Rajoituksen perusteen tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä. Tarkoitus turvata toista perusoikeutta voi olla hyväksyttävä peruste rajoittaa jotakin perusoikeutta. Perusoikeutta on mahdollista rajoittaa lailla ainoastaan niissä tapauksissa, joissa se on välttämätöntä tavoitellun tarkoituksen saavuttamiseksi. Lailla perusoikeutta rajoitettaessa tulee aina huolehtia riittävästä oikeusturvajärjestelystä ja siitä, etteivät rajoitukset ole ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Tavallisella lailla ei voida säätää rajoitusta, joka olennaisesti kaventaisi perustuslailla turvattua perusoikeutta.

Päihdetestaus

Opiskelijoiden päihdetestausta on tarkasteltava suhteessa perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaiseen yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan sekä perustuslain 7 §:n mukaiseen henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden suojaan.

Säännöksellä pyritään myös varmistamaan opiskeluyhteisön ja muiden henkilöiden perustuslain 7 §:ssä säädetty oikeus turvallisuuteen.

Ehdotuksen mukaan opiskelija on velvollinen koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin opiskeluaikana tai siihen liittyvässä harjoittelussa, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija esiintyy päihteiden vaikutuksen alaisena ja testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Lisäksi testaamisen edellytyksenä on säännöksessä lueteltujen vaarojen ja riskien esiintymismahdollisuus.

Päihteiden käyttö ei ole asianmukaisesti todennettavissa muutoin kuin ehdotetulla päihdetestillä. Päihdetestissä saatu tieto on terveydentilaa koskeva tieto, johon liittyy henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset. Ehdotus sisältää tarkat säännökset tietojen käsittelystä, säilyttämisestä ja poistamisesta ja täyttää tältä osin perusoikeuksien rajoittamisen edellytykset.

Päihdetestauksen hyväksyttävyyden osalta huumeiden ja muiden päihteidenkäytön torjuntaa ja muiden henkilöiden tai yleisen turvallisuuden takaamista voidaan pitää painavina yhteiskunnallisina tarpeina ja perusoikeusjärjestelmän mukaisina tarpeina perusoikeuksien rajoittamiselle (PeVL 12/2006 vp).

Päihdetestauksesta kieltäytyminen tai päihteiden väärinkäyttöä koskevan näytteen antaminen voisi johtaa kirjalliseen varoitukseen tai määräaikaiseen erottamiseen koulutuksesta. Päihdetestaukseen liittyvien seuraamusten oikeusturvajärjestelystä huolehdittaisiin lakiehdotuksen mukaisin muutoksenhakukeinoin.

Ehdotus täyttää perusoikeuksien rajoittamiselle asetetut täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset.

Opiskelu-oikeuden peruuttaminen

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityistarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta.

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukana jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Esityksellä on merkitystä opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kannalta, koska opiskelijalta voitaisiin terveydentilaansa tai muuhun henkilöön liittyvästä syystä peruuttaa opiskelu-oikeus.

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Yhdenvertaisuuden edistämiseksi koulutuksen järjestäjän on lain 5 §:n mukaan tarvittaessa ryhdyttävä kohtuullisiin toimiin vammaisen henkilön koulutukseen pääsemiseksi. Koulutuksen järjestäjän tulee pyrkiä ratkaisemaan sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat ensisijaisesti erilaisten opiskelijajärjestelyjen ja opiskelijahuoltopalveluiden avulla.

Opiskelu-oikeutta voidaan rajoittaa vain, mikäli terveydentilaa tai muu henkilöön liittyvä seikka objektiivisesti arvioiden estää opinnot ja voisi vaarantaa muiden henkilöiden turvallisuutta.

Esityksellä on merkitystä myös opiskelijan perustuslain turvaamien sivistysoikeudellisten oikeuksien kannalta, sekä oikeuteen työhön ja elinkeinovapauteen.

Perustuslain 16 §:n 2 momentti sanamuotonsa mukaan ei takaa mahdollisuutta mihin tahansa muuhun koulutukseen kuin perusopetukseen, vaan nimenomaan jokaisen kykyä ja erityistarpeita vastaavaan koulutukseen. Esitykseen sisältyvä ehdotus opiskelu-oikeuden peruuttamisesta pyrkii estämään sen, että alalle selvästi soveltumaton opiskelija valmistuisi ammattiin, jossa hänellä ei

ole edellytyksiä toimia. Rajoitus on vähäinen ottaen huomioon, että henkilö voi edelleen hakeutua opiskelijaksi muulle alalle ja valita itselleen toinen ammatti.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt opiskelu-oikeuden menettämiseen liittyviä kysymyksiä esimerkiksi lausunnoissaan 74/2002 vp ja 12/2006 vp ja on tällöin kiinnittänyt huomiota suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen. Opiskelu-oikeuden peruuttaminen olisi seurausta ilmeisestä soveltumattomuudesta alalle. Opiskelu-oikeuden peruuttamisen edellytykset on tarkoin lueteltu laissa ja peruuttamista koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta. Rajoituksen pääasiallisena perusteena on muiden henkilöiden turvallisuuden, koskemattomuuden ja muiden perusoikeuksien turvaaminen. Ehdotus täyttää suhteellisuusperiaatteen asettamat vaatimukset.

Kurinpito

Esitettävät kurinpitomenettelyä koskevat muutokset koskevat pysyvää oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamista sekä päihdetestistä kieltäytymisen ja päihteiden väärinkäytön seurauksia.

Kurinpitomenettelyssä ei perustuslakivaliokunnan linjaaman mukaisesti varsinaisesti ole kyse rikoksena rangaistavista teoista perustuslain 8 §:ssä tarkoitetussa mielessä vaan hallinnollisesta seuraamuksesta (PeVL 74/2002 vp). Kurinpito liittyy kuitenkin perustuslain 21 §:ssä säädettyyn oikeusturvaan.

Kurinpitorangaistuksella rangaistavat teot on lakiehdotuksessa pyritty yksilöimään yleisen täsmällisyysvaatimuksen edellyttämällä tavalla. Kirjallinen varoitus seuraisi ehdotuksen mukaan opetuksen häiritsemisestä, muusta järjestyksen rikkomisesta, vilpillisestä menettelystä tai päihdetestauksesta kieltäytymisestä taikka päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen antamisesta.

Jos teko tai laiminlyönti olisi vakava tai jos opiskelija jatkaisi edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voitaisiin hänet erottaa oppilaitoksesta määräajaksi enintään yhdeksi vuodeksi sekä ammatillisessa koulutuksessa erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että asumisoikeus on merkittävä

yksilön oikeus (PeVL 12/2006 vp). Toisaalta asuntolassa asuvien opiskelijoiden kotirauha on suojattu perustuslain 10 §:n mukaisesti eikä asuntolassa asuvien opiskelijoiden tarvitse sietää kotirauhaa häiritsevää käyttäytymistä. Perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti asumisoikeuden menettäminen seuraisi vasta vakavista teoista taikka tilanteissa, joissa epäasiallinen käyttäytyminen jatkuisi kirjallisesti varoituksesta huolimatta.

Tilanteissa, joissa teko olisi erittäin vakava ja opiskelija olisi aiheuttanut oppilaitoksessa, koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa, opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tai asuntolassa vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen, opiskelija voitaisiin erottaa pysyvästi oppilaitoksesta ja asuntolasta. Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan perustuslain 7 §:ssä säädettyä oikeutta turvallisuuteen.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt opiskelijan kurinpitoa esimerkiksi lausunnoissaan 74/2002 vp ja 11/2009 vp ja on tällöin kiinnittänyt huomiota suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen. Ehdotuksessa kurinpidolliset seuraamukset porrastetaan teon vakavuuden perusteella kirjalliseen varoitukseen, määräaikaiseen erottamiseen ja pysyvään erottamiseen suhteellisuuden kannalta. Opiskelijan pysyvä erottaminen olisi viimeinen keino eikä se näin ollen voisi olla seuraus vain vähäisestä virheestä tai laiminlyönnistä. Pysyvän erottamisen edellytykset on tarkoin rajattu laissa ja erottamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta.

Ehdotus ei ole oikeusturvan kannalta ongelmallinen.

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilatiedot

Esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksissa on säännöksiä opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja terveydentilaa koskevien tietojen antamisesta. Tällainen sääntely koskee perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattua yksityiselämän suojaa samoin kuin samassa säännöksessä tarkoitettua henkilötietojen suojaa (PeVL 19/2008 vp).

Henkilötietolaissa korostetaan tarpeellisuusvaatimusta henkilötietojen käsittelyssä eli kerättävien ja käsiteltävien henkilötietojen tulee olla käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia. Koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu voi vaatia opiskelijalta vain opiskelijaksi ottamisen tai opiskeluoikeuden peruuttamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaa koskevat tiedot. Terveydentilatietoja voidaan kerätä vain siinä tapauksessa, että tiedolla on merkitystä alan koulutukseen haekuduttaessa tai tutkinnon suorittamisen kannalta. Opiskelija voidaan myös määrätä terveystarkastukseen, jos on perusteltua aihetta epäillä että opiskelijalla on terveydellinen este koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiselle. Terveydentilatietojen vaatimiselle on yhteiskunnallinen peruste.

Terveydentilatiedot ovat henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja, joiden kirjaamisessa lähtökohtana on, että henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta on arvioitava tiukoin kriteerein. Tiedot on lain 12 §:n 2 momentissa ilmaistun pääsäännön mukaan poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole laissa säädettyä perustetta (PeVL 28/2004 vp). Ehdotuksessa on rajattu se henkilöpiiri, joka tällaisia tietoja saa käsitellä ja lisäksi säädettäisiin tietojen poistamiselle ehdoton neljän vuoden takaraja, joka lasketaan siitä, kun tiedot on merkitty rekisteriin. Neljän vuoden aikaraja on perusteltu sen vuoksi, että opiskeluoikeutta menettäneellä opiskelijalla olisi tästä aikaisintaan kahden vuoden kuluttua mahdollisuus hakea opiskeluoikeuden palauttamista. On perusteltua, että palauttamishakemusta käsiteltäessä opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyneet terveydentilatiedot ovat vielä koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun käytettävissä.

Ehdotus ei ole yksityisyydensuojan tai henkilötietojen perustuslainsuojan kannalta ongelmallinen.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Lakiehdotukset voitaneen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska esitys sisältää useita opiskelijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyviä perusoikeudellisia kysymyksiä, pidetään suotavana, että esityk-

sestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

Lausuntoluonnos 21.8.2009

1.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27, 32, 35, 35 a, 35 b, 35 c ja 44 §, sellaisina kuin niistä ovat 32, 35, 35 a, 35 b, 35 c ja 44 § laissa 479/2003,

lisätään lakiin uusi 32 a, 34 a ja 42 a sekä 43 §:ään uusi 3—5 momentti seuraavasti:

27 §

Opiskelijaksi ottamisen perusteet

Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen.

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus, vamma tai muu terveydentilaan liittyvä seikka on ilmeisesti esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 6 a kohdan, ammattikorkeakoululain 25 a §:n tai yliopistolain 43 a §:n perusteella, jos tämä on ilmeisesti esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyäessä antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Koulutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdolli-

sesti järjestettävistä pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opiskelija voidaan ottaa suorittamaan ammatillinen tutkinto tai sen osa yksityisopiskelijana.

Tarkempia säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista voidaan antaa opetusministeriön asetuksella.

32 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun tutkintoon johtavat opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia, opiskelijalta voidaan peruuttaa opiskeluoikeus, jos

1) on ilmeistä, ettei opiskelija opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta saavuta tutkintoon tai koulutusohjelmaan asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia eikä opiskelijalla ole edellytyksiä toimia ammatissa, johon tutkinto tai koulutusohjelma johtaa;

2) hän osoittaa opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen taikka yleiseen turvallisuuteen;

3) hänellä ilmenee koulutuksen aikana sairaus, vamma tai muu terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiselle;

4) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta alan opintoihin tai tehtäviin tai

5) hän on opiskelijaksi hakeutuessaan sallanut 27 §:n 3 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn yhteydessä koulutuksen järjestäjän on edistettävä opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen. Lisäksi opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää koulutuksen järjestäjän sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa koulutuksen järjestäjälle 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aihetta epäillä että opiskelijalla on 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Koulutuksen järjestäjä vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

32 a §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 32 §:n 1 momentin 1—3 kohdan perusteella, voi hakea kyseiseltä koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden palauttamista aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeus voidaan palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskeluoikeuden palauttamisesta päättää sama toimielin kuin opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Menettelyyn sovelletaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä soveltuvin osin.

34 a §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen koulutuksen järjestäjän tai työssäoppimisjakson aikana 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan taikka oppisopimuskoulutuksessa 17 §:ssä tarkoitetun työnantajan määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteessa tai koulutukseen liittyvässä työssäoppimisessa ja testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen:

1) vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vaarantaa liikenneturvallisuutta;

3) vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä;

4) voi lisätä koulutuksen järjestäjän, 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan tai 17 §:ssä tarkoitetun työnantajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä pykälässä tarkoitettu päihdetesti, koulutuksen järjestäjällä on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Koulutuksen järjestäjä vastaa 1 momentissa tarkoitettusta päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilatieto.

35 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kieltäytyy 34 a §:ssä tarkoitetusta

päihdetestauksesta taikka on antanut päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa oppilaitoksesta määräajaksi enintään yhdeksi vuodeksi sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

Mikäli 1 momentissa tarkoitettu teko tai laiminlyönti on erittäin vakava ja opiskelija on aiheuttanut oppilaitoksessa, koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa, opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tai asuntolassa vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen, voidaan opiskelija erottaa pysyvästi oppilaitoksesta ja asuntolasta.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

35 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, kuultava opiskelijaa sekä hankittava tarpeellinen selvitys.

Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 35 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja pysyvästä erottamisesta päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on kuultavaa opiskelijaa ja huoltajaa sekä hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys.

Kurinpitorangaistuksista ja opiskeluoikeuden peruuttamisesta tulee antaa kirjallinen päätös ja 35 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden tulee kirjata.

Opiskelijan erottamista, opiskelija-asuntolasta erottamista tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin päättä.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun erottamisesta, asuntolasta erottamisesta tai opiskeluoikeuden peruuttamisesta päätetään.

Menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa on lisäksi voimassa, mitä hallintolaissa (434)/2003) säädetään.

35 b §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka oppilaitoksen tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 35 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 35 §:n 4 momentissa tarkoitettua opetuksen epäamisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vas-

tarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tahtuneesta koulutuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

35 c §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määrääjäksi tai pysyvästi oppilaitoksesta tai erottaa opiskelijasuntolasta määrääjäksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

42 a §

Opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkijän terveydentilaa koskevien tietojen käsittely

Opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkijän terveydentilaa koskevaa tietoa saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskelu-oikeuden peruuttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Koulutuksen järjestäjän on säilytettävä terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Terveydentilaa koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

43 §

Tietojensaantioikeus

Koulutuksen järjestäjällä on tehtäviään hoidaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskelu-oikeuden arviointia varten sekä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen ja opiskelu-oikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkivän opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta tai yliopistolta.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosi- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 32 §:ssä tarkoitettua opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

44 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan erottamista, opiskelija-asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 37, 38 ja 39 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä; sekä
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi.

Edellä 2 momentin mukaiseen lääninhallituksen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan erot-

tamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelusta pidättämistä rikostutkiminnan ajaksi taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitettut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Edellä 25 §:ssä tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suoritusaikaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei myöskään saa 35 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 momentissa tarkoitettu asia, ja arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu muu 4 momentissa tarkoitettu asia ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä

2.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 2 ja 10 kohtaa, sellaisina kuin ne ovat laissa 480/2003,
lisätään lain 11 §:ään uusi 6 a, 6 b ja 8 a kohta sekä 16 §:ään uusi 4 a kohta seuraavasti:

11 §

Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

2) 27 §:n 3, 4 ja 6 momentin säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista;

6 a) 32 §:n säännöksiä opiskeluoikeuden peruuttamisesta;

6 b) 32 a §:n säännöksiä opiskeluoikeuden palauttamisesta;

8 a) 34 a §:n säännöksiä päihdetestauksesta;

10) 35 a §:n säännöksiä menettelystä kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden peruutta-

mista koskevassa asiassa sekä kurinpitorangaistuksen täytäntöönpanosta soveltuvien osin;

16 §

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä:

4 a) 42 a §:n säännöksiä opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkivän terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä soveltuvien osin;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä

3.

Laki**ammattikorkeakoululain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä toukokuuta 2003 annetun ammattikorkeakoululain 28 ja 42 §:n 5 momentti ja
lisätään lakiin uusi 25 a—25 d § ja 40 §:ään uusi 3—6 momentti seuraavasti:

25 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun tutkintoon johtavat opinnot edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia, opiskelijalta voidaan peruuttaa opiskeluoikeus, jos

1) on ilmeistä, ettei opiskelija ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta saavuta opinnoissaan tutkintoon asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia;

2) hän osoittaa opinnoissaan vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen taikka yleiseen turvallisuuteen;

3) opintojen aikana ilmenee sellainen opiskelijan terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle;

4) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin; tai

5) hän on ammattikorkeakouluun pyrkiesään salannut jäljempänä 5 momentin mukaisesti pyydetyn tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn yhteydessä ammattikorkeakoulun on edistettävä opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen. Lisäksi opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun muuhun koulutusohjelmaan, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on kuultavaa opiskelijaa sekä hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta tulee antaa kirjallinen päätös. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin päättä. Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta päätetään.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettäessä antaa ammattikorkeakoululle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta 1 momentissa taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:ssä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n 6 a kohdassa tai yliopistolain (558/2009) 43 a §:ssä tarkoitetusta päätöksestä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jolta on peruutettu opiskeluoikeus, jos tämä on ilmeisesti esteenä koulutukseen osallistumiselle.

Opiskelijan tulee pyydettäessä antaa ammattikorkeakoululle 1 momentin 3 kohdan mukaisen terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aihetta epäillä että opiskelijalla on mainitussa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Ammattikorkeakoulu vastaa määräämistään tervey-

dentilaa koskevista tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

25 b §

Opiskelu oikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskelu oikeus 25 a §:n 1 momentin 1—3 kohdan perusteella, voi hakea kyseiseltä ammattikorkeakoululta opiskelu oikeuden palauttamista aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskelu oikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskelu oikeus voidaan palauttaa, jos opiskelu oikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelu oikeuden palauttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus. Menettelyyn sovelletaan opiskelu oikeuden peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä soveltuvin osin.

25 c §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen ammattikorkeakoulun määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aiheita epäillä, että opiskelija esiintyy päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteessa tai opiskeluun kuuluvassa harjoittelussa ja testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen:

- 1) vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vaarantaa liikenneturvallisuutta;
- 3) vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä;
- 4) voi lisätä ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laitoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä pykälässä tarkoitettu päihdetesti, ammattikorkeakoululla on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Ammattikorkeakoulu vastaa 1 momentissa tarkoitettua päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilaa-tieto.

25 d §

Opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely

Opiskelijan terveydentilaa koskevaa tietoa saavat ammattikorkeakoulussa käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelu oikeuden peruuttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainitusta asiasta.

Ammattikorkeakoulun on säilytettävä terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Terveydentilaa koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

28 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt vilppiin tai muutoin rikkonut ammattikorkeakoulun järjestystä taikka joka kieltäytyy 25 c §:ssä tarkoitettua päihdetestauksesta tai on antanut päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa enintään yhden vuoden määräajaksi.

Jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on erittäin vakava ja hän on aiheuttanut opinnoissaan vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen, voidaan opiskelija erottaa pysyvästi.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää rehtori ja opiskelijan erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

40 §

Tietojensaantioikeus

Ammattikorkeakoululla on tehtäviään hoidaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Ammattikorkeakoulun tulee pyynnöstä toimittaa opetusministeriölle sen määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten sekä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa toiselle ammattikorkeakoululle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 25 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut toiseen ammattikorkeakouluun siirto-opiskelijana.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen ja opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta tai koulutuksen järjestäjältä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosi- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 25 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

42 §

Muutoksenhaku

Ammattikorkeakoulun tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee, ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen, johon saa 22, 25 tai 27 §:n mukaan hakea oikaisua, ei saa hakea muutosta valittamalla. Oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla 1 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuteen. Opintosuoritusten arviointia koskevaan oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Ammattikorkeakoulun päätökseen, joka koskee ammattikorkeakoulun sääntöjä, tukintosaantöä taikka koulutusohjelmaa, opetussuunnitelmaa tai muuta opetuksen järjestelyä koskevaa määräystä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 22 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 25 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä tai 28 §:ssä tarkoitettua opiskelijan kurinpitoa, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskelijan erottamista tai 25 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä

4.

Laki**yliopistolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 2009 annetun yliopistolain (558/2009) 45 ja 85 § ja
lisätään lakiin uusi 43 a—43 e § seuraavasti:

5 luku

Opiskelijat

43 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun tutkintoon johtavat opinnot edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia, opiskelijalta voidaan peruuttaa opiskeluoikeus, jos

1) on ilmeistä, ettei opiskelija ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta saavuta opinnoissaan tutkintoon asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia;

2) hän osoittaa opinnoissaan vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen taikka yleiseen turvallisuuteen;

3) opintojen aikana ilmenee sellainen opiskelijan terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este tutkinon suorittamiselle;

4) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin; tai

5) hän on yliopistoon pyrkiessään salannut jäljempänä 5 momentin mukaisesti pyydetyn tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn yhteydessä yliopiston on edistettävä opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen. Lisäksi opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää yliopiston muuhun koulutusohjelmaan, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää yliopiston hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on kuultavaa opiskelijaa sekä hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta tulee antaa kirjallinen päätös. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin päättä. Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta päätetään.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyäessä antaa yliopistolle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta 1 momentissa taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:ssä, ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n 6 a kohdassa tai ammattikorkeakoululain (351/2003) 25 a §:ssä tarkoitetusta päätöksestä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jolta on peruutettu opiskeluoikeus, jos tämä on ilmeisesti esteenä koulutukseen osallistumiselle.

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa yliopistolle 40 a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisen terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aihetta epäillä että opiskelijalla on mainitussa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Yliopisto vastaa määräämistään terveydentilaa koskevista tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

43 b §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskelu-oikeus 43 a §:n 1 momentin 1—3 kohdan perusteella, voi hakea kyseiseltä yliopistolta opiskelu-oikeuden palauttamista aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskelu-oikeus voidaan palauttaa, jos opiskelu-oikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelu-oikeuden palauttamisesta päättää yliopiston hallitus. Menettelyyn sovelletaan opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä soveltuvin osin.

43 c §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen yliopiston määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija esiintyy päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteessa tai opiskeluun kuuluvassa harjoittelussa ja testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen:

- 1) vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vaarantaa liikenneturvallisuutta;
- 3) vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä;
- 4) voi lisätä yliopiston tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä pykälässä tarkoitettu päihdetesti, yliopistolla on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Yliopisto vastaa 1 momentissa tarkoitettusta päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilatieto.

43 d §

Opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely

Opiskelijan terveydentilaa koskevaa tietoa saavat yliopistossa käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelu-oikeuden peruuttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainitusta asiasta.

Yliopiston on säilytettävä terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Terveydentilaa koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

43 e §

Tietojensaantioikeus

Yliopistolla on salassapitosäännösten es-tämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskelu-oikeuden arviointia varten sekä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Yliopistolla on salassapitosäännösten es-tämättä oikeus antaa toiselle yliopistolle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 40 a §:ssä tarkoitettua opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut toiseen yliopistoon siirto-opiskelijana.

Yliopistolla on salassapitosäännösten es-tämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen ja opiskelu-oikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkivän opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteista toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta tai koulutuksen järjestäjältä.

Yliopistolla on salassapitosäännösten es-
tämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terve-
ysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimi-
alaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvalli-
suuden valvonnan edellyttämät välttämättö-
mät tiedot vireillä olevasta 40 a §:ssä tarkoi-
tetusta opiskeluoikeuden peruuttamista kos-
kevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden
peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen
perusteluista.

45 §

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijalle, joka on syyllistynyt yliopis-
ton opetus- tai tutkimustoimintaan kohdistu-
vaan rikkomukseen tai muutoin rikkonut yli-
opiston järjestystä taikka joka kieltäytyy
40 c §:ssä tarkoitettua päihdetestauksesta tai
on antanut päihteiden väärinkäyttöä osoitta-
van näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoi-
tus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai
jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epä-
asiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituk-
sen saatuaan, voidaan hänet erottaa enintään
yhden vuoden määräajaksi.

Jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on erit-
tään vakava ja hän on aiheuttanut opinnois-

saan vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen hen-
kilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen,
voidaan opiskelija erottaa pysyvästi.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta
päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan erot-
tamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian
ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti
toimitettava tiedoksi, mistä rikkomuksesta
häntä syytetään, sekä varattava hänelle tilai-
suus tulla asiassa kuulluksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena ri-
koksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi
pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan
tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liit-
tyihin seikkoihin nähden on perusteltua.

85 §

Erottamispäätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan erottamista koskeva päätös voi-
daan panna täytäntöön siitä tehdystä valituk-
sesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin
määrä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä

Lausuntoluonnos 21.8.2019

1.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27, 32, 35, 35 a, 35 b, 35 c ja 44 §, sellaisina kuin niistä ovat 32, 35, 35 a, 35 b, 35 c ja 44 § laissa 479/2003,

lisätään lakiin uusi 32 a, 34 a ja 42 a sekä 43 §:ään uusi 3—5 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

27 §

27 §

*Opiskelijaksi ottamisen perusteet**Opiskelijaksi ottamisen perusteet*

Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen.

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen.

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus, vamma *tai muu terveydentilaan liittyvä seikka on* ilmeisesti esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 6 a kohdan, ammattikorkeakoululain 25a §:n tai yliopistolain 43 a §:n perusteella, jos tämä on ilmeisesti esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyessä antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Koulutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävistä pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opiskelija voidaan ottaa suorittamaan ammatillinen tutkinto tai sen osa yksityisopiskelijana.

Asianomainen ministeriö voi päättää tarkemmin opiskelijaksi ottamisen perusteista.

Koulutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävistä pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opiskelija voidaan ottaa suorittamaan ammatillinen tutkinto tai sen osa yksityisopiskelijana.

Tarkempia säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista voidaan antaa opetusministeriön asetuksella.

32 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija voi menettää oikeutensa opiskella, jos opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät erityisiä taiteellisia tai muita ammatissa toimimisen edellyttämiä erityisiä valmiuksia ja jos on ilmeistä, ettei opiskelijalla ole edellytyksiä opintojen asianmukaiseen suorittamiseen tai tutkintoon johtavassa ammatissa toimimiseen. Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

32 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun tutkintoon johtavat opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia, opiskelijalta voidaan peruuttaa opiskeluoikeus, jos

1) on ilmeistä, ettei opiskelija opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta saavuta tutkintoon tai koulutusohjelmaan asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia eikä opiskelijalla ole edellytyksiä toimia ammatissa, johon tutkinto tai koulutusohjelma johtaa;

2) hän osoittaa opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen taikka yleiseen turvallisuuteen;

3) hänellä ilmenee koulutuksen aikana sairaus, vamma tai muu terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiselle;

4) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta alan opintoihin tai tehtäviin tai

5) hän on opiskelijaksi hakeutuessaan salannut 27 §:n 3 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn yhteydessä koulutuksen järjestäjän on edistettävä opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen. Lisäksi opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää koulutuksen

järjestäjän sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa koulutuksen järjestäjälle 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aihetta epäillä että opiskelijalla on 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Koulutuksen järjestäjä vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

32 a §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 32 §:n 1 momentin 1–3 kohdan perusteella, voi hakea kyseiseltä koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden palauttamista aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeus voidaan palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskeluoikeuden palauttamisesta päättää sama toimielin kuin opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Menettelyyn sovelletaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä soveltuvin osin.

34 a §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen koulutuksen järjestäjän tai työssäoppimisjakson aikana 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan taikka oppisopimuskoulutuksessa 17 §:ssä tarkoitetun työnantajan määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteessa tai koulutukseen liittyvässä työssäoppimisessa ja testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi.

seksi. Testaamisen edellytyksenä on, että päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteis-
tä riippuvaisena toimiminen:

1) vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vaarantaa liikenneturvallisuutta;

3) vaarantaa salassapitosäännöksiin suojat-
tujen tietojen suojaa tai eheyttä;

4) voi lisätä koulutuksen järjestäjän, 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan tai 17 §:ssä tarkoitetun työnantajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momen-
tin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettu-
jen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laitto-
man kaupan, hallussapidon, käytön ja leviä-
misen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä pykälässä tarkoitettu päihdetesti, koulutuksen järjestäjällä on oltava kirjalliset toimintaoh-
jeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäi-
semiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa 1 momentissa tarkoitettua päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentila-
tieto.

35 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoi-
tus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyt-
tämistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määrä-
ajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangaistuksia.

35 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä, menettelee vilpilli-
sesti tai kieltäytyy 34 a §:ssä tarkoitettua päihdetestauksesta taikka on antanut päih-
teiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko
tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyt-
tämistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa oppilaitoksesta määrä-
ajaksi enintään yhdeksi vuodeksi sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

Mikäli 1 momentissa tarkoitettu teko tai laiminlyönti on erittäin vakava ja opiskelija on aiheuttanut oppilaitoksessa, koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa, opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tai

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pitää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

35 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa sekä kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Ennen opiskelijan määräämista erottamisesta oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, kuultava opiskelijaa sekä hankittava tarpeellinen selvitys. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 35 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Ennen 32 §:ssä tarkoitetun opiskeluoikeuden menettämistä koskevan päätöksen tekemistä on kuultava opiskelijaa ja hänen huoltajaansa sekä hankittava tarpeellinen selvitys.

Kurinpitorangaistuksista ja opiskeluoikeu-

asuntolassa vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen, voidaan opiskelija erottaa pysyvästi oppilaitoksesta ja asuntolasta.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pitää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

35 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, kuultava opiskelijaa sekä hankittava tarpeellinen selvitys. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 35 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja pysyvästä erottamisesta päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on kuultavaa opiskelijaa ja huoltajaa sekä hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys.

Kurinpitorangaistuksista ja opiskeluoikeu-

den menettämisestä tulee antaa kirjallinen päätös ja 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Opiskelijan *määräaikaista* erottamista tai opiskelija-asuntolasta erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei *koulutuksen järjestäjä* tai hallinto-oikeus toisin päättä.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun *määräaikaisesta* erottamisesta tai asuntolasta erottamisesta päätetään.

Menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa on lisäksi voimassa, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään.

den peruuttamisesta tulee antaa kirjallinen päätös ja 35 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Opiskelijan erottamista, opiskelija-asuntolasta erottamista tai *opiskelu-oikeuden peruuttamista* koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin päättä.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun erottamisesta, asuntolasta erottamisesta tai *opiskelu-oikeuden peruuttamisesta* päätetään.

Menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa on lisäksi voimassa, mitä *hallintolaissa* (434/2003) säädetään.

35 b §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka oppilaitoksen tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 35 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epäamisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahetuneesta koulutuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

35 b §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka oppilaitoksen tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 35 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 35 §:n 4 momentissa tarkoitettua opetuksen epäamisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahetuneesta koulutuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

35 c §

*Kurinpitomenettelyn suhde syyteen vireillä-
oloon ja tuomioistuimen ratkaisuun*

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syyteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määräajaksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

35 c §

*Kurinpitomenettelyn suhde syyteen vireillä-
oloon ja tuomioistuimen ratkaisuun*

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syyteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määräajaksi tai pysyvästi oppilaitoksesta tai erottaa opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

42 a §

Opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkijän terveydentilaa koskevien tietojen käsittely

Opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkijän terveydentilaa koskevaa tietoa saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Koulutuksen järjestäjän on säilytettävä terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Terveystilaa koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

43 §

Tietojensaantioikeus

Koulutuksen järjestäjällä on tehtäviään hoidaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

43 §

Tietojensaantioikeus

Koulutuksen järjestäjällä on tehtäviään hoidaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten sekä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen ja opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta tai yliopistolta.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 32 §:ssä tarkoitettusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

44 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määrääkaista erottamista, opiskelijan erottamista opiskelija-asuntolasta määrääjäksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, koulutuksesta pi-

44 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan erottamista, opiskelija-asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 37, 38 ja

dättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 37, 38 ja 39 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä;
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi; *sekä*
- 5) 32 §:ssä säädettyä opiskeluoikeuden menettämistä.

Edellä 2 momentin mukaiseen lääninhallituksen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, *määräaikaista* erottamista, asuntolasta erottamista *määräajaksi tai opiskelun jäljellä olevaksi ajaksi*, opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitetut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Edellä 25 §:ssä tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suoritusaikaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei myöskään saa 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 ja 4 momentissa tarkoitettu asia, ja arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

39 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä; *sekä*
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi.

Edellä 2 momentin mukaiseen lääninhallituksen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, *opiskelijan* erottamista, asuntolasta erottamista, *opiskeluoikeuden peruuttamista*, opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitetut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Edellä 25 §:ssä tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suoritusaikaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei myöskään saa 35 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettua asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 momentissa tarkoitettu asia, ja arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu muu 4 momentissa tarkoitettu asia ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä

Lausuntoluonnos 21.8.2009

2.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 2 ja 10 kohtaa, sellaisina kuin ne ovat laissa 480/2003,
lisätään lain 11 §:ään uusi 6 a, 6 b ja 8 a kohta sekä 16 §:ään uusi 4 a kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

11 §

11 §

*Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös**Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

2) 27 §:n 3 ja 5 momentin säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista;

2) 27 §:n 3, 4 ja 6 momentin säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista;

6 a) 32 §:n säännöksiä opiskeluoikeuden peruuttamisesta;

6 b) 32 a §:n säännöksiä opiskeluoikeuden palauttamisesta;

8 a) 34 a §:n säännöksiä päihdetestauksesta;

10) 35 a §:n säännöksiä menettelystä kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa sekä kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanosta soveltuvin osin;

10) 35 a §:n säännöksiä menettelystä kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanosta soveltuvin osin;

16 §

16 §

*Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen**Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain

säännöksiä:
_____säännöksiä:

4 a) 42 a §:n säännöksiä opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkivän terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä soveltuvien osin;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____

Lausuntoluonnos 21.8.2009

3.

Laki**ammattikorkeakoululain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä toukokuuta 2003 annetun ammattikorkeakoululain 28 ja 42 §:n 5 momentti ja
lisätään lakiin uusi 25 a—25 d § ja 40 §:ään uusi 3—6 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 a §

Opiskelu-oikeuden peruuttaminen

Kun tutkintoon johtavat opinnot edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia, opiskelijalta voidaan peruuttaa opiskelu-oikeus, jos

1) on ilmeistä, ettei opiskelija ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta saavuta opinnoissaan tutkintoon asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia;

2) hän osoittaa opinnoissaan vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen taikka yleiseen turvallisuuteen;

3) opintojen aikana ilmenee sellainen opiskelijan terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle;

4) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin; tai

5) hän on ammattikorkeakouluun pyrkiesään salannut jäljempänä 5 momentin mukaisesti pyydetyn tiedon opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn yhteydessä ammattikorkeakoulun on edistettävä opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen. Lisäksi opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun muuhun koulutusohjelmaan, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opiskelu-oikeuden peruuttamisesta päättää

ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on kuultavaa opiskelijaa sekä hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta tulee antaa kirjallinen päätös. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin päättä. Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta päätetään.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyäessä antaa ammattikorkeakoululle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta 1 momentissa taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:ssä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n 6 a kohdassa tai yliopistolain (558/2009) 43 a §:ssä tarkoitusta päätöksestä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jolta on peruutettu opiskeluoikeus, jos tämä on ilmeisesti esteenä koulutukseen osallistumiselle.

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa ammattikorkeakoululle 1 momentin 3 kohdan mukaisen terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aihetta epäillä että opiskelijalla on mainitussa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänen määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Ammattikorkeakoulu vastaa määräämistään terveydentilaa koskevista tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

25 b §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 25 a §:n 1 momentin 1—3 kohdan perusteella, voi hakea kyseiseltä ammattikorkeakoululta opiskeluoikeuden palauttamista aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskeluoikeus voidaan palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheut-

taneet perusteet ovat poistuneet. Opiskeluoi-
keuden palauttamisesta päättää ammattikor-
keakoulun hallitus. Menettelyyn sovelletaan
opiskeluoikeuden peruuttamista koskevia
menettelysäännöksiä soveltuvien osin.

25 c §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen ammattikorkea-
koulun määräyksestä osallistumaan tervey-
denhuollon ammattihenkilön ja laboratorio-
henkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on
perusteltua aiheutta epäillä, että opiskelija
esiintyy päihteiden vaikutuksen alaisena
opiskelutilanteessa tai opiskeluun kuuluvassa
harjoittelussa ja testaaminen on välttämätön-
tä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi.
Testaamisen edellytyksenä on, että päihteiden
vaikutuksen alaisena tai päihdeistä riip-
puvaisena toimiminen:

1) vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen
henkeä tai terveyttä;

2) vaarantaa liikenneturvallisuutta;

3) vaarantaa salassapitosäännöksiin suojat-
tujen tietojen suojaa tai eheyttä;

4) voi lisätä ammattikorkeakoulun tai sen
ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hallussa
olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1
momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen ai-
neiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tar-
koitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun
lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden lait-
toman kaupan, hallussapidon, käytön ja le-
viämisen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä
pykälässä tarkoitettu päihdetesti, ammatti-
korkeakoululla on oltava kirjalliset toiminta-
ohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön eh-
käisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumi-
seksi.

Ammattikorkeakoulu vastaa 1 momentissa
tarkoitettua päihdetestauksesta aiheutuvista
kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentila-
tieto.

25 d §

Opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely

Opiskelijan terveydentilaa koskevaa tietoa saavat ammattikorkeakoulussa käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainitusta asiasta.

Ammattikorkeakoulun on säilytettävä terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Terveystilaa koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

28 §

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijaa, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt vilppiin tai muutoin rikkonut ammattikorkeakoulun järjestystä, voidaan kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen varoituksella tai erottamalla hänet määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Ennen asian ratkaisemista opiskelijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää rehtori ja opiskelijan erottamisesta määrääjäksi ammattikorkeakoulun hallitus.

28 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt vilppiin tai muutoin rikkonut ammattikorkeakoulun järjestystä taikka joka kieltäytyy 25 c §:ssä tarkoitetusta päihdetestauksesta tai on antanut päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa enintään yhden vuoden määräajaksi.

Jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on erityisen vakava ja hän on aiheuttanut opinnoissaan vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen, voidaan opiskelija erottaa pysyvästi.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää rehtori ja opiskelijan erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liit-

tyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

40 §

Tietojensaantioikeus

Ammattikorkeakoululla on tehtäviään hoidaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Ammattikorkeakoulun tulee pyynnöstä toimittaa opetusministeriölle sen määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

40 §

Tietojensaantioikeus

Ammattikorkeakoululla on tehtäviään hoidaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Ammattikorkeakoulun tulee pyynnöstä toimittaa opetusministeriölle sen määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten sekä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa toiselle ammattikorkeakoululle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 25 a §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut toiseen ammattikorkeakouluun siirto-opiskelijana.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen ja opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta tai koulutuksen järjestäjältä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 25 a §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

42 §

Muutoksenhaku

Ammattikorkeakoulun tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee, ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen, johon saa 22, 25 tai 27 §:n mukaan hakea oikaisua, ei saa hakea muutosta valittamalla. Oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla 1 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuteen. Opintosuoritusten arviointia koskevaan oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Ammattikorkeakoulun päätökseen, joka koskee ammattikorkeakoulun sääntöjä, tutkintosääntöä taikka koulutusohjelmaa, opetussuunnitelmaa tai muuta opetuksen järjestelyä koskevaa määräystä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 22 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 25 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä tai 28 §:ssä tarkoitettua opiskelijan kurinpitoa, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskelijan *määräaikaista* erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei *ammattikorkeakoulu* tai hallinto-oikeus toisin määrää.

42 §

Muutoksenhaku

Ammattikorkeakoulun tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee, ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen, johon saa 22, 25 tai 27 §:n mukaan hakea oikaisua, ei saa hakea muutosta valittamalla. Oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla 1 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuteen. Opintosuoritusten arviointia koskevaan oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Ammattikorkeakoulun päätökseen, joka koskee ammattikorkeakoulun sääntöjä, tutkintosääntöä taikka koulutusohjelmaa, opetussuunnitelmaa tai muuta opetuksen järjestelyä koskevaa määräystä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 22 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 25 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä tai 28 §:ssä tarkoitettua opiskelijan kurinpitoa, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskelijan erottamista *tai 25 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista* koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä

4.

Laki**yliopistolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 2009 annetun yliopistolain (558/2009) 45 ja 85 § ja
lisätään lakiin uusi 43 a—43 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

Opiskelijat

43 a §

Opiskelu oikeuden peruuttaminen

Kun tutkintoon johtavat opinnot edellyttävät alaikäisten parissa työskentelyä tai niihin liittyy potilas-, asiakas- tai liikenneturvallisuutta taikka yleistä turvallisuutta koskevia vaatimuksia, opiskelijalta voidaan peruuttaa opiskelu oikeus, jos

1) on ilmeistä, ettei opiskelija ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta saavuta opinnoissaan tutkintoon asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia;

2) hän osoittaa opinnoissaan vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen taikka yleiseen turvallisuuteen;

3) opintojen aikana ilmenee sellainen opiskelijan terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle;

4) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta kyseisiin opintoihin; tai

5) hän on yliopistoon pyrkiessään salannut jäljempänä 5 momentin mukaisesti pyydetyn tiedon opiskelu oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Opiskelu oikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn yhteydessä yliopiston on edistettävä opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen. Lisäksi opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää yliopiston muuhun koulutusohjelmaan, jonka opiskelijaksi otta-

misen edellytykset hän täyttää.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää yliopiston hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on kuultavaa opiskelijaa sekä hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta tulee antaa kirjallinen päätös. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin päättä. Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta päätetään.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee pyydettyäessä antaa yliopistolle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta 1 momentissa taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:ssä, ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n 6 a kohdassa tai ammattikorkeakoululain (351/2003) 25 a §:ssä tarkoitusta päätöksestä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jolta on peruutettu opiskelu-oikeus, jos tämä on ilmeisesti esteenä koulutukseen osallistumiselle.

Opiskelijan tulee pyydettyäessä antaa yliopistolle 40 a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisen terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot. Jos on perusteltua aihetta epäillä että opiskelijalla on mainitussa kohdassa tarkoitettu terveydellinen este, voidaan hänet määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Yliopisto vastaa määräämistään terveydentilaa koskevista tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

43 b §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Henkilö, jolta on peruutettu opiskelu-oikeus 43 a §:n 1 momentin 1—3 kohdan perusteella, voi hakea kyseiseltä yliopistolta opiskelu-oikeuden palauttamista aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Opiskelu-oikeus voidaan palauttaa, jos opiskeluoi-

keuden peruuttamisen aiheuttaneet perusteet ovat poistuneet. Opiskelu-oikeuden palauttamisesta päättää yliopiston hallitus. Menettelyyn sovelletaan opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevia menettelysäännöksiä soveltuvin osin.

43 c §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen yliopiston määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aiheutta epäillä, että opiskelija esiintyy päihteiden vaikutuksen alaisena opiskelutilanteissa tai opiskeluun kuuluvassa harjoittelussa ja testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi. Testaamisen edellytyksenä on, että päihteiden vaikutuksen alaisena tai päihteistä riippuvaisena toimiminen:

1) vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vaarantaa liikenneturvallisuutta;

3) vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä;

4) voi lisätä yliopiston tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettujen aineiden tai lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettujen lääkevalmisteiden taikka mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettujen lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön ja leviämisen riskiä.

Jos opiskelijalle on tarkoitus tehdä tässä pykälässä tarkoitettu päihdetesti, yliopistolla on oltava kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Yliopisto vastaa 1 momentissa tarkoitettusta päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilätieto.

43 d §

Opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely

Opiskelijan terveydentilaa koskevaa tietoa saavat yliopistossa käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainitusta asiasta.

Yliopiston on säilytettävä terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Terveydentilaa koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

43 e §

Tietojensaantioikeus

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilöltä kirjallinen johtopäätös opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten sekä kirjallinen johtopäätös päihdetestistä kurinpitotoimien arviointia varten.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa toiselle yliopistolle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 40 a §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut toiseen yliopistoon siirto-opiskelijana.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen ja opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan ja opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta tai koulutuksen järjestäjältä.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen toimialaan kuuluvan asiakas- tai potilasturvallisuuden valvonnan edellyttämät välttämättö-

mät tiedot vireillä olevasta 40 a §:ssä tarkoitettusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

45 §

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijaa, joka on syyllistynyt yliopiston opetus- tai tutkimustoimintaan kohdistuvaan rikkomukseen tai muutoin rikkonut yliopiston järjestystä, voidaan kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen varoituksella tai erottamalla määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään, sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

45 §

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijalle, joka on syyllistynyt yliopiston opetus- tai tutkimustoimintaan kohdistuvaan rikkomukseen tai muutoin rikkonut yliopiston järjestystä taikka joka kieltäytyy 40 c §:ssä tarkoitettusta päihdetestauksesta tai on antanut päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, voidaan hänet erottaa enintään yhden vuoden määräajaksi.

Jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on erityisen vakava ja hän on aiheuttanut opinnoissaan vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen, voidaan opiskelija erottaa pysyvästi.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian ratkaisemista on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään, sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

85 §

Erottamispäätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan *määräaikaista* erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei *yliopisto* tai hallinto-oikeus toisin määrää.

85 §

Erottamispäätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä

Lausuntoluonnos 21.8.2009

1.

Lag**om ändring av lagen om yrkesutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 21 augusti 1998 om yrkesutbildning 27, 32, 35, 35 a, 35 b, 35 c och 44 §, sådana de lyder i 32, 35, 35 a, 35 b, 35 c och 44 § i lag 479/2003,
fogas till lagen nya 32 a, 34 a och 42 a samt till 43 § nya 3—5 mom. som följer:

Gällande lydelse

27 §

Grunderna för antagning av studerande

Som studerande till utbildning som leder till en yrkesinriktad grundexamen kan antas den som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller inhämtat motsvarande tidigare lärokurs. Som studerande kan också antas någon annan som av utbildningsanordnaren anses ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna.

Som studerande kan inte antas en person vars sjukdom eller handikapp utgör ett uppenbart hinder för att delta i utbildningen. Den som ansöker om att bli antagen såsom studerande skall ge utbildningsanordnaren de uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för beslut om antagning.

Utbildningsanordnaren beslutar om övriga

Föreslagen lydelse

27 §

Grunderna för antagning av studerande

Som studerande till utbildning som leder till en yrkesinriktad grundexamen kan antas den som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller inhämtat motsvarande tidigare lärokurs. Som studerande kan också antas någon annan som av utbildningsanordnaren anses ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna.

Som studerande kan inte antas en person med en sjukdom, ett handikapp eller någon annan omständighet i anslutning till hälsotillståndet som uppenbarligen utgör ett hinder för att delta i utbildningen. Den som ansöker om att bli antagen såsom studerande skall ge utbildningsanordnaren de uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för beslut om antagning.

Som studerande kan inte antas en person som fått sin studierätt indragen på basis av 32 §, 11 § 6 a punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, 25 a § i lagen om yrkeshögskolor eller 43 a § i universitetslagen, om detta uppenbarligen utgör ett hinder för att delta i utbildningen. Indrädessökande ska på begäran informera utbildningsanordnaren om beslut om indragning av studierätten.

Utbildningsanordnaren beslutar om övriga

grunder för antagningen av studerande liksom även om eventuella inträdes- eller lämplighetsprov. Enhetliga antagningsgrunder skall tillämpas på samtliga sökande.

En studerande kan antas för att avlägga en yrkesinriktad examen eller en del av denna som privatstuderande.

Vederbörande ministerium kan besluta närmare om grunderna för antagning av studerande.

32 §

Förlust av studierätten

En studerande kan förlora sin studierätt, om studierna eller yrkesutövningen kräver särskilda konstnärliga anlag eller andra särskilda anlag som krävs för yrkesutövningen och om det är uppenbart att den studerande inte har förutsättningar att slutföra studierna på behörigt sätt eller att utöva det yrke som leder till en examen. Genom förordning av statsrådet bestäms särskilt på vilka studier denna paragraf tillämpas.

grunder för antagningen av studerande liksom även om eventuella inträdes- eller lämplighetsprov. Enhetliga antagningsgrunder skall tillämpas på samtliga sökande.

En studerande kan antas för att avlägga en yrkesinriktad examen eller en del av denna som privatstuderande.

Närmare bestämmelser om antagningsgrunderna kan utfärdas genom förordning av undervisningsministeriet.

32 §

Indragning av studierätten

Då studier som leder till examen eller utövandet av yrket i fråga förutsätter arbete bland minderåriga eller dessa är förknippade med krav som gäller patient-, klient- eller trafiksäkerhet eller den allmänna säkerheten, kan studierätten för en studerande indras om

1) det är uppenbart att den studerande i sina studier eller sådan inläarning i arbetet som ingår i studierna trots handledning och stödåtgärder inte når upp till de särskilda krav på yrkeskunskap som har ställts för examen eller utbildningsprogrammet och den studerande saknar förutsättningar för att verka i det yrke som examen eller utbildningsprogrammet leder till;

2) den studerande i sina studier eller sådan inläarning i arbetet som ingår i studierna visar likgiltighet gentemot sin egen eller någon annan persons hälsa eller den allmänna säkerheten;

3) hos den studerande yppar sig en sjukdom, ett handikapp eller någon annan omsländighet i anslutning till hälsotillståndet som uppenbarligen utgör ett hinder för att delta i utbildningen;

4) den studerande har dömts till straff i allmän domstol och brottet ådagalägger uppenbar olämplighet för studier eller uppgifter inom det aktuella området eller

5) den studerande vid ansökan om inträde har undanhållit information om beslut om indragning av studierätten enligt 27 § 3 mom.

I samband med behandlingen av indragning av studierätten ska utbildningsanordnaren medverka till att den studerande söker sig till någon annan utbildning. Därutöver

kan den studerande med dennas samtycke överflyttas till sådan annan utbildning hos utbildningsanordnaren i fråga om vilken den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

Den studerande ska på begäran lämna utbildningsanordnaren de uppgifter som behövs för bedömning av hälsotillståndet enligt 1 mom. 3 punkten. Om det är befogat att misstänka att en studerande har ett hälsohinder enligt 1 mom. 3 punkten kan den studerande åläggas kontroller och undersökningar för fastställande av hälsotillståndet. Utbildningsanordnaren svarar för kostnaderna för kontroller och undersökningar som denna har ålagt.

32 a §

Återföring av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 32 § 1 mom. 1—3 punkten kan hos utbildningsanordnaren anhålla om återföring av studierätten tidigast två år efter att beslutet om indragning av studierätten fattades. Studierätten kan återföras om det inte längre föreligger grund för indragning av studierätten. Beslut om återföring av studierätten tas av samma organ som har beslutat om indragning av studierätten. På förfarandet tillämpas i tillämpliga delar samma förfaringsbestämmelser som i fråga om indragning av studierätten.

34 a §

Drogtest

En studerande är skyldig att på utbildningsanordnarens eller under en period med inläring i arbetet på en i 16 § avsedd arbetsplats eller under läroavtalsutbildning på en i 17 § avsedd arbetsgivares order delta i drogtest som görs av en yrkesutbildad person inom hälsovården och av laboratoriepersonal, om det är befogat att misstänka att den studerande uppträder påverkad av rusmedel i en studiesituation eller under sådan inläring i arbetet som ingår i utbildningen och testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga. För testning förutsätts att agerandet under rusmedelspå-

verkan eller -beroende

1) utgör en fara för den studerande själv eller någon annans liv eller hälsa;

2) äventyrar trafiksäkerheten;

3) äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna;

4) kan öka risken för olaga handel med samt innehav, användning och spridning av sådana utbildningsanordnaren, i 16 § avsedd arbetsplats eller 17 § avsedd arbetsgivare tillhöriga ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 eller 6 punkten i narkotikalagen (373/2008) eller läkemedelspreparat enligt 4 § i läkemedelslagen eller läkemedel enligt 5 § i samma lag.

Om avsikten är att drogtesta en studerande enligt denna paragraf måste utbildningsanordnaren ha skriftliga instruktioner för förebyggande av användningen av rusmedel och ingripande i missbruksproblem bland studerande.

Utbildningsanordnaren svarar för kostnaderna för drogtestning enligt 1 mom.

Information som har erhållits på basis av drogtest betraktas som uppgift om hälsotillstånd.

35 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning kan den studerande avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år, samt uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

35 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen, gör sig skyldig till fusk eller vägrar drogtest enligt 34 a § eller har lämnat ett prov som påvisar missbruk kan ges en skriftlig varning. Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år, samt uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna.

Om handlingen eller försummelsen enligt 1 mom. är mycket allvarlig och den studerande vid läroanstalten, på annan plats som utbildningsanordnaren har anvisat, vid sådan inläring i arbetet som ingår i studierna eller på elevhem har orsakat en annan persons hälsa eller den allmänna säkerheten allvarlig

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller ett annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning som arrangeras av läroanstalten.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar i läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för rannsakan med anledning av brott kan för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna, om detta är motiverat med hänsyn till det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

35 a §

Förfarandet i disciplinärenden och i ärenden som gäller förlust av studierätten samt verkställighet av disciplinära straff

Innan en studerande avstängs från läroanstalten *för en viss tid*, uppsägs från elevhemmet eller får en skriftlig varning skall den handling eller försummelse som är orsaken till disciplinstraffet preciseras, den studerande höras samt behövlig utredning skaffas. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller uppsägs från elevhemmet skall också hans eller hennes vårdnadshavare höras. Om andra åtgärder enligt 35 § 2 mom. skall den studerandes vårdnadshavare underrättas.

Innan ett beslut om förlust av studierätten enligt 32 § fattas skall den studerande och hans eller hennes vårdnadshavare höras samt behövlig utredning skaffas.

Om disciplinstraff och förlust av studierät-

fara eller skada kan den studerande avstängas från läroanstalten eller sägas upp från elevhemmet för alltid.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller ett annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning som arrangeras av läroanstalten.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar i läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för rannsakan med anledning av brott kan för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna, om detta är motiverat med hänsyn till det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

35 a §

Förfarandet i disciplinärenden och i ärenden som gäller indragning av studierätten samt verkställighet av disciplinära straff

Innan en studerande avstängs från läroanstalten, uppsägs från elevhemmet eller får en skriftlig varning *ska* den handling eller försummelse som är orsaken till disciplinstraffet preciseras, den studerande höras samt behövlig utredning skaffas. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller uppsägs från elevhemmet *ska* också hans eller hennes vårdnadshavare höras. Om andra åtgärder enligt 35 § *ska* den studerandes vårdnadshavare underrättas.

Beslut om indragning av studierätten och om bestående avstängning tas av ett av utbildningsanordnaren tillsatt organ med flera medlemmar. Innan beslut om indragning av studierätten fattas ska den studerande och vårdnadshavaren höras samt behövlig expertutredning eller annan utredning skaffas.

Om disciplinstraff och indragning av stu-

ten skall ett skriftligt beslut utfärdas och åtgärder enligt 35 § 2 mom. skall registreras.

Ett beslut om avstängning av en studerande *för en viss tid* eller om uppsägning från elevhemmet kan verkställas även om det överklagats, om *utbildningsanordnaren eller* förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

I fråga om förfarandet i ärenden som avses i denna paragraf gäller dessutom det som bestäms i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

35 b §

Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande eller äventyrar säkerheten

Lyder en studerande inte en uppmaning att avlägsna sig enligt 35 § 2 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom eller henne från klassrummet eller ett annat undervisningsutrymme, eller från en skoltillställning. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en studerande från skolans område, om den studerande inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han eller hon avstängts från undervisningen enligt 35 § 2 mom.

Försöker en studerande som skall avlägsnas förhindra detta genom att göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att få honom eller henne avlägsnad och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Rektorn och läraren kan i situationer som avses i 1 och 2 mom. agera tillsammans eller var för sig. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna eleven. Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel skall han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren.

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3

dierätten *ska* ett skriftligt beslut utfärdas och åtgärder enligt 35 § 3 och 4 mom. *ska* registreras.

Ett beslut om avstängning, uppsägning från elevhemmet eller indragning av studierätten kan verkställas även om det har överklagats, om förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Beslut om verkställighet innan ett beslut har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten ska tas på samma sätt som i fråga om beslut om avstängning, uppsägning från elevhem *eller indragning av studierätten*.

I fråga om förfarandet i sådana ärenden som avses i denna paragraf gäller dessutom vad som har bestämts i *förvaltningslagen* (434/2003).

35 b §

Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande eller äventyrar säkerheten

Rektor och lärare har rätt att från klassrum, annat undervisningsutrymme eller skoltillställning avlägsna en studerande som inte iakttar order att avlägsna sig enligt 35 § 3 mom. Rektor och lärare har också rätt att från skolområdet avlägsna en elev som inte avlägsnar sig efter att ha fått vetskap om förvägran av undervisning enligt 35 § 4 mom.

Försöker en studerande som skall avlägsnas förhindra detta genom att göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att få honom eller henne avlägsnad och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Rektorn och läraren kan i situationer som avses i 1 och 2 mom. agera tillsammans eller var för sig. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna eleven. Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel skall han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren.

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3

Gällande lydelse

mom. och 7 § strafflagen (39/1889).

35 c §

*Verkningarna av anhängigt åtal och domstols
beslut på disciplinärt förfarande*

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot den studerande.

Om en domstol har frikänt en studerande, får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han eller hon inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En studerande kan dock avstängas för viss tid eller uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna, om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

Föreslagen lydelse

mom. och 7 § i strafflagen (39/1889).

35 c §

*Verkningarna av anhängigt åtal och domstols
beslut på disciplinärt förfarande*

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot den studerande.

Om en domstol har frikänt en studerande, får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han eller hon inte meddelas disciplinstraff av samma skäl. En studerande får dock avstängas från en läroanstalt för en viss tid eller permanent eller sägas upp från elevhemmet för en viss tid eller för den återstående studietiden, om detta är befogat med hänsyn till det av den studerande begångna brottet eller därtill anslutna omständigheter.

42 a §

*Behandling av uppgifter om studerandes och
inträdessökandes hälsotillstånd*

Uppgifter om studerandes eller inträdessökandes hälsotillstånd får behandlas endast av personer som bereder eller fattar beslut om antagningen av studerande, indragning av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i sådana frågor.

Utbildningsanordnaren ska förvara uppgifterna om hälsotillstånd separat från övriga personuppgifter. Uppgifterna om hälsotillstånd ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon sådan grund för att bevara dem som de lagstadgade uppgifterna förutsätter, dock senast inom fyra år från det att uppgifterna fördes in i registret.

43 §

Rätt att få uppgifter

En utbildningsanordnare har vid skötseln av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistikuppgifter och övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av utbildningen.

Utbildningsanordnaren skall på begäran ge de statliga undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de bestämmer och som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

43 §

Rätt att få uppgifter

En utbildningsanordnare har vid skötseln av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistikuppgifter och övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av utbildningen.

Utbildningsanordnaren skall på begäran ge de statliga undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de bestämmer och som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få en skriftlig sammanfattning av den studerandes hälsotillstånd för bedömning av studierätten samt en skriftlig sammanfattning av ett drogtest för bedömning av disciplinåtgärder.

Utbildningsanordnaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare, yrkeshögskola eller universitet få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och om beslutsgrunderna för en studerande eller inträdessökande som förutsätts för antagning som studerande eller bedömning av studierätten.

Utbildningsanordnaren är utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldig att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 32 § som förutsätts för tillsyn av klient- eller patientsäkerhet som hänför sig till verkets kompetensområde samt om beslut om indragning av studierätten och om beslutsgrunderna.

44 §

Ändringssökande

Ändring i ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet

44 §

Ändringssökande

Ändring i ett i denna lag avsett beslut som har tagits av utbildningsanordnaren och som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande, uppsägning från elevhemmet, indragning av studierätten, avhållande från

Gällande lydelse

för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakn pågår eller en förmån eller rättighet enligt 37, 38 och 39 § söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Utan hinder av 1 mom. söks ändring i ett beslut genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av studerande,
- 2) en i 20 § föreskriven individuell plan för hur undervisningen skall ordnas,
- 3) särskilda undervisningsarrangemang enligt 21 §,
- 4) den studietid som bestäms i 31 § eller när en studerande skall anses ha avgått, samt
- 5) förlust av studierätten enligt 32 §.

Ändring i ett beslut som avses i 2 mom. och som har fattats av länsstyrelsen söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakn pågår eller ett ärende som avses i 2 eller 3 mom. skall anföras inom 14 dagar från att den studerande fick del av beslutet. Ärenden enligt detta moment skall behandlas i brådiskande ordning.

Ändring i beslut enligt 25 § om bedömning av en studerande, beslut om tiden och platsen för en namngiven studerandes studier eller beslut om annan individuell uppläggning av studierna får inte sökas genom besvär. Besvär får heller inte anföras i ett ärende som avses i 35 § 2 och 3 mom. I förvaltningsdomstolens avgörande i ett ärende enligt 2 och 4 mom. och i ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande som gäller bedömning får ändring inte sökas genom besvär.

Föreslagen lydelse

studier för den tid som brottsundersökning pågår eller en förmån eller rättighet enligt 37, 38 och 39 § söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Utan hinder av 1 mom. söks ändring i ett beslut genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av studerande,
- 2) en i 20 § föreskriven individuell plan för hur undervisningen skall ordnas,
- 3) särskilda undervisningsarrangemang enligt 21 §; samt
- 4) studietiden enligt 31 § eller när en studerande ska anses ha avgått.

Ändring i ett beslut som avses i 2 mom. och som har fattats av länsstyrelsen söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över beslut om varning till en studerande, avstängning av en studerande, uppsägning från elevhem, indragning av studierätten, avhållande från studierna för den tid som brottsundersökning pågår eller ett ärende enligt 2 eller 3 mom. ska anföras inom 14 dagar från det att den studerande har delgetts beslutet. Ärenden enligt detta moment ska behandlas i brådiskande ordning.

Ändring i beslut om bedömning av en studerande enligt 25 § ovan, beslut om tiden och platsen för fullgörandet av studierna gällande en namngiven studerande eller beslut om annan individuell uppläggning av studierna får inte sökas genom besvär. Besvär får inte heller anföras i ärenden enligt 35 § 3 och 4 mom. I förvaltningsdomstolens beslut, varigenom har avgjorts ett ärende enligt 2 mom., och i beslut om rättelseyrkande som gäller bedömning får ändring inte sökas genom besvär.

Ändring i förvaltningsdomstolens beslut om indragning av studierätten söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut, varigenom har avgjorts något annat ärende enligt 4 mom., får inte sökas genom besvär.

Lausuntoluonnos 21.8.2009

2.

Lag**om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 augusti 1998 om yrkesinriktad vuxenutbildning 11 § 2 och 10 punkten
 sådana de lyder i lag 480/2003,
fogas till lagens 11 § en ny 6 a, 6 b och 8 a punkt samt i 16 § en ny 4 a punkt som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

11 §

11 §

*Hänvisningsbestämmelse om studerandes rättigheter och skyldigheter**Hänvisningsbestämmelse om studerandes rättigheter och skyldigheter*

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerandes rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerandes rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

2) bestämmelserna i 27 § 3 och 5 mom. om grunderna för antagning av studerande;

2) bestämmelserna i 27 § 3, 4 och 6 mom. om grunderna för antagning av studerande;

6 a) bestämmelserna i 32 § om indragning av studierätten;

6 b) bestämmelserna i 32 a § om återställande av studierätten;

8 a) bestämmelserna i 34 a § om drogtestning;

10) bestämmelserna i 35 a § om förfarandet i disciplinärenden och i ärenden som gäller förlust av studierätten samt verkställighet av disciplinära straff, i tillämpliga delar;

10) bestämmelserna i 35 a § om förfarandet i disciplinärenden och i ärenden som gäller *indragning* av studierätten samt verkställighet av disciplinära straff, i tillämpliga delar;

16 §

16 §

*Tillämpning av vissa bestämmelser i lagen om yrkesutbildning**Tillämpning av vissa bestämmelser i lagen om yrkesutbildning*

På utbildning och examina enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser i

På utbildning och examina enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser i

lagen om yrkesutbildning:
_____lagen om yrkesutbildning:

4 a) bestämmelserna i 42 a § om behandling av uppgifter som gäller studerandes och inträdessökandes hälsa, i tillämpliga delar;

Lausuntoluonnos 21.8.2009

3.

Lag**om ändring av lagen om yrkeshögskolor**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 9 maj 2003 om lagen om yrkeshögskolor 28 och 42 § 5 mom. och
fogas till lagen nya 25 a—25 d § och till 40 § nya 3—6 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

25 a §

Indragning av studierätten

Då studier som leder till examen förutsätter arbete bland minderåriga eller dessa är förbundna med krav som hänför sig till patient-, klient- eller trafiksäkerhet eller den allmänna säkerheten, kan en studerande få sin studierätt indragen om

1) det är uppenbart att den studerande trots handledning och stödåtgärder i sina studier inte når upp till de särskilda krav på yrkeskunskap som har ställts för examen;

2) den studerande i sina studier visar allvarlig ligkiltighet gentemot sin egen eller någon annan persons hälsa eller den allmänna säkerheten;

3) det under studietiden framkommer någon sådan omständighet gällande den studerandes hälsotillstånd som utgör ett uppenbart hinder för avläggande av examen;

4) den studerande har dömts till straff i allmän domstol och brottet ådagalägger uppenbar olämplighet för de aktuella studierna; eller

5) den studerande vid ansökan om inträde till yrkeshögskolan har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätten som har begärts enligt 5 mom. nedan.

Vid behandling av indragning av studierätten ska yrkeshögskolan medverka till att den studerande söker sig till någon annan utbildning. Dessutom kan en studerande med den samtycke flyttas till något annat sådant

utbildningsprogram vid yrkeshögskolan i fråga om vilket den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

Beslut om indragning av studierätten tas av yrkeshögskolans styrelse. Innan ett beslut om indragning av studierätten fattas ska den studerande höras samt behövlig utredning i frågan skaffas.

Beslut om indragning av studierätten ska ges skriftligen. Ett beslut om indragning av studierätten kan verkställas även om det har överklagats, såvida förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat. Beslut om verkställighet innan ett beslut har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten ska tas på samma sätt som i fråga om beslut om indragning av studierätten.

Inträdessökande ska på begäran informera yrkeshögskolan om ett sådant beslut om indragning av studierätten som förutsätts för antagning som studerande och avses i 1 mom. eller i 32 § i lagen om yrkesutbildning (630/1998), 11 § 6 a punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) eller 43 a § i universitetslagen (558/2009). Som studerande kan inte antas en person som har fått sin studierätt indragen, om detta uppenbarligen utgör ett hinder för att delta i utbildningen.

Den studerande ska på begäran lämna yrkeshögskolan de uppgifter som behövs för bedömning av hälsotillståndet enligt 25 a § 1 mom. 3 punkten. Om det är befogat att misstänka att en studerande har ett hälsohinder enligt punkten i fråga kan den studerande åläggas kontroller och undersökningar för fastställande av hälsotillståndet. Yrkeshögskolan svarar för kostnaderna för hälsokontroller och hälsoundersökningar som denna har ålagt.

25 b §

Återföring av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 25 § 1 mom. 1—3 punkten kan hos yrkeshögskolan anhålla om återföring av studierätten tidigast två år efter att beslutet om indragning av studierätten fattades. Studierätten kan återföras om det inte längre föreligger grund för indragning av studierätt.

ten. Beslut om återföring av studierätten tas av yrkeshögskolans styrelse. På förfarandet tillämpas i tillämpliga delar samma förfaringsbestämmelser som i fråga om indragning av studierätten.

25 c §

Drogtest

En studerande är skyldig att på yrkeshögskolans order delta i ett drogtest som görs av en yrkesutbildad person inom hälsovården och av laboratoriepersonal, om det är befogat att misstänka att den studerande uppträder påverkad av rusmedel i en studiesituation eller under praktik i anslutning till studierna och testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga. För testning förutsätts att agerandet under rusmedelspåverkan eller -beroende

1) utgör en fara för den studerande själv eller någon annans liv eller hälsa;

2) äventyrar trafiksäkerheten;

3) äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna;

4) kan öka risken för olaga handel med samt innehav, användning och spridning av sådana yrkeshögskolan eller dess huvudman eller en praktikantplats tillhöriga ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 eller 6 punkten i narkotikalagen (373/2008) eller läkemedelspreparat enligt 4 § i läkemedelslagen (395/1987) eller läkemedel enligt 5 § i samma lag.

Om avsikten är att drogtesta en studerande enligt denna paragraf, måste yrkeshögskolan ha skriftliga instruktioner för förebyggande av användningen av rusmedel och ingripande i missbruksproblem bland studerande.

Yrkeshögskolan svarar för kostnaderna för drogtestning enligt 1 mom.

Information som har erhållits på basis av drogtest betraktas som uppgift om hälsotillstånd.

25 d §

*Behandling av uppgifter om en studerandes
hälsotillstånd*

Uppgifter om en studerandes hälsotillstånd får vid yrkeshögskolan behandlas endast av de personer som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i frågan.

Yrkeshögskolan ska förvara uppgifterna om hälsotillstånd separat från övriga personuppgifter. Uppgifterna om hälsotillstånd ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon sådan grund för att bevara dem som de lagstadgade uppgifterna förutsätter, dock senast inom fyra år från det att uppgifterna fördes in i registret.

28 §

Disciplinärt förfarande

En studerande som vid en yrkeshögskola har gjort sig skyldig till fusk eller annars stört ordningen vid yrkeshögskolan kan disciplinärt bestraffas, beroende på hur allvarlig förseelsen är, med varning eller med avstängning för viss tid, högst ett år. Den studerande skall ges tillfälle att bli hörd innan ärendet avgörs.

Beslut om att tilldela en studerande varning fattas av rektorn och beslut om avstängning för viss tid av yrkeshögskolans styrelse.

28 §

Disciplinärt förfarande

En studerande som vid yrkeshögskolan har gjort sig skyldig till fusk eller i övrigt har brutit mot ordningen vid yrkeshögskolan eller vägrar drogtest enligt 25 c § eller har lämnat ett prov som påvisar missbruk kan ges en skriftlig varning. Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter med det ovan avsedda olämpliga beteendet efter att ha fått en skriftlig varning kan den studerande avstängas för en viss tid på högst ett år.

Om den studerandes handling eller försummelse är mycket allvarlig och den studerande i sina studier har orsakat en annan persons hälsa eller den allmänna säkerheten allvarlig fara eller skada kan den studerande avstängas för alltid.

Beslut om varning till en studerande tas av rektorn och om avstängning av en studerande av yrkeshögskolans styrelse. Innan ett ärende avgörs ska den studerande bevisligen delges vilken förseelse han eller hon anklagas för samt beredas tillfälle att bli hörd i frågan.

Om en studerande är föremål för brottsundersökning kan den studerandes studierätt dras in för undersökningstiden, om detta är befogat med avseende på antingen det brott som den studerande har misstänkts för eller

40 §

Rätt att få uppgifter

När en yrkeshögskola sköter sina uppgifter har den rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistiska uppgifter och andra motsvarande uppgifter som den behöver för att planera och organisera utbildningen.

Yrkeshögskolan skall på begäran till undervisningsministeriet sända de uppgifter som ministeriet behöver för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

de omständigheter som hänför sig till detta.

40 §

Rätt att få uppgifter

När en yrkeshögskola sköter sina uppgifter har den rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistiska uppgifter och andra motsvarande uppgifter som den behöver för att planera och organisera utbildningen.

Yrkeshögskolan skall på begäran till undervisningsministeriet sända de uppgifter som ministeriet behöver för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få en skriftlig sammanfattning av en studerandes hälsotillstånd för bedömning av studierätten samt en skriftlig sammanfattning av ett drogtest för bedömning av disciplinåtgärder.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att ge en annan yrkeshögskola sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 25 a § som förutsätts för antagning som studerande, om den studerande har sökt till en annan yrkeshögskola som överflyttande studerande.

Yrkeshögskolan har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att från en annan yrkeshögskola eller universitet eller en annan utbildningsanordnare få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten för en studerande eller inträdessökande och beslutsgrunderna som förutsätts för antagning som studerande eller bedömning av studierätten.

Yrkeshögskolan är utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldig att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 32 § som förutsätts för tillsyn av klient- eller patientsäkerhet som hänför sig till verkets kompetensområde samt om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna.

42 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut som en yrkeshögskola har fattat med stöd av denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av lagen får sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets yrkeshögskolan har sitt huvudsakliga verksamhetsställe, och i övrigt enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring får inte sökas genom besvär i ett beslut i vilket rättelse får sökas enligt 22, 25 eller 27 §. Ändring i ett beslut som givits vid rättelseförfarande får sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol som avses i 1 mom. I ett beslut som givits vid rättelseförfarande och som gäller bedömning av studieprestationer får ändring dock inte sökas genom besvär.

Ändring får inte sökas genom besvär i en yrkeshögskolas beslut som gäller stadgarna, examensstadgan, utbildningsprogrammen, undervisningsplanerna eller andra föreskrifter som gäller undervisningsarrangemangen.

I förvaltningsdomstolens beslut om antagning av studerande enligt 22 §, förlust av studierätten enligt 25 § eller disciplinära åtgärder enligt 28 § får ändring inte sökas genom besvär.

Ett beslut om att avstänga en studerande för viss tid kan verkställas trots besvär, om inte yrkeshögskolan eller förvaltningsdomstolen beslutar något annat.

42 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut som en yrkeshögskola har fattat med stöd av denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av lagen får sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets yrkeshögskolan har sitt huvudsakliga verksamhetsställe, och i övrigt enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring får inte sökas genom besvär i ett beslut i vilket rättelse får sökas enligt 22, 25 eller 27 §. Ändring i ett beslut som givits vid rättelseförfarande får sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol som avses i 1 mom. I ett beslut som givits vid rättelseförfarande och som gäller bedömning av studieprestationer får ändring dock inte sökas genom besvär.

Ändring får inte sökas genom besvär i en yrkeshögskolas beslut som gäller stadgarna, examensstadgan, utbildningsprogrammen, undervisningsplanerna eller andra föreskrifter som gäller undervisningsarrangemangen.

I förvaltningsdomstolens beslut om antagning av studerande enligt 22 §, förlust av studierätten enligt 25 § eller disciplinära åtgärder enligt 28 § får ändring inte sökas genom besvär.

Beslut om avstängning eller indragning av studierätten enligt 25 a § kan verkställas även om det har överklagats, såvida förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

4.

Lag**om ändring av universitetslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) av den 24 juli 2009 45 och 85 § och
fogas till lagen nya 43 a—43 e § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap

Studerande

43 a §

Indragning av studierätten

Då studier som leder till examen förutsätter arbete bland minderåriga eller dessa är förbundna med krav som hänför sig till patient-, klient- eller trafiksäkerhet eller den allmänna säkerheten, kan en studerande få sin studierätt indragen om

1) det är uppenbart att den studerande trots handledning och stödåtgärder i sina studier inte når upp till de särskilda krav på yrkeskunskap som har ställts för examen;

2) den studerande i sina studier visar allvarlig likgiltighet gentemot sin egen eller någon annan persons hälsa eller den allmänna säkerheten;

3) det under studietiden framkommer någon sådan omständighet gällande den studerandes hälsotillstånd som utgör ett uppenbart hinder för avläggande av examen;

4) den studerande har dömts till straff i allmän domstol och brottet ådagalägger uppenbar olämplighet för de aktuella studierna; eller

5) den studerande vid ansökan om inträde till universitetet har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätten som har begärts enligt 5 mom. nedan.

Vid behandling av indragning av studierät-

ten ska universitetet medverka till att den studerande söker sig till någon annan utbildning. Dessutom kan en studerande med den-
nas samtycke flyttas till något annat sådant utbildningsprogram vid universitetet i fråga om vilket den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

Beslut om indragning av studierätten tas av universitetets styrelse. Innan ett beslut om indragning av studierätten fattas ska den studerande höras samt behövlig utredning i frågan skaffas.

Beslut om indragning av studierätten ska ges skriftligen. Ett beslut om indragning av studierätten kan verkställas även om det har överklagats, såvida förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat. Beslut om verkställighet innan ett beslut har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten ska tas på samma sätt som i fråga om beslut om indragning av studierätten. Som studerande kan inte antas en person som har fått sin studierätt indragen, om detta uppenbarligen utgör ett hinder för att delta i utbildningen.

Den studerande ska på begäran lämna universitetet de uppgifter som behövs för bedömning av hälsotillståndet enligt 40 a § 1 mom. 3 punkten. Om det är befogat att misstänka att en studerande har ett hälsohinder enligt punkten i fråga kan den studerande åläggas kontroller och undersökningar för fastställande av hälsotillståndet. Universitetet svarar för kostnaderna för hälsokontroller och hälsoundersökningar som det har ålagt.

43 b §

Återföring av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 43 a § 1 mom. 1—3 punkten kan hos universitetet anhålla om återföring av studierätten tidigast två år efter att beslutet om indragning av studierätten fattades. Studierätten kan återföras om det inte längre föreligger grund för indragning av studierätten. Beslut om återföring av studierätten tas av universitetets styrelse. På förfarandet tillämpas i tillämpliga delar samma förfaringsbestämmelser som i fråga om indragning av studierätten.

43 c §

Drogtest

En studerande är skyldig att på universitetets order delta i ett drogtest som görs av en yrkesutbildad person inom hälsovården och av laboratoriepersonal, om det är befogat att misstänka att den studerande uppträder påverkad av rusmedel i en studiesituation eller under praktik i anslutning till studierna och testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga. För testning förutsätts att agerandet under rusmedelspåverkan eller -beroende

1) utgör en fara för den studerande själv eller någon annans liv eller hälsa;

2) äventyrar trafiksäkerheten;

3) äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna;

4) kan öka risken för olaga handel med samt innehav, användning och spridning av sådana universitetet eller en praktikantplats tillhöriga ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 eller 6 punkten i narkotikalagen (373/2008) eller läkemedelspreparat enligt 4 § i läkemedelslagen (395/1987) eller läkemedel enligt 5 § i samma lag.

Om avsikten är att drogtesta en studerande enligt denna paragraf, måste universitetet ha skriftliga instruktioner för förebyggande av användningen av rusmedel och ingripande i missbruksproblem bland studerande.

Universitetet svarar för kostnaderna för drogtestning enligt 1 mom.

Uppgifter som erhållits på basis av drogtest betraktas som uppgifter om hälsotillstånd.

43 d §

Behandling av uppgifter om en studerandes hälsotillstånd

Uppgifter om en studerandes hälsotillstånd får vid universitetet behandlas endast av de personer som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i frågan.

Universitetet ska förvara uppgifterna om

hälsotillstånd separat från övriga personuppgifter. Uppgifterna om hälsotillstånd ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon sådan grund för att bevara dem som de lagstadgade uppgifterna förutsätter, dock senast inom fyra år från det att uppgifterna fördes in i registret.

43 e §

Rätt att få uppgifter

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av en yrkesutbildad person inom hälsovården få en skriftlig sammanfattning av den studerandes hälsotillstånd för bedömning av studierätten samt en skriftlig sammanfattning av ett drogtest för bedömning av disciplinåtgärder.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att ge ett annat universitet sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 40 a § som förutsätts för antagning som studerande, om den studerande har sökt till ett annat universitet som överflyttande studerande.

Universitetet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av ett annat universitet, yrkeshögskola eller någon annan utbildningsanordnare få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och beslutsgrunderna för en studerande eller inträdessökande som förutsätts för antagning som studerande eller bedömning av studierätten.

Universitetet är utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldigt att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana nödvändiga uppgifter om aktuell behandling av indragning av studierätten enligt 32 § som förutsätts för tillsyn av klient- eller patientsäkerhet som hänför sig till verkets kompetensområde samt om beslut om indragning av studierätten och om beslutsgrunderna.

Gällande lydelse

45 §

Disciplinärt förfarande

En studerande som har gjort sig skyldig till en förseelse som riktar sig mot universitetets undervisning eller forskning eller på något annat sätt har brutit mot universitetets ordning kan bestraffas disciplinärt, beroende på hur allvarlig förseelsen är, med varning eller med avstängning för viss tid, högst ett år. Beslut om att ge en studerande en varning fattas av universitetets rektor och beslut om avstängning för viss tid av universitetets styrelse. Innan ett disciplinärt ärende avgörs ska den studerande bevisligen underrättas om den förseelse anklagelsen gäller samt ges tillfälle att bli hörd i saken.

Föreslagen lydelse

45 §

Disciplinärt förfarande

En studerande som har gjort sig skyldig till en förseelse som hänför sig till universitetets undervisnings- eller forskningsverksamhet eller som i övrigt har brutit mot universitetets ordning eller vägrar drogtest enligt 40 c § eller har lämnat ett prov som påvisar missbruk kan ges en skriftlig varning. Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter med det ovan avsedda olämpliga beteendet efter att ha fått en skriftlig varning kan den studerande avstängas för en viss tid på högst ett år.

Om den studerandes handling eller försummelse är mycket allvarlig och den studerande i sina studier har orsakat en annan persons hälsa eller den allmänna säkerheten allvarlig fara eller skada kan den studerande avstängas för alltid.

Beslut om varning till en studerande tas av universitetets rektor och om avstängning av en studerande av universitetets styrelse. Innan ett ärende avgörs ska den studerande bevisligen delges vilken förseelse han eller hon anklagas för samt beredas tillfälle att bli hörd i frågan.

Om en studerande är föremål för brottsundersökning kan den studerandes studierätt dras in för undersökningstiden, om detta är befogat med avseende på antingen det brott som den studerande har misstänkts för eller de omständigheter som hänför sig till detta.

85 §

Verkställighet av beslut om avstängning

Ett beslut om att avstänga en studerande för viss tid får verkställas trots att besvär anförts, om inte universitetet eller förvaltningsdomstolen beslutar något annat.

85 §

Verkställighet av beslut om avstängning

Ett beslut om avstängning av en studerande kan verkställas även om det har överklagats, såvida förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

*Soveltumattomuuteen ratkaisuja –
SORA-työryhmän luonnos hallituksen esitykseksi*

Lausuntotiivistelmä 19.1.2010

I Johdanto

Opetusministeriö on asettanut työryhmän 12.3.2008 valmistelemaan tarvittavat säädösmuutokset yliopistoja, ammattikorkeakouluja, ammatillista koulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskevaan lainsäädäntöön koskien koulutuksen aikana ilmenevää eri tekijöistä johtuvaa soveltumattomuutta.

Työryhmän valmistelevat säädösmuutokset koskevat pääasiassa

- 1 opiskeluoikeuden peruuttamista alalle soveltumattomuuden vuoksi,
- 2 pysyvää oppilaitoksesta erottamista väärinkäytösten seurauksena,
- 3 välttämättömien päihdetestien käyttöönottoa sekä
- 4 edellä mainittuihin tilanteisiin liittyviä tiedonvaihtoa ja tietosuojaa koskevia kysymyksiä.

Työryhmä lähetti hallituksen esitysluonnoksen laajalle lausuntokierrokselle 21.8.2009. Lausuntoja pyydettiin mm. korkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, opiskelijajärjestöiltä, lääninhallituksilta, sairaanhoitopiireiltä, koulutustoimikunnilta, ministeriöiltä, työmarkkina-järjestöiltä ja lukuisilta kansalaisjärjestöiltä. Lausuntoja saapui 131 kappaletta. Lähes kaikki pyydetty tahot esittivät lausuntonsa ja lisäksi lausuntoja jätti suuri joukko muita tahoja.

Lausunnot jakautuivat seuraavasti:

Ministeriöt:	5
Lääninhallitukset:	4
Sairaanhoitopiirit:	8
Muut virastot:	6
Ammatillisen koulutuksen järjestäjät:	16
Yliopistot:	14
Ammattikorkeakoulut:	14
Opiskelijajärjestöt:	11
Koulutustoimikunnat:	8
Työmarkkinajärjestöt ja ammattiliitot:	21
Vammaisjärjestöt:	5
Muut: (esim. Päihdeasiamies, Tietosuoja-valtuutettu, Potilasliitto, YTHS)	19

Lausuntotiivistelmän lopussa on eritelty yksityiskohtaisemmin tahot, joilta lausuntoa pyydettiin ja jotka sen antoivat.

Lausunnossa pyydettiin esittämään lausunnonantajan näkökulmasta käsitykset hallituksen esitysluonnoksesta eriteltynä edellä mainittujen 1–4 kohtien mukaisesti sekä esittämään mahdolliset konkreettiset esitykset muutoksiksi lakiesitysluonnoksiin pykälittäin ja perusteluineen.

Lisäksi lausunnoissa pyydettiin mahdollisuuksien mukaan arvioimaan:

- esitysluonnoksen vaikutuksia lausunnonantajan toimialalla,
- opiskelijavalintäsäännöksiin liittyvien terveydentilavaatimusten tarpeellisuutta ja käytännön soveltamista eri koulutusasteilla,
- opiskeluoikeuden peruuttamisen perusteita ja soveltamista eri koulutusaloilla ja -asteilla,
- tulisiko opiskelijaksi pyrkivällä olla velvollisuus antaa tieto aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä oma-aloitteisesti, vai vain pyydettyäessä,
- pysyvän oppilaitoksesta erottamisen perusteita ja käytännön tilanteita,
- opiskelijoiden terveystarkastuksiin ja päihdetestaukseen määräämisen toimivuutta käytännössä;
- tuleeko näyttötutkintoa suorittaessa alalle soveltumattomuus riittävässä määrin arvioiduksi nykyisillä menettelyillä sekä
- onko esitysluonnoksessa tunnistettu olennaiset tietojen vaihtoa ja tietosuojaa koskevat ongelmat ja kehittämistarpeet?

II Yleistä lausunnoista

Lähes kaikki tahot pitivät esiin nostettuja asioita ja ongelmia tärkeinä ja ajankohtaisina. Työryhmän luonnoksessa esittämät säännösmuutokset puolestaan jakoivat mielipiteitä. Säännösmuutokset saivat kannatusta, mutta myös runsaasti muutosehdotuksia. Useat tahot pitivät esityksiä liian tulkinnanvaraisina. Osa lausunnon antajista piti esitettyjä säännösmuutoksia liian tiukkoina, kun taas osa kannatti säästöjen kiristämistä. Osa lausunnon antajista piti ongelmallisena kaikkien koulutustasojen käsittelemistä kokonaisuutena. Esimerkiksi ammatillinen koulutus pitäisi käsitellä erillään korkeakouluista. Useassa lausunnossa korostettiin opiskelijoiden ja työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun tärkeyttä. Osa lausunnonantajista koki, että esitetyt muutokset eivät koske heitä tai niiden vaikutus käytännössä jää pieneksi. Esityksen taloudellisiin vaikutuksiin kiinnitettiin huomiota muutamassa lausunnossa. Erilaisten selvitysten, lausuntojen ja päihdetestien kustannusten hoitamisesta esitettiin erilaisia näkemyksiä. Myös esityksen taloudellisia kokonaisvaikutuksia esitettiin tarkennettavaksi. Useassa lausunnossa toivottiin neuvontaa ja koulutusta mahdollisen uuden lain soveltamisesta. Valviran roolin lisäämistä esitettiin useissa lausunnoissa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät suhtautuivat esitykseen myönteisimmin ja pitivät pääsääntöisesti esitettyjä muutoksia erittäin tarpeellisina. Opiskelijajärjestöt suhtautuivat kriittisimmin työryhmän esityksiin ja esittivät runsaasti muutosehdotuksia. Myös vammaisjärjestöt ja osa sairaanhoitopiireistä esitti kritiikkiä esitystä kohtaan. Yliopistojen ja työmarkkinajärjestöjen kannat vaihtelivat varsin paljon. Ammattikorkeakoulujen suhtautuminen vaihteli myös jonkin verran. Kaiken kaikkiaan lausunnot toivat esille uusia ja perusteltuja näkökulmia.

Seuraavaksi lausuntoja käsitellään tarkemmin alla olevien aihepiirien mukaan.

- 1 Opiskeluoikeuden menettäminen alalle soveltumattomuuden vuoksi
- 2 Pysyvä oppilaitoksesta erottaminen väärinkäytösten seurauksena
- 3 Välttämättömien päihdetestien käyttöönotto
- 4 Edellä mainittuihin tilanteisiin liittyvät tiedonvaihtoa ja tietosuojaa koskevat kysymykset

III Opiskelu oikeuden menettäminen alalle soveltumattomuuden vuoksi

Yleisesti ottaen soveltumattomuusongelmat koulutuksessa nähtiin erittäin harvinaisina yksittäistapauksina, mutta keinoja puuttua vaikeisiin soveltumattomuusongelmiin pidettiin puutteellisina tällä hetkellä. Lähes kaikki lausunnonantajat painottivat opiskelijavalinta-menettelyiden kehittämistä ja ohjauksen kehittämistä sekä alemmilla koulutusasteilla että opintojen aikana. Ongelmien aikainen havainnointi ja niihin puuttuminen nähtiin ensisijaisena keinona, mutta ääritapauksiin tarvitaan mahdollisuus menettää opiskelu-oikeus. Jotkut tahot pitivät työryhmän esityksiä liian kovina ja esitetyt toimet eivät ole oikeassa suhteessa ongelmaan. Useiden lausunnonantajien mielestä opiskelu-oikeuden peruuttamista soveltumattomuuden vuoksi ei saa käyttää kurinpitotoimenä kuten työryhmäkin luonnoksessaan toteaa. Joillakin lausunnonantajilla tuntui välillä menevän sekaisin soveltumattomuus ja kurinpito. Osa lausunnonantajista totesikin näiden kahden kohdan pitävän sisällään samanlaisia elementtejä ja pykälä on selvennettävä näiltä osin.

Lausunnonantajat nostivat esiin erilaisia ongelmia soveltumattomuuteen liittyen. Monet nostivat esille, että koulutus ei vielä määritä ammattia, jossa työelämässä toimitaan. Usea taho vaati keskeisille termeille tarkkoja määrittelyjä, esimerkiksi termit ”soveltumattomuus”, ”yleinen turvallisuus”, ”erityiset ammattitaitovaatimukset” ja ”ilmeinen este” herättivät kysymyksiä.

Useassa lausunnossa nostettiin esiin esitettyjen säädösmuutosten mahdollisesti aiheuttamia ongelmia. Useat näkivät vaarana, että esimerkiksi mielenterveysongelmia peitellään soveltumattomuuden pelossa ja tämän takia ei hakeuduta hoidon pariin. Esitettyjen muutosten suhde esteettömyyteen nostettiin esille useassa lausunnossa. Katsottiin myös, että erityisryhmiä, kuten esimerkiksi vammaisia ja ulkomaalaisia opiskelijoita ei ole huomioitu tarpeeksi luonnoksessa. Opiskelijoiden jatko-ohjauksesta opiskelu-oikeuden peruuttamisen ja pysyvän erottamisen jälkeen kannettiin huolta.

Työryhmä esitti, että päätöksen opiskelu-oikeuden menettämisestä soveltumattomuuden vuoksi ja lopullisesta erottamisesta tekisi korkeakoulun tai ammatillisen koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin. Tätä mallia kannatettiin, mutta monet lausunnonantajista esittivät Ruotsin mallin mukaista valtakunnallista lautakuntaa, joka tekisi edellä mainitut päätökset. Joissakin lausunnoissa esitettiin Valviran roolin lisäämistä soveltumattomuuden toteamisessa tai päätösvallan siirtämistä kokonaan Valviralle. Kyseistä päätösvaltaa esitettiin myös pelkästään rehtorille.

Työryhmän esityksen mukaan opiskelu-oikeuden palauttamista voi hakea aikaisintaan kahden vuoden kuluttua peruuttamispäätöksestä. Osa lausunnonantajista piti kahta vuotta liian pitkänä aikana, kun taas osa vaati pidempää aikaa. Yhdeksi vaihtoehtoksi esitettiin, että palauttaminen voitaisiin tehdä heti ilman aikarajoituksia, kun peruuttamisen aiheuttanut syy on poistunut. Lausunnoista nousi esille myös kysymys, pitäisikö palauttamisen hakemiselle asettaa takaraja.

Pääosa lausunnonantajista kannatti mahdollisuutta ohjata opiskelija toiselle alalle. Parissa lausunnossa kirjausta pidettiin liian velvoittavana ja sen koettiin vaarantavan opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun. Joidenkin mielestä soveltumattomuuden toteamisprosessi on aina vietävä loppuun.

Soveltumattomuuden rajaaminen jakoi mielipiteitä. Lausunnoissa esitettiin soveltumattomuuden laajentamista koskemaan laajemmin tiettyjä tai kaikkia koulutusaloja, mutta samoin esitettiin alojen tarkempaa rajausta ja määrittelyä.

Erityisten ammattitaitovaatimusten saavuttamista soveltuvuuden ehtona kritisoitiin. Ongelmana koettiin termin määrittely ja se, mitä erityiset ammattitaitovaatimukset tar-

koittavat eri aloilla. Perusteluiksi esitettiin muun muassa, että jos erityiset ammattitaitovaatimukset eivät täyty, opiskelija ei saa hyväksyttyä suoritusta esimerkiksi harjoittelusta eikä pääse etenemään opinnoissaan. Lisäksi huomiota kiinnitettiin esityksen perusteluihin, joista ei käy ilmi, miten opiskelija voi osoittaa saavuttaneensa erityiset ammattitaitovaatimukset opiskeluoikeuden palauttamisen yhteydessä.

Työryhmän esittämä rikosten osoittama soveltumattomuus alalle herätti paljon mielipiteitä. Useat lausunnonantajat esittivät rikosten tarkempaa määrittelyä. Joidenkin tahojen mielestä opiskeluoikeuden palauttaminen pitäisi olla mahdollista myös rikoksen/rikosten ja virheellisten tietojen osoittaman soveltumattomuuden kohdalla. Rikosten vanhenemisaika esitettiin otettavaksi huomioon. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että opiskelijoilla pitää olla jo hakuvaiheessa tieto rikoksista, jotka voivat estää opiskelun. Edelleen nostettiin kysymys siitä, mistä saadaan tieto rikoksesta annetusta rangaistuksesta. Rikosrekisteriotteen toimitamista ei kuitenkaan koettu yleisesti tarpeelliseksi. Nykyistä lakia lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi pidettiin pääasiassa riittävänä, mutta osan mielestä rikosrekisteriote pitäisi olla mahdollista pyytää opiskelijoilta samoilta aloilta kuin nyt työelämässä.

Opiskeluoikeuden eräs peruuttamisen syy voi esityksen mukaan olla piittaamattomuus omaa tai toisen terveyttä tai yleistä turvallisuutta kohtaan. Tähän kohtaan esitettiin muutamassa lausunnossa lisättäväksi piittaamattomuus omaisuutta kohtaan.

Joissakin lausunnoissa esitettiin erilaisten rekisterien perustamista opiskelijoiden soveltumattomuudesta. Tähän asiaan palataan tarkemmin tietosuojaa ja tietojenvaihtoa koskevassa kohdassa. Joissakin lääninhallitusten lausunnoissa esitettiin, että jatkossakin ammatillisen koulutuksen osalta valitusosoite on lääninhallitus hallinto-oikeuden sijasta. Myös valitusmahdollisuuden saaminen kielteisissä palauttamispäätöksissä nousi esille.

Lausunnonantajien keskuudessa koeaikaa opintojen alussa ei pidetty pääsääntöisesti hyvänä ja toimivana tapana havaita alalle soveltumattomuus. Soveltumattomuuden havaitseminen ammatillisessa aikuiskoulutuksessa ja erityisesti näyttötutkinnoissa koettiin kautta linjan hankalaksi tai jopa mahdottomaksi. Soveltumattomuutta koskevat säädökset koettiin kuitenkin erittäin tarpeelliseksi aikuiskoulutuksen lainsäädäntöön.

Opiskelijalta vaadittavien terveydentilaa koskevia tarkastusten ja lausuntojen aiheuttamat kulut jakoivat mielipiteitä. Osa lausunnonantajista esitti, että kustannukset tulisivat opiskeluterveydenhuollon tai julkisen terveydenhuollon maksettavaksi, enemmistö piti näiden kulujen kuuluvan koulutuksen järjestäjälle.

IV Pysyvä oppilaitoksesta erottaminen väärinkäytösten seurauksena

Pysyvä erottaminen sai myös ristiriitaisen vastaanoton. Osa piti työryhmän esitystä kannatettavana ja tarpeellisenä toimenpiteenä ääritapauksissa, osa piti sitä liian raskaana toimenpiteenä ja tarpeettomana. Pysyvä erottaminen ja opiskeluoikeuden peruuttaminen soveltumattomuuden vuoksi menivät välillä sekaisin osalla lausunnonantajista.

Esitys sai kritiikkiä tarkkarajaisuuden puuttumisesta. Monet kokivat hankalaksi määrittää millainen teko/teot saattavat johtaa pysyvään erottamiseen. Esiin nousi myös kaksinkertaisen rangaistuksen mahdollisuus, jossa samasta asiasta antaa rangaistuksen sekä tuomioistuimien että oppilaitos. Lausunnoissa esitettiin myös välimuotoa nykyisen ja luonnoksessa esitetyn kurinpidon väliltä, jossa olisi mahdollista erottaa opiskelija enintään kahdeksi vuodeksi. Lisäksi ehdotettiin lakiin kirjattavaksi mahdollisuutta erottamisen jatkamisesta. Myös erottamisen yhteyteen esitettiin kansallista toimielintä, joka tekisi päätökset puolueettomasti.

Joissakin lausunnoissa esitettiin myös muita uudistuksia kurinpitotoimiin, kuten esimerkiksi ammattikorkeakoululle mahdollisuutta poistaa häiritsevästi käyttäytyvä opiskelija opiskelutiloista.

V Välttämättömien päihdetestien käyttöönotto

Työryhmän esittämä päihdetestien käyttöönotto sai osakseen runsaasti muutosehdotuksia. Esitetyt kirjaukset haluttiin voimaan vähintäänkin esitetyllä tavalla sekä lisäksi esitettiin testauksen laajentamista monilta osin. Toisaalta monet pitivät esityksiä päihdetestaukseksi liian kovina menetelminä, jotka vaarantavat opiskelijan perusoikeuksia. Massatestauksiin suhtauduttiin pääsääntöisesti kielteisesti. Esityksen tarkkarajaisuutta kritisoiitiin useissa lausunnoissa, esimerkiksi työryhmän luonnoksessa ei ole perusteltu, miksi päihdetestaus on laajempi opiskelijoille kuin työntekijöille. Monet halusivat rajata päihdetestauksen selkeästi pelkkään työharjoitteluun, kun taas osa halusi laajentaa testauksen myös teoriaopintoihin ja lukioihin.

Lausunnoissa esitettiin useita eri tahoja, jotka voi määrätä päihdetestaukseen. Joidenkin mielestä oikeus päihdetestaukseen määrittämiseen pitäisi olla kaikilla työntekijöillä sekä oppilaitoksissa että työharjoittelupaikoilla. Enemmistö piti tärkeänä, että testaukseen määräävä taho/henkilö on selkeästi määriteltä. Lausunnoissa nousi esille testien luotettavuus ja mahdolliset ns. väärät positiiviset tulokset. Samoin lääkaineiden väärinkäytön selvittäminen nähtiin ongelmallisena. Päihdetestausten tulosten arvioinnissa korostettiin terveydenhuollon ammattihenkilökunnan roolia.

Osa piti kirjallista päihdeohjelmaa, joka pitää sisällään selkeät velvoitteet ja ohjeet hoitoonohjauksesta, välttämättömänä toimenpiteenä. Päihdetestiin pitää olla myös kirjallinen ja perusteltu määräys. Puhallustestit jakoivat myös mielipiteitä, osa piti puhallustestistä erittäin hyvänä keinona, kun taas osa ehdotti puhalluskoemahdollisuuden poistamista kokonaan.

VI Edellä mainittuihin tilanteisiin liittyvät tiedonvaihtoa ja tietosuojaa koskevat kysymykset

Tiedonvaihtoa koettiin tärkeäksi kehittää kaikilla koulutusasteilla. Monet kokivat nykyiset mahdollisuudet tietojen vaihtoon heikoiksi. Yhtenevät säännökset koulutusasteiden ja -muotojen välillä nähtiin tarpeelliseksi. Osa lausunnonantajista esitti rekisterien perustamista, joiden avulla tietojenvaihtoa voitaisiin helpottaa. Osa suhtautui taas erittäin kriittisesti rekistereihin. Esille nousi muun muassa keskitetty rekisteri opiskeluoikeuden peruuttamisesta, joka olisi osa valtakunnallista hakujärjestelmää. Lausunnoissa pidettiin hyvänä opiskelijan velvollisuutta pyydettäessä tuomaan esille aikaisemmat opiskeluoikeuden peruuttamiset. Näkemykset erosivat kuitenkin, pitäisikö opiskelijan kertoa opiskeluoikeuden peruuttamisesta aina vai pelkästään samalle alalle hakeutuessa.

Tietojen säilyttämisajoista esitettiin erilaisia näkemyksiä. Pääosa kannatti työryhmän esittämää neljää vuotta, mutta osa piti pidempää säilytysaikaa tarpeellisenä. Monet kantoivat huolta opiskelijoiden yksityisyyden suojan heikkenemisestä. Tässäkin kohdassa viitattiin useassa lausunnossa opiskelijoiden ja työelämässä toimivien yhdenvertaiseen kohteluun. Esille nousi vahvasti terveydenhuollon ja opiskelijan luottamuksellisen suhteen vaarantuminen, jos tietosuojaa kavennetaan. Useassa lausunnossa esitettiin yhteistyön ja tietojenvaihdon kehittämistä oppilaitosten ja Valviran välillä.

VII Tahot, joilta lausuntoa pyydettiin

Oikeusministeriö
Sisäasiainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Terveystieteiden ammattihenkilöiden neuvottelukunta
Sosiaalialan ammattihenkilöiden foorumi
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Opetushallitus
Lääninhallitukset
Ammattikorkeakoulut
Yliopistot
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
Ajoneuvohallintokeskus AKE
Ilmailuhallinto
Merenkulkulaitos
Rautatievirasto
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL
Tietosuojavaltuutettu
Koulutustoimikunnat:
Terveystieteiden koulutustoimikunta
Sosiaalialan koulutustoimikunta
Kuntoutusalan koulutustoimikunta
Nuorisotalon ja muun ohjaustoiminnan koulu-toim.
Metsäalan koulutustoimikunta
Merenkulkualan koulutustoimikunta
Musiikkialan koulutustoimikunta
Auto- ja kuljetusalan koulutustoimikunta
Ilmailualan koulutustoimikunta
Rakennusalan koulutustoimikunta
AKAVA ry
A-Klinikkasäätiö
Ammatilliset rehtorit ry
Ammatillisen Aikuiskoulutuksen Liitto AKKL ry
Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten rehtorit ry
Ammatilliset koulutuksen järjestäjät
Ammatillisten oppilaitosten rehtoriliitto ARL ry
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE
Elinkeinoelämän oppilaitokset ry ELO
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Finlands Svenska Läroförbund FSL
Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Helsingin kaupunki / Sosiaali- ja terveystoimi
Koulutuksen järjestäjien yhdistys ry
Kunnallinen työmarkkinalaitos
Liikenneturva

Mielenterveyden keskusliitto ry
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry
Professoriliitto-Professorsförbundet ry.
Päihdeasiamies
Sairaanhoitopiirit
Samordningsdelegation för den svenskspråkiga högskoleutbildningen
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto ry
STTK ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien liitto SAKKI ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijakuntien Liitto – SAMOK ry
Suomen erityiskasvatuksen liitto ry
Suomen evankelis-luterilainen kirkko / Kirkkohallitus
Suomen hammaslääkäriliitto
Suomen konservatorioliitto – Finlands konservatorieförbund ry
Suomen Kuntaliitto
Suomen Lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
Suomen Lääkäriliitto
Suomen Mielenterveysseura
Suomen opinto-ohjaajat ry
Suomen Opettajaksi Opiskelevien liitto SOOL ry
Suomen Opiskelija-Allianssi ry – OSKU
Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry
Suomen Potilasliitto ry
Suomen Psykologiliitto ry
Suomen Sairaanhoitajaliitto ry
Suomen Terveystieteiden Ry
Suomen Vanhempainliitto
Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Svenska Finlands Folkting
Tehy
Terveystieteiden akateemiset johtajat ja asiantuntijat ry
Tieteentekijöiden liitto
YAOL – Yksityisten ammatillisten oppilaitosten liitto ry
Yksityisen Opetusalan Liitto ry
Yliopistonlehtorien liitto
Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiö YTHS
Ålands landskapsregering

VIII Lausuntokohtainen kooste

Jokaisesta lausunnosta on tehty lyhyt kooste, johon on kerätty ennen kaikkea työryhmän esityksestä poikenneita näkemyksiä ja muotoiluja. Koosteet eivät ole täydellisiä, mutta niihin on pyritty keräämään lausuntojen keskeisin sisältö.

AKAVA

- liian väljät kriteerit
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (VALVIRA) tehtäväksi säädettäisiin alan ammateissa toimimisen kontrollointi ja opiskelijoiden oikeusturvan sekä koko maan kattavan yhtenäisen käytännön varmistamiseksi perustettaisiin Opetusministeriön yhteyteen Ruotsin mallin mukainen erottamislautakunta

Ammatillisen Aikuiskoulutuksen Liitto

- pitää esitettyä uudistusta soveltumattomuuden liittyen oikeansuuntaisena ja tarpeellisena
- soveltumattomuuden toteaminen on tärkeää myös tilanteissa, joissa opiskelija on suorittanut valmistavan koulutuksen muualla.
- soveltuvuutta tulisi aina arvioida soveltuvuustestein sekä koulutuksen aikana työelämästä saatujen palautteiden ja henkilökohtaistamiseen liittyvien keskustelujen avulla. AKKL:n käsityksen mukaan tämä on käytäntö sen edustamissa oppilaitoksissa.
- koulutuksen järjestäjän näkökulmasta on tärkeää, etteivät tietosuojasäännökset estä koulutuksen järjestäjää saamasta olennaista opiskelija-ainesta koskevaa tietoa.
- korostaa päihdekäyttöön liittyen asiallisen ohjauksen ja riittävien tukitoimenpiteiden merkitystä (pelkät testit eivät välttämättä tuo esiin päihdekäyttämistä tai siihen liittyviä ongelmia).
- ohjauksen ja tuen määrän tulisi olla riittävä jo aikuiskoulutusta edeltävissä vaiheissa peruskoulussa, lukiossa ja ensimmäisissä ammattiopinnoissa.
- ei näe esteitä sille, että opiskelijaksi pyrkivälle asetettaisiin velvollisuus oma-aloitteisesti (ei vain pyydettyäessä) antaa tieto aiemmasta opiskeluoikeuden päättämisestä.

Ammatilliset erityisoppilaitokset

- kehitysvammaisten opiskelijoiden huomioiminen, pitää mahdollistaa yksilölliset tavoitteet.
- päihdetestien suhtautuminen lääkityksiin → tarvitaan mukaan terveydenhuollon edustaja, joka tuntee opiskelijan terveydentilan
- opiskeluoikeuden peruuttamisessa ja erottamisessa jatko-ohjaus on vastuutettava

ARENE

- pitävät esitettyjä pykälä tarpeellisina
- opiskeluoikeuden peruuttaminen: ei tule ehkä riittävän hyvin esille opiskelijan hyvinvointiin ja opiskelijan kannalta mahdollisimman hyvään uravalintaan ohjaava näkökulma
- tilanne, jossa pysyvään erottamiseen liittyy mahdollinen soveltumattomuus alalle, tältä osin vielä kurinpitokohtaa valmisteltava
- lukuisia muutosehdotuksia. esim.
 - opiskelijan terveydentilaa koskevat lausunnot julkisen terveydenhuollon puolelta
 - terveydentilaa koskevat tiedot poistetaan rekisteristä välittömästi, jos opiskeluoikeus palautetaan
 - uusi esitys: opiskelijan poistaminen AMK:n tiloista mahdollistettava
 - päihdetestaus opiskeluterveydenhuollon kustantamaksi

Auto- ja kuljetusalan koulutustoimikunta

- ehdotukset hyviä, varsinkin soveltumattomuus ja päihdetestaus

Diakoniaopistot-verkosto

- sosiaali- ja terveysalan opiskelijaksi ottamisessa soveltuvuuden arviointi tulisi olla säädetty pakolliseksi
- koeaika harkittavaksi
- soveltuvuus ja mahdollisuus peruuttaa opiskelijaksi ottamispäätös alalle soveltumattomuuden takia tulee olla samansuuntainen riippumatta koulutusmuodosta tai rahoitusväylästä
- lausunnossa runsaasti esimerkkejä soveltumattomuuden syistä ja pysyvän erottamisen perusteista
- erottamispäätöksestä vastaa rehtori
- keskitetty valtakunnallinen asiantuntijuuteen perustuva neuvontapalvelu on perusteltu
- päihdetestien käyttäminen tarvittaessa välttämätöntä vähintään muistiossa esitetystä laajuudessa. Niiden suorittaminen kuuluu opiskeluterveydenhuollon piiriin.
- opiskelijan tulee antaa koulutuksen järjestäjälle tarkempi tieto terveydentilastaan kuin nykyisin, jossa on vain mainita onko sopiva vai ei
- koulutuksen järjestäjällä on salassapitovelvollisuus opiskelijan terveydentilaa koskevista asioista, mutta vakava päihderiippuvuus ja syyllistyminen huumausainerikokseen pitää voida kertoa saman alan koulutuksen järjestäjälle koulutuspaikan vaihdon yhteydessä
- sosiaali- ja terveysalalle opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa tieto automaattisesti aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta oma-aloitteisesti

Elinkeinoelämän keskusliitto

- luonnoksen ehdotusten tulee koskea kaikkia koulutusaloja
- esitettyjen päihdetestien suorittaminen liian monimutkaisia ja vaikeita soveltaa käytännössä
- neuvontaa ministeriöstä opiskeluoikeuden peruuttamiseen ja lopulliseen erottamiseen liittyvissä asioissa koulutuksen järjestäjille

Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä

- pakollisiksi soveltuvuuskokeet sote- ja kasvatusalalle, myös näyttötutkintoihin
- päihdetestaus kaikkiin opetustilanteisiin
- laajemmat tietojensaantioikeudet välttämättömiä
- opiskelijoiden terveystarkastuksiin ja päihdetestaukseen määrittäminen toimii käytännössä koulutuksen järjestäjän sisäisellä ohjauksella
- näyttötutkinnoissa alalle soveltumattomuus ei tule riittävässä määrin arvioiduksi nykyisillä menettelyillä

Etelä-Pohjanmaan opisto

- esittävät tiukennuksia useaan kohtaan
 - rikosrekisteriotteen toimittaminen opiskelijaksi hakiessa
 - päihdetestaus myös teoriaopintoihin
 - kovempi suhtautuminen rikoksiin ja mielenterveysongelmiin
 - kahden vuoden "karanteeniaika" liian lyhyt
 - opiskelijan pitäisi ilmoittaa erottamisesta/opiskeluoikeuden peruuttamisesta aina hakiessaan toiseen oppilaitokseen

Etelä-Savon sairaanhoitopiiri

- koeaika opintoihin
- aikaisempi päätös ei automaattisesti estä hakeutumista toiseen oppilaitoksekseen, mutta miten tämä arvioidaan?

- henkilökunnalla oikeus päihdetestaukseen akuuteissa tilanteissa välittömästi
- soveltumattomuuden toteaminen näyttötutkinnoissa

Etelä-Suomen lääninhallitus

- yhtyy työryhmän esitykseen, korostaa seuraavia seikkoja:
 - peruuttaminen ei saa olla missään tilanteessa kurinpitotoimi
 - opiskeluoikeuden palauttaminen ei ole muutoksenhaku- tai oikeusturvakeino, vaan selkeä muutos opiskelijan henkilökohtaisissa olosuhteissa
 - vuoden määräaikaisen ja pysyvän erottamisen ero huomattava
-> pysyväle erottamiselle ankarat vaatimukset (löytyvät jo esityksestä)
 - päihdetestaus säännöksen soveltamisen tulee olla rajoitettua ja se on muotoiltava tarkkarajaiseksi, koulutuksen järjestäjällä pitää olla kirjalliset toimintaohjeet testauksesta
 - opinto-ohjaukseen, yms. resursseja, tuovat säästöjä pitkällä tähtäimellä

Etelä-Suomen lääninhallitus/ruotsinkielinen sivistysosasto

- lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi annettua lakia on laajennettava koskemaan myös työharjoittelua suorittaviin opiskelijoihin.
- oppilaitosten on saatava ohjausta/koulutusta päihdetestauksesta jotta lain tulkinta ja rajoitukset menevät perille ja väärinkäytökset minimoidaan.
- OPM:n aloitettava laajempi lainmuutostyö koskien salassapitosäännöksiä ja tietojen vaihtoa, jotta eri opetusasteille saadaan yhteneväiset säännökset ja tarpeellinen tiedonvaihto voidaan toteuttaa opetusasteiden ja -muotojen välillä.
- miksi valitusinstansseja on muutettu opiskeluoikeuden peruuttamisen osalta? Valitus ensin lääninhallitukseen, josta hallinto-oikeuteen. Lääninhallituksen (tuleva aluehallintoviraston) asiantuntemus pedagogisesti arvioitavista asioista on suuri ja ehdotettu valitustie liian hidas opiskelijan oikeusturvan kannalta.
- valitusoikeus myös kielteisestä palauttamispäätöksestä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 § 2 mom. on täydennettävä kohdalla "x) opiskeluoikeuden peruuttaminen tai palauttaminen".

Finlands Svenska Lärarförbund

- opiskeluoikeuden peruuttamiseen tarvitaan selkeät ohjeet henkilökunnalle miten tilanteissa toimitaan, tämä on osa opiskelijan oikeusturvaa
- pysyvä erottaminen tarpeellista
- päihdetestit hyvin esitetty, vastustavat massatestausta ja jatkuvaa testausta
- Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
- kannattaa ja pitää hyvinä työryhmän esityksiä
- ehdotettujen lainkohtien tulkinta ja soveltaminen sekä opiskelijoiden terveystarkastuksiin ja päihdetestauksiin määrääminen käytännössä koettelevat lakiuudistuksen toimivuutta. Pysyvä erottaminen mahdolliseksi myös henkisen väkivallan tai häiriökäyttäytymisen seurauksena.

Harjavallan sosiaali- ja terveysalan oppilaitos

- yhtyy työryhmän esityksiin, huomiota myös henkilökunnan oikeuteen turvalliseen työympäristöön (työsuojellinen näkökulma)

Harjun oppimiskeskus

- soveltumattomuus ei relevantti lausunnonantajan koulutusosalalla (luonnonvara-ala, hevostalous). Jos fyysiset edellytykset eivät riittäviä, niin ei läpäise näyttötutkintoa

- opiskelijalle velvollisuus antaa tieto opiskeluoikeuden menettämisestä, mutta velvollisuuteen määraaika
- päihdetestaus hyvä, kustannukset koulutuksen järjestäjän vastuulle
- tietojenvaihto: terveydentilätietojen lisäksi tiedot erityisopetusjärjestelyistä ja muista vastaavista. Tiedot vain oppilashuollon käyttöön

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

- opiskelijoihin sovellettava samoja säännöksiä kuin henkilökuntaankin (yhdenvertainen kohtelu ja oikeusturva)
- Valviralle tehtäväksi todeta soveltumattomuus
- pysyvään erottamiseen Valviran lausunto
- lakia yksityisyyden suojasta laajennettava koskemaan opiskelijoita
- huomion kiinnittäminen huumetestien käyttöön ja tulkintaan (ns. väärät positiiviset tulokset)
- opetusministeriön alle lautakunta päättämään erottamisista, terveydenhuollon ammattihenkilöiden osalta päätöksen tulee perustua Valviran lausuntoon. Lautakuntaa puoltaa myös opiskelijoiden ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksenmukaisuus
- ehdotus ei ole tarkkarajainen (koskien erottamista), mahdollista vakavien rikosten (tuomio yli 2 vuotta vankeutta) osalta
- nykyiset menettelyt riittäviä ja tarkoituksenmukaisia, eri ryhmiin sovellettavat eri säännökset ongelmallisia

Helsingin kaupunginhallitus

- esitys selkeästi keskeneräinen ja sisältää monia vakavia ongelmia
- laissa tulee tarkasti määritellä, milloin turvallisuus ääritilanteissa vaarantuu ja samoin määritellä kriteerit soveltumattomuuteen, lopulliseen erottamiseen ja päihdetesteihin määräämiseen
- esitys lisää julkisen terveydenhuollon ja koulutuksen järjestäjien kuluja, lisäkustannuksiin tulisi saada rahoitus
- rikostaustan selvittäminen perusteltua kun työskennellään lasten kanssa, samoin aloilla, joissa kysymys on potilas- ja asiakasturvallisuudesta
- pitää hyvänä, että tiedonvaihto- ja tietosuojaja-asia todennetaan lakitasolla
- päihdetestauksen toteuttamisen vähimmäisvaatimuksena kirjallinen ja perusteltu määräys
- lakiesitysluonnoksessa jää epäselväksi päihteiden väärinkäyttöä seuraava kurinpitovaroitus: kirjallinen varoitus vai lopullinen erottaminen

Helsingin kaupunki: Opetuslautakunta/sosiaalilautakunta/terveyslautakunta

- Opetuslautakunta: pääsääntöisesti yhtyy työryhmän esitykseen
- vammaisten opiskelumahdollisuuksien turvaamista että esteettömän opiskelun tavoitteita
- yhtenäiset soveltuvuuskokeet sote-alalle
- lisärahoitusta opintojen ohjaukseen, päihdetestauksen kuluihin
- päihdetestaus-lakikohdassa eroa: perusteluissa puhutaan varoituksesta, lakitekstissä pysyvästä erottamisesta
- soveltuvuustestaus aikuiskoulutukseen
- monissa Euroopan maissa testejä tehdään kaikille aloittaville opiskelijoille ja se lienee Suomenkin tulevaisuus
- erottaminen pitäisi olla mahdollista mielenterveyden vaikeiden ongelmien kohdalla
- Sosiaalilautakunta/terveyslautakunta:
- hoitoonohjausvelvollisuus mielenterveysongelmissa ja päihderiippuvuustapauksissa, jos opiskeluoikeus perutaan
- päihdetestaukseen määräys kirjallinen ja perusteltava

- oppilaitoksilla olisi tietyin edellytyksin oikeus saada tietoja Valviran rekisteristä

Helsingin yliopisto

- ei ole työryhmän kanssa samaa mieltä keinoista, millä sinänsä hyviä tavoitteita edistetään. HY ei pidä esityksessä ehdotettuja toimenpiteitä välttämättöminä, tarpeellisinä tai edes suotavina esitettyihin päämääriin pyrittäessä.
- esityksessä siirretään yliopistoille sellaisia tehtäviä, joita niillä ei ole mahdollisuuksia tai valmiuksia hoitaa (sanktioluonteisten seuraamusten valmistelu ja niistä päättäminen)
- opiskelijan sulkeminen yliopistoyhteisön ulkopuolelle ei ole ensisijainen päämäärä
- pitää erittäin ongelmallisena sitä, että aloja ei ole määritelty
- käsitteiden määrittelemättömyys: "yleinen turvallisuus", "ilmeinen soveltumattomuus"
- vaarana mielenterveydellisissä ongelmissa, että ongelmia salataan eikä hakeuduta hoitoon
- tietosuojaa ja tiedonvaihtoa koskeviin esityksiin liittyy erityisiä huolenaiheita: milloin koulutuksen järjestäjälle voidaan luovuttaa terveydentilaa koskevia tietoja ja missä muodossa niitä voidaan luovuttaa. Esityksessä ei myöskään määritellä selvästi, kuka tiedon voi luovuttaa, mainintaa "terveydenhuollon ammattihenkilöstä" ei voida pitää riittävän yksilöivänä.
- mahdolliset väärät tuomiot soveltumattomaksi toteamisessa
- ihmettelee pysyvää erottamista, todettu yliopistouudistuksen yhteydessä ettei tarpeellinen
- esityksen toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset on arvioitu ja eritelty puutteellisesti

Helsingin yliopisto, farmasian tiedekunta

- tulisi huomioida tiedekunnan ja harjoittelupaikan välisen tiedonsiirron pelisäännöt
- huolestunut opinto-ohjauksen resursseista
- alalle soveltumattoman opiskelijan siirtäminen muuhun koulutukseen nykyisillä valintaperusteilla mahdotonta, tarvitaan yhteiset pelisäännöt
- opiskeluoikeuden peruuttamis- ja palauttamispäätöksissä selvitettävä tiedekunnan ja keskushallinnon työnjako
- esityksessä ei oteta kantaa, miten opiskeluoikeuden palauttaminen suhteutuu opiskelijan opiskelu aikaan
- katsoo, että lausunnon antajalla ei ole riittäviä resursseja ja asiantuntemusta osallistua soveltumattomuuden arviointiin

Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellinen tiedekunta ja HY:n psykologian opiskelijoiden ainejärjestö Kompleksi ry

- tarkoitus hyvä, kyseessä on kuitenkin merkittävä opiskelijoiden oikeusturvaan heikentävästi vaikuttava uudistus
- ei ole mahdollista tehdä mitään luotettavia seulontamekanismeja. Luultavaa, että etsityn kaltaiset henkilöt eivät jäisi kiinni seulassa
- vaikeuttaisi mielenterveysongelmaisten hoitoon hakeutumista
- esitykset ristiriidassa monien perusoikeuksien sekä yleisen oikeustajun kanssa
- perusteluissa mielenterveysongelmat rinnastetaan vakaviin turvallisuusuhkiin ja päihderiippuvuuteen ja näiden kolmen välillä oletetaan syy-seuraussuhteita
- määritellään puutteellisesti kuka on se terveydenhuollon ammattihenkilö, joka laatii kirjallisen johtopäätöksen opiskelijan terveydentilasta opiskeluoikeuden arviointia varten
- luokitellaan opiskelijoita "potentiaalisesti vaarallisiksi", vaikka nämä eivät sitä todellisuudessa ole. Käytännössä vaarallisten henkilöiden kiinnisaamisen todennäköisyys puolestaan on hyvin pieni

Helsingin yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta

- lääkärin ja hammaslääkärin ammatillisessa jatkokoulutuksessa pitäisi ensisijaisesti miettiä ammatinharjoittamisoikeuksien rajoittamista tai poistamista. Potilasturvallisuuden näkökulmasta yhteistyö Valviran kanssa oleellista
- pitää varmistaa, ettei soveltumattomuutta käytetä sisäänpääsyväylänä toiseen koulutusohjelmaan siirtymiselle (esim. hammaslääketieteellisestä lääketieteen koulutusohjelmaan)
- tuleeko toiseen koulutusohjelmaan siirtyvän opiskelijan luopua opinto-oikeudesta
- oppilaitoksille riittävät resurssit riittävän ohjauksen varmistamiseksi

Helsingin yliopiston ylioppilaskunta

- työryhmä ei ole riittävässä määrin selvittänyt sitä, miten jo olemassa olevalla lainsäädännöllä voidaan puuttua esityksessä mainittuihin ongelmiin
- ehdotus ylimitoitettu, puuttuvat opiskelijan ja kansalaisen perusoikeuksiin
- käsite "yleinen turvallisuus" jää määrittelemättä
- esitys ei kiinnitä huomiota kansainvälisiä opiskelijoita koskeviin erityiskysymyksiin
- opiskeluoikeuden peruuttaminen soveltumattomuuden vuoksi: opiskeluaikat tulee määritellä yksityiskohtaisesti
- Yliopistolain 43 a §:n pykälästä poistettava ensimmäisen momentin kohta 1 (erityiset ammattitaitovaatimukset)
- Yliopistolain 43 a §: 1 momentin kohtiin 4–5 pitäisi myös voida hakea palauttamista
- opiskeluoikeutta ei voida peruuttaa sellaisen teon perusteella, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa
- kahden vuoden määräaika, jolloin ei saa hakea opiskeluoikeuden palauttamista, ihmeellinen
- paljon kritiikkiä pysyvään erottamiseen: mm. tuplarangaistus, opiskeluoikeuden pidättäminen, etäopiskelumahdollisuudet
- päihdetestaus liian väljä: opiskelijat eivät ole työsuhteessa yliopistoon, toisaalta työntekijän oikeusturva laajempi. Ylioppilaskunta ei kykene ammattiliittojen tapaiseen edunvalvontaan esim. juridisissa kysymyksissä. Mitä tarkoitetaan "muilla yliopiston luotettavina pitämillä tietolähteillä"?
- tiedonvaihdon laajentamiseen ei riittäviä perusteluja, onko esitetty tiedonvaihto oleellista oppilaitosten koulutusvastuun ja oppilaitosten turvallisuuden kannalta

Humanistinen ammattikorkeakoulu

- ei esitä konkreettisia muutoksia
- yhtenäiset toimintatavat opiskeluoikeuden peruuttamiseen, koska toimenpiteenä harvinainen ja ei ole käytäntöjä
- rajanvero mitkä terveydelliset voivat olla tutkinnon suorittamisen esteenä, koulutusalakohdaiset linjaukset
- missä kohtaa valintaprosessia kysytään aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta, kirjaus yhteishakujärjestelmään?
- ammattikorkeakoulukohtainen toimintaohje päihdetestauksesta, jossa määritellään kenen aloitteesta voidaan määrätä testaukseen ja ketkä sen suorittavat

Ilmailuhallinto

- kokonaisuutena lakiehdotus tarpeellinen (lausunnossa kuvataan ilmailuhallinnon toimialan koulutuksia kattavasti)

Itä-Suomen lääninhallitus

- opiskeluoikeuden peruuttaminen alalle soveltumattomuuden vuoksi, muutosesitys 32 §:n 2 momentti: *Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista* koulutuksen järjestäjän on *selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa* hänen mahdollisuuksiaan hakeutua muuhun koulutukseen. Perusteluna opiskelijan oikeusturva
- soveltumattomuuden toteamisen prosessi pitäisi viedä aina loppuun ja siitä tehdä päätös
- opiskeluoikeuden palauttaminen mahdolliseksi myös mahdolliseksi 32 §:n 1 momentin 4 kohdan tilanteissa, esimerkiksi rattijuopumustuomio, hakeutunut ja sitoutunut hoitoon
- nykyään lääkärintodistus voidaan vaatia vasta koulutukseen valitulta, käytännön arviointi valintatilanteessa hankalaa
- selvyiden vuoksi kirjattava lakiin, että terveydentilaa koskevien tietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia

Itä-Suomen yliopisto 2010

- opiskelijoiden perusoikeudet pitää turvata
- mitä tarkoitetaan s. 34 koulutusmuotokohtaisilla laeilla
- opiskelijavalinnan yhteydessä pitäisi olla mahdollisuus selvittää rikoksista johtuva soveltumattomuus
- s. 59 tiedot pois rekisteristä vuoden kuluttua merkitsemisestä, kun taas 43 d pykälä puhutaan neljästä vuodesta
- Muuta: kuvattu Itä-Suomen opettajakoulutuksen soveltumattomuuskäytäntöjä

Itä-Suomen yliopisto 2010, terveystieteiden tiedekunta

- päihdetestit tarpeellisia
- huomiota myös teon motiiveihin lopulliseen erottamiseen johtavissa teoissa, esim. bioterrori huomioitava lain yksityiskohdissa, pysyvä erottaminen myös harkittuihin vahingontekoihin
- tiedonvaihto/tietosuoja: tiedot aiemmista häiriöistä olisi saatava aina.
- terveystieteissä (pääaineena hoitotiede) ei tarvita soveltuvuuskokeita, koska opiskelijoilla on taustalla terveysalan AMK-tutkinto tai vastaava

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL

- näkee hyvänä, että soveltumattomuuden arviointi siirtyy enemmän koulutuksen järjestäjälle, nykyisin vastuu on ollut liiaksi harjoittelua ohjaavilla henkilöillä
- laki ei yksin auta korvaamaan puutteellisia resursseja opinto-ohjauksessa, kirjavien menettelytapojen tuomia ongelmia ja opiskelijahuollon puutteita.
- samat säännökset kaikille koulutusasteille, ml. ammatillinen aikuiskoulutus
- alalle soveltumattomuus erotettava yleisistä työelämän pelisääntöjen tuntemuksessa, soveltuvuuden arvioinnin menetelmiä pitää kehittää, varsinkin näyttötutkintojen osalta
- velvollisuus ohjata opiskeluoikeuden menettänyt toiselle alalle
- hoitoonohjausjärjestelmä ja terveydenhuollon ammattihenkilökunnan palvelut käytettävissä päihdetestauksen yhteydessä
- miksi koulutuksen järjestäjän pitää säilyttää kirjallista selvitystä terveydentilasta, opiskeluterveydenhuolto voisi säilyttää, näin tiedot olisivat vain yhden viranomaisen hallussa

Kansallinen reformiseura

- pitää esitystä useilta osin epäonnistuneena
- opiskeluoikeuden menettäminen soveltumattomuuden perusteella on liian yleisluontoisesti ja väljästi määritelty, mahdollistaa mielivallan, perusteluosa laaja ja heijastaa sinänsä keinojen viimesijaisuutta. Ongelmallisena erityisesti terveydelliset perusteet, syrjinnän ja mielivallan vaara, ei hakeuduta hoitoon opiskeluoikeuden peruuttamisen takia. Ohjaus- ja tukitoimet

- oppilaitoksia nykyistä enemmän velvoittaviksi
- jo nykyinen kurinpitosäännös mahdollistaa jossakin määrin mielivaltaisia tulkintoja, esitys pahentaa tilannetta. → Ehdottaa, että kurinpitomenettelyn nykysäännöksen yleisiin edellytyksiin lisätään edellytys, että *rikkomus on omiaan vaarantamaan yliopiston lakisääteiset tehtävät*.
- kaksoisrangaistuksen uhka
- kannattaa Ruotsin mallin mukaista valtakunnallista lautakuntaa
- muutoksenhakekeinot riittämättömiä esityksessä
- erottamisen koskeva päätöksen välitön toimeenpano vaatii oman päätöksen

Kehitysvammaisten tukiliitto ry

- pitää pyrkimyksiä hyvinä, mutta opiskeluoikeuden peruuttaminen ja pysyvä oppilaitoksesta erottaminen loukkaa kehitysvammaisia. Vamma on ominaisuus, joka ei tee soveltumattomaksi.
- sosiaali- ja terveysala suosittuja aloja kehitysvammaisten nuorten joukossa ja työllistyminen avustaviin tehtäviin hyvin
- päätökset pitäisi tehdä ulkopuoliset asiantuntijat, ei monijäseninen toimielin, Valviran roolin korostaminen

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

- hyvä ja tarpeellinen esitys
- mahdollisuus tarjota siirto muuhun koulutukseen hyvä
- opiskelijalla velvollisuus antaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamisesta oma-aloitteisesti
- opiskeluoikeuden peruuttaminen:
 - kohta 1 on tulkinnanvarainen. Missä vaiheessa opintojen aikana voidaan todeta, ettei opiskelija voi saavuttaa tutkintoon asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta? Miten määritellään riittävät tukitoimet?
 - Opiskeluoikeuden peruuttaminen tulisi toteuttaa kyseisissä tapauksissa mahdollisimman pian, jotta opiskelija ei turhaan yrittäisi jatkaa opintojaan hänelle soveltumattomalla alalla.
 - kohta 2: tarvitaan yhteistä linjausta siitä, millaiset toimet osoittavat sellaista piittaamattomuutta, joka oikeuttaa opiskelijan erottamiseen.
 - kohta 3: pitäisi määritellä alakohtaisesti, mitkä ovat ehdottomat terveydelliset esteet tutkinnon suorittamiselle.
 - kohta 4: miten rikosrekisteritieto saadaan?
 - kohta 5: miten tieto opiskeluoikeuden peruuttamisesta saadaan?

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

- toivotaan opiskelijoiden hyvinvoinnin näkökulmaa enemmän esille
- valintakokeen yhteyteen opiskelijoille terveystarkastus, joka ohjaisi opiskelijan jo valintatilanteessa opiskeluterveydenhoitajan vastaanotolle
- kuinka kauan opiskelija voi säilyttää opiskeluoikeuden sen perumisen jälkeen?
- epäselväksi jää lääkkeiden väärinkäytön testaus

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

- ongelmatilanteita 1–2 vuodessa, yleensä liittyvät päihdeongelmaan, näihin ei ole voitu puuttua muuten kuin hylkäämällä kyseinen opintojakso
- opiskeluoikeuden palauttaminen mahdollista, jos on näyttöjä esim. päihdehoitojen vaikutuksista
- pysyvä erottaminen hyvä, turha koulutus vähenee
- erilaiset käytännöt esityksen päihdetestauskohdissa eri koulutustasoissa, ammatillinen vs. AMK:t, työpaikalle mahdollisuus määrätä testeihin

Koulutuksen järjestäjien yhdistys KJY ry

- opiskeluoikeuden peruuttaminen tulee olla mahdollista kaikilla aloilla
- päihdetestauksen piiriin myös lukio-opiskelijat
- tiedot opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja pysyvästä erottamisesta muiden koulutuksen järjestäjien saatavilla tai valtakunnallisessa hakujärjestelmässä (OPH). Nämä tiedot myös Valviralle.
- opiskelijalla ilmoitusvelvollisuus opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja lopullisesta erottamisesta
- käytännön syitä pysyväan erottamiseen väkivaltainen ja henkeä uhkaava käyttäytyminen oppilaitoksessa, oppilaitoksen tiloissa tai työssäoppimisessa, johon on osoittaa riittävä näyttö
- alkoholin/huumeiden jatkuva/pysyvä käyttö, luvaton myynti ja /tai välittäminen
- yhteinen toimintamalli päihdetestaukseen

Kunnallinen työmarkkinalaitos

- yksittäisiä tapauksia vähän, tulevat lisääntymään
- näyttötutkinnoissa soveltumattomuus ei tule aina esille
- päihdetestaus myös opiskelijoille, jotka voivat (työ)harjoittelussa vähäistä suurempaa taloudellista vahinkoa, vastaa yksityisyyden suojasta annetun lain 7 §:n 1 momentin 6-kohdassa säädettyä.
- perustuslakivaliokunnan lausunto välttämätön perusoikeuksien näkökulmasta

Kuntoutusalan koulutustoimikunta

- työelämän ja koulutuksen päihdetestausten yhdenmukaistaminen perusteltua
- ohjaukselliset toimenpiteet tärkeitä, soveltumattomuus ei saa johtaa syrjäytymiskierteeseen
- erityisesti vammaisten ja vajaakkyisten opiskelijoiden oikeudet turvattava
- esitysluonnos kokonaisuudessaan varsin laaja, keskustelua rajaamistarpeista

Kuntaliitto

- kannattaa Ruotsin tyyppistä keskitettyä ratkaisua opiskeluoikeuden peruuttamisen ja lopullisen erottamisen käsittelyssä
- kansainvälisten, muualta tulleiden opiskelijoiden asema erityisen haavoittuva
- koulutuksen järjestäjän ongelmallista käytännössä todeta este opinnoissa aloittamiselle hakuvaiheessa
- ristiriita kun päihdeongelmaa käsitellään sekä sairautena että kurinpitosäännöksessä (35§)
- liikaa tehtäviä jätetty koulutuksen järjestäjän vastuulle
- mikäli päihdetestaus tulee ammatilliseen koulutukseen, niin pitää tulla myös lukioihin
- päihdetestaus ongelmallista, kirjaus eroaa mm. poliisiammattikorkeakoulun käytännöstä
- näyttötutkinnoissa soveltuvuuden arvioiminen hyvin vaikeaa
- opiskeluoikeuden menettämisestä ei välttämättä tarvitsisi säätää, ei saa vain hyväksyttyä suoritusta
- muutosesitys: opiskelijalle ja huoltajalle mahdollisuus tulla kuulluksi (pohjana "kuultava opiskelijan lisäksi huoltajaa")

Kuurojen liitto

- kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että esityksiin sisältyy opiskelijoiden, varsinkin ns. vammaisten opiskelijoiden, perusoikeuksiin liittyviä perustavaa laatua olevia kysymyksiä
- ymmärtää esityksen taustana olevan huolen mm. potilasturvallisuudesta. Kuitenkin lakiehdotukset toteutuessaan tulisivat antamaan lain soveltajalle mahdollisuuden syrjintään ilman hyväksyttävää syytä. Mm. termi "ilmeinen" mahdollistaa hyvin laajan laintulkinnan.
- liitolla tiedossa esim. tapaus, jossa syrjintä tapahtunut koulutukseen hakeutuessa vammaisuuden takia
- nuorelta ei saa evätä mahdollisuutta hankkia haluamaansa koulutusta

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

- tapaukset, johon ehdotettuja muutoksia esitetään, harvinaisia, mutta hyvä olla olemassa
- kehitettävä lisäksi varhaisen puuttumisen ja tuen malleja
- opiskelijoiden koeaika huono, toimii varmaan työelämässä, ei opiskelussa

Lapin lääninhallitus

- laki tarpeellinen, lausunnossa case
- painoarvoa lisäksi pedagogiselle arvioinnille
- sosiaalihuolto erityisen tärkeää, koska siellä ei Valviran kaltaista valvontaelintä
- esittää (ammatillinen koulutus) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan 32§:n kohtaan 2 lisättäväksi: *hän osoittaa opinnoissaan tai opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa vakavaa piittaamattomuutta omaan tai toisen henkilön terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai omaisuuteen*
- esittää lisättäväksi kurinpitoa koskevaan 35§:n 2 momenttiin...*opiskelija on aiheuttanut -oppilaitoksessa ...opintoihin kuuluvassa työssäoppimisessa tai asuntolassa vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai omaisuuteen, voidaan opiskelija erottaa pysyvästi oppilaitoksesta ja asuntolasta.*

Lapin sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

- tarkennusta millä kriteereillä opiskeluoikeus peruutetaan tai keskeytetään
- päihdetestaussäännöksiä tulee tarkentaa siltä osin, kun ne koskevat määräyksenantajaa, määräyksen muotoa (kirjallinen/suullinen) ja perusteluja. Tarkentamista myös siihen, jos opiskelija kieltäytyy päihdetestauksesta
- rikostaustan selvittäminen perusteltua

Lapin yliopisto

- yliopistolain pykälä 43 a §:n 2 momentti liian tiukka ("*yliopiston on edistettävä opiskelijan hakeutumista muuhun koulutukseen*"), uusi muotoilu esimerkiksi "*yliopisto voi ohjata...*"
- merkintä opiskeluoikeuden peruuttamisesta kirjataan myös silloin, kun opiskelija on siirretty toiseen koulutusohjelmaan
- esittää, opiskelija veloitetaan oma-aloitteisesti antamaan tieto aikaisemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta
- pysyvän erottamisen lisäksi määräaikainen erottaminen pidennettävä kahdeksi vuodeksi
- jos opiskelijan todettaisiin käyttäneen päihteitä tavalla, jonka seurauksena häneltä peruutettaisiin opiskeluoikeus tai hänelle määrättäisiin kurinpitorangeistus, niin testauksen kulut opiskelijan maksettavaksi
- yliopistolle oikeus säilyttää terveydentilaa koskevia tietoja koko sen ajan, jonka opiskelija opiskelee kyseisessä yliopistossa

Laurea-ammattikorkeakoulu

- väljempi kirjaus päihdetesteistä: "*päihdetestaus voidaan toteuttaa, jos on syytä epäillä, että ilmeinen päihtyneenä esiintyminen korkeakoulun opetuksessa tai muussa toiminnassa voi aiheuttaa vaaraa työ-, potilas- tai asiakasturvallisuudelle*"
- tiedonvaihto ja tietosuojat: riskiarviointityökalu: *Ammattikorkeakoululla on oikeus kerätä opiskelijoista sellaisia heidän käyttäytymistään kuvaavia tietoja, jotka ovat välttämättömiä henkilöiden henkeen tai turvallisuuden kohdistuvan vakavan uhan torjumiseksi sen mukaan kuin henkilörekistereistä on säädetty kuitenkin niin, ettei asianomaisella henkilöllä, joita tiedot koskevat ole tarkastusoikeutta kyseisiin tietoihin. Näitä tietoja saavat käsitellä vain korkeakoulun turvallisuudesta vastuussa olevat henkilöt, ja niitä koskee ehdoton salassapitovelvollisuus. (rekisteri?)*

- päihdetestin pitäisi voida toteuttaa ammattikorkeakoulun henkilökunta, kuten poliisikin tekee. Tehtävä voidaan osoittaa myös opiskeluterveydenhuollolle, mutta sille ei ole nykyään resursseja

Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijakunta

- hakuvaiheen opiskelijakarsintaa kehitettävä, haastattelukäytännöt, psykologiset testit
- pysyvä erottaminen ei tarpeellinen toimenpide, ammattikorkeakoululla ei voi olla tällaista tuomitsemisvaltaa
- ristiriitaista, että erottaminen on koulukohtaista
- AMK ei tarvitse oikeutta päihdetesteihin, virkavallan tehtävä
- vanhojen rikostuomioiden takia ei saa syrjiä,
- tieto rikoksista, jotka estävät opiskelemisen, pitää olla jo hakuvaiheessa

Liikenne- ja viestintäministeriö

- ei lausuttavaa

Merenkulkualan koulutustoimikunta

- työssäoppiminen usein merellä, terveydenhuollon ammattihenkilökunnan ja laboratoriohenkilökunnan tekemät päihdetestit usein mahdottomia
- liikenneturvallisuus ja meriturvallisuuden liittyen ympäristöturvallisuus ensiarvoisen tärkeää

Metropolia Ammattikorkeakoulu

- koeaikaa voisi harkita, sen pitää olla lyhyt
- päihdetestaus laajennettava teoriaopintoihin
- korkeakoululle kirjalliset toimintaohjeet päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmien puuttumiseksi, tämä velvollisuus kirjattava lakiin
- rahoitusta terveydentilataarkastuksiin ja -tutkimuksiin
- opiskelijalla velvollisuus antaa oma-aloitteisesti tieto aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta, ei saa leimata opiskelijaa

Mielenterveyden keskusliitto

- työryhmän esitykset eivät paranna oleellisesti potilasturvallisuutta, mutta heikentävät sen sijaan kansalaisten yhdenvertaisuutta ja perusoikeuksien toteutumista
- ongelmiin tulee löytää ensisijaisesti ratkaisu Valviran valvontatoiminnan avulla
- elinikäinen opiskeluoikeuden poistaminen (viitataan ilmeisesti erottamiseen) loukkaa perusoikeuksia, määräaikainen opintojen keskeyttäminen sopii paremmin mielenterveysongelmien hoitamiseen
- mielenterveysongelmien esiin nostaminen erityisenä opintojen keskeyttämisen syynä uhkaa heikentää mielenterveysongelmia kohdanneiden henkilöiden alalle hakeutumista sekä hoitoon hakeutumista

Musiikki-, teatteri- ja tanssialan koulutustoimikunta

- esityksessä ehdotetut säädösmuutokset eivät ole esittävien taiteenalojen kannalta tarpeellisia, vaan nykyiset säännökset riittäisivät
- taitealojen opiskelijat saattava olla joskus ristiriitaisia persoonia, tämä ei merkitse soveltumattomuutta
- opiskeluoikeuden peruuttamista koskevien säännösten olisi oltava muotoilultaan kaikissa säädöksissä niin selkeät, ettei niitä voida soveltaa epäeettisesti tai virheellisesti. Luonnoksessa esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 32 §:n 1 momentin 1 kohtaa koskien herää kysymys, kuka osaa ja voi asian ratkaista.

Nuorisoalan ja muun ohjaustoiminnan koulutustoimikunta

- esittää Ruotsin mallin mukaista valtakunnallista päätöksentekuelintä
- opiskelijalla velvollisuus kertoa vireillä olevista poliisitutkinta- ja oikeusprosesseista sekä mahdollisista tuomioista
- pysyvän erottamisen syitä mm: päihteiden väärinkäyttö tietyillä aloilla, vaikeat mielenterveysongelmat ja niistä johtuvat uhkatilanteet
- ehdotettu kahden vuoden säännön pitäisi olla vähimmäisvaatimus opiskelu oikeuden peruuttamisessa
- opiskelijoiden valintamenettelyn pitäisi olla samansisältöinen niin ammatillisessa peruskoulutuksessa kuin sen aikuissovellutuksissa
- ohjeet, miten opiskelijoiksi hakeutuvien ja opiskelijoiden terveystietoja pyydetään, saadaan ja käsitellään
- säädöksiin tulisi kirjata mitkä rikokset ovat sellaisia, jotka ovat esteenä sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan koulutukseen ja työhön sijoittumiselle → rikosrekisteriote edellyttäminen

Nuorten lääkärien yhdistys

- arvioinnin pitää olla oppilaitoksen ulkopuolista ja arviointi pitää ehdottomasti keskittää
- opiskelu oikeuden peruuttamisen pitää aina olla määräaikainen
- määräaikainen peruuttaminen kahdeksi vuodeksi on kohtuuttoman pitkä aika, tulee soveltaa yksilöllisesti ja suhteuttaa opintojen pituuteen, valituskanavien pitää olla nopeita ja toimivia
- hoitoonohjaus tärkeää, tätä ei saa vaikeuttaa pelko opiskelu oikeuden menettämisestä, arvio opiskelu oikeuden peruuttamisesta pitää tehdä yksikössä, joka on erillään opiskelijan hoitopalveluista, hoitoonohjauksen pitää olla maksutonta
- lääkärien jatkokoulutus pitää rajata pois ehdotuksen piiristä, tälle olemassa jo valvontajärjestelmä (Valvira)
- rutiininomaisia päihdetestauksia ei tule suorittaa, päihdetestaukseen tulee aina liittyä hoitoonohjaus
- ongelmatapauksissa eroteltavissa kolme ryhmää: rikolliset, päihdeongelmaiset ja psykiatrisesti sairastuneet, ryhmiä pitää käsitellä erilailla

Oikeusministeriö

- yleistä: lausunto laadittu erityisesti perusoikeusnäkökulmasta

Opiskelu oikeuden peruuttaminen alalle soveltumattomuuden vuoksi:

- opiskelu oikeuden peruuttamisen on täytettävä viranomaisen kaikkeen toimintaan kohdistuvat oikeasuhtaisuuden vaatimukset
- yleisperusteluissa on yleispiirteisesti lueteltu alat, joihin opiskelu oikeuden peruuttaminen voisi ulottua. Tämä lähestymistapa on sääntelyn tarkkuuteen ja täsmällisyyteen kohdistuvien vaatimusten kannalta lähtökohtaisesti ongelmallinen.
- opiskelu oikeuden peruuttamiselle alalle soveltumattomuuden vuoksi näyttäisi olevan lähtökohtaisesti perusoikeuden rajoittamiselle tarvittava hyväksyttävä syy
- johdantokappaleesta olisi tarkemmin tultava ilmi peruuttamisen lähtökohta eli se, että opiskelija on alalle soveltumaton. Yleisperusteluiden mukaan peruuttaminen tulisi kyseeseen sosiaali- ja terveysalalla, humanistisella ja kasvatusalalla sekä liikenne- ja turvallisuusalalla. Tämän tulisi käydä ilmi myös laista. Peruuttamista ei voida yleisesti sitoa esimerkiksi potilas- tai asiakasturvallisuuteen.
- ehdottaa säännöksen rakentamista siten, että opiskelu oikeus voidaan peruuttaa, jos opintojen aikana ilmenee seikka, joka olisi ollut opiskelijaksi ottamisen esteenä. Soveltuvuus opintoihin tarkoittaa, ettei opiskelijaksi ottamiselle ole estettä. Este tarkoittaa opintoihin soveltumattomuutta
- tiedollinen tai taidollinen puute, kohta 1: kohdan tarpeellisuutta tulisi jatkovalmistelussa vielä harkita. Jos opiskelija ei saavuta vaadittavaa tietotasoa tai käytännön osaamista, hänen

- ei pitäisi myöskään saada tutkintotodistusta. Opiskelu oikeuden peruuttaminen ei vaikuta oikealta keinolta puuttua opetuksen sisältöön tai tasoon liittyviin ongelmiin.
- vakava piittaamattomuus, 2 kohta: Viittaus yleiseen turvallisuuteen on tarkkuuden näkökulmasta ongelmallinen ja se tulisi poistaa täi sääntely näiltä osin olennaisesti täsmentää. Jatkovalmistelussa tulisi harkita onko kohdan perusteella tapahtuva peruuttaminen ylipäättään tarkoituksenmukaista ja pitäisikö sen olla lähtökohtaisesti määräaikaista.
 - sairaus, vamma tai muu terveydentilaan liittyvä seikka, kohta 3: Voidaan katsoa, että ainakin terveyteen liittyvä pysyvä kykenemättömyys koulutukseen osallistumiselle on hyväksyttävä peruste opiskelu oikeuden peruuttamiselle. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 31/2008 vp ja siinä viitatu lausunnot) perusteella näyttäisi olevan syytä sitoa sääntely opiskelu oikeuden menettämisestä opiskelijaksi ottamisen edellytyksiin. Sanamuotoa tulisi siten muuttaa niin, että nyt yksityiskohtaisissa perusteluissa mainittu yhteys opiskelijaksi ottamista koskevaan säännökseen otettaisiin itse säännökseen. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta on tärkeää, että opiskelija voi hakea opiskelu oikeuden palauttamista, mikäli terveyteen perustuva este poistuu. Ehdotettu kohta on ammattikorkeakoululain ja yliopistolain osalta ongelmallisempi kuin ammatillisen koulutuksen osalta, sillä yliopistolain 36 §:ssä tai ammattikorkeakoululain 22 §:ssä ei ole mainintaa siitä, että opiskelijaksi ottaminen voisi estyä terveydentilaan perustuvasta syystä. Yleisen korkeakoulututkinnon osalta on varsin vaikea säätää yleistä terveyteen perustuvaa opiskelijaksi ottamisen estettä. Säännös tulisi sitoa tutkinto- tai opintolinjakohtaisena edellytyksenä opiskelu oikeudelle.
 - rikostuomio, 4 kohta: ehdotettua säännöstä olisi täsmennettävä niin, että siitä ilmenee yhteys opiskelijaksi ottamisen ja harjoitteluun hyväksyttäväksi tuleminen esteeseen rikostuomion johdosta, eli sääntely olisi selvemmin sidottava opiskelijaksi/harjoittelijaksi ottamisen edellytyksiin. Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain soveltamisen piiriin kuuluvien alojen osalta ongelma lienee helpoiten ratkaistavissa. Rekisteriotteen näyttäminen voisi mahdollisesti olla opiskelupaikan vastaanottamisen edellytys. Sääntely olisi ehkä mahdollista sitoa myös esimerkiksi lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä. Opiskelu oikeuden peruuttamista koskeva sääntely on ongelmallista niiden opintojen kohdalla, joissa loppututkinto on yleispätevä, esimerkiksi ylempi korkeakoulututkinto. Niiden alojen sääntelyssä on suuria vaikeuksia täyttää perusoikeusrajoitusten välttämättömyyteen tai sääntelyn tarkkuuteen ja oikeasuhtaisuuteen kohdistuvia vaatimuksia.
 - peruuttamista koskevan tiedon salaaminen, 5 kohta: säännöksen voidaan sinänsä katsoa täyttävän perustuslakivaliokunnan vaatimuksen. Luettavuuden kannalta kohdan sanamuotoa voisi muokata siten, että siihen lisättäisiin loppuun lause ”joka olisi estänyt hänen valintansa opiskelijaksi”.
 - opiskelijan ohjaaminen tai siirtäminen muuhun koulutukseen, 2 momentti: säännöstä voisi jatkovalmistelussa kehittää niin, että siitä kävisi ilmi säännöksen tarkoitus olla peruuttamisen suhteen tavallaan ensisijainen. Mikäli opiskelija vaihtaa opintoalaa, ei peruuttamista koskevaa päätöstä välttämättä tarvitsisi tehdä (ammattikorkeakoululain ehdotetun 25 a §:n perustelut, s. 52).
 - velvollisuus antaa terveydentilaa koskevat tiedot: Säännöstä on tarkennettava. Tutkimuksiin määräämisen edellytyksenä tulisi olla, että terveydentilan toteamiseksi suoritettavat tutkimukset ovat välttämättömiä sen selvittämiseksi, onko opiskelijalla sellainen terveydentilasta johtuva este, joka olisi estänyt hänen opiskelijaksi ottamisen.
 - opiskelu oikeuden peruuttamista koskeva päätös: asianosaisen kuulemisesta ja asian selvittämisestä säädetään hallintolaissa. Niistä ei ole tarpeen säätää erikseen.
 - päätöksen muoto ja täytäntöönpano: päätös on hallintolain mukaan annettava kirjallisena. Asiasta ei sen vuoksi ole tarpeen säätää erikseen.

- opiskelijaksi pyrkivän velvollisuus antaa peruuttamista koskeva tieto: momenteissa säädetään opiskelijaksi ottamisen esteestä. Säännökset tulisi sen vuoksi sijoittaa opiskelijavalintaa koskevien pykälien yhteyteen.

Pysyvä erottaminen väärinkäytösten takia:

- rangaistavia tekoja ja laiminlyöntejä on niiden yksilöimiseksi jotenkin luonnehdittava. Lisäksi laissa tulee olla säännös suhteellisuusvaatimuksen huomioon ottamisesta seuraamusta määrättäessä (PeVL 74/2002). Sääntely muodostuu kuitenkin ongelmalliseksi siltä kannalta, että samasta rikoksesta ei saa tuomita kahdesti (ks. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 16.6.2009, Ruotsalainen v. Suomi, nro 13079/03). Voimassa olevan ammatillista koulutusta koskevan lain 35 c §:n mukaan opiskelijalle ei saa määrätä kurinpitörangaistusta, jos hänet on samasta syystä tuomioistuimessa tuomittu rangaistukseen. Säännöksen mukaan opiskelija voidaan kuitenkin tässä tapauksessa erottaa määräajaksi, korkeintaan vuodeksi. Sääntelyä ja sen tarvetta on vielä harkittava. Tällöin on muun ohella otettava huomioon vakavista rikoksista tuomittavien rikosoikeudellisten seuraamusten vaikutus opiskelijan tosiasiallisiin mahdollisuuksiin jatkaa opintoja. Jatkovalmistelussa on lisäksi syytä harkita, olisiko kysymys ratkaistavissa opiskeluoikeuden edellytyksiä koskevalla sääntelyllä.

Päihdetestaus:

- esitysluonnoksen perustelujen (s. 38–39 ja esim. 47) valossa sääntelylle on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Päihdetestin suorittamiselle asetetaan lakiehdotuksessa sinänsä selkeät edellytykset. Testistä kieltäytymisen ja positiivisen testituloksen seurauksena saatu kurinpitörangaistus sekä positiivisen tuloksen perusteella tehty opiskeluoikeuden peruuttaminen olisivat muutoksenhaun kohteena. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden ja välttämättömyyden näkökulmasta on kuitenkin ongelmallista, että se koskee lähtökohtaisesti kaikkia opiskelijoita opintoalaan katsomatta. Tältä osin säännökseen voisi ottaa mallia esimerkiksi yksityiselämän suojasta työelämässä annetusta laista, jossa testauksen edellytyksenä on työtehtävässä vaadittava tarkkuus, luotettavuus, itsenäinen harkintakyky tai hyvä reagointikyky. Alaikäisten asemaan tulee jatkovalmistelussa kiinnittää huomiota. Sääntelyn on alkoholin osalta tarkoitus olla laajempi kuin yksityiselämän suojasta työelämässä annetussa laissa. Tämän vuoksi säännöksen sanamuotoa olisi syytä muuttaa niin, että päihdetestiin määrää koulutuksen järjestäjä. Silloin säännös vastaisi myös lakiehdotuksissa 3 ja 4 olevaa sanamuotoa, jonka mukaan ammattikorkeakoulu / yliopisto määräisi opiskelijan päihdetestiin.

Tietosuojaan liittyvät kysymykset:

- opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely: sääntely edellyttää, tehtävistä ratkaisuista riippuen, myös ammattikorkeakoululakiin ja yliopistolakiin ehdotettujen terveydentilatietojen käsittelyä koskevien säännösten (25 d § ja 43 d §) tarkistamista niin, että opiskelijan terveydentilaa koskevaa tietoa saavat käsitellä myös opiskelijavalintaa valmistelevat ja siitä päätöksen tekevät.
- tietojensaantioikeus: Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 43 §:ssä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän tiedonsaantioikeudesta ja tiedonantovelvollisuudesta. Pykälän 1 ja 2 momentin säännökset säilyisivät perustelujen mukaan sisällöltään voimassa olevan lain mukaisina. Esityksen jatkovalmistelussa on aiheellista vielä selvittää, sisältyykö mainituissa säännöksissä tarkoitettuihin tietoihin myös salassa pidettäviä tietoja. Jos näin on, pykälän 1 ja 2 momentissa tulisi 3–5 momentin tavoin ilmaista, että tiedonsaantioikeus ja tiedonantovelvollisuus on salassapitosäännösten estämättä. Edellä todettu koskee myös ammattikorkeakoululain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 40 §:n 1 ja 2 momenttia.

Muihin säännöksiin liittyviä huomioita:

- laki ammatillisesta koulutuksesta; opiskelijaksi ottamisen este: ehdotettu pykälä näyttäisi sinänsä täyttävän vaatimuksen perusoikeuden rajoittamista koskevasta hyväksyttävästä tavoitteesta; terveys voi olla koulutuksesta suoriutumisen edellytys muiden edellytysten ohella. Yhteiskunnallisesti painavana perusteena rajoituksen voidaan katsoa olevan välttämätön siinä mielessä, että opiskelijavalinnan tarkoituksena on varmistaa, että opiskelijaksi valitut suoriutuvat opinnoista. Jos jo valintavaiheessa on selvää, ettei hakijalla ole edellytyksiä suoriutua opinnoista, häntä ei oteta opiskelijaksi. Rajoitus koskisi aloja, joilla opiskelijan terveydentilalla on merkitystä muiden terveyden ja turvallisuuden kannalta. Näin ollen opiskelijan terveydentilaan liittyvä vaatimus on hyväksyttävää muiden turvallisuuden edistämiseksi.
- Pykälä näyttää kuitenkin ongelmalliselta oikeasuhtaisuuden ja täsmällisyyden kannalta. Säännökseen olisi syytä lisätä hallituksen esityksessä 87/1987 ilmenevä raja, jonka mukaan sairaus tai vamma ei ole pykälässä tarkoitettulla tavalla esteenä koulutukseen osallistumiselle, jos koulutukseen osallistumisen esteet voidaan poistaa ehdotetussa laissa tai muussa laissa säädetyillä tukitoimenpiteillä. Lisäksi säännöksestä tulisi käydä ilmi ne alat, joilla opiskelijan terveydentilalla on merkitystä muiden terveyden ja turvallisuuden kannalta. Säännöstä olisi syytä täsmentää siten, että sairauteen, vammaan tai terveydentilaan liittyvä seikka olisi opiskelijaksi ottamisen este silloin kun on ilmeistä, ettei opiskelijaksi hakeutuva täytä tutkinnon suorittamiselle asetettuja terveyteen liittyviä vaatimuksia. Mikäli terveydentilaan liittyvä este poistuu, opiskelijaksi voi hakeutua uudelleen. Tästä ei ole nimenomaista säännöstä lakiehdotuksessa. Tämä mahdollisuus on tärkeä säännöksen suhteellisuuden kannalta ja sen vuoksi jatkovalmistelussa voisi harkita sen sisällyttämistä lakiin. Edellä lausuttu koskee vastaavasti myös lakia ammatillisesta aikuiskoulutuksesta.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ

- esittää harkittavaksi Ruotsin mallin mukaista erottamislautakunnan perustamista
- opinnoista erottamisen tulee olla äärimmäinen turvaamiskeino, ei rangaistus. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus osoittaa tekemänsä rikkomus sovitetuksi
- koulutuksen järjestäjän tulee linjata milloin esiintynyt ongelma kuuluu poliisin tutkittavaksi eikä oppilaitokselle itselleen
- esittää, että opetusministeriö tutkii mahdollisuutta oppilaitoksen ja opiskelijan tueksi perustettavan kansallisen monijäsenisen toimielimen perustamiseen tai laajemmin oppilaiden ja opiskelijoiden oikeusturvaan erikoistuneen toimielimen perustamiseen.
- opettajia koulutetaan soveltumattomuusongelmien tunnistamiseen
- oppilaitoksilta edellytetään osana laadunvarmistusta selkeät toimintaohjeet ongelmatilanteisiin ja prosessin kuvaus

Opetushallitus

- kannattaa esityksiä
- pitää erittäin kannatettavana, että säännöksissä ei esitetä säädettäväksi suoraan niitä koulutuksia, joissa opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa
- esityksessä olisi syytä korostaa ohjauksen ja tuen riittävyyttä opiskelun aikana sekä koulutuksen hakeutumisvaiheessa
- koulutuksen järjestäjän on kyettävä arvioimaan soveltuvuus näyttötutkintoon hakeutumisvaiheessa ja tutkinnon suorittamisen henkilökohtaistamisessa
- kannattaa pysyvää erottamista. On tärkeää, että pysyvän erottamisen aiheuttamat teot määritellään selvästi vakavammiksi kuin määräaikaiseen erottamiseen johtavat teot
- kannattaa esitysten mukaisten päihdetestien käyttöönottoa

- opintoihin hakeutumisvaiheessa tai opintojen alussa on vaikea rajata terveydellisiä tekijöitä, jotka estävät tutkinnon suorittamisen. Opiskelijan edun mukaista on, että terveydentilan toteaminen tehdään opiskelun edetessä suoritettujen valintojen mukaan.
- koulutusalan vaihto ja sen vaikutus yhden korkeakoulupaikan säännökseen huomioitava
- hakujärjestelmän kannalta olennaista missä vaiheessa edellytetään hakijalta tieto aiemman opiskelupaikan peruuttamisesta. On toivottavaa, että koulutuksen järjestäjät kysyvät opiskeluoikeuden aikaisempaa peruuttamista ennen opiskelupaikan vastaanottoa vain valituilta.

Oulun lääninhallitus

- päihdetestaukset ulotettava myös teoriaoppitunneille ja -luennoille
- voisiko näyttötutkintojen yhteydessä tehdä yhteistyötä kouluttajatahon ja opiskelijan työpaikan välillä soveltumattomuuden selvittämiseksi
- opetushallituksen rooli valitusviranomaisena tulee säilyttää

Oulun yliopisto

- ongelmallista 43 a § 4 (yliopistolaki) kohdan toteennäyttäminen eli kuinka saadaan tieto, onko opiskelijaa tuomittu yleisessä tuomioistuimessa
- Lakiesityksen 43 a §:n 3. kohtaan esitetään lisättäväksi, että opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus jos hänellä ilmenee koulutuksen aikana sellainen terveydentilaa koskeva seikka joka, joka on ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle ja ammatin harjoittamiselle.
- soveltuvuuden arviointi on ongelmallista antaa terveydenhuoltojärjestelmälle, sillä hoidon, kurinpidon ja valvonnan yhdistäminen on yleensä mahdotonta, samaa ongelmaa opetuksen, valvonnan ja kurinpidon yhdistämisessä
- soveltumattomuuden arviointi oppilashuoltoryhmälle/valtakunnalliselle arviointiryhmälle
- 43 e §:n kohta huolestuttava, koska siinä murennetaan terveydenhuollon salassapitosäännöksiä. Lähtökohtana pitää olla, että soveltumattomuus alalle ilmenee ja todetaan koulutuksessa
- > esitys: 43 e §:n 1 momentin muuttaminen siten, että yliopistolla on oikeus saada tietoonsa ainoastaan päihdetestien tulokset.

Oulun yliopiston ylioppilaskunta

- erittäin kriittinen suhtautuminen esityksiin
- opiskelijat asetetaan eriarvoiseen asemaan henkilökunnan suhteen
- ehdotus luo lähinnä turvallisuuden tunnetta, ei todellista turvallisuutta
- syrjäytyminen lisääntyy, kun suljetaan yhteisöstä, ei hakeuduta hoitoon seurausten pelosta
- kritisoidaan pysyvää erottamista verrattuna rikosoikeudelliseen elinikäiseen
- korkeakoulutusta ja ammatillista koulutusta käsiteltävä erikseen
- ennaltaehkäisevät toimet tarpeellisia

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu

- harjoittelusta vastaavalla työnjohtajalla tulisi olla mahdollisuus määrätä opiskelija päihdetestiin
- (ammattikorkeakouluja koskevaan) lainsäädäntöön tärkeää lisätä samoja elementtejä opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen osalta, joita on kirjattu lakiin ammatillisesta koulutuksesta (27§)

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri; hallintoylihoitajan toimisto

- opiskelijan tulisi esittää pyytämättä aikaisemmat opiskeluoikeuden peruuttamista koskevat päätökset. Päätöksistä tehdään merkinnät opiskelijan valintatilanteessa täytettäviin asiakirjoihin. Tämä koskisi humanistista ja kasvatusalaa, sosiaali- ja terveysalaa sekä kuljetusalaa.
- opiskeluoikeuden palauttaminen kahden vuoden kuluttua sen epäämisestä tulisi selkeästi rajata yhteen kertaan
- ammattikorkeakoulu- ja yliopistolain kurinpitokohtiin lisättävä harjoittelu

- erottamispäätös tehtävä puolueettoman osapuolen, kuten Valviran, toimesta
- harjoittelun ohjaajalle mahdollisuus määrätä päihdetestaukseen
- esitysluonnoksessa ei ole riittävästi tuotu esille tiedonvaihdon avoimuuden merkitystä
- näyttötutkintojen alalle soveltumattomuuden toteaminen ongelmallista

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri; johtajaylilääkärin toimisto

- ei mainita, millaisiin selvityksiin opiskeluoikeuden peruuttaminen voi perustua ja mikä taho yliopistossa laatii selvityksen, säädelläänkö johtosäännössä? Olisi tarpeen, että käytännöt yliopistoissa samanlaiset
- esteettömyys huomioitava (yhdenvertaisuuslaki 21/2004)
- Lääketieteen opiskelijoiden oikeusturvan kannalta erityisen huolellisesti selvitettävä, että harjoittelupaikassa on noudatettu riittäviä perehdytysmenettelyjä ja että opiskelijalla on ollut käytössään riittävästi ohjausta ja valvontaa harjoittelun aikana.
- opiskelijan oikeus anoa opiskeluoikeutta kahden vuoden kuluttua peruuttamisesta tulee selkeästi rajata yhteen kertaan.
- päihdetestiin määräämisoikeus dekaanille
- opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen salaaminen on tärkeää kirjata lakiin. Terveystietojen saannin pitäisi perustua tiedekunnan esittämään perusteltuun pyyntöön, jossa selostetaan tiedon tarve

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

- esittää Ruotsin mallin mukaista kansallista lautakuntaa. Ammattikorkeakoulujen erottamiskäytännöt tulisivat eroamaan toisistaan. Esimerkiksi maininta johtosäännössä: kaksi harjoitteluosion hylkäystä johtaisi erottamisesitykseen, kun toisessa vastaava määrä olisi kolme.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

- terveydenhuollon ammattihenkilöiksi opiskeleviin pitäisi soveltaa samaa valvontaa kuin terveydenhuollon ammattihenkilöihin
- soveltuvuuden arvioinnit Valviran tehtäväksi osana henkilöiden laillistamista
- ennen erottamista selvittää opiskelijan soveltuvuus alalle. Valviran lausunto ennen pysyvää erottamista
- päihdetesteissä ja tiedonvaihdossa sama käytäntö kuin terveydenhuollon ammattihenkilöiden kohdalla, yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain soveltamista tulee laajentaa työharjoittelua suorittaviin opiskelijoihin
- kaikki opiskelleet eivät toimi välttämättä potilastyössä, voivat hyödyntää opintojaan muualla työelämässä
- tulevien mielenterveyshäiriöiden tai päihderiippuvuuksien ennakointi mahdotonta, aikaisemmat eivät saa estää opiskelua
- opiskeluoikeuden peruuttaminen ja pysyvä erottaminen ongelmallisia, päätökset tehtävä keskitetysti
- opiskelijoille ilmoitusvelvollisuus, tosin ei kovin luotettava tapa, keskitetty rekisteri opiskeluoikeuksien peruuttamisesta
- huumausainetestien käyttö ja tulkinta ongelmallista, opiskelijoille samat säännöt kuin työelämässä
- näyttötutkinnoissa menettelyt riittäviä, tulevien ongelmien ennustaminen mahdotonta

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

- terveydenhuoltoalan vakiintuneen ammatinharjoittamisen viranomaisvalvonnan lisäksi ei tulisi luoda oppilaitosten omia valvontajärjestelmiä. Valviran tulisi arvioida myös terveydenhuoltoalan opiskelijoiden soveltuvuus terveydenhuoltoalalle ongelmatilanteissa.
- mitkä ovat ne tarpeelliset kriteerit, jotka estävät alalle kouluttautumisen ja kuinka ne todetaan?

- ehdottaa perustettavaksi Valviraan työryhmä, joka arvioisi oppilaitosten aloitteesta opiskelu oikeuden peruuttamisia tai pysyviä erottamisia. Myös selvitykset voisi tehdä Valvira
- turvallisuuskulma lähellä kurinpitoa, ristiriita (viitataan muistion sivulle 36)
- erityiset ammattitaitovaatimukset turhat: jos ei saavuta, niin ei valmistu
- jos opiskelijoille käytetään huumausainetestejä, niin niiden käytön ja tuloksin tulisi olla täysin varmaa. Tämä nykyisin ongelmallista, koska on olemassa mahdollisuus tuloksen olevan ns. väärä positiivinen
- terveydenhuollon ammattihenkilöiksi tulisi soveltaa kaikkia niitä säännöksiä ja lakeja kuin muuhun ammatti-henkilöstöön sovelletaan. Lakia yksityisyyden suojasta työelämässä tulisi laajentaa koskemaan opiskelijoita

Pohjois-Suomen yksityiset oppilaitokset ry

- opiskelijavalinnassa tulisi olla yleisesti 4–6 kuukauden koeaika
- alkometritestauksen voisi toimittaa rehtori/muu vastaava henkilö, mikäli opiskeluterveydenhuolto ei ole oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä
- opiskelijan tulee antaa koulutuksen järjestäjälle tarkempi tieto terveydentilastaan kuin nykyisin, jossa on vain mainita onko sopiva vai ei
- opiskelijan vakavat fyysiset ja psyykkiset sairaudet tulee olla koulutuksen järjestäjän tiedossa koulutukseen valintatilanteessa
- koulutuksen järjestäjällä on salassapitovelvollisuus opiskelijan terveydentilaa koskeissa asioissa, mutta vakava päihderiippuvuus ja syyllistyminen huumausainerikokseen pitää voida kertoa saman alan koulutuksen järjestäjälle koulutuspaikan vaihdon yhteydessä
- (lausunnossa menee ilmeisesti erottaminen ja soveltumattomuus sekaisin)

Päihdeasiamies

- soveltumattomuuden kriteerit tulisi määritellä tarkemmin, jolloin voidaan taata yhdenvertaisuus ja objektiivisuus opiskelijaksi pääsyssä tutkintokohtaisesti riippumatta koulutuksen järjestäjästä
- pitää huomioida onko kyseessä ikään liittyvä päihdekokeilu vai riippuvuus. Arvioinnin pitää olla objektiivista, ei asenteellista. Jos ongelma on hoidossa tai muuten hallinnassa, niin ei saa syrjiä
- monijäseniseen toimielimeen lääketieteellinen edustus. Pelkkien asiantuntijalausuntojen ei voida katsoa olevan riittäviä.
- aikaisemmin rangaistukseen tuomitsemisen jälkeen olosuhteet, henkilön käytös ja tavat ovat voineet muuttua esimerkiksi hoidon tai kuntoutuksen kautta, jolloin hänen "elinkautinen" este opiskelu oikeuden menettämiseen tulee harkita tarkoin.
- jos opiskelijaa koskevia henkilötietoja on kerätty muualta kuin opiskelijalta itseltään, koulutuksen järjestäjän on ilmoitettava opiskelijalle saamistaan tiedoista ennen kuin niitä käytetään opiskelijaa koskevassa päätöksenteossa.
- oltava kirjallinen päihdeohjelma, jonka tulee sisältää oppilaitoksen yleiset tavoitteet ja noudatettavat toimintaohjeet päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmaisten hoitoon ohjaamiseksi. Nykyinen esitys kirjallisista toimintaohjeista riittämätön.
- henkilötietoihin sovellettava henkilötietolakia

Päijät-Hämeen koulutuskonserni-kuntayhtymä/Koulutuskeskus Salpaus

- soveltumattomuus erittäin tarpeellinen
- lopullinen erottaminen: onko liian jyrkkä tulkinta kaikilta osin tarpeen
- ei automaattisia testauksia, mutta oppilaitoksella pitää olla mahdollisuus tilanteesta riippuen tarvittaessa velvoittaa opiskelija osallistumaan testiin

- koulutuksen järjestäjä ei voi toimia rekisteriviranomaisena, jos rekisterin keräämiseen päädytään, sen pitää olla ulkopuolinen neutraali taho
- Koulutuskeskus Salpaus: näyttötutkinnoissa alalle soveltumattomuuden arviointi on riittämätön (lausunnossa puhutaan asiakaspalvelutaidoista/sosiaalisista kyvyistä, kielitaidosta, esimerkki CASE: työvoimakoulutuksessa päihdeongelma ja vaihtaa paikkaa)

Rakennusalan koulutustoimikunta

- koskee rakennusallalla ensisijaisesti maanrakennuskoneenkuljettajakoulutusta ja soveltumattomuuden osalta esim. panostajia, esitys on hyvä ja kannatettava
- näyttötutkintojen soveltuvuuden arviointia tulee kehittää

Rautatievirasto

- ei anna virallista lausuntoa, ei koske alan koulutuksia. Uusi laki tulossa, jo tällä hetkellä pitkälti säänneltyä, perustuu yhteisöläinsäädäntöön.

Satakunnan ammattikorkeakoulu

- opiskeluoikeuden peruuttaminen soveltumattomuuden vuoksi tarpeellinen, mutta äärimmäinen ja viimeinen keino. Soveltumattomuuden tunnistaminen hakuvaiheessa ja opiskeluajainen ohjaus tärkeää.
- kuka arvioi ja päättää milloin piittaamattomuus ylittää sallitun rajan, miten säilytetään johdonmukaisuus päätöksissä ja turvataan opiskelijoiden tasapuolisuus ja oikeusturva
- hyvä asia, jos opiskelija itse osaa tehdä ratkaisun ja vaihtaa alaa, opiskelijan kanssa käytävät neuvottelukeskustelut tulisikin tehdä pakollisiksi
- ei liian tarkkaa rajausta alojen suhteen, vaikka rajausta helpottaakin säädösten tulkintaa
- koeaika ei ole hyvä
- rikosrekisteriotteen pyytäminen ei tarpeellista ennen opiskelijaksi ottamista tai harjoittelujaksoa, nykyinen laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi riittävä
- tietojenvaihto edellyttää selviä yhteisiä toimintamalleja

Satakunnan sairaanhoitopiiri

- ei huomautettavaa

Savon koulutuskuntayhtymä

- lakimuutoksista tulisi järjestää koulutusta ja laaja tiedotuskampanja asiantuntijoille (lääkärit, psykologit, jne.)
- opiskeluoikeuden peruuttaminen tulisi koskea kaikkia koulutusaloja,
- turvallisuusallalle pitäisi voida soveltaa lakia yksityisistä turvallisuuspalveluista
- joillakin aloilla voitaisiin pyytää rikosrekisteriä, esim. kuljetusala (rattijuopumustuomio)
- päihdetestauksen pitäisi olla mahdollisia aina, ei vian tiettyjen edellytysten täytyessä. Testausvelvoite koskemaan myös lukiolaisia.
- opiskelijalle ehdottomasti velvollisuus antaa tieto aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta
- tiedonvaihtoa lisättävä kaikilla tasoilla
- valtakunnallinen rekisteri opiskelijoista, joilla on este opiskeluun (erottaminen/ soveltumattomuus)

Savonia-ammattikorkeakoulu

- opiskeluoikeuden peruuttamisen pitää koskea kaikkia aloja, esteettömyys huomioitava
- ammattikorkeakoululakiin vastaava kirjaus kuin nyt ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan terveydentilan arvioinnista
- päihderiippuvuus hoidettava AMK:n päihdehoito-ohjeiden mukaisessa järjestyksessä, soveltumattomuuteen liittyvän päätöksenteon tukena voidaan käyttää testausta ja asiantuntijoiden testausta. Lisäksi tarvitaan valtakunnalliset toimintaohjeet testaukseen.

- rikosrekisteriotteen pyytäminen ennen opiskelupaikan vastaanottamista vastaamaan samoja aloja kuin nyt työelämässä
- opinto-ohjausta ja opiskelijaterveydenhuoltoa edelleen kehitettävä
- epäselvyyttä opiskeluoikeuden peruuttamisesta: miten tieto on saatavilla ja mikä on peruutuksen voimassaoloaika? Laissa maininta, että kahden vuoden jälkeen voi opiskelija voi hakea opinto-oikeuden palauttamista, ellei saa onko taas kaksi vuotta odotettava?
- tietosuojaa ja tietojen vaihtamisen mahdollisuutta helpotettava

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

- esitys vaatii vielä parempaa valmistelua
- liikenne- ja yleisen turvallisuuden lisäksi voisi mainita opiskeluturvallisuuden
- esitykset koskemaan myös ei-tutkintoa suorittavia opiskelijoita (avoin AMK, erikoistumisopinnot, maksullinen palvelutoiminta)
- Ammattikorkeakoululain 40 §:ään olisi syytä lisätä, että ammattikorkeakoululla on oikeus saada poliisilta salassapitomääräysten estämättä tiedot opiskelijoistaan, tai hakijoistaan, jotka ovat uhanneet korkeakoulun tai sen jäsenten turvallisuutta. Opiskelijan havaittu osallistuminen netin vihayhteisöjen toimintaan ja poliisin havaitsemat opiskelijan tekemät uhkaukset korkeakoulua vastaan ovat riittävä peruste opiskelijalle annettavalle kielteiselle opiskelijaksi ottamisenpäätökselle, varoitukselle tai tarvittaessa korkeakoulusta erottamiselle (tai opiskeluoikeuden peruuttamiselle tai opiskelusta pidättämiselle).
- termi syytetään huono, vrt. oikeuden syyte (28§)
- opiskeluoikeuden palauttamisen hakemiselle takaraja
- miten "tapojen paraneminen" todetaan
- määriteltävä millä perusteella opiskelijan opiskeluoikeus peruutetaan (25a§), millä perusteella päihdetestaus suoritetaan (25c§) tai millä perusteella kurinpitotoimenpiteet toteutetaan eli annetaan varoitus, erotetaan määräajaksi tai pysyvästi (28§)
- sanktioiden semanttinen sekavuus ja sisällöllinen päällekkäisyys ovat lakiesityksessä ilmeisiä
- "opiskelusta pidättämisen" määrittely?

Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta SAMO

- ei kannata esitystä
- lopullinen erottaminen kohtuuton kurinpitotoimi
- ensisijaisesti kehitettävä pääsykoekäytäntöjä
- sanktioiden kehittämisen sijaan tulisi keskittyä ongelmien ennaltaehkäisyyn

Seinäjoen koulutuskuntayhtymä, koulutuskeskus Sedu

- opiskeluoikeuden peruuttaminen soveltumattomuuden vuoksi laajennettava kaikille aloille
- ennaltaehkäisyn merkitys ensisijaista
- aikuiskoulutukseen myös soveltuvuustestit ja orientaatiojakso kaikille aloille ja koulutusmuodoille
- Koulutuskeskus Sedun opiskelijakunnan kanta esitykseen positiivinen. Soveltumattomat opiskelijat vievät valtavasti opettajien aikaa. Alla opiskelijakunnan kommentteja:
 - Mitkä ovat riittävän painavat perusteet, jotta voi sanoa opiskelijalle, että hänellä ei ole edellytyksiä toimia siinä ammatissa, johon hän opiskelee?
 - Miten määritellään vakava piittaamattomuus omaan tai toisen henkilön terveyteen taikka yleiseen turvallisuuteen?
 - Mikä on sellainen sairaus, joka ilmetessään estää ammatissa toimimisen? (Ajattelisi, että jos sellainen vamma tulee, koulutuksen järjestäjä ja tukihenkilöstö miettivät opiskelijan kanssa automaattisesti uusia vaihtoehtoja ja sen vuoksi koulutuksen järjestäjän ei tarvitse peruuttaa opiskeluoikeutta.

- Missä vaiheessa opiskelijalle kerrotaan? Kuka kertoo? Kuinka kerrotaan?
Opiskelijoista tuntuu, että opettajilla ei ole keinoja tähän.
- On tärkeää, että opettaja ei kerro toisen opiskelijan asioista muille opiskelijoille. (vrt. opettaja päivittelee opiskelija X:n soveltumattomuutta opiskelijaryhmälle X:n ollessa poissa koulusta).

Sibelius-Akatemia

- ehdotusten tulisi koskea kaikkia koulutusaloja
- esitys on alkoholin osalta laajempi kuin yksityisyyden suojasta työelämässä annettu laki. Opiskelijoiden tiukemman kohtelun oikeuttavia perusteluita ei ole kuitenkaan esitetty.
- ehdottaa, opiskeluoikeuden peruuttaminen ja pysyvä erottaminen muokataan yhdeksi pykäläksi, koska kummankin keinon käyttämiselle perusteet ovat samankaltaisia
- yliopiston hallituksella tulisi olla harkintavalta opiskeluoikeuden palauttamiskäsittelyn määrääjän pituuteen (esityksessä kaksi vuotta)
- huoli arkaluonteisten rekisterien synnystä -> opiskelijalle velvollisuus tuoda asiat esille esim. opiskelijavalinnassa

Sisäasiainministeriö, pelastusosasto

- ehdotetut muutokset aiheuttavat tarpeen muuttaa Pelastusopistosta annetun lain sääntelyä vastaamaan uudistettavia säännöksiä, joita noudatetaan yleisessä ammatillisessa koulutuksessa ja yleisessä ammattikorkeakoulukoulutuksessa

Sisäasianministeriö, Poliisiammattikorkeakoulu

- puhalluskoe riittävä, laboratoriokokeet liian raskas menettely
- puhalluskoe pakolliseksi, kurinpitoseuraamus myös puhalluskokeen perusteella
- henkilökunnalle oikeus poistaa välittömästi päihtyneeksi epäilty opiskelija
- mitä tarkoitetaan päihteiden väärinkäytöllä (toistuva käyttö)
- päihdetestaus myös teoriaopintoihin
- opiskeluoikeuden peruuttaminen yleisen tuomioistuimen antaman rangaistuksen perusteella: merkitys jää vähäiseksi, tuomioistuimella ei ilmoitusvelvollisuutta

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira

- säädösmuutosten tulisi olla yhtenäiset kaikilla eri koulutustasoilla
- kaksi vuotta riittävä aika peruuttamisen ja palauttamisen välillä riittävä
- esityksessä ei huomioida mitä tapahtuu, jos opiskelija kieltäytyy terveydentilan tarkastuksista ja tutkimuksista
- miten saadaan tieto tuomioistuimen päätöksestä koulutuksen järjestäjälle
- perusteluihin lisättävä esimerkki miten opiskelija voi peruuttamisen jälkeen osoittaa saavuttavansa erityiset ammattitaitovaatimukset (jos tämä synnyttää opiskeluoikeuden peruuttamiselle)
- esityksessä tulisi kurinpitotoimien lisäksi esittää myös koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun mahdollisuutta välittömästi estää opiskelijaa osallistumasta harjoitteluun päihdetestistä kieltäytymisen tai positiivisen testituloksen perusteella. Lisäksi mahdollisuus keskeyttää harjoittelu jos kieltäytyy testistä tai antaa positiivisen tuloksen
- Valviralle tieto myös päihdetestistä ja sen tuloksesta sekä päihdetestiin johtaneista seikoista. Lisäksi Valviralla tulisi olla oikeus tiedottaa koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle opiskelijaa koskevan valvonta-asian yhteydessä esille tulleista sellaisista seikoista, jotka esityksen mukaan voivat johtaa opiskeluoikeuden menettämiseen, oppilaitoksesta erottamiseen tai päihdetestiin määräämiseen.
- Valviraan ilmoitus opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja kurinpitotoimista, vaatii muutosta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin

Sosiaali- ja terveysministeriö

- haluaa korostaa opiskelijoiden oikeuksia, tietosuoja ja tukea
- jatkotyöskentelyssä varmistettava ettei kansalaisten perusoikeuksia rajoiteta enemmän kuin on välttämätöntä toisten perusoikeuksien turvaamiseksi
- arkaluonteisten potilastietojen suojaan tulisi kiinnittää lisähuomiota
- oikeusministeriö asettanut ns. turvallisuusselvitystyöryhmän, joka pohtii mm. turvallisuusselvitysten käyttöalueen laajentamista. Kyseisen työryhmän linjaukset tulevat vaikuttamaan osaltaan myös sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapoihin.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia

- Esitetyt säädösmuutokset kuvaavat juridisoituvaa yhteiskuntaa, jossa ongelmiin pyritään puuttumaan lainsäädännöllä katsomatta itse ongelman taakse
- Esityksessä ei ole huomioitu tarpeeksi sitä, että jo nykyisellään sosiaali- ja terveydenhuollossa on säädökset, jotka takaavat potilaan ja asiakkaan aseman ja oikeudet
- ovatko esitetyt toimet oikeassa suhteessa ongelman laajuuteen?
- säädösesityksen mukaan rikos, joka tapahtuu opiskeluaikana tai ennen opintojen aloittamista on rangaistavampi kuin vastaava teko työelämässä. Linjan tulee olla yhtenäinen. Rikosrekisteriä koskee vanhenemissäännökset, joita lakiehdotuksessa ei ole huomioitu.
- Valviran valvontatehtävä tulee laajentamaan koskemaan sosiaalialan korkeakoulututkinnon suorittaneita, tarvitaan sosiaalialan ammatinharjoittamislaki
- ehdottaa Ruotsin mallin mukaista erottamislautakuntaa. Opiskelijan oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että päätökset opiskeluoikeuden peruuttamisesta tai oppilaitoksesta erottamisesta tekee muu kuin asianomainen oppilaitos.
- oppilaitoksesta erottaminen ei saa olla pysyvää. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, mikäli esteet opintojen jatkamiseen ovat poistuneet.
- päihdetestit tiukempia kuin laki yksityisyyden suojasta työelämässä, näistä käytännöistä pitää tiedottaa opiskelijoille jo hakuvaiheessa. Päihdetestien käyttö tulee olla tarkasti määriteltyä ja perusteltua
- tietosuojavaltuutetun kanta tietosuojaan ja tiedonvaihtoon välttämätöntä

Sosiaalialan koulutustoimikunta

- korostaa, että asioiden tulee liittyä opiskeluaikana tehtyihin havaintoihin (soveltumattomuus)
- asenteet vammaisia ja vajaakykyisiä opiskelijoita kohtaan, aiheuttaako leimautumisen uhkaa ja ohjaako syrjäytymiseen?
- ammatillisessa koulutuksessa opinto-ohjaus kunnossa, mutta miten korkea-asteella?
- opiskelijan annettava tieto aikaisemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta

Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto SAMOK

- vastustaa monia kohtia esityksessä
- pysyvä erottaminen korvattava kahden vuoden erottamisella, jonka jatkaminen mahdollista
- opiskeluoikeuden peruuttamisessa kahden vuoden määräaika muutoksenhauille poistettava, opiskeluoikeus palautettava kun tilanne muuttunut
- päihdetestaukseen samat säännöt kuin työelämässä -> riittää pelkkä huumausainetestin toimittaminen
- esittää Ruotsin mallin mukaista erottamislautakuntaa ("opinto-oikeuslautakunta")
- lausunnossa runsaasti valmiita muutosehdotuksia lakipykäliin

Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK

- yhtyy JHL:n lausuntoon

- ehtona lain muutoksille on opiskelijahuoltoon ja -terveydenhuoltoon liittyvien palveluiden parantaminen
- opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä huolehdittava tukitoimista
- päihdetestien osalta edellytetään kirjallista päihdeohjelmaa
- tiedonvaihto ja tietosuojat edellyttävät koulutusta, tällä hetkellä ei riittävää tietoa toimijoilla
- soveltuvuudessa ei pelkästään kyse terveydestä

Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Kirkkohallitus

- esittää opiskelijoiden rikostaustan selvittämistä koulutusohjelmissa, joiden työssäoppimiseen tai harjoitteluun kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisten kasvatusta, opetusta, hoitoa, huolenpitoa tai muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa.
- soveltumattomuutta sovellettava myös korkeakouluopintoihin, koska työhön kuuluu tehtäviä alaikäisten parissa (papit ja kanttorit)
- aikuiskoulutukseen pitää saada samat säännöt kuin ammatilliseen koulutukseen

Suomen hammaslääkäriliitto

- hammaslääketieteellisen koulutuksen näkökulmasta mahdollisuus puuttua koulutuksessa olevien koulutuksen aikana ilmenevään alalle soveltumattomuuteen on perusteltua
- tilanteet, joissa opiskeluoikeuden peruuttaminen tai pysyvä erottaminen oppilaitoksesta tulisivat kyseeseen, ovat harvinaisia. Siksi järjestelyjen tulee olla selkeästi ohjeistettuja ja asioiden käsittelyn valtakunnallisesti keskitettyä sekä läpinäkyvää.
- opettajien valmiuksia puuttua ennalta ehkäisevästi esityksen piiriin kuuluviin ongelmiin tulee vahvistaa ja järjestelyjen vaikutukset tulee ottaa huomioon oppilashuollon resursoinnissa.

Suomen kirkon seurakuntaopiston säätiö

- opiskelijalla velvollisuus ilmoittaa aikaisemmasta opinto-oikeuden menettämisestä
- kahden vuoden sääntö vähimmäisvaatimus
- koeajan soveltaminen opiskelijavalintaan "ihmisaloilla" suositeltavaa
- soveltumattomuuden toteaminen aikuiskoulutuksessa hankalaa
- sosiaali-, terveys- kasvatustieteen koulutukseen hakeutuville rikosrekisteriotteen edellyttäminen
- opiskelijalle velvollisuus kertoa vireillä olevista poliisitutkinta- ja oikeusprosesseista sekä mahdollisista tuomioista
- linjaukset, mitä seuraa jos on salannut hakuvaiheessa oleellisia tietoja

Suomen konservatorioliitto

- valmistellut muutokset koskevat ennen kaikkea erityisaloja, musiikki- ja tanssialalla ei nähdä välttämättömänä tehostaa tämäntyyppisiin keinoihin puuttumista
- muutosehdotukset kokonaisuudessaan hyväksyttäviä, mutta ei suurta merkitystä konservatorioille

Suomen lakimiesliitto

- pitää ongelmallisena, että
 - esitysluonnos ei täytä perusoikeuksien rajoittamisen edellytyksiä rajoittamisen laintasoisuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden eikä rajoittamisen välttämättömyyden ja kohtuullisuuden osalta.
 - esitysluonnos ei selvitä, mitä esitettävällä lainsäädännöllä tosiasiallisesti turvataan
 - esitettävä opiskeluoikeuden peruuttaminen on luonnoksen perusteluista huolimatta opiskelijaan kohdistuva sanktio
 - opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytykset on kirjattu liian väljästi
 - opiskelijan oikeusturva on heikompi, häneen kohdistuvat seuraamukset ovat raskaampia ja niiden edellytykset vähäisempiä kuin vastaavassa tilanteessa olevalla työntekijällä.

- Opiskelu-oikeus voitaisiin esitysluonnoksen mukaan peruuttaa pysyvästi syillä, jotka eivät vie ammatissa toimivalta henkilöltä oikeutta harjoittaa ammattiaan
- esitys pyrkii ratkomaan työelämän turvallisuuteen liittyviä ongelmia koulutusjärjestelmään kohdistuvan sääntelyn avulla.
 - esitykset
 - opiskelu-oikeuden peruuttamisen sijaan ammatissa toimimiseen liittyvään turvallisuuden vaarantumiseen voidaan tehokkaammin puuttua järjestelmällä, jossa opintojen yhteydessä suoritettava soveltuvuuden arviointi liitetään suoraan ammatinharjoittamisen sääntelyyn
 - turvallisuuden vaarantumiseen opintojen aikana tulee puuttua opiskelijan kurinpidon määräaikaaisella erottamisella
 - opiskelu-oikeuden peruuttamiseen ja pysyvään erottamiseen liittyvät säännökset tulee poistaa esityksestä
 - opiskelu-oikeuden peruuttamisen edellytyksiä tulee tarkentaa siten, että ne ovat täsmällisiä ja yhdenmukaisia ammatinharjoittamiseen liittyvän sääntelyn kanssa ja ne liitetään ammatinharjoittamisen valvontaan
 - soveltuvuuden arvioinnin yhdenmukaisuuden varmistamiseksi opetusministeriön yhteyteen perustetaan riippumaton lautakunta.

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry

- esitys vielä keskeneräinen → valmistelutyötä jatkettava ja uusi lausuntokierros
- opiskelijoiden oikeuksiin puuttumisen pitää aina tapahtua läpinäkyvästi ja juridisesti sekä lääketieteellisesti kestävin perustein
- opiskelijavalintatellit ensisijaisia soveltuvuutta mittaavia seuloja
- kannattaa sote-alan opiskelijoilta rikosrekisteriotetta
- työelämän edustajien oikeusturva ja työrauhaan entistä enemmän huomiota
- esityksessä liian paljon tulkinnanvaraa, esim. rikosnimikkeiden tulisi olla yksilöityjä teon asteiden mukaan, huomiota seuraamusten kohtuullisuuteen
- testit ok, tarpeellisina lisätä että käytetään luotettavia testejä, testien kustannuksista vastaa joku muu kuin oppilaitos tai opiskelija, yksiselitteiset ohjeet testauksesta, koulutuksen järjestäjiltä pitää edellyttää kirjatut hoitoonohjausmenetelmät
- henkilökunnalle ei oikeuksia poistaa opiskelijaa voimakeinoin
- näyttötutkintoon soveltuvuuden mittausta
- opiskelu-oikeuden peruuttamisesta merkintä Valviran rekistereihin

Suomen lääkäriliitto

- pitää hyvänä, että OPM on tarttunut asiaan, tämän hetkinen käytäntö on epätydyttävä
- määräaikaaisen erottamisen päättyessä tulee aina arvioida opiskelijan tilanne uudestaan ja määräaikaista erottamista voidaan jatkaa
- määräaikaaisen erottamisen kohdalla ehdotettu kahden vuoden pituus on kohtuuttoman pitkä, minimiaikojen sijaan tulisi säätää maksimiaika
- erittäin raskauttavissa tilanteissa voidaan käyttää myös suoraan pysyvää erottamista oppilaitoksesta
- niin päihdetestauksen kuin opiskelijoiden terveysongelmienkin kohdalla tulee aina ensisijaisesti korostaa hoitoonohjausta ja sanktiokeinot tulevat vasta sen jälkeen harkintaan
- soveltuvuuden arviointi ja hoitopalvelut tulee pitää selkeästi erillään
- opiskelijoiden alalle soveltumattomuutta varten on hyvä perustaa kansallinen keskus, jonka tulee olla riippumaton oppilaitoksista ja hoitojärjestelmästä
- Valviralla tulisi olla mahdollisuus olla laillistamatta tutkinnon perusteella opiskelijaa, jolla opiskeluajana tai siihen liittyvässä harjoittelussa tai viransijaisena toimiessa opiskeluajana

- on ilmennyt vakavia ongelmia
- valituskanavien tulee olla toimivia ja riittävän nopeita, hallinto-oikeudessa mielenterveyslain tapaan tulisi säätää niiden käsittelystä kiireellisenä

Suomen mielenterveysseura

- valintakokeiden kehittäminen tärkeää
- esittää opiskeluoikeuden peruuttamiseen soveltumattomuuden takia ja pysyvään erottamiseen moniammatillista lautakuntaa, jossa on eri alojen asiantuntijoita. Lautakunta voisi olla alueellinen.
- päihdetestien pitää olla luotettavia
- opiskelijan ohjaaminen ja tukeminen tärkeää, myös erottamisen jälkeen

Suomen opettajaksi opiskelevien liitto SOOL ry

- ratkaisuja ongelmiin haetaan liian kaukaa
- kaikki koulutusalat samanarvoisia
- esitys puuttuu liian voimakkaasti yksilön oikeuksiin
- pääsykoejärjestelmien ja valintamenettelyiden uusiminen
- mitä ovat esityksessä mainitut riittävät tukitoimet ja mihin niillä pyritään?
Lisäresursseja opinto-ohjaukseen ja terveyden- ja opiskelijahuoltoon
- pitää olla mahdollisuus saada opiskelupaikkansa takaisin, syrjäytyminen

Suomen opinto-ohjaajat ry

- opinto-ohjaukseen resursseja
- pakkohaku tuo alalle opiskelijoita, joilla ei ole todellista kiinnostusta tai edellytyksiä esim. hoitotyöhön
- Jos opinto-oikeuden peruuttamisen syynä on 1. kohdan (opiskelija ei saavuta alan erityisiä ammattitaitovaatimuksia) mukainen perustelu, päätöstä tulee edeltää selkeä näyttö siitä, että pedagogisilla ja ohjauksellisilla toimenpiteillä ei päästä koulutuksen tavoitteisiin
- missä vaiheessa annetaan tieto aikaisemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta
- tarvitaanko lopullista erottamista vai olisiko asia hoidettavissa jo nykyisillä kurinpitotoimenpiteillä?
- mitä pysyvä erottaminen merkitsee opiskelijalle?

Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry

- ei lisättävää lakiehdotukseen

Suomen potilasliitto

- opiskelijavalinnoissa takaisin psykologisiin soveltuvuustesteihin ja huumeaseulontaan
- mielenterveys- ja huumeongelmien takia opiskelu tulisi keskeyttää esim. vuodeksi, mikäli tilanne ennallaan voidaan katsoa tilanneetta 6 kk tai erottaa
- oppilaitoksilla yhteinen työryhmä päättämään asiasta
- terveystarkastuksiin ja päihdetestaukseen pakollinen osallistuminen
- näyttötutkinnon kohdalla ei arvioida tarpeeksi soveltuvuutta, pakollinen terveystutkimus ennen todistuksen saamista

Suomen Psykologian opiskelijain Liitto SPOL

- esitys ristiriidassa monien yksilön perusoikeuksien sekä yleisen oikeustajun kanssa
- olisi hyvä tehdä kartoittava taustatutkimus soveltuvuusongelmista ja -arvioinneista
- soveltumattomuudelle selvä määritelmä, väärinkäsitysten vaara. Saattaa johtaa lain soveltamiseen vaihtelevasti.
- esitys toteutuessaan saattaa demonisoida mielenterveyden ongelmat → ei hakeuduta hoitoon

- soveltuvuusarvioinnin suorittava taho määriteltävä selkeästi, samoin soveltuvuusarvioinnin suhde terveystietoihin
- esityksessä käytetyillä tilastotiedoilla ei ole suoraa yhteyttä niihin asioihin, joita tilastotiedoilla mahdollisesti on tarkoitus tarkastella tai perustella
- mahdolliset väärät positiiviset tulokset soveltumattomuuden osalta, ”syyttömille” henkilöille luokitukseksi ”vaarallinen”
- esityksessä todetuista mahdollisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista olisi hyvä saada jonkinlainen arvio
- käsitteet ”ilmeinen este” ja ”ilmeistä soveltumattomuutta osoittava tehty rikos” määriteltävä mahdollisimman selkeästi ja tarkasti
- opiskeluoikeuden palauttaminen yksilökohtaisesti, ei kahden vuoden määräaika
- opiskelijan oikeusturvan säilyttämiseksi täytyisi siis luetella tarkkaan ja etukäteen millainen käyttäytyminen ja työsuoritus voisi ylipäättään antaa aihetta päihde-epäilyyn siten, ettei havaittu käyttäytyminen ja työsuoritus johdu muista syistä kuin päihde-epäilyistä. Lisäksi olisi hyvä määritellä ”muut tietolähteet” tarkemmin.
- potilastietoja ei missään tapauksessa oppilaitoksille, määriteltävä tahot jotka antavat lausuntoja ja tekevät päätöksen opiskelijaan liittyen

Suomen terveydenhoitajaliitto STHL

- kannattaa esitystä
- soveltuvuuden arviointia tulisi kehittää ja yhdenmukaistaa opiskelijavalintavaiheessa
- opiskeluterveydenhuolto puutteellisesti järjestetty

Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto

- perusteltua, että työryhmä on pitänyt erillään opintoalalle soveltumattomuuden ja kurinpidon
- soveltumattomuus vaikea määritellä ja mahdollisuudet puuttua tähän opintojen aikana rajoitetut
- vaikka yliopisto-opinnot tähtäisivätkin tiettyyn ammattiin, opintojen tuottamaa osaamista voi hyödyntää monissa tehtävissä eri sektoreilla
- pysyvä erottaminen tulisi olla ääritapauksissa mahdollista

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL

- suhtautuu kriittisesti
- perustelut tarkempia, pykälät väljiä
- eri koulutusalat käsiteltävä erillään
- ei eroteta turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta
- opiskeluoikeuden peruuttaminen mahdollista vain, jos
 - alalta voi valmistua ainoastaan tiettyyn, tarkkarajaiseen professioon, eikä hankittua koulutusta voi käyttää muilla aloilla tai muissa tehtävissä hyödykseen
 - jo hakuvaiheessa kerrotaan, että opinnoissa voidaan arvioida soveltuvuutta
 - hakuvaiheessa vaaditaan rikosrekisteriote, jonka hakija itse toimittaa (samalla huomioidaan rikosrekisterin vanhenemissäädökset)
 - otetaan käyttöön ruotsin mallin mukainen pysyvä toimeilin, joka arvioi opiskeluoikeuden peruuttamista opiskeluoikeuden palauttamista voi hakea heti, kun syy on poistunut, 2 vuoden pakollista ja rankaisevaa odotusaikaa ei sovelleta
- päihdetestaus ei ole hyväksyttävää
 - opintoihin kuuluvassa harjoittelussa voidaan toimia työelämän pelisääntöjen mukaan ja ohjata huumausainetestiin, mutta käytettävä tietolähteet ja testiin lähettämisestä päättävä taho täytyy lakipykälissä määritellä täsmällisemmin
 - oppilaitokset voivat pyytää poliisia suorittamaan huumausainetestin poikkeuksellisen

- vakavissa tilanteissa, joissa terveys tai henki on uhattuna
- yleensä opiskelijan poistaminen tilanteesta riittää
- positiivista testitulosta tai epäilyä alkoholin tai huumeiden käytöstä ei tule käyttää rangaistuksen perusteena
- ensisijaisesti opiskelija on ohjattava hoitoon ja tukipalveluiden piiriin
- tavoitteena on opiskelijan toimintakyvyn palauttaminen ja opintojen jatkuminen
- tietojensaannissa noudatetaan pidättyväisyyttä
 - opiskelija voisi itse toimittaa pyydetty tiedot esimerkiksi terveydentilastaan
 - läpinäkyvämpi menettely, joka jättää viimesijaisen harkintavallan opiskelijalle itselleen siitä millaisia tietoja hän haluaa saattaa oppilaitoksen tietoon
 - turvaa paremmin lääkäri-potilas -suhteen luottamuksellisuutta
- pysyvä erottaminen ei ole missään olosuhteissa hyväksyttävää

Svenska Finlands folkting

- ei lausuntoa

Svenska handelshögskolan HANKEN

- monimutkainen kokonaisuus
- tehty ääritapauksia varten, mutta ongelmana että lain tarjoamat mahdollisuudet otetaan (helpommin) käytäntöön
- ei kommentoi soveltumattomuutta, koska ei koske lausunnon antajan koulutusaloja
- päihdetestit tarpeellisia ehkä tietyillä aloilla, mutta ei yleisesti ottaen pidä tarpeellisina
- lopullinen erottaminen hyväksyttävissä, suunnattu vain ääritilanteisiin
- esitys vaatii vielä yksityiskohtien hiomista

Taideteollinen korkeakoulu

- alalle soveltuvuutta tarkasteltava ensisijaisesti opiskelijavalintojen yhteydessä, TAIK:ssa käytössä hyviä malleja
- yliopistolain 43 a § soveltamisalaa täsmennettävä
- erityiset ammattitaitovaatimukset -käsitteellä tarkoitetaan eri aloilla eri asioita. Mitä tarkoittaa "on ilmeistä, ettei opiskelija ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta"?; täsmennys perusteluihin.
- soveltumattomuus: terveydentilaa koskevan seikan oltava pysyväisluonteinen. Harkittavaksi kirjattavaksi lakiin, että sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tulee ratkaista ensisijaisesti muilla tavoin kuin opiskeluoikeuden peruuttamisella.
- vakavista rikoksista tuomitsemisen vaikutukset henkilön soveltuvuuteen tietyille alalle tulisi huomioida ensisijaisesti muussa lainsäädännössä kuin yliopistolainsäädännössä. Tämän jälkeen yliopistolakiin voitaisiin ottaa viittaussäännökset ensisijaisesti opiskelijavalintaa ja toissijaisesti opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskien.
- opiskelijan annettava tieto saman alan opiskeluoikeuden peruuttamisesta, ei kaikista
- harkittavaksi, pitäisikö poistaa 43 a §:n 6 momentti: "yliopisto voi määrätä opiskelijan terveydentilan toteamiseksi tarkastuksiin ja tutkimuksiin...". ei ole sanktioitu, tutkimukset ja selvitykset eivät ole edellytys päätöksen tekemiselle.
- opiskeluoikeuden palauttaminen jo vuoden päästä esitetyn kahden vuoden sijaan
- yliopistojen velvoite laatia kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön vähentämiseksi hyvä. 43 c §:ssä käytetty termi opiskelutilanne korvattava termillä, joka kuvaa paremmin säännöksen soveltamistilannetta.
- puhallustesti pois ehdotuksesta, ei ole määritelty esityksen lakikohdassa eikä sen nojalla voida määrätä kurinpitoseuraamuksia

- tulisiko päihdetestauksesta säätää erillisellä lailla tai toisaalla lainsäädännössä
- Muutosehdotus 45 § 2 momenttiin: "Jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on erittäin vakava *ja hänen on katsottu yleisessä tuomioistuimessa syyllistyneen tällä teolla rikokseen* ja hän on aiheuttanut opinnoissaan vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen, voidaan opiskelija erottaa pysyvästi."
- täsmennys opiskeluoikeuden pidättämiseen (tähän löytyy lausunnosta muotoiltu muutosesitys)
- täsmennettävä terveydentilätietojen määritelmää kohdassa 43 d §
- täsmennys tulevien säätiöyliopistojen osalta mitä tarkoitetaan monijäsenisellä toimielimellä

Tampereen teknillinen yliopisto

- kannattaa pysyvää erottamista ja päihdetestejä

Tampereen teknillisen yliopiston ylioppilaskunta (TTY)

- useat esitetyt keinot räikeästi ristiriidassa perustuslain kanssa, asettavat opiskelijat perusteettomasti epäoikeudenmukaiseen asemaan
- päihdetestaus eriarvoistaa henkilökunnan ja opiskelijat, testistä pitää saada ennakkovaroitus, nimettömät ilmiannot mahdollistavat mielivallan
- liikenneturvallisuus pykälää ei tarvita, sillä se on poliisien ja tuomioistuimien hoidossa
- toisen asteen ja korkea-asteen opiskelijoita ei pidä käsitellä yhtenä ryhmänä
- ei pysyväle erottamiselle, eivät kuulu oikeusvaltion periaatteisiin. Samasta rikoksesta ei saa tuomita kahdesti. Oppilaitoksilla liikaa valtaa esityksen mukaan, opiskelijoita kohdellaan erilailla eri oppilaitoksissa
- soveltumattomuuden toteaminen vähentää hoitoon hakeutumista. Terveydentilätietoja luovuttaminen erikoista, ei ole sallittua muualla yhteiskunnassa

Tampereen yliopisto

- tällä hetkellä liian laaja lähestymistapa, hankala toteuttaa yliopistoissa
- opiskelijat osa yliopistoyhteisöä ja heihin sovelletaan työturvallisuuslainsäädäntöä
- soveltumattomuudessa liian joustavat normit
- opiskelijan siirtomahdollisuus toisella alalle pitää poistaa, voi estää oikea-aikaisen puuttumisen esimerkiksi hoidon tarpeeseen, loukkaa opiskelijoiden yhdenvertaista kohtelua. Kuka suostuisi ottamaan vastaan tällaisen opiskelijan?
- opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta sekä lopullisesta erottamisesta päättäminen ei ole yliopiston hallituksen tehtävä, TAY esittää yliopistojen yhteistä puolueetonta asiantuntijalautakuntaa Ruotsin mallin mukaisesti
- 45 § sisältää liian monitasoisia tekoja ja laiminlyöntejä ja niiden perusteella annettavia rangaistuksia
- ristiriita soveltumattomuuden rikoskohdan ja pysyvän erottamisen kohdalla: 45 §:n 2 momentissa ei säädetä mitään tuomioistuimen rikoksesta tuomitsemasta rangaistuksesta ja sen mahdollisesta vaikutuksesta opiskelijan pysyvään erottamiseen → opiskelijan erottamisesta oma säännös
- 45 §:n 4 momentti on erittäin tarpeellinen. Pidättäminen opiskeluoikeudesta pitäisi voida laajentaa myös koko oikeudenkäynnin ajaksi aina tuomion lainvoimaisuuteen saakka. Tuomioistuimen lainvoimaisen tuomion perusteella yliopiston tulisi voida erottaa opiskelija pysyvästi ja tehdä valtakunnallisiin rekisterijärjestelmiin tästä merkintä. Tuomioistuin lähettäisi tuomionsa ao. yliopistolle tiedoksi määräajassa, kuten valtion virkamiestenkin tuomioista
- 43 c § ja siihen liittyvä 45 § ovat ehdotetussa muodossaan raskaita ja yliopistoissa vaikeasti sovellettavia. Myöskään selkeitä perusteluja testien tekemiselle ei ehdotuksesta ilmene
- tietojen luovuttaminen saattaa vaarantaa lääkärin ja potilaan välistä luottamuksellista hoitosuhdetta ja vaikeuttaa hoitoon hakeutumista

- esittää rekisteriä, jota kehitetään yhteistyössä Valviran OPH:n ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa

Teatterikorkeakoulu

- kannattaa esitystä
- ensiarvoisen tärkeää ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen

Tehy ry

- esittää lisättäväksi OPM:n asetukseen ammatillisista perustutkinnoista, ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista maininta tutkinnoista ja koulutuksista, joihin soveltumattomuutta voidaan soveltaa
- näyttötutkinto ja oppisopimuskoulutus ongelmallisia, työ- ja elinkeinopoliittiset perusteet eivät saa ajaa potilas- ja asiakasturvallisuusperiaatteen ohi
- opiskelijoiden rikostausta pitää selvittää tietyillä aloilla, selvitettävät rikosnimikkeet ja rangaistusseuraamukset tulee rajata koskemaan törkeitä, uusimisalttiita sekä työ- ja potilas-turvallisuuden kannalta riskialttiita rikoksia, kuten huumausaine-, väkivalta ja seksuaalirikokset
- koeaika ei ole hyvä ratkaisu
- kahden vuoden määräaika opiskeluoikeuden peruuttamisessa hyvä
- valtakunnallinen toimikunta harkintaan (Ruotsin malli)
- puhallutus ei ole riittävä peruste opiskeluoikeuteen puuttumiselle, yksittäiselle henkilölle ei tule säädöksiin antaa mahdollisuutta päihdetestaukseen
- tietojenvaihto vaatii selkeät ohjeet

Teknillinen korkeakoulu / Helsingin kauppakorkeakoulu

- esitykseen sisältyy oikeusturvan kannalta tiettyjä riskejä
- yliopistolaki ei välttämättä oikea laki kirjata päihdetestausta ja arkaluontoisten henkilötietojen käsittelyä → olisi syytä harkita omaa lakia
- soveltumattomuus ei tule lähtökohtaisesti koskemaan teknillisen korkeakoulun koulutusvastuulla olevia aloja
- muistiossa ei ole esitetty perusteita miksi opiskelijoiden vapauden ja koskemattomuuden suojaan voitaisiin puuttua kevyemmin perustein kuin työntekijän
- mitä tarkoitetaan 43 c §:ssä terveystiedoilla? (pelkkä päihdetestaus vai muutakin)
- lopullinen erottamisen merkitys opiskelurauhaa ja järjestystä lisäävänä seikkana rajallinen (voidaan estää opiskelu, ei liikkumista julkisissa paikoissa)
- opiskeluoikeuden pidättämisen ja erottamisen suhde? Mitä jos prosessi kestää yli vuoden?
- muutosehdotus 45 § 2 momenttiin liittyen tuomioistuimen antamaan tuomioon:
Jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on erittäin vakava *ja hänen on katsottu yleisessä tuomioistuimessa syyllistyneen tällä teolla rikokseen* ja hän on aiheuttanut opinnoissaan vakavaa uhkaa tai vahinkoa toisen henkilön terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen, voidaan opiskelija erottaa pysyvästi.
- Lisäysehdotus 45 §:ään: *Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa (45 §:ssä tarkoitettua) kurinpitomenettelyä lukuun ottamatta (45 §:n) 4 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden pidättämistä.*
Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.
Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määräajaksi tai

pysyvästi yliopistosta, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

- lakiesitys keskeneräinen eikä tue sen hyväksymistä esitetystä muodosta.
Edellyttää lain jatkovalmistelua
- lakitekstin epätarkkuudet ja liiallinen tulkinnanvaraisuus voivat edistää syrjäytymiskehitystä ja esimerkiksi mielenterveyshäiriöistä kärsivien ihmisten leimaamista.
- ongelmallisena nähdään se, että esityksen yleisperusteissa esiin tuodut määritteet, joiden mukaan ehdotukset koskevat opiskeluoikeuden peruuttamista vain äärimmäisen vakavissa tapauksissa, eivät näy itse lakitekstissä, jolloin lain tulkinnassa voidaan tehdä vääriä johtopäätöksiä
- lakitekstin valmistelua jatketaan niin, että se on täysin yksiselitteinen perusteluissa ilmenevien määritteiden kanssa
- päihdetestauksen osalta lain pitää olla soveltuvin osin yhdenmukainen lain yksityisyyden suojasta kanssa

Terveysalan koulutustoimikunta

- päihdetestaus ulotettava myös teoriaopintoihin
- opiskelijan valitusmenettelyn selkeyteen ja sujuvuuteen kiinnitettävä huomiota
- tutkintamenettely ja hoitoonohjaus tulee erottaa selkeästi eri toiminnoiksi
- esittää perustettavaksi valtakunnallista yksikköä, joka keskitetysti hoitaisi opiskeluoikeuden peruuttamiseen ja mahdolliseen palauttamiseen liittyvät tapaukset (Ruotsin malli)

Terveystieteiden akateemiset johtajat ja asiantuntijat ry

- soveltuvuustestit tärkeitä
- harkittava rikostaustan ja terveydentilan selvittämistä jo opiskelupaikan vastaanoton yhteydessä
- mahdollisuus mukautettuun tutkintotodistukseen ja velvoite ilmoittaa työssä pärjäämisen rajoitukset työnantajalle
- terveystarkastukset ja päihdetestauksen toimivuus tarvitsee resursseja

Tietosuojavaltuutetun toimisto

- ehdottaa harkittavaksi, että ne alat, joilla on lainsäädännöstä tai alan erityispiirteistä johtuvia erityisiä terveysvaatimuksia, määriteltäisiin asetuksella: Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §: tietosuojavaltuutettu kiinnittänyt asiaan huomiota aikaisemmin, koulutukseen hakevan hankala arvioida mitkä nyt ja aikaisemmin olleet sairaudet voivat olla koulutukseen hakeutumisen esteitä. Koulutuksen järjestäjät ovat saattaneet aikaisemmin tiedustella varsin seikkaperäisiä ja tarpeettomiakin arkaluonteisia tietoja hakijan terveydestä ja jopa perheen terveydestä.
- tulisi arvioida opetuksen järjestäjän mahdollisuutta arvioida pyytämiensä opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen perusteella, milloin sairaus, vamma tai muu terveydentilaa koskeva seikka on ilmeinen este koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiselle
→ harkittavaksi, tulisiko tällaisissa tilanteissa pyytää aina lääkärin lausunto opiskelijan sopivuudesta opiskeluoikeuden arviointia varten.
- mitä tarkoitetaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä → lakiehdotusta tarkennettava tältä osin. Tieto siitä, missä opiskelija on ollut hoidettava, on salassa pidettävä tieto.
- mitä tarkoitetaan johtopäätöksellä? Johtopäätöksen (lausunnon) antajan tulisi tietää, minkälaisia terveydellisiä vaatimuksia alalla on. Joskus tarpeellista tietää myös minkälaisia vaikeuksia opiskelijalla on ollut opinnoissaan, mutta tällaisten tietojen antamisesta pitää säätää laissa → harkittavaksi menettelyä, että lausunto annettaisiin opiskelijalle itselleen
- tärkeää määrittää alat, joita opiskeluoikeuden peruuttaminen koskee

- tiedon luovuttaminen toiselle oppilaitokselle tai opiskelijalta sen pyytäminen: vaarana on, että säännöksiä sovelletaan eri tavoin eri oppilaitoksissa, vaarantaa opiskelijoiden yhdenvertaisuuden
- kurinpitoviranomaisten yhteydessä ei voi puhua todistajista, miten varmistetaan tietojen oikeellisuus
- terveydentilatietojen käsittely: lakiehdotuksessa tulisi ilmetä, että opetuksen järjestäjän on nimettävä henkilöt tai määriteltävä tehtävät, joihin sisältyy terveydentilaa koskevien tietojen käsittelyä. Eri henkilörekistereihin kuuluvat tiedot tulee säilyttää erikseen.
- lastensuojalaki koskee vain perusopetuslaissa tarkoitettujen opetuksen oppilaita
- tärkeää varmistaa, etteivät terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja lakiehdotuksen säännökset ole ristiriidassa keskenään
- esittää mietittäväksi vaihtoehtoa, että päihdetestin tulos annettaisiin opiskelijalle itselleen, joka veloitettaisiin esittämään se koulutuksen järjestäjälle.
- paljon muitakin kysymyksiä nousi esille lausunnossa
- välttämätöntä pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto

Toimihenkilöjärjestö STTK

- terveydenhuoltoalalla useimmat vaaratilanteet liittyvät lääkehoidon virheisiin, nyt esitetyt ratkaisut ei tuo ratkaisuja näihin ongelmiin, vaan saattavat jopa vaikeuttaa niiden ratkaisemista
- terveydenhuollon koulutus mahdollistaa työskentelyn myös muissa tehtävissä
- monia keskeisiä käsitteitä määrittelemättä, kuten "soveltumattomuus". Sama määritelmä sairaudelle ja rikolliselle toiminnalle?
- on varottava tekemästä lainsäädäntöä, joka vaikeuttaisi esim. lieviä ja keskivaikeita masennusjaksoista toipuvien opiskelijoiden integroitumista
- erottaminen ilman tukitoimia voi laukaista syrjäytymiskiirteen, joka voi käydä kalliiksi
- käsiteltävän ilmiön laajuudesta ja kustannuksista ei esitetä minkäänlaista tutkimuksellista näyttöä
- opiskeluoikeuteen ei tarvita koeaikaa
- opiskelijoiden huume-testauksen osalta tulisi noudattaa soveltuvien osin samoja sääntöjä kuin työelämässä ylipäänsä
- Suomessa ei ole lakia alkoholitestauksesta työelämässä. Päihdetestaus on määriteltävä täsmällisesti.
- esityksessä ei selviä tarkoitetaanko ehdotetuilla päihdetesteillä myös puhalluskokeita, ovatko päihdetestauksen tulokset terveydentilatietoja tai muutoin salassa pidettäviä tietoja?
- esityksessä koulutuksen järjestäjille laajemmat tiedonsaantioikeudet kuin työnantajilla
- terveydenhuoltoalan osalta tulisi tarkemmin pohtia Valviran roolia myös alan opiskelijoiden valvojana.

Turun ammattikorkeakoulu

- kannattaa esitystä

Turun yliopisto

- esitys ei täytä kaikilta osin hyvälle lainsäädännölle asetettavia vaatimuksia. Lisäksi lausunnon antaja suhtautuu kriittisesti joihinkin linjauksiin
- lakiesityksen suurin puute on, että suhteellisuusperiaate ulottuu nyt säädöstekstiin puutteellisesti. Lakiesityksen teksti jää monissa kohdin liian yleisluontoiselle tasolle
- ennaltaehkäisevää opiskelijahuoltoa ei voida kokonaan säilyttää yliopiston vastuulle, ei ole tarvittavaa koneistoa
- toiselle alalle siirtämismahdollisuudesta ja siihen liittyvistä yliopiston ja opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista on säädettävä yksityiskohtaisemmin
- rikosrekisteriotteen toimittamisvaatimus aloille, jotka edellyttävät alaikäisten kanssa toimimista
- opiskeluoikeuden palauttamismahdollisuus myös rikoskohtaan
- koulutuksen järjestäjä ei kykene arvioimaan henkilön alalle soveltumattomuutta minkään terveydentilaa tai vammaisuutta koskevan seikan osalta vaarantamatta opiskelijan oikeusturvaa

- yhdenvertaista kohtelua. esitykseen kirjattava, että mahdollisuus peruuttaa opinto-oikeus ei saa vähentää vammaisten opiskelijoiden halukkuutta hakeutua korkeakouluopintoihin
- pysyvästä erottamisesta valitusmahdollisuus hallinto-oikeuden jälkeen korkeimpaan hallinto-oikeuteen
 - oppilaitoksen oikeus saada terveydentilätietoja on kaikissa esityksissä ajallisesti ja organisatorisesti liian yksilöimätön
 - esittää valtakunnallista tutkinto- ja opiskeluoikeusrekisteriä
 - päihdetestauksen osalta pykälässä 43 c ei voida lain tasolla yksilöidä menettelytapoja. Kuitenkin lailla veloitettava kenellä yliopiston sisällä on toimivalta määrätä opiskelijoita päihdetestiin.
 - päihdetestaus käsitteenä vakiintumaton ja epätarkka, termi määriteltävä
 - kuulemisen järjestäminen vasta selvitysten jälkeen hallintolain mukaan
 - Pykälässä 43e viitataan kahteen kertaan virheellisesti pykälään 40a, vaikka tarkoitus lienee viitata pykälään 43a.
 - ”jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta” muutettava, oikea termi esitutkinta

Työ- elinkeinoministeriö

- ei tarvetta antaa lausuntoa
- ehdotetut uudistukset sinänsä tarpeellisia

Vaasan ammattiopisto

- ”erityiset ammattitaitovaatimukset” -kohta tarpeeton 2. asteella. Tutkintoon ei valmistu opiskelijoita, kun noudatetaan opetussuunnitelman perusteita
- perusteltua, että aloite päihdetestauksesta tulisi työnantajalta koulutuksen järjestäjälle ja koulutuksen järjestäjältä tulisi määräys päihdetestiin osallistumisesta
- tiedonsaanti peruutetusta opiskeluoikeudesta pitäisi kytkeä yhteisvalinnan valintaperusteisiin
- positiivista, että säädökset ovat yleiset eikä niissä viitata tiettyihin koulutusaloihin

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta

- sisältää periaatteellisia ja käytännöllisiä opiskelijoiden oikeusturvaan liittyviä tulkinnanvaraisuuksia, joita on tarpeen korjata
- päihdetestaussäännöstä on muutettava, sillä se antaa laajat ja epätasälliset valtuudet opiskelijoiden päihdetestaukseen
- opiskeluoikeuden palauttaminen oltava mahdollista kaikissa opiskeluoikeuden peruuttamistilanteissa
- SORA-työryhmän valmistelua tulee jatkaa ja tehdä lausuntokierroksen perusteella muutokset

Vammaisfoorumi ry

- suhtautuu kriittisesti esityksiin
- työryhmän esitys ei kohtelee opiskelijoita yhdenvertaisesti, jos opiskeluoikeus voidaan peruuttaa vammaisuuden vuoksi ilman erityisen pätevää syytä
- työryhmän mainitsemilla koulutusaloilla, joita opiskeluoikeuden peruuttaminen soveltumattomuuden vuoksi koskee, on paljon koulutustarjontaa, jotka ovat soveltuvia eri tavoin vammaisille opiskelijoille
- pitää vaarana, että vammaisia opiskelijoita ohjataan entistä enemmän erityisoppilaitoksiin, tämä on vastoin inklusioajattelua
- esitys saattaa johtaa vammaisuuden salaamiseen
- lähtökohtana pitää olla esteettömän opiskelun periaate
- eri tavoin vammaiset ja heidän toimintakykynsä ovat yksilöllisiä. Arviointi vaatii monialaista osaamista ja arviointiin on käytettävä vammaisuuteen perehtyneitä asiantuntijoita.
- korostaa, että johtopäätöstä opiskelijan terveydentilasta ei voi hankkia opiskelijan tietämättä
- vastustaa koeaikaa

Yksityisen opetusalan liitto

- jos alat määritellään, niin se tulee tehdä esim. asetustasolla selkeästi ja yksityiskohtaisesti
- opiskelijan tulee pyydettäessä antaa tieto mahdollisesta aikaisemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta
- sosiaali- ja terveystieteiden opintotoimissa soveltuvuustestit tulisi olla säädetty pakollisiksi
- päihdetestausesitys liian rajallinen, jos halutaan ennaltaehkäistä havaittujen ongelmien siirtyminen opiskelun aikana työpaikoille
- valtion rahoittamaan opetustoimen täydennyskoulutusta tulisi suunnata lakimuutoksista tiedottamiseen ja muutoksien läpiviemisen tukemiseen oppilaitoksissa
- opetusministeriön tulisi järjestää neuvontapalvelu

Yksityisten ammatillisten oppilaitosten liitto YAOL

- soveltumattomuuden syyt ja seuraukset tulisi suhteuttaa koulutusalaan, tulevaan ammattiin ja tilaisuuteen
- säädöksissä on oltava riittävän yksilöidysti määriteltynä pysyvän erottamisen perusteet ja menettely. Erottamisen perusteet suhteutettava mm. oppilaitosyhteisön turvallisuuteen ja opiskeltavan ammatin soveltuvuuteen. Pysyvää erottamiseen tulisi liittää ohjaus eteenpäin
- valtakunnalliselle tasolle asiantunteva taho, joka voisi toimia niin koulutuksen järjestäjän kuin opiskelijankin tarpeeseen nähden tarvittaessa tukena
- päihdetestaus välttämätön vähintään muistion esittämässä laajuudessa. Testin suorittaminen kuuluu opiskelijaterveydenhuollon tehtäviin.
- opiskelijan tiedonantamisvelvoitetta opiskelijaksi ottamisvaiheessa tulisi täsmentää mm. terveydentilan suhteen
- koulutuksen järjestäjien keskinäistä tiedonkulkua on helpotettava

Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto YHL

- yksittäisten häiriintyneiden henkilöiden toiminta johtamassa koko opiskelevan nuorison luonnetestauksiin ja perustuslaillisten oikeuksien kaventamiseen
- rajoitusperusteista tulee säätää rikoslaissa, ei yliopistolaissa
- pysyvä erottaminen yliopistosta tai muusta oppilaitoksesta on vastoin perustuslain tarkoitusta. Nykyinen määräaikainen erottaminen on riittävä, se voidaan uusita tarvittaessa
- nykyiset yliopistohallinnon päättäjät kykenemättömiä tekemään pysyviä erottamiskäytöksiä. Rikostutkinta ja tuomitseminen jätettävä viranomaisille. Nykyistekin määräaikaista erottamista voidaan käyttää väärin (Case)
- miten alalle soveltumattomuus todetaan, kuka sen toteaa ja mitkä ovat kiistattomat kriteerit
- rikokseen syyllistyneen eristäminen yhteiskunnasta poistamalla hänet oppilaitoksesta on täysin kestävä
- henkilökunnan oikeusturva otettava huomioon: olisi määriteltävä mitä tehtäviä hoitavilla on oikeus, velvollisuus ja mahdollisuus ohjata opiskelijahakemaan apua opiskelijaterveydenhuollosta tai muualta
- miten tieto saadaan päihderiippuvuudesta tai tuomiosta?

Yliopistonlehtorien liitto

- yliopistoilla säilytetään oikeus itse päättää opiskelijavalinnan perusteista
- yliopistoille tulee oikeus kysyä opiskelemaan pyrkiviltä aiemmista opiskeluoikeuksien peruutuksista osana hakuprosessia
- yliopistojen opettajia koulutetaan tunnistamaan soveltumattomuusongelmia
- yliopistoihin palkataan opinto-ohjaajia ja opintopsykologeja

- opiskeluoikeuden peruuttamiseen ja yliopistosta erottamiseen johtavan prosessin tulee olla selkeästi säädetty laissa tai siitä annettavassa asetuksessa

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS

- ei huomautettavaa pääperiaatteista ja niiden toteuttamista pidetään esityksen yleisperusteluissa mainittujen toimintaperiaatteiden pohjalta perusteltuina
- opiskeluoikeuden peruuttamista ja pysyvää opiskelijan erottamista koskevia säännöksiä tulee soveltaa erittäin harvoin ja vain kaikkein vakavimmissa yksittäistapauksissa.
- opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttaminen tai erottaminen tulee aina perustua koulutuksen järjestäjien tahon kokonaisvaltaiseen arviointiin. Koska arvioinnille ei ole mahdollista asettaa selkeitä diagnostisia rajoja, asian tosiasiallista päättämistä ei tule siirtää terveydenhuollon organisaatioiden tai yksittäisten terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtäväksi.

Yrkesakademin i Österbotten

- pitää esitystä hyvänä ja perusteltuna
- terveydentilätietojen pyytäminen opiskelijavalinnan yhteyteen
- opiskelijalle velvollisuus ilmoittaa aikaisemmasta opiskeluoikeuden menettämisestä
- opiskeluoikeuden peruuttaminen ja lopullinen erottaminen jollekin muulle toimielimelle tai virkamiehelle

Yrkeshögskolan Novia

- pitää ehdotusta tervetulleena ja tarpeellisena

Åbo Akademi

- kannattaa esitystä
- soveltumattomuus vaatii tiukkoja ehtoja sekä hienotunteisuutta yliopistolta
- monijäseninen toimielin on oikea taho tekemään päätöksen

Åbo Akademi Studentkår (ÅAS)

- esitykset ylivoimaisesti ja loukkaavat opiskelijoiden ja kansalaisten perusoikeuksia
- millaisiin mielenterveysongelmiin esityksessä viitataan? Voi johtaa ongelmien salaamiseen ja vaikeuttaa hoitoonohjausta.
- opiskeluoikeus voitava palauttaa myös rikostapausten ja tietojen salaamisen takia tehdyn peruuttamispäätöksen jälkeen
- opiskeluoikeutta ei voida peruuttaa sellaisen teon perusteella, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa
- vastustaa kahden vuoden määräaikaa palauttamisessa, opiskeluoikeus palautettava heti kun syy poistuu
- pysyvä erottaminen huono, voisi harkita jotain pysyvää erottamista lievempää kurinpitoa yhden vuoden erottamisen lisäksi
- päihdetestaus liian väljä: opiskelijat eivät ole työsuhteessa yliopistoon, toisaalta työntekijän oikeusturva laajempi. Ylioppilaskunta ei kykene ammattiliittojen tapaiseen edunvalvontaan esim. juridisissa kysymyksissä. Kuka määrää testeihin?
- tiedonvaihdon laajentamiseen ei riittäviä perusteluja

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 978-952-485-859-5 (PDF)

ISSN 1797-951X (PDF)